

Lucy Maud Montgomery

Anė iš Žaliastogių

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
Viltaras Alksnėnas

Skaitmeninta iš knygos:
Lucy Maud Montgomery. Anė iš Žaliastogių. Vilnius: Alma littera, 2007.

ISBN 978-5-430-06027-5

Kūrinys suskaitmenintas vykdant ES struktūrinių fondų remiamą projektą „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas“, 2012
<http://mkp.emokykla.lt/ebiblioteka/>

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

Turinys

Pirmas skyrius PONIA REIČELĖ LIND NUSTEMBA	2
Antras skyrius MATIJUS KATBERTAS NUSTEMBA	15
Trečias skyrius MERILĖ KATBERT NUSTEMBA	37
Ketvirtas skyrius RYTAS ŽALIASTOGIUOSE	48
Penktas skyrius ANĖS GYVENIMO ISTORIJA	59
Šeštas skyrius MERILĖ KATBERT APSISPRENŽIA	69
Septintas skyrius ANĖ MELDŽIASI	78
Aštuntas skyrius PRASIDEDA ANĖS AUKLĖJIMAS	85
Devintas skyrius PONIA REIČELĖ PASIBAISĖJA	99
Dešimtas skyrius ANĖ ATSIPRAŠO	111
Vienuoliktas skyrius ANĖS ĮSPŪDŽIAI IŠ SEKMADIENINĖS MOKYKLOS	123
Dvyliktas skyrius IŠKILMINGA PRIESAIKA IR PAŽADAI	132
Tryliktas skyrius LAUKIMO ŽAVESYS	143

Keturioliktas skyrius ANĖ PRISIPAŽIŠTA	152
Penkioliktas skyrius AUDRA VANDENS STIKLINĖJE	166
Šešioliktas skyrius TRAGIŠKAI PASIBAIGUSI ARBATĖLĖ	191
Septynioliktas skyrius GRĮŽTA NORAS GYVENTI	209
Aštuonioliktas skyrius ANĖ ATSKUBA Į PAGALBĄ	220
Devynioliktas skyrius KONCERTAS, KATASTROFA IR PRISIPAŽINIMAS	236
Dvidešimtas skyrius LAKIOS VAIZDUOTĖS PINKLĖS	256
Dvidešimt pirmas skyrius NAUJAS POŽIŪRIS Į KEPINIŲ PASKANINIMĄ	267
Dvidešimt antras skyrius ANĖ SVEČIUOSE	285
Dvidešimt trečias skyrius GARBĖS GYNIMAS ANEI BLOGAI BAIGIASI	292
Dvidešimt ketvirtas skyrius PANELĖ STEISĖ IR JOS MOKINIAI RENGIA KONCERTĄ	304
Dvidešimt penktas skyrius MATIJUS REIKALAUJA PŪSTŲ RANKOVIŲ	312

Dvidešimt šeštas skyrius APSAKYMŲ KLUBAS.	329
Dvidešimt septintas skyrius TUŠTYBĖ IR ŠIRDGĖLA	342
Dvidešimt aštuntas skyrius NELAIMINGOJI EŽERO VALDOVĖ	354
Dvidešimt devintas skyrius IŠTISA ANĖS GYVENIMO EPOCHA	367
Trisdešimtas skyrius PARENGIAMOJI KLASĖ.	382
Trisdešimt pirmas skyrius TEN, KUR UPOKŠNIS ĮSILIEJA UPĖN	401
Trisdešimt antras skyrius PRIIMTŲJŲ SĄRAŠAS.	412
Trisdešimtas trečias skyrius KONCERTAS VIEŠBUTYJE	425
Trisdešimt ketvirtas skyrius SEMINARIJOS AUKLĖTINĖ	441
Trisdešimt penktas skyrius ŽIEMA SEMINARIJOJE	453
Trisdešimt šeštas skyrius ŠLOVĖ IR SVAJONĖS.	461
Trisdešimt septintas skyrius KIRTĖJAS, VARDU MIRTIS	471
Trisdešimt aštuntas skyrius KELIO POSŪKIS	483

Skiriu savo tėčio ir mamos atminimui

Pirmas skyrius
PONIA REIČELĖ LIND NUSTEMBA

Ponia Reičelė Lind gyveno prie pat vieškelio į Evonlį, ten, kur jis staigiai leidžiasi į alksniais ir paparčiais apaugusią daubą ir kur jį kerta upokšnis, prasidedantis kažkur toliau, senojoje Katbertų giraitėje. Visi žinojo, kad tenai, tuose miškuose, jis labai vingiuotas, sraunus, su tamsiais, slaptiniais duburiais ir kriokliais, tačiau ties Lindų Dauba jo srovė apimusi, tvarkinga – net ir upokšnis pro ponios Reičelės Lind namus privalo bėgti ramiai ir kultūringai. Jis tikriausiai žinojo, jog Ponia Reičelė Lind ištiesai sėdi prie lango ir akylai stebi kiekvieną, kas skuba pro šalį – pradėdant upokšniu, baigiant vaikais – o išvydusi ką nors keista ar neįprasta, ji tol nenurims, kol neiššniukštinės, kas, kaip ir kodėl. Ir Evonlyje, ir už jo ribų gyvena daug žmonių,

kurie gali taip pasinerti į kaimynų reikalus, kad net savuosius užmeta, tačiau ponias Reičelė Lind buvo iš tų gabiųjų, kurie susidoroja ir su savo, ir su kitų rūpesčiais. Ji garsėjo kaip gera šeimininkė, jokių darbų neatidėliodavo ir ne bet kaip juos nudirbdavo, ji vadovavo siuvimo būreliui, padėdavo tvarkytis sekmadieninėje mokykloje, buvo tvirčiausias bažnyčios Globos draugijos ramstis ir pagelbėjo užsienio misijoms. Tačiau ponias Reičelei užteko laiko valandų valandas sėdėti virtuvėje prie lango, iš medvilninių siūlų megzti lovos užtiesalus – Evonlio šeimininkės su baime ir pagarba šnabždėjosi, jog jau šešiolika jų yra numezgusi – ir nenuleisti akių nuo kelio, kuris kirto daubą, o paskui vingiuodamas kilo į raudonuojantį statų kalvos šlaitą. Kadangi Evonlis buvo išsidėstęs nedideliame trikampio formos pušiasalyje, kurio smailusis kampas smigo į Šventojo Lauryno įlanką, o du šonus skalavo vanduo, atvykti į miestelį ar išvykti iš jo galėjai tik tuo vieškeliu per kalvą – taigi visa reginčių ponios Reičelės akių nebuvo įmanoma išvengti.

Vieną birželio pradžios popietę ji taip sėdėjo įprastoje vietoje. Pro langą maloniai švietė ir šildė saulė. Atšlaitėje prie namo kaip išsipuošusi nuotaka baltais ir rausvais žiedais švytėjo vaismedžių sodas, o oras

net skambėjo nuo gausybės bičių dūzgesio. Tomas Lindas – romus, nedidelio ūgio vyras, kurį evonliškiai vadindavo „Reičelės Lind vyru“ – už klojimo, laukuose ant kalvos, bėrė į lysves vėlyvųjų ropių sėklas, o plačiame lauke už upokšnio, Žaliastogiuose, tikriausiai sėjo Matijus Katbertas. Ponia Reičelė žinojo, kad jis dabar turėtų plušėti laukuose, nes vakar Viljamo Bleiro parduotuvėje nugirdo, kaip Peteriui Morisui sakė rytoj popiet sėsiąs ropes. Žinoma, Peteris jo paklausė, nes negirdėtas dalykas, kad Matijus Katbertas gyvenime ką nors pats būtų ėmęs pasakoti.

Ir vis dėlto tai buvo Matijus Katbertas – pusę ketvirtos, per patį darbymetį ramiai sau važiuoja per daubą ir jau kyla į kalvą. Negana to, apsilikęs išėiginiais drabužiais – iš tolo šviečia balta apykalė. Be jokių abejonių, jis važiuoja kažkur toliau, ne į Evonlį – apie tai byloja brikelė ir jon pakinkyta bėra kumelė. Taigi! Kur dabar tas Matijus Katbertas važiuoja? Ir ko?

Jeigu tai būtų kas nors kitas iš evonliškių, ponja Reičelė, mikliai suvedusi visus galus, būtų iškart gavusi atsakymą į abu tuos klausimus. Tačiau Matijus taip retai išvykdavo iš namų, jog dabar turėjo nutikti kas nors neįprasta ir neatidėliotina. Jis buvo

nežmoniškai drovus, nepakęsdavo svetimų žmonių ir svetimų vietovių, kad nereikėtų su kuo nors kalbėtis. Matijus su balta apykakle brikelėje – nedažnai tą galėjai išvysti. Ponia Reičelė, kad ir kaip įtemptai svarstė, nieko negalėjo suprasti, tad visa maloni popietė buvo sugadinta.

„Išgėrus arbatos, reikės nukulniuoti į Žaliastogius ir iš Merilės sužinoti, kur ir ko jis iškeliavo, – galų gale nusprendė garbioji moteriškė. – Tokiu metų laiku jis paprastai nevažiuoja į miestą, o į svečius išvis niekada nevažiuoja. Jeigu lėktų ropių sėklos nusipirkti, nebūtų taip išsipuošęs ir kam tos brikelės reikėtų... Važiavo gana lėtai – vadinasi, ne pas gydytoją. Matyt, kažkas nuo vakar vakaro nutiko, kad jis leidosi į kelionę. Aš tiesiog išmušta iš pusiausvyros ir neturėsiu nė minutės ramybės, kol nesužinosiu, kas šiandien Matijų Katbertą išgujo iš Evonlio“.

Taigi, išgėrusi arbatos, ponja Reičelė išsiruošė. Eiti reikėjo netoli: nuo Lindų Daubos iki didžiulio, sode paskendusio Katbertų namo buvo maždaug ketvirtis mylios. Tiesa, einant takeliu susidarydavo gerokai daugiau. Matijaus Katberto tėvas, toks pat drovuolis ir tylenis, kaip ir jo sūnus, susirentė sodybą kaip įmanoma toliau nuo savo gentainių, nusigavo vos ne į pačius miškus. Žaliastogius jis įkūrė toli-

miausiame savo žemių pakraštyje, ten jie stūksojo iki šiol – vos matomi nuo vieškelio. Visi kiti Evonlio namai draugiškai glaudėsi ne per toli vienas nuo kito. Ponios Reičelės manymu, kai gyveni tokioje atokioje vietoje – negali sakyti, kad apskritai *gyveni*.

„Tai tiesiog buvimas – samprotavo ji žengdama giliai įmintu, žole apžėlusiu takeliu tarp erškėtrožių krūmų. – Nėra ko stebėtis, jog ir Matijus, ir Merilė, gyvendami tokiaame užkampyje, pasidarė šiek tiek keisti. Medžiai ne kažin kokią draugiją sudaro, nors jeigu sudarytų – tai jų čia užtektinai... Bet man maloniau žmonės. Tiesą sakant, jiedu, atrodo, visai patenkinti. Manyčiau, tiesiog priprato. Kaip vienas airis sakė: prie visko galima priprasti, net šuo kariamas pripranta“.

Taip samprotaudama ponija Reičelė išsuko iš takelio ir įžengė į Žaliastogių kiemą. Kiemas žaliuote žaliavo, buvo švarus ir tvarkingas, iš vienos pusės svyrojo senų gluosnių šakos, iš kitos augo tiesutėlės tuopos. Nebuvo matyti jokio nereikalingo šakaliuko, jokio akmenėlio – ponija Reičelė tikrai būtų pastebėjusi, net ir patį mažiausią. Ji seniai buvo įsitikinusi, jog Merilė Katbert kiemą šluoja taip pat dažnai, kaip ir trobą. Galėjai nuo jos grindų pakelti nukritusią kėsnį ir dėti į burną – dulkių nupūsti nereikėjo.

Ponia Reičelė smarkiai pabeldė į virtuvės duris ir, išgirdusi „prašom“, įžengė vidun. Virtuvė Žaliastogiuose buvo labai jauki – gal reikėtų sakyti: būtų buvusi jauki, jeigu nebūtų tokia išblizginta, lyg svetainė, kur niekas negyvena. Langai išėjo ir į rytų, ir į vakarų pusę. Pro tą, kur į vakarus, buvo matyti kiemas, ir vidun skverbėsi švelnių birželio saulės spindulių pluoštas. O rytų langas, pro kurį galėjai įžvelgti iš kairės pusės žieduose skendinčias vyšnias, o slėnyje prie upelio svyruojančius lieknus berželius, žaliavo nuo priešais susiraizgiusių vijoklių. Prie jo ir prisėdavo Merilė Katbert (jeigu apskritai ji prisėdavo), visada šiek tiek įtariai žvelgdama į saulės spindulius, mat šie jai atrodydavo per daug išdaigaujantys ir nerimti pasaulyje, į kurią dera žiūrėti labai rimtai. Šioje vietoje ir dabar ji sėdėjo ir mezgė, o stalas šalia buvo padengtas vakarienei.

Ponia Reičelė, dar nė durų nespėjusi užverti, pastebėjo viską, kas buvo padėta ant stalo. Trys lėkštės – vadinasi, Merilė laukia, kad kažkas atvyks su Matijum arbatos gerti. Tačiau valgiai kasdieniai, tik laukinių obuoliukų kompotas... Ir pyragas tik vienos rūšies... Taigi – laukiamas svečias nėra labai didelis. Bet kam tada Matijaus balta apykaklė ir bėra kume-

lė? Nuo tos visai nepaslaptinę, ramių Žaliastogių paslapties poniai Reičelei net galva ėmė svaigti.

- Labą vakarą, Reičele, - guviai pasisveikino Merilė. - Tikrai, koks puikus vakaras, ar ne? Gal prisėstum? Kaip jūs ten laikotės?

Nepaisant visiškos jų skirtybės - o gal kaip tik dėl to, - Merilės Katbert ir ponios Reičelės santykius, susiklosčiusius nuo seno, galima pavadinti draugiškais, kitas žodis tiesiog netinka.

Merilė buvo aukšta ir liekna, kampuotų bruožų, be jokių aptakumų. Jos tamsūs plaukai su keliomis žilomis sruogomis visad būdavo kietai susukti į mažą kuodelį ir pakaušyje tvirtai prismeigti dviem vieliniais smeigtukais. Ji atrodė gana ribota, bet labai sąžininga moteris - tokia jina ir buvo. Tačiau jos lūpos bylojo dar kažką: rodos, dar vienas kitas brūkštelėjimas ir išduos slepiamą humoro jausmą.

- Mes laikomės visai neblogai, - atsakė ponija Reičelė. - O štai dėl *tavęs* aš sunerimau, kai pamaniau šiandien Matijų išvažiuojantį - pamaniau, gal daktaro.

Merilės lūpos supratingai truktelėjo. Šito iš ponios Reičelės ir tikėjosi. Žinojo, kad tokia nepaaiškinama Matijaus kelionė - per didelis išbandymas kaimynės smalsumui.

- Oi, ne. Aš jaučiuosi gerai, nors vakar galvą, tiesa, skaudėjo, - pasakė ji. - Matijus išvažiavo į Šviesupius. - Mes imame berniuką iš našlaičių prieglaudos, šįvakar jis turi atvykti traukiniu iš Naujosios Škotijos.

Jeigu Merilė būtų pasakiusi, jog Matijus išvyko į Šviesupius parsivežti kengūros iš Australijos, ponია Reičelė nebūtų labiau apstulbusi. Gal penkias sekundes ji iš tikrųjų buvo be žado. Neįtikėtina, kad Merilė iš jos šaipytųsi, bet ponია Reičelė beveik ir apie tai pagalvojo.

- Ar tu rimtai kalbi, Merile? - pagaliau atgavusi balsą paklausė ji.

- Taip, žinoma, - ramiai atsakė Merilė, tarsi imti berniukus iš prieglaudos per pavasario darbymetį Evonlio ūkyje būtų įprastas dalykas, o ne negirdėta naujovė.

Ponია Reičelė patyrė tikrą smegenų sukretimą. Jos mintys reikėsi vien šaukiamaisiais sakiniais. Berniukas! Merilė ir Matijus Katbertai įsivaikina berniuką! Iš našlaičių prieglaudos! Pasaulis apvirto aukštyn kojomis, ne kitaip! Daugiau jau nebebus kuo stebėtis! Nebebus!

- Kaip, po galais, jums tai šovė į galvą? - priešišku tonu paklausė ji.

Taip pasielgta nepasiklausus jos patarimo - taigi, aišku, reikia kalbėti priešišškai.

- Na, tiesą sakant, mes tai ilgokai svarstėme, visą žiemą, - atsakė Merilė. - Prieš Kalėdas pas mus buvo užsukusi ponja Aleksandra Spenser ir prasitarė, jog pavasarį rengiasi iš Houptauno našlaičių prieglaudos paimti mergytę. Jos giminaitė tenai gyvena, ponja Spenser pas ją lankėsi ir viską išsiaiškino. Taigi mes su Matijumi nuo tada dažnai apie tai pasikalbėdavom. Sugalvojom pasiimti berniuką. Matijus jau sensta - juk žinai, jam šešiasdešimt - nebe toks žvitrus, kaip būdavo. Ir širdis jam šlubuoja. O žinai, kaip beviltiškai sunku ką nors pasisamdyti. Niekas daugiau neprisiprašys, kaip tik tuos pusgalvius nesubrendėlius prancūzų pusbernius. Ir vos tik kuri pripratini prie tvarkos ir ko nors išmokai - žiūrėk, jau ir išmauna į kokį nors žuvų konservų fabriką arba į Valstijas. Iš pradžių Matijus norėjo imti berniuką iš Barnado, anglų prieglaudos. Bet aš griežtai pasakiau ne. „Gal jie ir geri - nesakau, kad niekam tikę - bet nenoriu turėti reikalų su Londono gatvių vaikiškiais, - pasakiau. - Bent jau tegul būna vietinis vaikas, kanadietis. Žinoma, imk, iš kur nori, vis tiek rizikuoji. Bet man bus ramiau ir geriau miegosiu, jeigu paimsim kanadietį“. Taigi galų gale nusprendėm

prašyti ponią Spenser, kad kai važiuos sau mergaitės, paimtų ir mums berniuką. Praeitą savaitę išgirdome, jog ji jau rengiasi važiuoti, taigi per Ričardą Spenserį perdavėme, kad parvežtų mums stiprų, gražų, sveiką berniuką kokių dešimties ar vienuolikos metų. Nusprendėme, jog tai tinkamiausias amžius: pakankamai didelis, kad iškart galėtum statyti prie ruošos darbų, ir pakankamai mažas, kad dar spėtųm deramai išauklėti. Norime gerai jį čia užlaikyti ir išmokslinti. Šiandien gavome iš ponios Aleksandros Spenser telegramą – atnešė paštininkas iš stoties – kurioje pranešė, kad atvyksta šįvakar pusę šešių. Taigi Matijus ir išvažiavo į Šviesupius jo pasitikti. Ponia Spenser jį tik išlaipins. Pati ji, žinoma, važiuos toliau, iki Baltasmėlių.

Ponia Reičelė visada didžiuodavosi tuo, jog tiesiai pasako savo nuomonę. Atėjo laikas ir dabar ją pasakyti, nes jau spėjo susidaryti nuomonę apie šią keistą naujieną.

– Ką gi, Merile. Aš tau tiesiai pasakysiu, jog, mano galva, jūs darote labai didelę kvailystę – kitaip sakant, labai rizikuojate. Jūs nežinote, ko susilauksite. Priimate svetimą vaiką į savo sodybą, į savo namus ir ničnieko apie jį nežinote: nei koks jo charakteris, nei kas buvo jo tėvai, nei kas iš jo gali išeiti. Beje, praeitą

savaiteį skaičiau laikraštyje, kaip vienas vyras su žmona kažkur Salos vakaruose pasiėmė iš našlaičių prieglaudos berniuką, ir jis naktį padegė namus – tyčia padegė, Merile – ir jų pačių, miegančių, vos nesuskrudino. Ir dar žinau vieną atvejį, kai išūnytas berniukas mėgdavo gerti žalius kiaušinius – niekaip negalėjo nuo to atpratinti. Jeigu būtum paklaususi mano patarimo – o tu, Merile, neklausei – aš, kaip Dievą myliu, būčiau liepusi liautis apie tai net galvoti, štai kaip.

Šitoji Jobo paguoda Merilės, atrodo, nei įskaudino, nei sutrikdė. Ji toliau sau mezgė.

– Sutinku, tu daug teisybės pasakei, Reičele. Aš ir pati gerokai dvejojau. Bet Matijus labai užsispyrė. Aš tai mačiau, todėl ir nusileidau. Matijus taip retai dėl ko nors užsispiria, bet kai jau taip atsitinka, visada jaučiu, jog privalau nusileisti. O dėl rizikos, tai žmogus šiam pasauly kas žingsnis kuo nors rizikuoja. Ir dėl savo pačių vaikų žmonės rizikuoja – ne visada ir jiems viskas gerai išeina. O ta prieglauda visai netoli nuo mūsų Salos. Visai kas kita, nei imtumėm ją iš Anglijos ar Valstijų. Jis neturėtų labai skirtis nuo mūsų.

– Na, ką gi, tikiuosi, viskas bus gerai, – pasakė ponija Reičelė tokiu tonu, kuris aiškiai parodė skaus-

mingas jos abejones. – Tik paskui nesakyk, jog aš tavęs neišpėjau, jeigu jis sudegins Žaliastogius arba pribers į šulinį strichnino – girdėjau apie tokį atvejį Niu Brunsvike, kur vaikas iš našlaičių prieglaudos šitaip padarė, ir visa šeima išmirė baisyse kančiose. Tik ten buvo mergaitė, ne berniukas.

– Na, mes imame ne mergaitę, – pasiguodė Merilė, tarsi užnuodyti šulinius galėtų tiktai mergaitės ir nebūtų ko baugintis, kai lauki berniuko. – Niekad nė negalvojau paimti mergaitės. Stebiuosi, kad ponia Aleksandra Spenser pasirinko mergaitę. Bet, tiesa, ji gal ir visą našlaičių prieglaudą įsivaikintų, jeigu tik jai šautų į galvą.

Ponia Reičelė mielai būtų dar užtrukusi ir palaukusi, kol sugriš Matijus su tuo našlaičiu. Tačiau sumetusi, jog tektų laukti dar mažų mažiausiai dvi valandas, nusprendė paėjėti keliu iki Roberto Belo namų ir papasakoti šią naujieną jiems. Visiems be išimties, aišku, tai bus sensacija – o ponia Reičelė taip mėgo sensacijas. Taigi ji atsistojo eiti, o Merilei dėl to širdyje palengvėjo, nes ponios Reičelės pesimizmas atgaivino jos pačios abejones ir nerimą.

„Čia tai bent! Nei girdėta, nei regėta! – šūktelejo pati sau ponia Reičelė, vėl atsidūrusi ant takelio. – Atrodo, lyg sapnuočiau. Oi, oi, kaip man gaila to

vargšo berniokėlio! Matijus ir Merilė nieko neišmano apie vaikus, jie tikėsis, kad jis bus rimtesnis ir protingesnis net už savo senelį (jeigu tik jis iš viso turėjo senelį – tuo aš labai abejoju). Kažkaip neįmanoma įsivaizduoti Žaliastogiuose vaiko. Vaiko niekad ten nėra buvę, nes kai tėvas statėsi namą, Merilė ir Matijus jau buvo užaugę – jeigu jie apskritai yra buvę vaikai: kai į juos žiūri, sunku tuo patikėti. Nė už ką nenorėčiau būti to našlaičio vietoje. Ak, kaip man jo gaila!“

Šitaip iš visos širdies kalbėjo ponia Reičelė erškėtrožių krūmams. O jeigu ji būtų pamačiusi tą vaiką, kuris tuo metu jau kantriai laukė Šviesupių stotyje, būtų dar nuoširdžiau jo gailėjusis.

Antras skyrius
MATIJUS KATBERTAS NUSTEMBA

Matijaus Katberto bėroji kumelė ramiai sau risnojo tas aštuonias mylias iki Šviesupių. Kelias buvo gražus, vingiavo pro tvarkingas ūkininkų sodybas, tai vienur, tai kitur įnerdavo į nedidelius balzamedžių ir kėnių miškelius arba nusileisdavo į daubą, kur savo permatomus žiedynus svarino laukinės slyvos. Saldžiai maloniai kvėpėjo obelų sodai ir pievos, kylančios šlaitu iki perlais ir purpuru švytinčios horizonto linijos. O tuo metu

*Paukšteliai džiaugėsi šita diena,
Tarytum metuose tokia ji būtų tik viena.*

Matijus savaip mėgavosi kelione, išskyrus tuos momentus, kai sutikdavo kokią nors moterį ir turė-

davo jai linktelėti. Mat čia, Princo Edvardo saloje, įprasta linktelėti visiems be išimties, nesvarbu, ką sutinki kelyje – pažįstamą ar nepažįstamą.

Matijus bijodavo moterų, išskyrus Merilę ir ponią Reičelę. Jam visad atrodydavo, jog tos paslaptingos būtybės slapčia iš jo šaiposi. Ko gero, jis neklydo taip manydamas, nes buvo išties keistos išvaizdos personažas: nerangus, plieno spalvos plaukai siekė pakumpusius pečius, tankią, lygią rudą barzdą jis užsiželdino turbūt nuo dvidešimties metų. Tiesą pasakius, dvidešimtmetis jis atrodė beveik taip pat, kaip ir dabar, šešiasdešimties, tik tada neturėjo žilų plaukų.

Privažiavęs Šviesupius, neišvydo jokio traukinio. Pamanė atvažiuavęs per anksti, todėl pririšo arklių nedidelio viešbučio kiemelyje ir nuėjo į stotį. Ilgas peronas buvo beveik tuščias. Vienintelė gyva būtybė, kurią jis pastebėjo, buvo kažkokia mergaitė, įsitaisiusi ant skiedrų krūvos pačiame perono gale. Matijus, vargu ar pamatęs, kad tai mergaitė, kuo skubiausiai prasmuko pro ją nė nežvilgtelėjęs. Jeigu būtų žvilgtelėjęs, tikrai būtų išvydęs jos akyse sustingusią įtampą ir laukimą. Ji ten sėdėjo ir kažko laukė, o kadangi tą valandą tai buvo vienintelis jos užsiėmimas, tai sėdėjo ir laukė iš visų jėgų.

Matijus netikėtai susidūrė su stoties viršininku, kuris rakino bilietų kasą ir rengėsi eiti namo vakarienės, ir paklausė jo, ar greitai atvyks pusės šešių traukinys.

- Pusės šešių traukinys jau atvyko ir išvažiavo prieš pusvalandį, - dalykiškai atsakė geležinkelninkas. - Bet jums išlaipino vieną keleivę - mažą mergaitę. Ana ji sėdi ten ant malksnių. Siūliau eiti į moterų laukiamąją salę, bet ji man oriai atsakė, jog mieliau palūkuriuos lauke. „Daugiau erdvės vaizduotei“, - dar pridūrė ji man. Sakyčiau, tikra keistuolė...

- Aš nelaukiu jokios mergaitės, - burbtelėjo Matijus. - Aš atvykau pasiimti berniuko. Jis turėtų čia būti. Ponia Aleksandra Spenser turėjo jį man parodyti.

Stoties viršininkas švilptelėjo.

- Tikriausiai čia kokias nors klaidas, - pasakė jis. - Ponia Spenser išlipo iš traukinio su ta mergaite ir pavadė ją man. Sakė, jog tu su seserimi imate ją iš našlaičių prieglaudos ir įsidukrinsite, ir kad tu netrukus turėtum čia pasirodyti. Tai tiek ir žinau - o daugiau jokių našlaičių niekur čia paslėpęs nelaikau.

- Nesuprantu, - bejėgiškai ištarė Matijus, trokšdamas, kad čia būtų Merilė ir išspręstų šitą galvosūkį.

- Na, tu geriau paklausk pačios mergaitės, - atsainiai patarė stoties viršininkas. - Ji tikrai sugebės viską paaiškinti - ką jau ką, o liežuvį ji turi. Gal jie ten pristigo tokių berniukų, kaip tu norėjai?

Ir, patenkintas savimi, nuėjo, nes norėjo valgyti. O Matijus turėjo vienas padaryti tai, kas jam buvo baisiau nei įlįsti į liūto narvą ir papešioti jį už ūsų: priesti prie svetimos mergaitės - svetimos mergaitės! - našlaitės! - ir paklausti, kodėl ji, po galais, ne berniukas!

Širdies gilumoje Matijus net suvaitojo, kai apsisukęs pradėjo iš lėto kryptuoti peronu mergaitės link.

O mergaitė stebėjo Matijų nuo tos akimirkos, kai šis pro ją praėjo, ir dabar nenuleido akių. Matijus į ją nežiūrėjo, o jei ir būtų žiūrėjęs, nebūtų matęs, kaip ji iš tikrųjų atrodo. Tačiau pašalietis štai ką būtų pastebėjęs.

Mergaitė buvo maždaug vienuolikos metų, aprengta labai trumpa, labai ankšta, labai negražia suknele iš gelsvai pilkšvos pusvilnonės flanelės. Ant galvos užsidėjusi nublukusią rudą šiaudinę skrybėlaitę, o iš po skrybėlaitės per visą nugarą tįsojo storos, rusvos kasos. Veidelis smulkus, išbalęs, liesas ir be galo strazdanotas. Burna didelė, akys irgi didžiulės, tai žalsvos, tai pilkos - nelygu šviesa ir nuotaika.

Tai šit ką būtų pastebėjęs pašalietis. O įdėmesnis stebėtojas gal būtų pamatęs, kad jos smakras smailus ir išraiškingas, kad didžiulės akys gyvos ir žvitrios, kad lūpos švelnios ir putlios, o kakta plati ir aukšta. Trumpai sakant, išvalgesnis stebėtojas tikriausiai būtų padaręs išvadą, jog šios beglobės būtybės, kurios taip absurdiškai baiminosi drovusis Matijus Katbertas, kūne turėtų gyventi neeilinė siela.

O Matijus buvo sugniuždytas sunkaus išbandymo – kreiptis į mergaitę, kuri, suvokusi, jog jis eina prie jos, tuoj pašoko ant kojų, viena rankele čiupo už nuskurusio senamadžio kelionmaišio rankenos, o kitą ištiesė jam.

- Jūs turbūt esate ponas Matijus Katbertas iš Žaliastogių? - labai aiškiai, maloniu balsu paklausė mergaitė. - Labai dėliaugiuosi jus matydama. Buvau pradėjusi baimintis, kad jūs neatvyksite maņes pasiimti, ir visaip spėliojuau, kas galėjo jums sutrukdyti. Jau buvau nusprendusi, kad jeigu jūsų šįvakar nesulauksiu, eisiu tuo keliu žemyn iki anos didelės laukinės vyšnios ties posūkiu, įlipsiu į ją ir pernakvosiu. Nė kiek nebijočiau, netgi labai miela būtų miegoti laukinėje vyšnioje, kai ji taip baltuoja nuo žiedų - ir dar mėnulio šviesoje, argi ne? Gali sau įsivaizduoti, jog apsistojai balto marmuro salėje,

ar ne? Ir net neabejojau, kad jūs būtumėte atvykęs manęs ryt iš ryto, jeigu jau ne šįvakar.

Matijus spustelėjo jos liesą rankelę. Ir tada iškart sumojo, kaip turi elgtis. Jis negali pasakyti šiam vaikui spindinčiomis akimis, jog įvyko klaida. Parsiveš ją namo, ir tegul Merilė viską pasako. Juk, šiaip ar taip, negalima jos palikti Šviesupiuose, kad ir kokia klaida būtų įvykusi. Taigi visus klausimus ir paaiškinimus galima atidėti, kol jis saugiai sugrįš į Žaliastogius.

- Atsiprašau, kad pavėlavau, - droviai ištarė jis. - Eime! Arklys stovi kieme. Duok, panešiu krepšį.

- Ak, aš pati pasinešiu, - linksmai atsakė vaikas. - Jis nesunkus. Susikroviau visą savo turtą, bet vis tiek nesunkus. Ir jeigu jį neši ne taip, kaip reikia, tuoj nutrūksta rankenos, taigi geriau aš pati už jų laikysiu, nes žinau, kaip laikyti. Tai labai senas ke lionmaišis. Ak, kaip aš džiaugiuosi, kad jūs atvykote, nors ir būtų buvę miela nakvoti laukinėje vyšnioje. Mums reikės tolokai važiuoti, ar ne? Ponia Spenser sakė, kad aštuonias mylias. Labai džiaugiuosi, nes man patinka važiuoti. Ak, kaip nuostabu, kad aš su jumis gyvensiu ir būsiu jūsų. Aš niekad nesu turėjusi namų. Tačiau visų blogiausia buvo prieglaudoje. Išgyvenau ten tik keturis mėnesius, bet ir to užteko.

Jūs tikriausiai niekad nebuvo našlaitis ir negyvenot prieglaudoje, todėl jums turbūt sunku suprasti, kaip ten atrodo. Nieko blogesnio neįmanoma įsivaizduoti. Ponia Spenser sakė, jog bjauru šitaip kalbėti, bet aš nieko bjauraus neturiu omeny. Kaip lengva būti bjauriam, kai to nežinai, ar ne? Jie visai geri – na, tie žmonės prieglaudoje. Bet ten tiek mažai erdvės vaizduotei toje prieglaudoje – vien tik našlaičiai. Būdavo įdomu apie juos ką nors įsivaizduoti – įsivaizduoti, jog toji mergaitė, sėdinti šalia, galbūt iš tikrųjų yra grafo dukterė, kurią dar kūdikystėje iš tėvų pagrobė žiauri auklė ir mirė, nespėjusi prisipažinti. Aš gulėdavau naktimis ir įsivaizduodavau begales tokių dalykų, nes dieną tam neturėdavau laiko. Manau, jog dėl to ir esu tokia plona – aš siaubingai plona, ar ne? Vieni kaulai. Aš mėgstu įsivaizduoti, jog esu graži, putli, su duobutėmis ant alkūnių.

Staiga Matijaus bendrakelionė nutilo – iš dalies todėl, kad pristigo kvapo, iš dalies dėl to, kad priėjo prie brikelės. Ir nebeištarė nė žodžio, kol jie išvažiavo iš miestelio ir nusileido nuo stačios įkalnės. Kelias kurį laiką taip giliai buvo paniręs į minkštą dirvožemį, kad jo pakraščiai, apsodinti žydinčiom laukinėm vyšniom ir lieknakamieniais baltais berželiais, atsidūrė keliom pėdom aukščiau virš jų galvų.

Mergaitė ištiesė ranką ir nusilaužė laukinės slyvos šakelę, kurią užkliudė brikelės šonas.

- Argi ne žavinga? Ką jums primena tas medis, palinkęs virš kelio, visas baltas ir nériniuotas? - paklausė ji.

- Nu... gal... nežinau, - sumurmėjo Matijus.

- Na, juk aišku, kad nuotaką - visa baltutėlė, šydas - kaip ūkana. Nesu mačiusi dar nė vienos nuotakos, bet įsivaizduoju, kaip ji atrodo. Pati tai nesitikiu kada nors būti nuotaka. Aš tokia negraži, kad niekas nenorės manęs imti į žmonas - nebent koks užsienio misionierius... Manau, kad misionierius iš užsienio neturėtų būti labai išrankus. Tačiau vis dėlto tikiuosi, kad kada nors turėsiu baltą suknelę. Tai mano žemiškos laimės aukščiausias idealas. Na, tiesiog labai mėgstu gražius drabužius. O niekad gyvenime, kiek prisimenu, nesu turėjusi gražios suknelės - bet, žinoma, užtat ir turiu apie ką svajoti, ar ne? Taigi galiu įsivaizduoti save puošniais drabužiais. Šįryt, kai išvažiavau iš prieglaudos, buvo tokia gėda, nes turėjau vilktis šitą siaubingą flanelinę suknelę. Suprantat, visos našlaitės tokias dėvi. Praeitą žiemą vienas pirklys iš Houptauno prieglaudai padovanojo tris šimtus jardų tos pusvilnonės flanelės. Kai kas šnekėjo, kad jis tiesiog nebegalėjo jos išparduoti,

bet man norėtusi tikėti, jog jis tai padarė iš kilnios širdies, o kaip jūs manot? Kai įlipome į traukinį, jaučiausi taip, lyg visi į mane būtų žiūrėję ir gailėjęsi. Bet tada kaipmat susiėmiau ir įsivaizdavau, jog esu su nuostabiausia šviesiai mėlyna šilko suknele, nes kai imi įsivaizduoti, gali įsivaizduoti ir ką nors prabangaus – ir kad esi su plačiakrašte skrybėle, išpuošta gėlėmis ir virpčiojančiomis plunksnomis, ir su auksiniu laikrodžiu, ir su minkštos odos pirštinėmis bei bateliais. Ir tada iškart pasidarė linksmiau, ir taip ėmiau džiaugtis kelione į Salą – kiek tik įstengiau. Kai plaukėm laivu, tai man visai nebuvo bloga. Ponia Spenser irgi gerai jautėsi, nors paprastai jai būna bloga. Sakė, neturinti kada jaustis blogai, nes reikia žiūrėti, kad aš neiškrisčiau per bortą. Sakė, niekad gyvenime nemačiusi, kad kas taip visur šmirinėtų kaip aš. Bet jeigu dėl to jai nespėjo užtekti jūrligės, tai gerai, kad šmirinėjau, ar ne? O man taip norėjosi viską tame laive apžiūrėti, nes juk nežinojau, ar dar kada tokia proga pasitaikys. Ak, ir vėl vyšnios, žiedais apsipyliusios! Ši Sala tiesiog visa žydi. Aš iškart ją pamilau ir taip džiaugiuosi, jog čia gyveniu. Dažnai girdėdavau, jog Princo Edvardo sala yra gražiausia vieta pasaulyje, ir įsivaizduodavau, kad joje gyvenu, bet iš tikrųjų tai niekad nesitikėjau,

kad gyvensiu. Tiesiog nuostabu, kad tavo svajonės tampa tikrove, ar ne? Bet tie raudoni geležinkeliai tai tikrai juokingi. Kai įsėdom į traukinį Šarlote-taune, ir tie raudoni geležinkeliai ėmė švytuoti pro mus, paklausiau ponios Spenser, kaip jie pasidarė raudoni, o ji atsakė, kad nežino, ir paprašė, dėl Dievo meilės, daugiau nieko jos neklausinėti. Sakė, kad jau kokį tūkstantį klausimų esu jai uždavusi. Man irgi atrodo, kad apie tūkstantį, bet kaipgi ką nors išsiaiškinsi, jeigu neklausinėsi? O iš tikrųjų – dėl ko tie geležinkeliai raudoni?

- Nu... aš... nežinau... - atsakė Matijus.

- Tada tai bus vienas iš dalykų, kurių dar teks išsiaiškinti. Argi nenuostabu žinoti, kad tiek daug dalykų dar reikės išsiaiškinti? Man nuo to tik darosi smagiau gyventi – pasaulis toks įdomus! Nebūtų nė pusės to įdomumo, jeigu mes viską apie viską žinotume, ar ne? Nebeliktų jokios erdvės vaizduotei, ar ne? Bet gal aš per daug šneku? Visi man amžinai sako, kad per daug. Gal jūs norėtumėt, kad nutilčiau? Jeigu liepsit, tai ir nutilsiu. Aš *galiu* nutilti, kai to labai reikia, nors sunkiai.

O Matijus Katbertas – net pats tuo stebėjosi – jautėsi tiesiog puikiai. Kaip ir dauguma tylenių, jis mėgo šnekius žmones, jeigu tie šnekėdavo patys

ir nelaukdavo, kad palaikytum jų šneką. Tačiau jis niekad nesitikėjo, kad gali būti taip gera su maža mergaite. Atvirai kalbant, visos moterys yra blogybė, o mažos mergaitės – dar blogiau. Jis nepakęsdavo, kaip jos nedrąsiai prie jo prisigretindavo, kaip žvilgčiodavo iš padilbų, tarsi prisibijodamos, kad jis ims ir praris jas kaip slibinas, vos tik jos išdrįs kokią žodį ištarti. Tokios buvo pavyzdingai išauklėtos Evonlio mergaitės. Bet šitoji strazdanota raganiūkštė visai kitokia, ir nors jam, lėtaminčiui, buvo sunkoka sekti jos minčių šuolius, pamanė, jog „visai nieko tas čiauškėjimas“. Todėl kaip visad droviai pasakė:

– Ai, šnekėk sau į sveikatą. Kas man.

– Ak, kaip džiaugiuosi! Jau žinau, kad man su jumis bus labai gera. Toks smagumas kalbėti, kai kas nori tavęs klausytis ir nekartoja ištisai, jog vaikus geriau yra matyti, bet ne girdėti. Milijoną kartų man taip yra sakę. Ir dar iš manęs juokdavosi, kad mėgstu vartoti nekasdieniškus žodžius. Bet jeigu tau kyla nekasdienišku minčių, tai reikia ir nekasdienišku žodžių joms išreikšti, ar ne?

– Nu... taip... suprantama, – pritarė Matijus.

– Ponia Spenser sakė, jog mano liežuvis tikriausiai su dviem galais. Bet visai ne – vienas galas tvirtai priaugęs. Ponia Spenser sakė, kad jūsų sodyba va-

dinasi Žaliastogiai. Aš viską apie ją išklausinėjau. Ir tada ji papasakojo, jog ten aplinkui visur vieni medžiai. Oi, kaip dėl to džiaugiuosi! Aš taip myliu medžius. O aplink prieglaudą visai nebuvo medžių, tik keletas mažų neūžaugų priešais namą, ir tik baltintų akmenų aplink juos pridėliota. Jie patys atrodė kaip našlaičiai – na, tie medeliai. Kai žiūrėdavau į juos, norėdavos verkti. Sakydavau jiems: „Ak, jūs vargšeliai! Jeigu dabar būtumėt dideliame miške tarp kitų medžių, o virš jūsų šaknų augtų samanės ir pakalnutės, ir netoliese tekėtų upokšnis, o jūsų šakose čiulbėtų paukšteliai, jūs galėtumėt užaugti didesni, ar ne? O dabar negalite. Gerai suprantu, kaip jūs čia jaučiatės, mieliaji medeliai“. Man taip buvo gaila juos širyti palikti. Žmogus prisiriša prie panašių dalykų, ar ne? O ar kur nors netoli Žaliastogių yra koks upelis? Pamišau šito paklausti ponios Spenser.

– Nu... taip... yra. Yra upokšnis, iškart už namo.

– Fantastika! Visą gyvenimą svajojau gyventi kur nors prie upokšnio. Tik niekad nesitikėjau, kad taip ir bus. Nedažnai svajonės virsta tikrove, ar ne? Kaip būtų puiku, jeigu taip dažniau atsitiktų! Tačiau šią akimirką aš jaučiuosi tiesiog beveik visai laiminga.

Negaliu jaustis visai visutėliai laiminga, nes... - beje, kaip jūs vadinate tą spalvą?

Ji čiuptelėjo už vienos ant peties gulinčios kasos ir prikišo jos galą Matijui prie akių. Matijus nemo-kėjo nusakyti moterų garbanų atspalvių, tačiau šiuo atveju abejoti nebuvo dėl ko.

- Morkinė, ar ne? - klausimu atsakė jis.

Mergaitė permetė kasą atgal per petį ir, rodos, nuo pat kojų pirštų galiukų atsidūsėjo, tarsi norė-dama iškvėpti viso pasaulio skausmą.

- Taip, morkinė, - liūdnai pasakė ji. - Ir dabar jūs matote, kodėl aš negaliu būti visiškai laiminga. Nė vienas rusvaplaukis nebūna laimingas. Kiti daly-kai man ne taip svarbu - nei strazdanos, nei žalios akys, nei kad esu džiūсна. Galiu įsivaizduoti, jog viskas visai kitaip. Galiu įsivaizduoti, jog esu rau-donskruostė rubuilė ir turiu spindinčias mėlynas akis. Bet savo rusvų plaukų niekaip neįsivaizduoju kitokių. Kad ir kaip stengiuosi. Imu save įtikinėti: „Mano plaukai juodut juodutėliai. Juodi kaip varno sparnas“. Tačiau vis tiek visą laiką žinau, kad jie rusvi, ir taip dėl to širdį suspaudžia... Tai viso mano gyvenimo sielvartas. Skaičiau tokį vieną romaną apie mergaitę, kuri turėjo gyvenimo sielvartą, bet tai buvo ne rusvi plaukai. Jos plaukai raibuliavo kaip

grynas auksas užkritę ant alebastrinės kaktos. O kokia yra ta alebastrinė kakta? Niekaip šito neišsiaiškinau. Gal galite man pasakyti?

- Nu... aš... gaila, bet negaliu, - šiek tiek išsiblaškęs atsakė Matijus. Jis dabar jautėsi taip, kaip kažkada, lengvabūdės jaunystės laikais, vieno bernioko prikaltas per šventę pasisukti karuselėje.

- Šiaip ar taip, ji turėjo labai gražiai atrodyti, nes pati mergina buvo dieviško grožio. Ar jūs kada nors pagalvojote, kaip jautiesi, kai esi dieviško grožio?

- Nu... ne... aš apie tai nepagalvojau, - nuoširdžiai prisipažino Matijus.

- O aš dažnai pagalvoju. O ką jūs vieną iš trijų pasirinktumėt, jeigu galėtumėt: dievišką grožį, stulbinantį protą ar angelišką gerumą?

- Nu... aš... negaliu pasakyti.

- Ir aš negaliu. Niekaip neapsisprendžiu. Bet tai nelabai ir svarbu, nes atrodo, jog nei viena, nei kita man negresia. Angeliško gerumo niekad nebūsiu. Ponia Spenser sakė... Oi, pone Katbertai! Ak, pone Katbertai!! Pone Katbertai!!!

Žinoma, ponias Spenser sakė visai ne taip. Ir nei mergaitė išdribo iš brikelės, nei Matijus padarė ką nors stulbinamo. Jie tik privažiavo posūkį ir įsuko į Alėją.

Alėja, kaip ją vadindavo Niubridžo gyventojai, buvo kokių keturių penkių šimtų jardų ilgumo kelias, iš viršaus visiškai apskliaustas milžiniškų sulaukėjusių obelių, kurias prieš daugelį metų iš abiejų kelio pusių susodino kažkoks keistuolis senas ūkininkas. Taigi virš galvų plytėjo ilgas kvapus sniego baltumo žiedų kupolas. Žemiau, po šakomis, prasismelkė violetinė prietema, o toli priekyje blykstelėjo saulėlydžio nutvieksto dangaus lopinėlis, tarsi koks didžiulis apskritas langas katedros šoninės navos gale.

Visas tas grožis, atrodo, atėmė mergaitei žadą. Ji atsilošė, susidėjo rankeles ant kelių, užvertė galvą ir susižavėjusi žvelgė į tą grožį viršuj. Netgi kai jau buvo išvažiavę iš Alėjos ir leidosi nuokalne į Niubridžą, ji vis dar nejudėjo ir nepratarė nė žodžio. Vis dar susižavėjimo kupinu veidu ji žvelgė tolyn į saulėlydį, o jai prieš akis, per visą tą žaižaruojantį grožį bėgo nuostabūs vaizdiniai. Per visą Niubridžą – mažą, judrų miestelį, kur skalijo šunys, šūkalojo berniūkščiai, o pro langus žvilgčiojo smalsūs veidai, jie irgi pervaziavo tylėdami. Net ir įveikus dar tris mylias, mergaitė vis tylėjo. Buvo akivaizdu, jog ji gali taip pat atkakliai tylėti, kaip ir nepailsdama kalbėti.

– Man rodos, tu gerokai pavargai ir išalkai, – galų gale pasiryžo prabilti Matijus, nusprendęs, jog taip

ilgai neatgauti žado ji tegali tik dėl šios priežasties. – Bet mums jau nebe taip toli važiuoti, tik dar viena mylia.

Giliai atsidūsėjusi ji pabudo iš susimąstymo ir pažvelgė į jį svajingu žvilgsniu – kaip būtybė, ką tik sugrižusi iš tolimų žvaigždynų.

– Ak, pone Katbertai, – sušnibždėjo ji, – toji vieta, kur pravažiavome, toji baltuma – kas tai?

– Nu... tu turbūt kalbi apie Alėją, – keletą minučių įtemptai pagalvojęs pasitikslino Matijus. – Tai tokia graži vieta.

– Graži? Ne, *graži* ne tas žodis. Net ir *puiki* netinka. Abu žodžiai per daug panašūs. Ak, tai buvo nuostabu, nuostabu! Pirmąsyk išvydau tokį dalyką, kurio ir vaizduotė neįstengtų patobulinti. Tas stebuklas užliejo man visą krūtinę – ji uždėjo ranką sau ant širdies – net kažkaip keistai, juokingai suskaudo, bet tai buvo malonus skausmas. Ar jūs kada jutote tokį skausmą?

– Nu... dabar, staiga negaliu šito prisiminti.

– O aš daugybę kartų – vos tik išvystu tokį karališką grožį. Bet nederėtų tokios mielos vietos vadinti Alėja. Toks pavadinimas neturi jokios prasmės. Geriau sakyti... tuoj, pagalvosiu... geriau vadinti ją – Baltasis Džiaugsmo Kelias! Kai man nepatinka

kokios vietos ar žmogaus vardas, aš tuoj sugalvoju kitą ir mintyse tik taip vadinu. Prieglaudoje gyveno mergaitė, vardu Hepsiba Dženkins, bet man ji visuomet būdavo Rozali Dever. Kitiems žmonėms tegu būna Alėja, bet man ji visuomet bus Baltasis Džiaugsmo Kelias. Ar tikrai mums iki namų liko tik viena mylia? Kaip gerai! Ir kaip gaila... Gaila, nes kelionė buvo tokia maloni, o man visad gaila, kai kas nors malonaus baigiasi. Gal vėliau nutiks ir kas nors dar malonesnio, bet juk niekad nesi dėl to tikras. Ir dažniausiai nenutinka. Tai aš jau patyriau. Bet labai gera galvoti, kad artėjame prie namų. Suprantate, aš, kiek galiu prisiminti, nesu turėjusi tikrų namų. Vien pagalvojus, jog važiuoju į tikrus tikrutėlius namus, man ir vėl širdį suspaudžia tas malonus skausmas. Ak, argi ne puiku!?

Dabar jie važiavo per kalvagūbrį. Apačioje buvo matyti tvenkinys, panašus į upę – buvo pailgas ir išsiraitęs. Per patį jo vidurį nutiestas tiltas. Patiltėje, toje vietoje, kur gintarinė smėlėtų kalvelių juosta skyrė tvenkinį nuo tamsiai mėlynos jūros įlankos, vanduo raibuliavo nuo besimainančių spalvų: švelnių kroko žiedų rožinės, nežemiškai žalios ir kitokių nepagaunamų atspalvių, kuriems dar ir vardai nesugalvoti. Anapus tilto tvenkinys vinguriavo per kėnių

ir klevų giraites, o jo tamsus vanduo sublizgėdavo nuo virpčiojančių šešėlių. Tai vienur, tai kitur nuo kranto virš vandens palinkusi augo laukinė slyva, tarsi baltai pasipuošusi mergina, besistiebianči išvysti savo atspindį. Iš pelkių netoli tvenkinio galo sklido aidus, ilgesingas varlių kurkimas. Atšlaitėje už tvenkinio galėjai įžiūrėti tarp obelų paskendusią nedidelę pilką trobą, ir nors dar nebuvo visai sutemę, pro vieną langą jau matėsi žiburys.

- Čia Bario tvenkinys, - pasakė Matijus.

- Oi, man nepatinka toks pavadinimas. Aš jį vadinsiu... Tuoju, sugalvosiu... Spindinčio Vandens Ežeras! Taip, toks pavadinimas tikrai tinka. Žinau tai iš virpulio. Kai tik pataikau sugalvoti kokį pavadinimą, kuris nepaprastai tinka, iškart mane perbėga virpulys. Ar jūs kada dėl ko nors virpėjote?

Matijus susimąstė.

- Nu... taip. Visada nusipurtau, kai pamatau tuos bjaurius baltus kirminus, kurių iškasu agurkų lysvėse. Negaliu jų pakęsti.

- Oi, aš manau, jog tai visai kitoks virpulys. O kaip jums atrodo? Tarp kirminų ir spindinčio vandens ežerų labai mažai kas bendra, ar ne taip? Bet kodėl tą tvenkinį vadina Bario tvenkiniu?

- Aišku, todėl, kad prie jo, štai aname name, gyvena ponas Baris. Jo sodybvietė vadinasi Šlaitasodis. Jeigu ne tas aukštas krūmas už sodybos, jau iš čia galėtum matyti Žaliastogius. Bet mums reikia važiuoti per tiltą, paskui pasukti į šoną, taigi bus dar apie pusė mylios.

- Ar ponas Baris turi mažų dukterų? Na, ne visai mažų - maždaug mano ūgio.

- Turi vieną kokių vienuolikos metų. Vardu Diana.

- Ak! - įkvėpė ji gilų džiaugsmo gurkšnį. - Koks nepaprastai gražus vardas!

- Nu... gal... nežinau. Man atrodo, kažkoks baisiai pagoniškas. Man geriau patinka Džeinė ar Merė, ar koks kitoks protingas vardas. Tačiau kai Diana gimė, čia dirbo toks mokytojas, tai jie paprašė jo sugalvoti mergaitei vardą, ir jis nusprendė, kad bus Diana.

- O, kad toks mokytojas būtų buvęs, kai aš gimiau! Oi, mes jau ant tilto. Aš tuojau stipriai stipriai užsimerksiu. Visada bijau važiuoti per tiltą. Nes visuomet įsivaizduoju, jog kai tik privažiuosim vidurį, jis staiga susilenks kaip kišeninis peilis ir pergnybs mus per pusę. Todėl ir užsimerkiu. Bet kai tik pagalvoju, kad jau priartėjom prie vidurio, būtinai turiu atsimerkti. Nes, matote, jeigu tiltas tikrai susilenks, norėčiau *pamatyti*, kaip. Kaip sma-

giai darda! Man visada patinka, kai šitaip darda. Argi ne nuostabu, kai tau taip daug kas šioj žemėj patinka? Aha, jau pravažiavome. Dabar atsigręšiu. Labanakt, mielasis Spindinčio Vandens Ežere! Aš visiems daiktams, kurie man patinka, sakau labanakt, lygiai kaip žmonėms. Manau, jiems tai patinka. Štai ežeras tarytum man nusišypsojo.

Kai pervaziavo dar vieną kalvą ir pasuko į šoną, Matijus pasakė:

- Mes jau prie pat namų. Žaliastogiai antai...

- Oi, nesakykit, - užgniaužusi kvapą pertraukė ji ir, čiupusi Matijų už pakeltos rankos, užsimerkė, kad nematytų, kur jis rodo. - Leiskit man atspėti. Aš tikrai atspėsiu.

Ji atsimerkė ir apsidairė. Buvo ant paties kalvagūbrio... Saulė ką tik nusileidusi, tačiau švelnioje prietemoje apylinkes dar galėjai įžiūrėti. Vakaruose, medetkų spalvos dangaus fone, buvo matyti tamsus bažnyčios bokšto smaigas. Apačioje - nedidelis slėnis, o už jo, ant ilgos nuožulnios įkalnės, išsidėsčiusios jaukios sodybos. Godžios, ilgesingos mergaitės akys šokinėjo nuo vienos sodybos prie kitos. Pagaliau jos žvilgsnis apsistojo prie tos nuošaliausios kairėje pusėje, tolokai nuo vieškelio, blausiai boluojančios dėl žydinčio sodo, kuri glėbė nuo miško slenkančios

sutemos. Virš tos sodybos, giedrame giedrutėliame pietvakarių danguje, žibėjo didelė krištolinio skaidrumo žvaigždė – tartum lempa, rodanti kelią ir kviečianti.

– Štai šita, ar ne? – paklausė rodydama ranka.

Matijus džiaugsmingai plekštelėjo vadelėmis kumelei per nugarą.

– Nu, mat – atspėjai! Bet garantuoju, poniaspenser taip gerai nupasakojo, jog nesunku buvo ir atspėti.

– Ne, tikrai ne. Tiek, kiek ji papasakojo, tinka ir visoms kitoms sodyboms. Aš visai neišivaizdavau, kaip ji atrodo. Bet kai tik pamačiau, iškart pajutau, jog tai namai. Oi, atrodo, lyg sapnuočiau. Žinote ką, mano ranka virš alkūnės turi būti vienu mėlynių, nes aš šiandien tiek sykių save žnaibiau... Kiekvieną akimirką, kai tik užplūsdavo siaubingas nerimas, ir aš išsigąsdavau, ar tik kartais nesapnuoju. Taigi išsižnybdavau, kad įsitikinčiau, jog nesapnuoju, – kol staiga suvokiau, kad jeigu visa tai tėra sapnas, tai geriau sapnuosiu kuo ilgiau. Ir tada lioviausi žnaitis. Bet juk visa tai iš tikrųjų – mes netoli namų.

Džiaugsmingai atsidūsėjusi ji vėl nugrimzdo į tylą. Matijus neramiai pasimuistė. Jis džiaugėsi, kad ne jis, o Merilė turės šiai pasaulio atstumtajai pasakyti, jog

namai, į kuriuos ji taip veržiasi – nebus jos namai. Jie pervaziavo Lindų Daubą, kuri visa jau skendėjo tamsoje – tačiau dar ne tokioje gilioje tamsoje, kad ponija Reičelė neižvelgtų jų pro savo langą – paskui pakilo į kalną ir įsuko į ilgą Žaliastogių keliuką. Vos tik privažiavus namus, Matijus ėmė krūpčioti dėl tuoj išaiškėsiančio netikėtumo, ir šito jausmo jis pats nesuprato. Ne apie Merilę ir ne apie save jis galvojo. Ir net ne apie rūpesčius, kurių tikriausiai atsiras dėl šios klaidos. Galvojo apie tos mergaitės nusivylimą. Prisiminęs tą džiaugsmingą šviesą jos akyse, kuri turės vėl užgesti, pasijuto taip, lyg būtų prisidėjęs prie žmogžudystės – toks jausmas jį apimdavo, kai reikėdavo papjauti ėriuką ar veršelį, ar kokį kitą nekaltą gyvulėlį.

Kai įsuko į kiemą, buvo jau visai tamsu, aplinkui kaip šilkas šlamėjo tuopų lapai.

– Paklauskite, kaip medžiai šneka pro miegus, – sušnabždėjo mergaitė, kai Matijus iškėlė ją ant žemės. – Kokius gražius sapnus jie sapnuoja!

Tada, tvirtai laikydama kelionmaišį su visu savo turtu, nusekė paskui Matijų į trobą.

Trečias skyrius
MERILĖ KATBERT NUSTEMBA

Vos tik Matijus pravėrė duris, iškart pasitiko Merilė. Tačiau, išvydusi keistą figūrėlę su šiurkščia, nedailia suknele, ilgomis rusvomis kasomis, taip ir sustingo iš nuostabos.

- Matijau Katbertai, kas čia? - šūktelėjo ji. - Kur berniukas?

- Berniuko nebuvo, - atsiduso Matijus. - Buvo tik ji. Jis linktelėjo mergaitės pusėn ir prisiminė, jog net nepaklausė jos vardo.

- Nebuvo berniuko? Bet turėjo būti berniukas, - nenusileido Merilė. - Mes prašėme ponios Spenser, kad parvežtų berniuką.

- Na, ji neparvežė. Parvežė ją. Klausiau stoties viršininko. Ir turėjau vežtis ją namo. Juk nepaliksi tenai vienos, jei įvyko klaida.

- Nieko sau reikaliukas! - vėl šūktelėjo Merilė.

Visą tą laiką mergaitė stovėjo tylėdama, akys lakstė nuo vieno prie kito, o veide blėso ankstesnysis pakilumas. Staiga ji, atrodo, suvokė viso pokalbio esmę. Nubloškusi savo brangujį kelionmaišį, šoko į priekį ir pliaukštelėjo delnais:

- Jūs manęs nenorit! - sušuko. - Jūs manęs nenorit, nes aš ne berniukas! Šito ir turėjau tikėtis. Niekas niekada manęs nenorėjo. Turėjau susiprasti, jog toks gerumas negali ilgai trukti. Turėjau suprasti, jog niekam iš tikrųjų manęs nereikia. Ak, ką man daryti? Aš tuoj imsiu raudoti!

Ir ėmė raudoti. Susmukusi ant kėdės, nubloškusi ant stalo rankas ir padėjusi ant jų galvą, ji raudėjo pasikūkčiodama. Merilė ir Matijus prie krosnies susižvalgė su gailėsčiu akyse. Nė vienas nežinojo, ką sakyti ar daryti. Galų gale Merilė negrabiai nutraukė tylą.

- Na, na, nėra čia dėl ko taip sriūbauti.

- Yra! Yra! - Mergaitė kilstelėjo galvą ir atidengė šlapią nuo ašarų veidą ir drebančias lūpas. - Ir jūs verktumėt, jeigu būtumėt našlaitė ir atvažiavusi ten, kur, tikėjotės, bus jūsų namai, staiga sužinotumėt, kad ten jūsų visai nereikia, nes jūs ne berniukas. Ak, nieko tragiškesnio man nėra buvę!

Niūru Merilės veidą staiga nušvietė lyg ir prieš jos valią išstrūkusi, iš ilgo miego pabudusi šypsena.

- Na, gana verkti. Mes nesirengiam šianakt varyti tavęs iš namų. Turėsi čia pasilikti, kol viską išsiaiškinsim. Kuo tu vardu?

Mergaitė valandėlę sudvejojo.

- Gal galėtumėt mane vadinti Kordelija? - atsakė maldaujamai.

- Vadinti tave Kordelija! Tai tavo vardas?

- Ne-e-e, ne visai, bet norėčiau, kad vadintumėt Kordelija. Tai toks elegantiškas vardas.

- Nesuprantu, ką, po galais, tu turi galvoj. Jeigu tavo vardas ne Kordelija, tai koks?

- Anė Šerli, - nenoromis ištarė savo vardą jo savininkė, - bet būkit gera, vadinkit mane Kordelija. Juk koks jums skirtumas, kaip mane vadinti, jeigu būsiu čia tik trumpai, argi ne? O Anė - toks neromantiškas vardas...

- Neromantiška kvailystė! Anė yra tikrai gražus, aiškus ir paprastas vardas. Nėra ko tau jo gėdytis.

- Ak, aš nesigėdiju, - paaiškino Anė, - tik man labiau patinka Kordelija. Visą laiką įsivaizduodavau, jog mano vardas Kordelija, - na, bent jau pastaraisiais metais. Kai buvau mažesnė, įsivaizduodavau, jog esu Džeraldina, bet dabar labiau mėgstu Kor-

deliją. Bet jeigu vadinsit mane Ane, labai prašau: aiškiai ištarkite „ė“.

- Koks skirtumas, kaip ištarsi? - imdama arbatos virdulį paklausė Merilė, ir dar viena užsimiegojusi šypsena pabudo jos veide.

- Oi, ką jūs, labai didelis skirtumas. Su „ė“ *atrodo* daug gražiau, negu su „a“. Kai jūs girdite tariamą vardą, argi jo savo mintyse nematote, lyg išspausdinto? Aš tai matau. A-n-a atrodo siaubingai, o A-n-ė kur kas gražiau. Jeigu vadinsit mane Ane, aiškiai tardama „ė“, aš stengsiuosi save įkalbėti atsisakyti Kordelijos vardo.

- Ką gi, puiku, Ane su „ė“ gale. Gal gali mums pasakyti, kaip įvyko toji klaida? Mes davėme žinią poniai Spenser, kad surastų mums berniuką. Argi prieglaudoje visai nebuvo berniukų?

- O! Jų ten per akis. Tačiau ponია Spenser *aiškiai* pasakė, jog jums reikia maždaug vienuolikos metų mergaitės. Ir šeiminkė pasakė, jog ji mananti, kad tiksiu aš. Neįsivaizduojate, kaip aš džiūgavau. Iš to džiaugsmo nemiegojau visą naktį. Ak - su priekaištu veide atsigrėžė ji į Matijų - kodėl jūs ten, stotyje, man nepasakėte, kad aš jums nereikalinga ir nepalikote manęs ten? Jeigu nebūčiau pamačiusi Baltojo

Džiaugsmo Kelio ir Spindinčio Vandens Ežero, nebūtų dabar širdyje taip sunku.

- Apie ką ji čia šneka? - žiūrėdama į Matijų paklausė Merilė.

- Ji... ji tiesiog prisimena mūsų pokalbį kelionėje, - paskubom atsakė Matijus. - Einu, nukinkysiu kumelę. Kai sugrįšiu, norėčiau rasti arbatos.

- Ar ponias Spenser, be tavęs, dar ką nors išsivežė? - Matijui išėjus, toliau klausinėjo Merilė.

- Ji sau pasiėmė Lilę Džons. Lilei dar tik penkeri, ir ji labai gražutė. Plaukučiai kaštoniniai kaip riešutas. Jeigu aš būčiau graži, ir jeigu mano plaukai būtų riešuto spalvos, ar jūs mane pasiliktumėte?

- Ne. Mums reikia berniuko, kad padėtų Matijui prie ūkio darbų. Iš mergaitės mums jokios naudos. Nusiimk skrybėlaitę. Padėsiu ją ir tavo kelionmaišį prieškambarėje ant stalo.

Anė drovėdamasi nusiėmė skrybėlaitę. Tuoj pat sugrįžo Matijus ir visi sėdo vakarieniauti. Tačiau Anė negalėjo valgyti. Kaip nesava ji kramtė duoną su sviestu, kaptelėjo vieną konservuotą laukinių obuoliuką iš geldutės formos indelio, stovinčio šalia jos lėkštės - ir daugiau nė kąsnio.

- Tu nieko nevalgai, - griežtai pasakė Merilė, žiūrėdama į mergaitę kaip į tikrą nusižengėlę.

Anė atsiduso.

- Negaliu. Aš dabar giliausioj nevilty. Ar jūs galite valgyti, kai būnate giliausioj nevilty?

- Aš ten niekada nebūnu, todėl negaliu pasakyti, - atšovė Merilė.

- Niekada? Na, o gal kada nors bandėte *įsivaizduoti*, jog esate giliausioj nevilty?

- Ne, nebandžiau.

- Tada, manau, jūs nesuprasite, kaip tai atrodo. Tai tikrai nemaloni būseną. Kai bandai valgyti, kažkoks gumulas atsistoja skersai gerklės, ir nieko negali nuryti, net iš šokoladinės karamelės. Syki prieš dvejus metus buvau gavusi šokoladinę karamelę, nepaprastai skanią. Nuo tada dažnai sapnuodavau, jog turiu daugybę šokoladinių karamelių, bet visad prabusdavau kaip tik tą akimirką, kai ketindavau jas valgyti. Tikiuosi, jūs neįsižeisite, kad aš nevalgau. Viskas nepaprastai skanu, bet aš vis tiek negaliu valgyti.

- Manau, ji pavargo, - įsiterpė Matijus, kuris grįžęs iš tvarto dar nebuvo ištaręs nė žodžio. - Geriau vesk ją miegoti, Merile.

Merilė suko galvą, kur dabar Anę paguldyti.

Tam laukiamam, užsakytajam berniukui buvo paklojusi ant kušetės kamaraiteje prie virtuvės. Ta-

čiau, nors ji švari ir tvarkinga, guldyti ten mergaitę kažkaip lyg ir netinka. O svečių kambarys tokiai benamei beglobei atrodė per gerai, taigi liko tik kambarėlis ant aukšto rytinėje pusėje. Merilė užsidedė žvakę ir liepė Anei sekti iš paskos. Anė vangiai pakluso. Eidama per prieškambarį, nuo stalo pasiėmė savo skrybėlaiteį ir kelionmaišį. Prieškambaris buvo neįtikėtino švarumo, o mažas pastogės kambarėlis, kur ji dabar atsidūrė, atrodė dar švaresnis.

Merilė pastatė žvakę ant trikampio trikojo stalelio ir ėmė kloti lovą.

- Tikiuosi, naktinius marškinius turi? - paklausė ji. Anė linktelėjo.

- Taip, turiu dvejus. Prieglaudos vedėja man juos pasiuvo. Jie baisiai ankšti. Prieglaudoje visada visko trūksta ir viskas ten ankšta - bent jau tokioj skurdžioj prieglaudoj kaip mūsų. Nekenčiu ankštų naktinių. Vienintelė paguoda, kad ir tokiais apsilikus galima taip pat smagiai sapnuoti, kaip ir įsikuitus puošniuose rauktiniuose su mezginiais aplink kaklą.

- Na, renkis kuo greičiau ir lįsk į lovą. Po kelių minučių grįšiu pasiimti žvakės. Nedrįstu tau čia jos palikti - dar, ko gero, padegsi namus.

Merilei išėjus Anė liūdnai apžvelgė kambarį. Baltintos sienos buvo tokios ryškios ir taip skausmingai

tuščios, jog, rodės, joms net skauda nuo to tuštumo. Ir grindys nuogos, išskyrus apvalų pintą kilimėlį vidury kambario. Tokio kilimėlio Anė dar nebuvo mačiusi. Viename kampe stovėjo aukšta, senovinė lova su keturiomis tamsiomis kojomis kampuose. Kitame kampe buvo minėtasis trikampis stalelis, papuoštas stora raudono aksomo pagalvėle adatoms, – bet tokia kieta, kad į ją smigdama turbūt sulinktų ir pati narsiausia adata. Virš stalelio kabėjo nedidelis veidrodis. Pačiame vidury, tarp stalelio ir lovos, buvo langas su akinamo baltumo rauktomis muslino užuolaidėlėmis iš viršaus, o priešais langą stovėjo prausyklė. Visa patalpa dvelkė tokiu šalčiu, kurį sunku nusakyti žodžiais, bet kuris prasiskverbė Anei iki pat kaulų smegenų. Sukūkciojusi ji paskubom nusimetė savo apdarus, apsilvilko ankštuosius naktinius marškinius, išokusi į lovą įsikniaubė veidu pagalvėn ir užsitempė ant galvos antklodę. Kai Merilė sugrįžo žvakės, tik skurdžių drabužėlių draikanos, netvarkingai išmėtytos ant grindų, ir pūpsanti patalynė lovoje bylojo, jog kambaryje kažko esama.

Ji ryžtingai surinko Anės drabužius, tvarkingai sudėjo juos ant švarutės geltonos kėdės ir tada, paėmusi žvakę, priėjo prie lovos.

- Labos nakties, - kažkaip neaiškiai, bet gana maloniai pasakė ji.

Staiga virš antklodės išniro baltas Anės veidas ir didelės akys.

- Kaip jūs galite sakyti labos nakties, kai žinote, jog man tai bus pati blogiausia naktis gyvenime? - priekaištingai paklausė ji.

Ir vėl paniro po patalais.

Merilė iš lėto nulipo apačion į virtuvę ir ėmėsi plauti indus. Matijus rūkė - vadinasi, buvo išmuštas iš vėžių. Jis rūkydavo retai, nes Merilė tam priešinosi kaip didžiausiam ištvirkimui, tačiau kartais nebeištverdavo. Tada Merilė pažiūrėdavo į tai pro pirštus, suvokdama, jog ir ramiam vyrui reikia jausmų atvangos.

- Na ir užvirė košė, - rūščiai subambėjo ji. - Štai ką reiškia siųsti žinią per kitus, užuot nuėjus pačiam. Roberto Spenserio giminaičiai bus kažką supainioję, perduodami mūsų prašymą. Rytoj, aišku, kuriam nors teks važiuoti pas ponią Spenser. Mergaitę reikia grąžinti į prieglaudą.

- Nu, taip, tikriausiai, - nenoriai pritarė Matijus.

- Tikriausiai! Tu dar abejoji?

- Nu, ji labai miela mergiotė, Merile. Kažkaip gaila siųsti atgal, kai ji taip nori čia pasilikti.

- Matijau Katbertai, ar tik tu nenori pasakyti, jog mes, tavo galva, turėtume ją pasilikti?!

Merilė nebūtų labiau apstulbusi, jeigu Matijus dabar būtų pareiškęs, kad labai nori atsistoti ant galvos.

- Nu, ne... Ne... tai yra, ne visai, - ėmė mikčioti Matijus, užspeistas į kampa tokio tiesaus klausimo. - Aš tik sakau... niekas to iš mūsų negalėtų reikalauti.

- Tai jau tikrai negalėtų. O kokia mums iš jos būtų nauda?

- Bet jai iš mūsų tai būtų didelė nauda, - staiga ir labai netikėtai pasakė Matijus.

- Matijau Katbertai, aš matau, jog ta mergaitė tave apžavėjo! Matau tai taip pat aiškiai, kaip ir tavo norą ją pasilikti.

- Nu, ji tikrai labai įdomi mažylė, - nepasidavė Matijus. - Kad tu būtum girdėjusi jos šnekas, kai važiuoju iš stoties...

- Tarškėti tai ji tikrai moka. Išsyk pastebėjau. Bet tai ne jos naudai. Man nepatinka vaikai, kurie daug plepa. Nenoriu prisiimti našlaitės, o jeigu ir norėčiau, išsirinkčiau kitokią. Man ji kažkokia nesuvokiama. Ne, ne, ją reikia tuoj pat nugabenti ten, iš kur atvyko.

- Galėčiau pasisamdyti sau prancūzioką, - tarė Matijus, - o ji pagelbėtų tau.

- Man jokios pagalbos nereikia, - atkirto Merilė. - Ir neketinu jos pasilikti.

- Nu, kaip jau tu nuspręsi, Merile... - keldamasis ir slėpdamas pypkę pasakė Matijus. - Einu miegoti.

Matijus nuėjo miegoti. Ir Merilė, sudėliojusi lėkštes, nuėjo gulti - susiraukusi, bet ryžtinga. O viršuje, rytinėje pastogėje, vieniša, apleista, skaudama širdimi išsiraudojusi užmigo mergaitė.

Ketvirtas skyrius
RYTAS ŽALIASTOGIUOSE

Buvo jau įdienoję, kai Anė pabudusi atsisėdo lovoje ir sumišusi įdėmiai pažvelgė į langą, pro kurią liejosi linksma saulės šviesa, o už jo kažkas balta ir papurę šmėsavo žydro dangaus fone.

Kurią laiką niekaip nesuvokė, kur ji dabar yra. Pirmiausia per kūną perbėgo kažkoks malonus jaudulys, paskui nutvilkę skausmas. Tai Žaliastogiai, ir ji čia nepageidaujama, nes yra ne berniukas!

Bet dabar rytas, o juk ten, už lango, žiedais aplipusi vyšnia. Stryktelejusi iš lovos skriete perskriejo kambarį. Stumtelėjo aukštyn stoglangio rėmą, ir tas sunkiai, girgždėdamas prasivėrė, tarsi jau seniai būtų buvęs nevarstomas – iš tiesų taip ir buvo – ir pakilęs taip tvirtai užsikirto, jog nė paremti niekuo nereikėjo.

Parpuolusi ant kelių Anė persisvėrė per palangę ir švytinčiomis iš susižavėjimo akimis gėrė birželio rytą. Ak, argi ne nuostabu? Argi čia ne puiki vieta? Ir pamanykit – jai nelemta čia pasilikti! O juk lengvai įsivaizduoja save šitoje vietoje. Čia tiek erdvės vaizduotei.

Netoliese augo didžiulė vyšnia – taip arti, kad jos šakos baksnojo į namo sieną, ir taip aplipusi žiedais, jog pro juos nė vieno žalio lapelio nematyti. Abipus namo – dideli vaismedžių sodai, vienas – obelų, kitas – vyšnių, irgi paskendę žieduose, o žolėje lyg prisėta pienuių galvučių. Toliau už medžių mėlynavo alyvų kekės, o jų svaigų malonų kvapą rytmečio vėjelis atnešė iki stoglangio.

Už sodo, šlaitu į daubą, leidosi sodriai žalia dobiliena, kuri siekė upelį, tankų baltą beržynėlį, gracingai išbėgusį į pamiškę ir leidžiantį spėti, kiek ten paparčių, pataisų ir kitokių miško grožybių. Dar toliau buvo matyti žaliuojanti kalva, apaugusi eglėmis ir balteglėmis. Tarp jų buvo proskyna, pro ją buvo matyti pilkas nedidelio namo stogo kraigas, kurią ji jau buvo pastebėjusi iš anos Spindinčio Vandens Ežero pusės.

Kairėje pusėje išsidėstę dideli ūkiniai pastatai, o už jų, į šoną, kur nusileidžia žaliuojantys laukai, spinduliavo žėrėjo mėlyna jūra.

Grožiui atviros Anės akys pasimėgaudamos godžiai siurbte siurbė viską į save. Vargšėlė, per savo gyvenimą ji buvo mačiusi tiek visko negražaus... Užtat dabar viskas čia atrodė taip gražu kaip sapne.

Ji klūpojo viską pasaulyje užmiršusi, išskyrus tą grožį, ir krūptelėjo ant savo peties pajutusi ranką. Tai Merilė negirdom priėjo prie mažosios svajoklės.

- Turėjai jau būti apsirengusi, - šurkštokai pasakė ji.

Merilė iš tikrųjų neišmanė, kaip su mergaite kalbėtis, ir dėl to slogaus neišmanymo kalbėjo glaustai ir šurkščiai, nors visai taip nenorėjo.

Anė atsistojo ir giliai įkvėpė oro.

- Ak, koks grožis! - pasakė ji apvedama rankos mostu visą tą mielą pasaulį už lango.

- Medis didelis, - ištarė Merilė, - ir žydi didingai, tačiau vaisiai niekam tikę - smulkūs ir sukirrmiję.

- Ak, aš ne tik tą medį turiu galvoj. Taip, jis puikus - *akinamai* gražus! Na... taip žydi. Bet aš turėjau galvoj viską: sodą, obelis, upelį, tuos miškelius - visą tą mielą didų pasaulį. Ar tokiais rytais kaip šiandien jūsų staiga neužplūsta meilė pasauliui? Aš net

girdžiu, kaip upokšnis bėgdamas visą kelią kikeną. Ar jūs pastebėjot, kokie linksmi būna upeliai? Jie visą laiką kikeną. Net ir žiemą girdžiu, kaip jie po ledu kikeną. Kaip džiaugiuosi, kad pro Žaliastogius teka upelis! Jūs turbūt manote, jog man viskas visai nesvarbu, kadangi jūs manęs nepasiliekate, bet man svarbu. Kaip bus gera prisiminti, jog pro Žaliastogius teka upelis, net jei ir niekad daugiau jo nebepamatysiu. Jeigu to upelio čionai nebūtų, visą laiką mane graužtų mintis, jog turėjo gi būti. Šį rytą aš nebesu giliausioj nevilty. Rytais tokia būseną neįmanoma. Argi ne nuostabu, jog kasdien būna rytas? Bet man liūdna. Aš ką tik įsivaizdavau, kad vis dėlto jūs norėjote manęs, ir kad aš čia liksiu amžiams amžiniesiems. Ir taip buvo gera, kol šitaip vaizdavausi. Bet su tais įsivaizdavimais visą bėda ir yra, jog ateina laikas, ir turi liautis, o tada labai skaudu būna.

- Tu verčiau apsirenk ir lipk žemyn, mesk iš galvos tuos įsivaizdavimus, - vos tik gavusi progą įsiterpti pasakė Merilė. - Pusryčiai laukia. Nusiprausk ir susišukuok. Palik langą pravirą, patalynę atversk prie kojūgalio. Ir sukis vikriau.

Anė, matyt, sugebėjo vikriai suktis, kai to reikėdavo, nes po dešimties minučių ji jau buvo apačioje -

tvarkingai apsirengusi, susišukavusi ir susipynusi kasas, o širdį glostė pasitenkinimas, jog įvykdė visus Merilės nurodymus. Tiesa, patalynę atversti ji vis dėlto pamiršo.

- Šįryt aš gerokai išalkusi, - paskelbė ji, kles-
telėjusi į Merilės jai pastūmėtą kėdę. - Ir pasaulis
neatrodo toks žvėriškai negailestingas kaip vakar
vakare. Kaip džiaugiuosi, kad šviečia saulė! Bet man
visai patinka ir kai rytais lyja lietus. Kiekvienas
rytas savaip įdomus, ar ne? Nežinai, kas nutiks die-
ną, ir todėl tiek daug erdvės vaizduotei... Bet labai
džiaugiuosi, jog šįryt nelyja, nes kai saulė šviečia,
daug lengviau džiaugtis ir užgniaužti liūdesį. Jaučiu,
jog turiu labai daug ką užgniaužti. Smagu skaityti
knygose apie liūdesį ir įsivaizduoti, kaip herojiškai
tu jį įveiki, bet ne taip jau linksma, kai liūdesys iš
tikrųjų tave apninka, ar ne?

- Dėl Dievo meilės, ar tu negali prikąsti liežu-
vio? - neiškentė Merilė. - Tokia maža mergaitė ir
tiek daug plepi.

Tada Anė taip nuolankiai ir taip tvirtai prikando
liežuvį, jog užsitęsusi tylą ėmė Merilę nervinti, nes
atrodė labai nenatūrali. Matijus irgi buvo prikandęs
liežuvį - tačiau tai labai natūralu - tad pusryčiavo
visi tyloje.

Artėjant prie pabaigos, Anė vis labiau ir labiau grimzdo į kažkokias mintis, kramtė mechaniškai, savo didelės, nieko nematančias akis tvirtai įsmėigusi į dangų anapus lango. Merilė dar labiau susinervino. Ją trikdė nuojauta, kad nors šios keistuolės kūnas dabar prie stalo, jos dvasia kažkur aukštai debesijoje, nuskraidinta tolyn vaizduotės sparnais. Kas gali norėti tokio vaiko savo namuose?

O Matijus norėjo – tiesiog protu nesuvokiama! Merilė jautė, jog jis tebenori šito kaip vakar vakare ir kad nesiliaus norėjęs. Toks jau buvo Matijus: jeigu jau kokia užgaida įlįs į galvą, tai įsikibs jos ir tylės, bet tas tylus užsispyrimas dešimt kartų veiksmingesnis ir įtaigesnis nei garsios šnekos.

Pusryčiams pasibaigus Anė pabudo iš susimąstymo ir pasisiūlė suplauti lėkštes.

– Ar tu mokėsi gerai jas išplauti? – nepatikliai paklausė Merilė.

– Moku labai gerai. Nors geriau moku prižiūrėti vaikus. Su vaikais turiu tiek daug patyrimo!.. Gaila, kad jūs neturite nė vieno vaiko, galėčiau prižiūrėti.

– Kai tu čia esi, tai nė pagalvoti nenoriu apie dar kokį vaiką. Atvirai pasakius, jau gana bėdos ir su tavim. Neišmanau, ką daryti. O tas Matijus – tikras juokdarys...

- O man jis patinka, - paprieštaravo Anė. - Jis toks supratingas. Jis visai nepriekaištavo, jog aš daug šneku - atrodo, jam net patiko. Kai tik jį pamačiau, iškart pajutau, jog jis kilnios širdies.

- Jūs abu geri keistuoliai, jeigu taip turiu suprasti tą kilnią širdį, kaip tu sakai, - prunkštelėjo Merilė. - Gerai, gali suplauti lėkštes. Įsipilk kuo karštesnio vandens ir, žiūrėk, gerai iššluostyk. Šį rytą turiu daug reikalų, nes popiet dar reikia nuvažiuoti į Baltasmėlius pas ponią Spenser. Važiuosi kartu, nuspręsim, ką su tavim daryti. Kai suplausi indus, eik pasiklok lovą.

Anė gana mikliai suplovė lėkštes - Merilė tai pripažino, visąlaik akylai ją stebėjusi. Su lova sekėsi prasčiau, nes ji nemokėjo tokio meno - kaip apsieiti su pūkiniais patalais. Bet šiaip taip susidorojo, viską išlygino, ir tada Merilė, norėdama nuo jos išsivaduoti, pasakė, jog ji galinti eiti laukan ir lakstyti iki pietų.

Švytinčiu veidu, spindinčiomis akimis Anė nulėkė prie durų. Tačiau ant slenksčio stabtelėjo, apsisuko ir sugrįžusi atsisėdo prie stalo. O šviesa ir spindesys taip greit išblėso, lyg kas būtų užgesinęs ir vandeniui užliejęs.

- Kas gi dabar atsitiko? - nustebo Merilė.

- Nedrįstu eiti laukan, - pasakė ji lyg kankinė, atsisakiusi visų gyvenimo džiaugsmų. - Jeigu aš negaliu čia pasilikti, nėra jokios prasmės pamilti Žaliastogius. O jeigu išbėgsiu laukan ir prisiliesiu prie tų medžių, prie tų gėlių, prie sodo ir prie upe-lio, - tikrai pamilsiu. Jau ir dabar man sunku, nenoriu, kad būtų dar sunkiau. Tiesiog trokštu lėkti laukan - rodos, visi mane šaukia: „Ane, Ane, atlėk pas mus! Ane, Ane, mes norim su tavimi pažais-ti!“ - bet geriau nelėksiu. Kokia prasmė ką nors pamilti, jeigu paskui tave vėl nuo visko atplėš, ar ne? Bet kaip sunku nepamilti, tiesa? Štai dėl ko aš taip džiūgavau, kai galvojau, jog čia gyvensiu. Gal-vojau, kiek daug čia visko turėsiu pamilti, ir niekas man nesukliudys. Bet jau po visų tų svajonių... Jau susitaikiau su likimu, taigi, manau, geriau nebeisiu laukan, kad vėl su juo nesusipykčiau. Sakykite, o kaip vadinate tą pelargoniją ant palangės?

- Tai obuolinė pelargonija.

- Ai, aš ne apie rūšį klausiu. Aš norėjau sužinoti, kokį vardą jūs pati jai sugalvojote. Ar jūs nesugal-vojote jai jokio vardo? Gal aš tada galiu sugalvoti? Gal... gal... tuoj pasakysiu... gal tiktų - Gražė! Ar aš galiu, kol čia būsiu, vadinti ją Graže? Oi, leiskit man ją taip vadinti!..

- O Viešpatie, man visai tas pats. Bet kam, po galais, pelargonijai vardas?

- Oi, aš mėgstu, kad kiekvienas daiktas būtų su vardu, netgi pelargonijos. Jos tada labiau panašios į žmones. Ką žinai, o gal pelargonijoms labai skaudu, kad jas vadina pelargonijomis, ir viskas? Juk jums nepatiktų, jei jus vadintų tik moterimi, ir viskas. Valio! Aš ją vadinsiu Graže. Šį rytą sugalvojau vardą tai vyšniai, kur už mano miegamojo lango. Pavadinau ją Sniego Karaliene, nes ji tokia balta balta. Žinoma, ji ne visą vasarą žydės, bet juk galima įsivaizduoti, kad žydi, ar ne?

„Niekad gyvenime nei mačiau, nei girdėjau tokios kaip ji, - murmėjo sau Merilė, išsprukusi į rūšį parsinešti bulvių. - Ji tikrai įdomus paukštelis, kaip Matijus sako. Jaučiu, kad man darosi įdomu, ką nauja ji dar pasakys. Ji ir mane tuoj apžavės. Matijų jau apžavėjo. Tas žvilgsnis, kai jis išeidamas dėbtelėjo, pasakė man vėl tą patį, ką jis vakar kalbėjo ar nutylėjo. O kad jis būtų kaip visi vyrai ir viską pasakytų garsiai! Tada galėtum atsikirsti ar pasiginčyti. O ką daryti, kai žmogus tik tyli ir žiūri?“

Kai Merilė sugrįžo iš rūšio, Anė vėl buvo nugrimzdusi į savo mintis, sėdėjo pasirėmusi rankomis sma-

krą, įdūrusi akis į dangų. Merilė netrukdė jai taip sėdėti iki pat pietų.

- Turbūt galiu šiandien popiet imti kumelę ir vežimą, Matijau? - paklausė Merilė.

Matijus linktelėjo ir liūdnai žvilgtelėjo į Anę. Merilė pagavo tą žvilgsnį ir gaižiai pridūrė:

- Važiuosiu į Baltasmėlius pas ponią Spenser ir sutvarkysiu tą reikalą. Anę imuosi, ponias Spenser galbūt sugalvos, kaip ją tuoj pat išsiųsti atgal į prieglaudą Naujojoje Škotijoje. Paliksiu tau paruoštos arbatos, pati grįšiu, kai reikės melžti karves.

Matijus ir dabar nieko nepasakė, tad Merilė pasijuto, lyg kalbėtų tuščiai į orą. Niekas taip neerzina, kaip toks vyras, kuris tau nieko neatsako, - na, nebent tokia pat moteris...

Matijus reikiamu laiku įkinkė bėrąją į brikelę, ir Merilė su Ane įsėdo. Matijus atkėlė joms kiemo vartus, ir kai jos iš lėto važiavo pro jį, tarsį nežinia kam pasakė:

- Mažasis Džeris Buotas iš Užtakių šlyt buvo užėjęs. Pasakiau, jog tikriausiai sandysiuosi jį vasarai.

Merilė nieko neatsakė, bet staiga taip pikta išsienio botagu kumelei, kad toji, nepratusi prie tokio elgesio, pasipiktinusi pasileido keliuku žemyn gąsdinama risčia. Sykį, vežimėliui šoktelėjus, Merilė

atsigrēžē atgal ir pamatē tā erzeklī Matiju, pasirē-
musī ant vartū ir liūdnai žvelgiantī joms pavymui.

Penktas skyrius
ANĖS GYVENIMO ISTORIJA

- O žinote, - paslaptinai prakalbo Anė, - aš save įtikinau, jog ši kelionė man bus maloni. Seniai patyriau, jog beveik viskas gali žmogui rodytis malonu, jeigu esi tvirtai taip nusprendęs. Žinoma, jeigu tik tvirtai. Kol važiuosiu, aš negalvosiu apie savo grįžimą į prieglaudą. Tiesiog džiaugsiuos, kad važiuojam, ir tiek. Oi, žiūrėkit, kokia ten erškėtrožė! Kokia graži, ar ne? Kaip būtų gerai, jeigu rožės mokėtų kalbėti! Įsivaizduoju, kiek daug gražių dalykų pripasakotų... O juk rožinė spalva pati žavingiausia pasaulyje, ar ne? Man ji labai patinka, tačiau rožinių suknelių dėvėti negaliu. Rusvaplaukėms rožinė spalva netinka, netgi kai įsivaizduoji. Gal jūs pažinojote kokį nors žmogų, kuris vaikystėje buvo rusvaplaukis, o užaugus plaukų spalva pasikeitė?

- Ne, lyg ir nepažinojau, - atsainiai pasakė Merilė, - ir nemanau, jog tau galėtų taip nutikti.

Anė atsiduso.

- Tada dar vienos vilties netekau... Visas mano gyvenimas - tai tiesiog sudužusių vilčių kapinės. Skaičiau tokį sakinį vienoje knygoje, ir kai tik kas nors mane nuvilia, ištariu jį sau pasiguosti.

- Nelabai suprantu, kaip jis tave paguodžia, - nusistebėjo Merilė.

- Na, todėl, kad jis taip gražiai ir romantiškai skamba, ir aš pasijuntu lyg knygos herojė. Man taip patinka viskas, kas romantiška! O kas gali būti romantiškiau už sudužusių vilčių kapines, ar ne? Aš beveik laiminga, kad jas turiu. Ar mes važiuosim per Spindinčio Vandens Ežerą?

- Ne, per Bario tvenkinį mes nevažiuosim, jeigu tai yra tavo Spindinčio Vandens Ežeras. Važiuosim pakrantės keliu.

- Pakrantės kelias - irgi gražiai skamba, - svajingai ištarė Anė. - O gal jis ir toks gražus, kaip kad skamba? Kai tik jūs ištarėt „pakrantės kelias“, aš tučtuojau mintyse išvydau vaizdą! Baltasmėliai irgi gražu, bet man labiau patinka Evonlis. Evonlis - labai mielas pavadinimas. Skamba kaip muzika. Ar iki Baltasmėlių toli?

- Penkios mylios, ir jeigu tu taip nusiteikusi kalbėti, gal pakalbėtum apie rimtesnius dalykus, papasakotum verčiau, ką žinai apie save.

- Oi... tai, ką aš žinau apie save, visai neįdomu klausytis, - energingai šūktelėjo Anė. - Jeigu jūs leistumėt man papasakoti, kaip aš *įsivaizduoju* savo gyvenimą, tai bent išgirstumėt įdomią istoriją!

- Ne, tavo prasimanymų man nereikia. Geriau gryni faktai. Ir pradėk nuo pradžių. Kur tu gimei ir kiek tau metų?

- Kovo mėnesį man suėjo vienuolika, - liūdnai atsidūsėjusi pradėjo Anė vardyti grynus faktus. - O gimiau aš Bolingbrouke, Naujojoje Škotijoje. Mano tėvas buvo Valteris Šerlis, jis dėstė Bolingbrouko aukštesniojoje mokykloje. Mano mama buvo Berta Šerli. Valteris ir Berta - kokie gražūs vardai, ar ne? Aš taip džiaugiuosi, kad mano tėvelių gražūs vardai. Kokia būtų nemalonė turėti tėvą vardu... na, sakykim, Džededija, ar ne?

- Man atrodo, visai nesvarbu, koks žmogaus vardas, svarbu, kaip jis elgiasi, - pasakė Merilė, pajutusi, jog pats laikas tarti svarų ir naudingą moralą.

- Na, galbūt... - susimąstė Anė. - Vienoj knygoj skaičiau, jog rožė, jei ir vadinsim ją kitu žodžiu, vis tiek kvėpės taip pat. Bet aš niekaip negaliu tuo pa-

tikėti. Netikiu, jog rožė bus tokia pat žavi, jeigu ją vadinsi dagiu arba kopūstu. Manau, jog mano tėvelis nebūtų buvęs toks geras, jeigu būtų buvęs vardu Džededija. Neabejoju, jam tai būtų buvęs tiesiog kryžius. Taigi – mano mama irgi buvo mokytoja toje pat mokykloje, bet, žinoma, kai ištekėjo, ji nebemokytojavo. Vyras – juk tokia didžiulė atsakomybė!.. Ponia Tomas sakydavo, jog jiedu abu buvo kaip kūdikėliai ir neturtingi kaip bažnyčios pelės. Įsikūrė abu mažutėliame geltoname namelyje Bolingbrouke. Aš pati to namelio nemačiau, bet įsivaizdavau jį gal tūkstantį kartų. Manau, jog už svetainės lango turėjo augti sausmedis, o kieme – alyvos, o visai prie vartelių – pakalnutės. Ant langų – muslino užuolaidėlės. Muslino užuolaidėlės taip puošia namus! Ponia Tomas sakė, jog tokio negražaus vaiko, kaip aš, ji nebuvo mačiusi: liesa, smulktė – rodos, tik vienos akys. O mano mama manė, kad aš tiesiog gražuolė. Ir man atrodo, mama žino geriau negu kažkokia padienė tarnaitė, ar ne? Šiaip ar taip, labai džiaugiuosi, kad aš jai patikau: kaip būtų liūdna dabar pagalvojus, jog aš ją apvyčiau – na, juk ji taip neilgai tegyveno. Man buvo tik trys mėnesiai, kai ji mirė nuo karštligės. Kaip norėčiau, jog ji būtų išgyvenusi bent iki tol, kol aš būčiau atsiminusi, kaip ją vadinu Mama.

Man atrodo, taip gera ištarti „Mama“, ar ne? O po keturių dienų mirė ir tėvelis, irgi nuo karštligės. Taip aš likau našlaitė, ir žmonės, kaip sakė ponias Tomas, visai nežinojo, kur mane dėti. Matote, jau tada niekas manęs nenorėjo. Atrodo, tokia mano lemtis. Tėtis su mama buvo atvykę iš kažkur labai toli, ir visi gerai žinojo, jog jie neturi jokių giminių. Galų gale ponias Tomas pasakė, jog mane pasiims, nors ji ir vargšė, o jos vyras girtuoklis. Ji mane išmaitino su buteliuku. Gal jūs žinote, kodėl vaikai, kuriuos išmaitina su buteliuku, turi būti geresni už kitus? Nes kai tik aš neklausydavau, ponias Tomas man priekaištaudavo ir vis stebėdavosi, kaip aš galiu būti tokia bloga mergaitė, kai ji mane išmaitino su buteliuku.

- Ponas Tomas su šeima iš Bolingbrouko išsikėlė į Merisvilį, ir aš ten su jais irgi gyvenau, kol man suėjo aštuoneri. Padėdavau prižiūrėti vaikus – jų buvo ketvertas, visi už mane mažesni – ir, žinokit, tikrai buvo ką prižiūrėti. Paskui ponas Tomas žuvo po traukinio ratais, ir jo motina pasisiūlė priglausti pas save ponią Tomas ir jų vaikus, bet manęs ji nenorėjo. Ponia Tomas, kaip ji pati sakė, *supratimo neturėjo*, kur mane dėti. Ir tada atėjo ponias Hamond, kuri gyveno įkalnėje prie upės, ir pasakė,

kad pasiims mane, nes mato, kad aš moku apsieiti su vaikais, taigi aš iškeliačiau su ja paupiu aukštyn ir apsigyvenau nedidelėje proskynoje. Tai buvo labai atoki vieta. Tikrai nebūčiau ten ištvėrusi, jeigu nebūčiau turėjusi vaizduotės. Ponas Hamondas dirbo netoliese mažutėje lentpjūvėje, o ponia Hamond augino aštuonis vaikus. Jinai tris kartus pagimdė dvynukus. Man vaikai patinka, kai yra saikas, tačiau dvynukai tris kartus, vieni po kitų – to jau *per daug*. Kai gimė paskutinė pora, aš poniai Hamond taip tiesiai ir pasakiau. Aš taip siaubingai pavargdavau juos prižiūradama!..

– Išgyvenau ten, aukštupyje, pas Hamondus daugiau kaip dvejus metus, ir tada ponas Hamondas mirė, o ponia Hamond atsisakė ūkio. Ji išdalijo savo vaikus giminaičiams ir išvyko į Valstijas. O man teko keliauti į prieglaudą Houptaune, nes niekas manęs nebeėmė. Prieglaudoje manęs irgi nenorėjo, sakė, ji ir taip perpildyta. Bet privalėjo priimti, ir aš išgyvenau ten keturis mėnesius, kol atvyko ponia Spenser.

Anė dar sykį su palengvėjimu atsiduso, prisiminusi tą laiką, ir nutilo. Aišku, ji nemėgo prisiminti to pasaulio, kuris jos nenorėjo.

- Ar tu lankei mokyklą? - pasiteiravo Merilė, pasukusi bėrają į pakrantės kelią.

- Ne kažin kiek. Paskutiniaisiais metais, kai gyvenau pas ponią Tomas, tai šiek tiek lankiau. O kai išsikėliau į aukštupį, mokykla buvo taip toli, jog žiemą aš negalėdavau jos pasiekti, o vasarą juk atostogos, taigi galėdavau eiti tik pavasarį ir rudenį. Bet, žinoma, lankiau mokyklą, gyvendama prieglaudoje. Gana gerai moku skaityti ir daugybę eilėraščių atmintinai - „Hohenlindeno mūšis“ ir „Edinburgas po potvynio“, ir „Bingenas prie Reino“, ir daugybę ištraukų iš „Ežero deivės“ ir ypač iš Džeimso Tompsono „Metų laikų“. Ar jums patinka tokie eilėraščiai, nuo kurių net skruzdėlės po nugarą bėgioja? Yra tokia ištrauka penktos klasės vadovėlyje - „Lenkijos žlugimas“, - tiesiog virpuliai per kūną laksto. Aišku, aš buvau ne penktoje klasėje, o tiktai ketvirtoje, bet vyresniosios mergaitės man paskolindavo savo vadovėlius pasiskaityti.

- Ar tos moterys - ponia Tomas ir ponia Hamond - gerai su tavimi elgdavosi? - akies kampučiu žvelgdama į Anę paklausė Merilė.

- A-a-ai... - sutriko Anė. Staiga jos veidelis tirštai išraudo, kaktoje įsirežė abejonė. - Ak, jos stengėsi, aš žinau, kad jos, kiek galėjo, stengėsi būti man geros

ir malonios. O kai žmogus stengiasi būti tau geras, nekreipi dėmesio, kad ir nebūna, na... ne visada. Suprantate, jos pačios turėjo tiek visokių bėdų. Juk koks vargas su vyru girtuokliu! Ir koks vargas tris kartus iš eilės pagimdyti po dvynukus, ar ne? Bet tikrai žinau: jos stengėsi būti man geros.

Merilė daugiau nieko nebeklausinėjo. Anė, sužavėta pakrantės kelio, irgi tylėjo, tad Merilė, leidusi bėrajai žengti laisvai, paskendo mintyse. Jos širdyje staiga krustelėjo gailestis šitai mergaitei. Ji gyvenime visai nepatyrusi meilės – tik nykus darbas, tik skurdas, tik našlaitės dalia. Merilei užteko nuovokos perskaityti Anės istoriją tarp eilučių ir suvokti tiesą. Nieko keista, kad mergaitė susižavėjo, išvydusi tikrus namus. Gaila, kad reikia ją išsiųsti atgal. O kas, jeigu ji, Merilė, nusileistų tam keistai Matijaus užgaidai ir sutiktų ją pasilikti? Jis tikrai šito nori. Ir mergaitė, atrodo, nebloga, ir daug ko ją galima išmokyti.

„Kalba tai ji tikrai per daug, – mąstė Merilė, – bet juk galima nuo to atpratinti. Ir nieko storžieviško ar nepadoraus ji nepasakė. Laikosi kaip tikra dama. Atrodo, ji iš geros šeimos“.

Pakrantės kelias vingiavo pro baugią ir slogią miško tankmę. Iš dešinės vešliai augo žemaūgiai

kėniai – jų dvasios net per ilgus metus neįstengė įveikti jūros vėjai. Iš kairės plytėjo raudonsmėlio uolienos – kartais taip arti, jog baugštesnė kumelė nei Merilės bėroji būtų gerokai patampiusi nervus vadelėtojoms. Uolynų papėdėje bolavo bangų mūšos suverstų akmenų krūvos arba nedidelės smėlio sąnašos, inkrustuotos žvirgždakmeniais – lyg jūros brangenybėm. Už jų tviskėjo jūros mėlis, o virš jo nardė žuvėdros – jų sparnai tik susidabruodavo saulės nutvieksti...

– Kokia graži jūra! – atsitokėjusi iš ilgos, mūsų tylos nusistebėjo Anė. – Syki, kai gyvenau Merisvilyje, ponas Tomas buvo išsinuomojęs furgoną ir nuvežė mus visus vienai dienai prie jūros kažkur už dešimties mylių. Kaip man tądien viskas patiko, nors visą laiką turėjau žiūrėti vaikų! Paskui metų metus prisimindavau tą dieną savo svajonėse. Tačiau ši pakrantė gražesnė negu anoji prie Merisvilio. Kokios nuostabios žuvėdros! Ar jūs norėtumėt būti žuvėdra? Aš tai, manau, norėčiau – na, jeigu nebūčiau mergaitė. Argi ne puiku pabusti rytą saulei tekant, staiga nerti į vandenį, paskui aukštyn, virš tos gražios mėlynės – ir taip visą dieną!.. O vakare grįžti į savo lizdą. Ak, kaip aš įsivaizduoju save

grįžtančią į lizdą... Sakykite, koks ten tas didžiulis namas priešais?

- Tai Baltasmėlių viešbutis. Jis priklauso ponui Kirkei, bet dabar sezonas dar neprasidėjęs. Vasarą čia privažiuoja minios amerikiečių. Jiems labai patinka šitoji pakrantė.

- O aš jau išsigandau, kad tai ponios Spenser namai, - liūdnai ištarė Anė. - Aš taip tenai nenoriu. Kažkodėl man atrodo, kad juose - visa ko pabaiga...

Šeštas skyrius
MERILĖ KATBERT APSISPRENŽIA

Galų gale jos atvažiavo. Ponia Spenser gyveno dideliame geltoname name prie Baltasmėlių įlankos. Išvydusi viešnius ji ir nustebo, ir nudžiugo.

- Vaje, vaje, - šūktelėjo ji. - Ko jau ko, bet jūsų šiandien mažiausiai tikėjausi sulaukti. Tačiau tikrai džiaugiuosi. Ar iškinkysite arklį? Kaipgi tu laikaisi, Ane?

- Ačiū, taip, kaip ir tikėjausi, - be jokios šypsenos atsakė Anė. O jos veide matei liūdesio šešėlį.

- Mes trumpam užeisim, kol kumelė pailsės, - pasakė Merilė, - tačiau prižadėjau Matijui grįžti kuo anksčiau. Matote, ponias Spenser, įvyko kažkokia klaida, ir aš atvykau išsiaiškinti, kaip ji įvyko. Mes su Matijum perdavėme jums prašymą parvežti iš prieglaudos mums berniuką. Jūsų brolio Roberto

prašėme pasakyti, jog norėtume kokių dešimties vienuolikos metų berniuko.

- Merile Katbert, bet jūs šito nesakėte! - sielvartingai šūktelėjo ponია Spenser. - Na, Robertas atsiuntė mums savo dukrą Nensę, ir ji pasakė, jog jūs prašėte mergaitės - ar ne, Flora Džeine? - kreipėsi ji į savo dukrą, kuri kaip tik pasirodė tarpduryje.

- Taip, tikrai, panele Katbert, - entuziastingai patvirtino Flora Džeinė.

- Aš labai atsiprašau, - pasakė ponია Spenser. - Labai negerai išėjo, bet, kaip matot, panele Katbert, tai tikrai ne mano kaltė. Aš labai stengiausi ir maniau, jog pasielgiau taip, kaip jūs norėjote. Nensė yra tikra vėjavaikė. Ne sykį esu barusi ją už žioplumą.

- Tai pirmiausia mūsų pačių kaltė, - nuolankiai pripažino Merilė. - Reikėjo patiems pas jus atvažiuoti, o ne perdavinėti tokius svarbius dalykus iš lūpų į lūpas per kitus. Ką gi, klaida jau įvyko, ir dabar vienintelis rūpestis, kaip ją tinkamai ištaisyti. Ar galime išsiųsti mergaitę atgal į prieglaudą? Tikiuosi, jie ją priims, ar ne?

- Tikiuosi, jog priims, - kažką svarstydamą atsakė ponია Spenser. - Tačiau manau, jog nereikės jos siųsti atgal. Vakar čia buvo ponია Piter Blivet ir sakė man, jog labai norėtų, kad ir jai parvežčiau

kokią mergaitę pagelbėti prie darbų. Kaip žinot, ponios Piter tokia didžiulė šeimyna, ir jai sunku rasti pagalbininkų. Anė labai jai tiks. Sakyčiau, pati Apvaizda padėjo.

Merilei neatrodė, jog čia kuo nors dėta Apvaizda. Tiesiog netikėtai pasitaikė gera proga atsikratyti ta nelaukta našlaite, bet širdy nepajuto jokio dėkingumo.

Ji pažinojo ponią Piter Blivet tik iš matymo, prisiminė, jog tai rūškano, kaulėto veido moterėlė. Tačiau buvo apie ją girdėjusi, jog ji baisiai priekabi šeiminkė. Tarnaitės, kurias ji atleisdavo, pasakodavo baises istorijas apie jos karštą būdą ir kandumą ir apie jos išdykusius peštukus vaikus. Merilė pajuto sąžinės priekaištą, pagalvojusi, jog atiduos Anę į tokios ponios rankas.

- Gerai, užėsiu vidun, ir mes viską aptarsim, - pasakė ji.

- Ar tik ne ponia Piter ten takeliu ir ateina! - šūktelėjo ponia Spenser, skubiai vesdama savo viešnius per priemenę į svetainę, iš kurios padvelkė toks baises šaltis, tarsi oras, ilgai besiskverbdamas pro tamsiai žalias aklinais užtrauktas užuolaidas, būtų praradęs paskutinį šilumos trupinėlį. - Na ir sekasi, galėsime viską iš karto sutvarkyti! Sėskitės, panele

Katbert. Ane, tu sėsk ten ant kušetės ir nekrutėk. Duokit savo skrybėlaites. Flora Džeine, eik užkaisk virdulių. Laba diena, ponia Blivet. Mes ką tik apsidžiaugėm, jog jūs labai laiku pasirodėt. Susipažinkite: ponia Blivet, panelė Katbert. Aš trumpam atsiprašysiu. Pamiršau pasakyti Florai Džeinei, kad išimtu iš orkaitės bandeles.

Atitraukusi užuolaidas, ponia Spenser išsmuko iš svetainės. Anė tyliai sėdėjo ant kušetės, sunėrusi pirštus ir pasidėjusi rankas ant kelių, ir kaip apkerėta žiūrėjo į poniją Blivet. Ar ją atiduos į rankas tai moteriai prakauliu veidu ir įdėmiu žvilgsniu? Jautė gerklėje kylantį gumulą, jos akyse atsispindėjo nuoskauda. Baiminosi, jog neištengs sulaikyti ašarų, bet tada sugrįžo ponia Spenser, įraudusi ir švytinti, pasirengusi įveikti ir sutvarkyti iki galo bet kokį sunkumą: fizinį, protinį ar dvasinį.

- Atrodo, jog dėl šitos mergaitės įvyko klaida, ponia Blivet, - pasakė ji. - Aš supratau, kad ponas ir panelė Katbertai nori įsivaikinti mažą mergaitę. Man tikrai šitaip perdavė. Bet paaiškėjo, jog jie nori berniuko. Taigi jeigu nuo vakar dienos jūs nepakeitėt savo nuomonės, man atrodo, ši mergaitė labai jums tiks.

Ponia Blivet nužvelgė Anę nuo galvos iki kojų.

- Kiek tau metų ir kuo tu vardu? - stačiai paklausė ji.

- Aš Anė Šerli, - susigūžusi išmikčiojo mergaitė, nedrįsdama pridurti jokių paaiškinimų dėl savo vardo, - man vienuolika metų.

- Hm... Neatrodai vienuolikos. Ir labai liesa. Nežinau kodėl, bet liesos mergiotės netgi geriau. Na, jei aš tave paimsiu, tai žinai, turėsi būti gera mergaitė - greita, vikri ir mandagi. Už išlaikymą reikės atidirbti, be jokių kalbų. Taip, manau, jog galėsiu ją iš jūsų perimti, panele Katbert. Mano mažasis toks kaprizingas, visai su juo nusiplūčiau. Jeigu norit, galiu tuoj pat vestis ją namo.

Merilė žvilgtelėjo į Anę ir jai sugniaužė širdį, išvydus išblyškusi, bežadi, liūdną veidą. Taip bejėgiškai atrodo žvėriūkštis, vėl atsidūręs spąstuose, iš kurių ką tik buvo ištrūkęs. Merilė staiga giliai pajuto, jog, dabar atstūmusi šį maldaujantį žvilgsnį, negalės jo pamiršti iki gyvenimo pabaigos. Be to, jai labai nepatiko ponja Blivet. Atiduoti šią jautrią, „su polėkiu“ mergaitę į tokios moters rankas!

- Na, nežinau, - iš lėto pratarė ji. - Aš nesakiau, jog mes su Matijum tvirtai nusprendėme jos nepriimti. Netgi sakyčiau, jog Matijus labiau linkęs ją pasilikti. Aš tiesiog atvykau išsiaiškinti, kaip įvyko

toji klaida. Manau, geriau vešiuos ją vėl namo ir pasitarsiu su Matijum. Neturiu teisės spręsti nepasitarusi su juo. Jeigu mes nuspręsim jos nepasilikti, atvešim arba atsiųsim ją jums rytoj vakare. O jeigu ne, žinokit, jog ji lieka pas mus. Ar taip jums gerai, ponia Blivet?

- Ką darysi, - ne itin maloniai atsakė ponia Blivet.

Merilei kalbant, Anės veidas pamažu švito. Pirmiausia nuslinko nevilties šešėlis. Paskui išsižiebė neryški viltis. Akys išsiplėtė ir ėmė švytėti kaip ryto žvaigždės. Mergaitė visa tiesiog pasikeitė. Ir po akimirkos, kai tik ponia Spenser su ponia Blivet išėjo ieškoti to recepto, dėl kurio ponia Blivet ir užėjo, ji pašoko ir nulėkė per kambarį pas Merilę.

- Ak, panele Katbert, ar jūs tikrai sakėte, jog galbūt leisite man pasilikti Žaliastogiuose? - gaudydama kvapą sušnibždėjo ji, tarsi bijodama, jog nuo stipresnio garso subyrės nuostabioji viltis. - Ar tikrai jūs taip sakėte? Ar tai tik vėl mano vaizduotė?

- Man rodos, tau reikėtų geriau išmokti valdyti tą savo vaizduotę, Ane, jeigu jau negali atskirti, kas tikra ir kas ne, - piktai atšovė Merilė. - Taip, tu tai ir girdėjai, ir nieko daugiau. Tai dar nenuspręsta, ir galbūt mes vis dėlto nutarsim atiduoti tave poniai Blivet. Jai tavęs išties daug labiau reikia negu man.

- Aš geriau grįšiu į prieglaudą negu pas ją, - ūmiai ištarė Anė. - Ji atrodo kaip... kaip gražtas.

Suprasdama, jog Anei nedera taip kalbėti, Merilė sutramdė šypseną.

- Tokiai mažai mergaitei turėtų būti gėda taip sakyti apie nepažįstamą moterį, - rūsčiai perspėjo ji. - Eik, sėskis, kur sėdėjai, ir prikask liežuvį, kaip ir dera gerai mergaitei.

- Aš viską darysiu, ką tik jūs liepsite, jeigu tik mane pasiliksit, - skubiai sugrįžusi ant kušetės pasakė Anė.

Vakare, sugrįžus į Žaliastogius, Matijus jas pasitiko ant keliuko. Merilė jau iš tolo pastebėjo jį šmirinėjantį pirmyn atgal ir bandė atspėti - dėl ko. Kaip ji ir tikėjosi, Matijaus veidas nušvito iš palengvėjimo, kai išvydo, jog Anė irgi grįžo kartu su ja. Tačiau kol kas nieko jam neaiškino, laukė, kol abu eis už tvarto melžti karvių. Tada glaustai jam pasakėjo Anės istoriją ir pokalbį su ponija Spenser.

- Aš ir šuns tokiai bobai kaip Blivet neatiduočiau, - netikėtai karštai pratrūko Matijus.

- Man jinai irgi nepatinka, - sutiko Merilė, - bet arba jai atiduodam, arba patys pasiliekam, Matijau? Ir kadangi tu, atrodo, nori ją pasilikti, tada aš irgi noriu... Kitaip sakant, kas man belieka. Aš tiek

daug apie tai galvojau, kad galų gale lyg ir pripratau prie tos minties. Tai lyg ir kokia pareiga... Nesu užauginusi nė vieno vaiko, – o juolab mergaitės! – ir tikriausiai turėsiu nemažai vargo su ja. Bet aš pasi-stengsiu. Taigi, dėl manęs, ji gali pasilikti, Matijau.

Matijaus veidas tiesiog spinduliavo.

– Nu, prisipažinsiu, aš šito iš tavęs ir tikėjausi, Merile, – pasakė jis. – Ji tokia įdomi mažulė.

– Būtų geriau, jeigu tu galėtum pasakyti, kad ji mums labai pravers, – atrėmė Merilė, – bet jau gal aš pati pasirūpinsiu, kad ji taptų mums pagalbininke. Ir, žiūrėk, Matijau, kad nesikištum į mano auklėjimą. Galbūt aš sena pana ir ne per geriausiai išmanau, kaip auklėti vaikus, bet viliuosi, jog vis tiek daugiau išmanysiu už senberni. Taigi palik ją mano valiai. Jeigu nebesusidorosiu, užteks laiko ir tau pasidarbuoti.

– Gerai, gerai, Merile, gali elgtis kaip išmanai, – nuramino ją Matijus. – Tik būk jai kiek galėdama geresnė ir švelnesnė – žinoma, tik neišlepink. Man kažkaip atrodo, jog jinai iš tokių vaikų, iš kurių galima daug tikėtis, jeigu tik būsi jos mylimas.

Merilė tik prunkštelėjo, norėdama parodyti, jog Matijus nieko neišmano apie moteriškus dalykus, ir nuėjo su kibirais į podėlį pieno košti.

„Šįvakar jai dar nesakysiu, jog gali čia pasilikti, – pilstydama pieną į puodynes svarstė Merilė. – Nes taip susijaudins, kad akių per naktį nesudės. Na ir įkliuvai, Merile Katbert. Ar galėjai kada nors įsivaizduoti, jog įsidukrinsi našlaitę? Labai keista. Tačiau dar keisčiau, jog dėl to kalčiausias Matijus. Matijus, kuris, atrodo, mirtinai baidydavosi mažų mergaičių. Šiaip ar taip, nusprendėm pabandyti, ir vienas Dievas žino, kas iš to išeis“.

Septintas skyrius
ANĖ MELDŽIASI

Tą vakarą nuvedusi Anę miegoti Merilė įsakmiai tarė:

- Vakar vakare, Ane, pastebėjau, jog nusirengusi tu visus savo drabužius numetei ant grindų. Tai labai nevalyvas įprotis, ir aš negaliu jo pakęsti. Kiekvieną drabužėlį nusivilkusi tvarkingai sulankstyk ir padėk ant kėdės. Netvarkingų mergaičių man nereikia.

- Vakar buvau tokia susirūpinusi, jog nepagalvojau apie drabužius, - pasiteisino Anė. - Šįvakar jus tikrai gražiai sulankstysiu. Ir prieglaudoje mums visad liepdavo taip daryti. Tačiau po dienos aš vėl tai pamiršdavau, nes taip norėdavosi kuo greičiau išmukti į minkštą lovą ir ramiai sau ką nors įsivaizduoti.

- Jeigu čia liksi, turėsi gerai įsiminti šį reikalavimą, - įspėjo Merilė. - Na, štai - jau visai neblogai. O dabar sukalbėk poterius ir gulkiš.

- Aš niekad nesu kalbėjusi poterių, - sutriko Anė. Merilė net apstulbo iš nuostabos.

- Oi, Ane, ką tu sakai? Ar tavęs niekas nemokė poterių? Dievulis laukia, kad mažos mergaitės visad sukalbėtų poterius. Ar tu žinai, kas yra Dievulis?

- Dievas yra dvasia, begalybė, jis amžinas ir nesikeičiantis. Jo valioje išmintis, stiprybė, šventumas, teisingumas, gerumas ir tiesa, - skubiai ir sklandžiai išpyškino Anė.

Merilei, atrodo, širdyje palengvėjo.

- Na, dėkui Dievui, tu šį bei tą žinai. Nesi visiška pagonė. Kur viso to išmokai?

- Taigi prieglaudose sekmadieninėje mokykloje. Ten mums liepė išmokti visą katekizmą. Man visai patiko. Ten yra tokių nuostabių žodžių. „Begalinis, amžinas ir nesikeičiantis“. Argi ne didingai skamba? Girdėti kažkokia melodija - lyg vargonų gaudesys. Tikriausiai nepasakytum, jog tai poezija, bet skamba kažkaip labai panašiai, ar ne?

- Mes kalbame ne apie poeziją, Ane, mes dabar kalbame apie poterius. Argi tu nežinai, jog nesu-

kalbėti vakaro maldelės yra baisi nuodėmė? Bijau, kad tu labai nuodėminga mergaitė.

- Jeigu jūsų plaukai būtų rusvi, pamatytumėt, jog daug lengviau būti negerai, - priekaištingai pasakė Anė. - Žmonės, kurių plaukai ne rusvi, nesuvokia, kokia tai bėda. Ponia Tomas sakė, jog Dievas tyčia sukūrė mano plaukus rusvus, ir nuo tada Jis man visai nerūpi. Bet ir šiaip aš kiekvieną vakarą būdavau pernelyg nusiplūkusi, kad dar kalbėčiau poteries. Iš tų, kurie privalo prižiūrėti dvynukus, nevalia reikalauti, kad jie dar ir melstųsi. O ar jums tikrai atrodo, kad reikia?

Merilė nusprendė, jog tuoj pat reikia pradėti mokytis tikybos. Negalima delsti nė minutės.

- Kol esi po mano stogu, tu privalai kalbėti poteries, Ane.

- Oi, žinoma, jeigu tik jūs šito norite, - linksmi sutiko Anė. - Aš visada jūsų klausysiu. Bet pirma turėsite man paaiškinti, kaip juos kalbėti. O pasukui, kai atsigulsiu, sugalvosiu tikrai gražią maldelę, kurią visad kalbėsiu. Štai jau ir dabar man atrodo, jog bus labai įdomu, neabejoju.

- Privalai atsiklaupiti, - kažkaip sutrikusi paliepė Merilė.

Anė suklupo prie Merilės kojų ir susirūpinusi pažvelgė į ją.

- O kodėl meldžiantis reikia atsiklausti? Jeigu aš tikrai norėčiau pasimelsti, žinot, ką aš daryčiau? Nueičiau viena į koki nors didelį žaliuojantį lauką arba toli toli į mišką ir užversčiau galvą į dangų - į tą aukštą žydrą dangų, kuriam, rodos, ir galo nėra. Ir tada tikrai pajusčiau, jog meldžiuosi. Na, gerai, aš pasiruošusi. Ką reikia sakyti?

Merilė dar labiau sutriko. Ji jau ketino išmokyti Anę paprastos vaikiškos maldelės „Viešpatie Jėzau, atleisk man šįvakar“. Bet kaip jau minėjome, Merilei kartais blykstelėdavo humoro jausmas - kitaip sakant, ji sugebėdavo pajusti, kas ir kada tinka. Ir staiga ji suvokė, jog toji paprasta maldelė, kurią mamytėms ant kelių įsitaisę švebeldžiuoja vaikučiai baltais marškinėliais, visiškai netinka šitai strazdanotai raganiukei, kuri nieko nežino apie Dievo meilę ir nesuka dėl to sau galvos, nes toji meilė niekada jos neaplinkė žmogiškuoju pavidalu.

- Tu jau pakankamai didelė, kad pasimelstum pati, - galų gale pasakė ji. - Tiesiog padėkok Dievui, kad tave sergsti, ir nuolankiai paprašyk to, ko labai trokšti.

- Gerai, aš pasistengsiu, - pažadėjo Anė, padėjusi galvą Merilei ant kelių. - „Maloningasis Dieve Tėve“ - taip sakoma bažnyčioje, taip, manau, tinka ir pačiam meldžiantis, ar ne? - kilstelėjusi galvą pasitikrino ji.

*Maloningasis Dieve Tėve, dėkoju Tau už Baltąjį Džiaugsmo Kelią ir už Spindinčio Vandens Ežerą, ir už Gražę, ir už Sniego Karalienę. Iš visos širdies tikrai tau dėkoju. Ir tai viskas, už ką sugalvojau Tau padėkoti. O norų aš turiu tokią daugybę, jog reikėtų daug laiko jiems visiems suminėti, todėl pasakysiu tik du svarbiausius. Labai prašau leisti man pasilikti Žaliastogiuose. Ir padėk man tapti gražiai, kai užaugsiu. Lieku amžinai Tau ištikima,
Anė Šerli.*

- Na, ar gerai? - atsistojusi godžiai paklausė ji. - Jeigu būčiau turėjusi daugiau laiko, būčiau sugalvojusi kur kas vaizdingiau.

Tiktai suprasdama, jog tos neįprastos maldos priežastis - dvasinis Anės neišprusimas, o ne nepagarba Dievui, Merilė šiaip taip išlaikė vidinę pusiausvyrą. Apkamšiusi mergaitę lovoje ji davė sau priesaiką, jog

rytoj pat išmokys ją maldų, ir jau buvo beišeinanti su žvake rankoje, bet Anė ją sustabdė.

- Tik dabar man atėjo į galvą, jog reikėjo sakyti ne „amžinai Tau ištikima“, bet „amen“, ar ne? Taip pastoriai visad sako. Buvau tai užmiršusi, tik jaučiau, kad maldą kaip nors reikia baigti, taigi ir baigiau. Ar jūs manote, kad tai labai didelis skirtumas?

- Na... na, gal ir ne, - pasakė Merilė. - O dabar miegok kaip geras vaikas. Labos nakties.

- Šįvakar jau ramia sąžine galiu atsakyti labos nakties, - patogiai įsitaisydama ant pagalvių atsakė Anė.

Sugrįžusi į virtuvę Merilė pastatė ant stalo žvakę ir veriamai pasižiūrėjo į Matijų.

- Matijau Katbertai, pats laikas tiems, kurie įsivaikino tą mergaitę, pradėti ją ko nors mokyti. Ji kone visiškai bedievė. Ar gali įsivaizduoti, jog iki šio vakaro ji niekad prieš miegą nesimelsdavo? Rytoj reikės nuvykti pas pastorių ir pasiskolinti vaikišką maldaknygę, štai kaip. Ir kai tik įtaisysiu jai kokį nors tinkamesnį drabužėlį, turės lankyti sekmadieninę mokyklą. Jau dabar matau, kiek darbų manęs laukia. Ką gi, matyt, žmogus negali nugyventi gyvenimo be rūpesčių. Iki šiol labai lengvai gyvenau, bet pa-

galiau išmušė ir mano valanda, ir, matyt, turėsiu
labai pasistengti.

Aštuntas skyrius
PRASIDEDA ANĖS AUKLĖJIMAS

Tik pati viena Merilė žinojo, kodėl ji iki kitos dienos popietės taip ir nepasakė Anei, jog pasiliks ją Žaliastogiuose. Iki pietų ji skyrė mergaitei visokiausių užduočių ir atidžiai stebėjo, kaip toji jas atlieka. Vidurdienį jau buvo įsitikinusi, jog Anė vikri ir paklusni, jog nesikrato darbų ir greitai viską išmoksta. Išaiškėjo, jog rimčiausias jos trūkumas – tai polinkis vidury dienos, vidury darbų užsisvajoti ir viską pasaulyje pamiršti, ir tik rūščiai apibarta ar dėl kokios kitos katastrofos ji sugrįždavo į žemę.

Užbaigusi plauti indus Anė staiga atsigrėžė į Merilę, o liūdna jos veido išraiška buvo kaip žmogaus, pasirengusio išgirsti patį baisiausią nuosprendį. Ji visa virpėjo, skruostai išraudo, akys plėtėsi plėtė-

si, kol pasidarė beveik juodos. Tvirtai suspaudusi rankas prie krūtinės, maldaujamu balsu paklausė:

- Ak, panele Katbert, pasakykite, ar jūs mane išsiųsite atgal, ar ne? Visą rytą stengiausi kentėti, bet dabar jaučiu, jog ilgiau nebeištersiu tos nežinios. Tai siaubingas jausmas. Labai prašau, pasakykite.

- Tu taip ir neišplovei karštu vandeniu indų šluostės, kaip buvau liepusi, - ramiai pasakė Merilė. - Tuoj pat eik ir išplauk, o paskui imk klausinėti.

Anė nuėjo ir išplovė šluostę. Tada sugrįžo ir vėl įsmeigė savo maldaujamas akis Merilei į veidą.

- Taigi, - neberasdama daugiau priežasčių atidėlioti atsakymo prabilo Merilė, - turbūt jau galiu tau pranešti, jog mes su Matijum nusprendėme tave pasilikti. Žinoma... jeigu tu stengsies būti gera ir dėkinga. Na, vaikeli, kas gi tau?!.

- Aš verkiu, - sumišusi atsakė Anė. - Ir nesuprantu, kodėl. Aš džiaugiuosi kaip niekad. Ai, *džiaugiuosi* - visai ne tas žodis. Aš ir dėl Baltojo Kelio, ir dėl vyšnios žiedų džiaugiausi. Bet dabar! Ak, tai daugiau negu džiaugsmas. Aš tokia laiminga. Stengsiuos būti gera gera. Žinau, tai bus kaip į kalną lipti, nes ponias Tomas dažnai sakydavo, jog aš beviltiškai bloga. Bet stengsiuos, kiek galėsiu. Oi, bet gal jūs žinote, kodėl aš verkiu?

- Manyčiau, tu per daug susijaudinusi, - nepatenkinta atsakė Merilė. - Sėskis į aną kėdę ir pasistenk nusiraminti. Turiu pasakyti, jog tau per daug arti ir ašaros, ir juokas. Taip, tu liksi čia, ir mes pasistengsim, kad tau būtų gera. Tu turi eiti į mokyklą. Bet iki atostogų liko tik dvi savaitės, taigi jokios prasmės pradėti dabar - palauksim rugsėjo.

- Kaip man į jus kreiptis? - paklausė Anė. - Ar aš taip ir sakysiu „panele Katbert“? O gal galiu sakyti „teta Merile“?

- Ne, tu paprasčiausiai vadinsi mane Merile. Aš neįpratusi, kad mane vadintų „panele Katbert“, ir dėl to tik nervinčiausi.

- Bet kaip nepagarbiai skamba, kai sakai tik Merilė, - užprotestavo Anė.

- Man atrodo, nebus jokios nepagarbos, jeigu tu tą vardą ištarsi pagarbiai. Evonlyje visi - ir seni, ir jauni, išskyrus pastorių - vadina mane Merile. Pastorius sako „panele Katbert“ - na, kai viešai.

- O man taip patiktų jus vadinti teta Merile, - ilgesingai pasakė Anė. - Aš niekad neturėjau jokios tetos ar kokio kito giminaičio - net senelės. Jausčiausi taip, lyg iš tiesų esu jūsų. Ar negaliu vadinti jūsų teta Merile?

- Ne. Aš nesu tavo teta, ir man nepatinka, kai žmones vadina ne tuo, kas jie yra iš tikrųjų.

- Bet mes galėtume įsivaizduoti, kad jūs mano teta.

- Aš negalėčiau, - nuožmiai pasakė Merilė.

- Ar jūs niekad nieko neįsivaizduojate kitaip, negu yra iš tikrųjų? - žvelgdama atvirom akim paklausė Anė.

- Ne.

- Ak! - atsiduso Anė. - Ak, panele... tai yra, Merile. Kiek daug jūs prarandat!

- Nemanau, jog verta ką nors įsivaizduoti kitaip, negu yra iš tikrųjų, - atkirto Merilė. - Kai Dievas sukūrė mums šitokį pasaulį, Jis tikrai nenorėjo, kad įsivaizduotume jį kitoki. Ir kaip tik man priminei: nueik į svetainę, Anė - žiūrėk, kad nusivalytum kojas ir neprileistum vidun mūsų - ir atnešk tokį atviruką nuo židinio atbrailos. Jame išspausdinta „Tėve mūsų“, ir šiandien popiet laisvu laiku tu išmoksi ją atmintinai. Tokių maldų kaip vakar vakare daugiau nebeturi būti.

- Suprantu, buvau tikra nevykėlė, - tarsi atsiprašydama pasakė Anė, - bet matote, nieko nemoku. Kai žmogus meldžiasi pirmą kartą, negali iš jo kažin ko tikėtis. Kaip jums žadėjau, atsigulusi sugalvojau

nuostabią maldą. Beveik tokią pat ilgą, kaip pastorius kad sako, ir tokią poetišką!.. Bet ar patikėsit? Atsibudusi nebeatsiminiau nė žodelio! Bijau, kad daugiau tokios geros maldelės nebesugalvosiu. Kažkodėl, kai tuos pačius dalykus sugalvoji antrą kartą, jie nebeatrodo tokie geri. Ar to nepastebėjot?

- Yra dalykų, kuriuos ir tau reikėtų pastebėti, Ane. Štai kai aš liepiu tau ką nors padaryti, reikia daryti iš karto, o ne stovėti kaip mietui ir sakyti kalbas. Eik tuoj pat ir padaryk, ką liepiau.

Anė nedelsdama išskubėjo per prieškambarį į svetainę. Ir vis nesirodė iš jos. Palaukusi kokį dešimt minučių Merilė atidėjo į šalį mezginį ir suraukusi antakius nuėjo jos ieškoti. Anė kaip sustingusi stovėjo priešais paveikslą, kabantį ant sienos tarp dviejų langų, sudėjusi rankas už nugaros, nušvitusiu veidu, o akys žvelgė svajingai... Balta ir žalsva šviesa, prasispraudusi pro obelų ir vijoklių tankmę už lango, kažkaip nežemiškai nušvietė susižavėjusią mažą figūrėlę.

- Ane, apie ką tu taip užsigalvojai? - rūščiai paklausė Merilė.

Anė krūptelėjo ir nusileido ant žemės.

- Apie Jį, - atsakė ji rodydama į gana ryškią paveiklo reprodukciją, kuri vadinosi „Kristus laimina

vaikus“. – Įsivaizdavau, jog esu viena iš tų vaikų. Jog aš, anava, toji mergaitė žydra suknele, kuri stovi ten kampe viena, tarsi būtų niekieno – kaip ir aš. Ji atrodo vieniša ir liūdna, ar ne? Manyčiau, ji neturi nei tėčio, nei mamos. Bet ji irgi nori būti palaiminta, todėl nedrąsiai šiek tiek atsiskyrė nuo minios, vildamasi, jog niekas jos nepastebės, tiktai Jis. Tikrai žinau, ką ji tuomet jautė. Jos širdis turėjo daužytis, o rankos stingti iš šalčio, kaip ir mano tada, kai klausiau jūsų, ar galėsiu čia likti. Ji baiminosi, kad Jis ims ir nepastebės jos. Bet Jis, atrodo, pastebėjo, kaip jūs manote? Aš bandžiau įsivaizduoti, kaip viskas vyko: kaip ji atsargiai slenka vis artyn ir artyn prie Jo; kaip Jis tada pažvelgia į ją ir uždeda ranką jai ant galvos; ir ak, koks džiaugsmo virpulys perbėga ją visą! Tik dailininkas galėjo nevaizduoti Jo tokio liūdno. Jeigu pastebėjote, tai visuose paveiksluose Jis toks. Tačiau aš netikiu, kad Jis iš tikrųjų atrodė toks liūdnas, nes tada vaikai būtų Jo bijoję.

– Ane, – pasakė Merilė, pati stebėdamasi, kodėl anksčiau nepertraukė tos ilgos šnekos, – taip kalbėti negalima. Tai nepagarbu, tikrai nepagarbu.

Anės akyse blykstelėjo nuostaba.

– Bet aš kaip tik jutau didžiausią pagarbą. Tikrai nieko nepagarbaus negalvoju.

- Taip, aš tikiu, kad negalvojai. Bet kai apie tokius dalykus kalbi taip buitiškai, kažkaip netinkamai skamba. Ir kitas dalykas, Ane - kai aš tave siunčiu ko nors atnešti, privalai atnešti tuoj pat, o ne paskęsti svajose ir įsivaizdavimuose, vos išvydus kokį paveikslą. Įsidėmėk tai. O dabar imk atviruką ir eik tiesiai į virtuvę. Atsisėsk ten kampe ir išmok tą maldele atmintinai.

Anė pasidėjo atviruką priešais ašotį su žydinčiomis obelų šakelėmis, kuriomis ji buvo papuošusi stalą - Merilė į tą dekoraciją žvilgtelėjo kreivai, tačiau nesakė nieko - pasirinko delnais smakrą ir keletą minučių tyliai ir įdėmiai mokėsi.

- Man ji patinka, - pagaliau paskelbė. - Labai gražu. Esu jau anksčiau ją girdėjusi - girdėjau, kaip sykį ją kalbėjo prieglaudos sekmadieninės mokyklos kunigas, bet tada man nepatiko. Jo balsas buvo toks gergždžiantis ir meldėsi jis taip gedulingai. Tiesiog aiškiai jaučiau, kaip toji malda jam tėra nemaloni pareiga. Tai ne poezija, bet ji mane veikia lygiai taip pat kaip poezija. „Tėve mūsų, kurs esi danguje, teesie šventas Tavo vardas“. Juk tai kaip muzika! Ak, kaip gerai, kad sugalvojote mane šito išmokyti, panele... Merile.

- Gerai gerai, mokykis ir neplepėk, - kirste nukirto Merilė.

Anė prisislinko vazą arčiau, kad rausvos obels žiedų taurelės švelniai lytėtų jos skruostus, ir kurią laiką stropiai mokėsi.

- Merile, - staiga vėl paklausė ji, - kaip manote, ar aš kada nors Evonlyje turėsiu širdies draugę?

- Ko... kokią draugę?

- Širdies draugę - na, artimą draugę - tokią giminingą sielą, kuriai galėsiu patikėti didžiausias savo širdies paslaptis. Visą gyvenimą svajojau tokią sutikti. Niekada tuo išties netikėjau, tačiau tiek daug mano mieliausių svajonių tapo tikrove, tai gal ir šitoji taps. Kaip manote, ar taip gali būti?

- Šlaitasodyje gyvena Diana Bari, ji maždaug tavo metų. Labai puiki mergaitė, galbūt ji galės su tavim žaisti, kai sugrįš. Šiuo metu ji vieši pas savo tetą Karmodyje. Tačiau tau reikės labai žiūrėti savo elgesio. Ponia Bari yra griežta moteris. Ji neleis Dianai žaisti su prastai išauklėta mergaite.

Anė susijaudinusi pažvelgė į Merilę pro obels žiedų tankmę.

- O kokia ta Diana? Jos plaukai turbūt ne rusvi? Ak, tikiuosi, jog ne. Jau gana man savo rusvų plaukų,

o jeigu tokie pat būtų ir mano širdies draugės – tikrai nepakęčiau.

– Diana labai graži mergaitė. Jos plaukai juodi ir akys juodos, o skruostai rausvi. Ir ji gera ir protinga, o tai daug svarbiau, negu būti gražiai.

Merilė taip mėgo moralizuoti, kaip Kunigaikštienė iš Stebuklų šalies, ir tvirtai tikėjo, jog kiekvieną pastabą reikia sustiprinti moralu, jeigu jau ėmeisi vaikų auklėjimo.

Tačiau Anė moralą praleido pro ausis ir galvojo tik apie žavingą galimybę susidraugauti.

– Ak, aš taip džiaugiuosi, kad ji graži. Žinoma, labai gera pačiai būti gražiai – bet mano atveju tai neįmanoma – todėl gerai būtų turėti labai gražią širdies draugę. Kai gyvenau pas ponią Tomas, tai jos svetainėje stovėjo knygų spinta su stiklinėmis durelėmis. Jokių knygų joje nebuvo, ponias Tomas ten laikė porceliano indus ir konservų stiklainius – jeigu tų konservų turėdavau. Durelių stiklas buvo išdaužtas – ponas Tomas sudaužė jį vieną naktį, kai buvo įkaušęs. Tačiau kitas stiklas liko sveikas, ir aš mėgdavau įsivaizduoti, jog mano atspindys jame – tai visai kita mergaitė, gyvenanti ten, viduje. Aš ją vadinau Keite Moris, ir mes buvome labai artimos draugės. Valandų valandas su ja kalbėdavausi, ypač

sekmadieniais, pasakodavau jai viską. Keitė man buvo paguoda ir nusiramimas. Mes apsimesdavome, jog ta knygų spinta yra užburta, ir jeigu tik aš žinočiau burtažodį, galėčiau praverti dureles ir kaipmat atsidurčiau Keitės Moris kambarėlyje, o ne lentynoje tarp ponios Tomas konservų ir porceliano. Ir tada Keitė Moris paimtų mane už rankos ir nusiųstų į stebuklingą šalį, pilną gėlių, saulės šviesos ir elfų, ir mes gyventume ten amžinai ir laimingai. Kai išvykau pas ponią Hamond, širdis plyšo, kad reikia palikti Keitę Moris. Jinai irgi siaubingai jautėsi, tikrai siaubingai, nes labai verkė pabučiavusi mane per spintos dureles atsisveikinant. Ponios Hamond namuose nebuvo jokios knygų spintos. Tačiau prie pat upės netoli jos namų buvo ilgas, žalias slėnis, o jame gyveno labai malonus aidas. Jis atkartodavo kiekvieną tavo žodį, net jeigu ir visai negarsiai pasakydavai. Taigi aš įsivaizdavau, jog tai maža mergaitė, vardu Violeta, ir mes tapome didelės draugės, ir aš ją mylėjau beveik kaip ir Keitę Moris – suprantate, ne visai taip pat, tačiau beveik. Kai turėjau išvykti į prieglaudą, iš vakaro aš atsisveikinau su Violeta, ir ak, kaip liūdnai liūdnai ji man atsakė!.. Buvau tiek prie jos prisirišusi, jog net nediršau įsivaizduoti

naujos draugės prieglaudoje, net jeigu ten ir būtų buvę pakankamai erdvės vaizduotei.

- Ir ačiū Dievui, kad nebuvo, - sausai pasakė Merilė, - nes tu taip ir nesustotum. Atrodo, esi beveik įtikėjusi savo prasimanymais. Tau bus naudinga turėti tikrą draugę, kad išmestum iš galvos visas tas nesąmones. Tik žiūrėk, kad ponია Bari neišgirstų tavo kalbų nei apie Keitę Moris, nei apie Violetą, nes pamans, jog tu vien prasimanymais gyva.

- Oi, ne, neišgirs. Negalėčiau su bet kuo apie jas kalbėti - per daug šventas man jų prisiminimas. Bet pamaniau, kad jums norėčiau apie jas papasakoti. Vaje, žiūrėkit, kokia didžiulė bitė išniro iš obels žiedo. Na, argi ne puikus būstas - obels žiedas! Tik įsivaizduokit, jog rengiatės miegoti jame, o vėjelis ima tą žiedą supti. Jeigu nebūčiau žmogus, manau, norėčiau būti bitė ir gyventi tarp žiedų.

- Vakar norėjai būti jūros žuvėdra, - šnirpštelėjo Merilė. - Man atrodo, tu labai greitai keiti nuomonę. Liepiu tau mokytis poterių ir nešnekėti. Bet, matyt, tu negali nekalbėti, jeigu tik yra kam tavęs klausytis. Taigi eik į savo kambarį ir mokykis.

- Bet aš jau beveik viską išmokau - išskyrus paskutinę eilutę.

- Neprieštarauk ir daryk, kaip sakau. Eik į savo kambarį ir išmok viską gerai iki galo. Ir būk ten, kol pakviesiu padėti paruošti arbatos.

- Ar galima pasiimti tuos obels žiedus dėl draugystės? - paprašė Anė.

- Ne, nenorėk viso savo kambario užversti gėlėmis. Be to, išvis reikėjo palikti jas toliau ant medžio žydėti.

- Man ir pačiai taip atrodo, - pasakė Anė. - Jaučiau, jog neturėčiau trumpinti jų gyvenimo ir skinti. Jeigu būčiau obels žiedas, nenorėčiau, kad mane nuskintų. Tačiau negalėjau atsispirti pagundai. Ką jūs darote, kai negalite atsispirti pagundai?

- Ane, ar girdėjai, kad liepiau tau eiti į savo kambarį?

Atsidūrusi savo pastogės kambarėlyje, Anė atsiduso ir atsisėdo į kėdę prie lango.

- Štai ir moku tą maldą. Kol užlipau laiptais, ir išmokau tą paskutinį sakinį. Dabar imsiu taip smarkiai ką nors įsivaizduoti, jog tie vaizdai niekada neišnyks. Štai: ant grindų baltas aksomo kilimas, kuriame išsiuvinėtos raudonos rožės, o ant langų rausvos šilkinės užuolaidėlės. Ant sienų kabo aukso ir sidabro spalvos brokatiniai gobelenai. Visi baldai iš raudonmedžio. Nesu mačiusi, kaip atrodo raudon-

medis, bet taip prašmatniai skamba. Štai čia sofa, o ant jos kalnas spalvingų šilkinių pagalvėlių – rožinių, žydrų, tamsiai raudonų, aukso spalvos, o aš didingai ant jų atsilošusi. Ir matau savo atvaizdą aname nuostabiame didžiuliame veidrodyje ant sienos. Aš aukšta ir didinga, apsirengusi suknelę iš vienu nėrinių, man ant kaklo perlų karoliai, o ausyse perlų auskarai. Mano plaukai juodi kaip vidurnaktis, o oda balsva kaip dramblio kaulas. Mano vardas Kordelija Ficdžerald. Ne, neišeis – šito negali būti.

Nušokavusi per kambarį įbedė žvilgsnį į veidrodį. Jame pasirodė smailus strazdanotas veidas ir rimtos pilkos akys.

- Tu esi tik Anė iš Žaliastogių, - pasakė ji nuoširdžiai. - Ir aš matau tave tokią, kaip dabar iš tikrųjų atrodo, kad ir kaip stengiesi įsivaizduoti, jog esi ledi Kordelija. Bet milijoną kartų mieliau būti Ane iš Žaliastogių, negu Ane iš niekur, ar ne?

Ji pasilenkė, meiliai pabučiavo savo atvaizdą ir nulėkė prie atviro lango.

- Laba diena, brangioji Sniego Karaliene. Laba diena, berželiai ten dauboje. Laba diena, pilkasis name ten ant kalvos. Įdomu, ar Diana bus mano širdies draugė? Tikiuosi, jog bus, ir aš ją labai mylėsiu. Tačiau privalau niekad neužmiršti ir Keitės

Moris, ir Violetos. Joms taip skaudėtų širdį, jeigu užmirščiau, o aš nenoriu ničnieko įskaudinti – net ir mažos mergaitės iš knygų spintos, nei mergaitės aido. Stengsiuos jas kasdien prisiminti ir nusiųsti joms labų dienų.

Anė pirštų galiukais pasiuntė keletą oro bučinių vyšnių žiedams ir tada, pasirėmusi smakrą delnais, maloniai nusklendė svajonių jūron.

Devintas skyrius
PONIA REIČELĖ PASIBAISĖJA

Anė jau dvi savaites gyveno Žaliastogiuose, o ponia Reičelė vis dar nebuvo atvykusi jos apžiūrėti. Teisybės dėlei reikia pasakyti, jog ne pati ponia Reičelė buvo dėl to kalta. Po anos paskutinės viešnagės Žaliastogiuose šią kilnią moterišką namuose buvo įkalinęs sunkus ir ne laiku užpuolęs gripas. Ponia Reičelė sirgdavo retai ir su panieka žiūrėdavo į visus silpnasveikačius, tačiau gripas, kaip ji tvirtino – tai ypatinga liga, kurią galima suvokti kaip Dievo valios apraišką. Kai tik gydytojas leido jai iškelti koją iš namų, ji tuoj išskubėjo į Žaliastogius, netverdama iš smalsumo pamatyti Matijaus ir Merilės našlaitę, nes apie ją Evonlyje jau sklandė įvairiausios istorijos ir spėlionės.

Per tas dvi savaites Anė gerai išnaudojo kiekvieną minutę: ji jau pažinojo visus medžius ir krūmus aplinkui, atrado, jog takelis už sodo, nusileidęs žemyn, veda į miškelį. O ištyrusi iki galo, aptiko, jog jis vingiuoja palei upelį, per tiltą, pro eglynėlį, laukinių vyšnių viršūnių supintą arką, paskui užsuka į tankius papartynus ir įsilieja į klevais ir šermukšniais apaugusį šunkelį.

Ji pamėgo šaltinį dauboje – gražų, gilų ir labai šaltą. Šaltinį supo didelių it palmės paparčių kuokštai, o aplink buvo pilna glotnių raudonųjų smiltainių. Toliau už jo per upokšnį buvo nutiestas rąstų tiltas.

Tas tiltas Anę nuvedė į mišką ant kalvos, kur po išlakiomis, storomis eglėmis ir kėniais amžinai viešpataudavo prieblanda. Vienintelės tų vietų gėlės – tai begalės pakalnučių, tų kukliųjų, gražiųjų miško žiedelių, na ir dar viena kita blyški alpinė linažolė – lyg kokia pernykščių žiedų dvasia. Tarp medžių blizgėjo voratinkliai – tarsi sidabriniai siūlai, o eglių šakos ir kankorėžiai, rodos, draugiškai šnekučiavosi tarpusavy.

Visos šios žavingos žvalgybinės iškylos vykdavo tomis valandėlėmis, kai jai būdavo leidžiama žaisti, o grįžusi ji išūždavo Matijui ir Merilei ausis savo atradimais. Nepasakytum, kad Matijus dėl to būtų

skundęsis – jis viską išklausydavo tylomis, bet džiugiai šypsodamasis. Merilė leisdavo jai „išsičiauškėti“, bet, pajutusi, jog tas „čiauškesys“ darosi jai per daug įdomus, staiga atžariai liepdavo Anei prikąsti liežuvį.

Tuo metu, kai atvyko ponია Reičelė, Anė buvo sode, vaikštinėjo po vešlią, virpčiojančią nuo žingsnių žolę, apšviestą rausvos vakaro saulės. Taigi garbioji dama turėjo puikiausią galimybę viską išpasakoti apie savo ligą, apsaakyti kiekvieną dilgtelėjimą, kiekvieną pulso tvinksnį. Ji tai darė su tokiu pasimėgavimu, jog Merilė pagalvojo, kad ir gripas turi savų privatumų. Kai išsibaigė visos smulkmenos, ponია Reičelė įvardijo tikrąją savo atvykimo priežastį.

– Girdėjau apie tave ir Matijų gana stebinančių naujienų.

– Nemanau, kad tu esi labiau nustebinta negu aš pati, – pasakė Merilė. – Aš tik dabar imu liautis stebėjusis.

– Baisiai blogai, kad įvyko toji klaida, – su užuojauta tarė ponია Reičelė. – Argi negalėjot išsiųsti jos atgal?

– Manau, kad galėjome, tačiau nusprendėme to nedaryti. Matijui ji labai patiko. Turiu pasakyti, jog man irgi, nors matau, kad ji turi nemažai trūkumų.

Dabar mūsų namus jau sunku atpažinti. Ji tikras šviesuliukas.

Merilė pasakė daugiau negu ketino, nes ponios Reičelės veide išvelgė nepritarimą.

- Užsikrovėte labai didelę atsakomybę, - niūriai pasakė viešnia, - ypač kai neturite jokios patirties su vaikais. Man regis, ne kažin ką žinote ir apie ją, ir apie jos būdą, o ir kas iš tokio vaiko gali išeiti - niekaip neatspėsi. Bet patikėk, Merile, nenoriu tavęs gąsdinti.

- Aš nieko nesibaiminu, - sausai atsakė Merilė. - Kai aš ką nusprendžiu, tai to ir laikausi. Tikriausiai norėtum pamatyti Anę? Aš ją pašauksiu.

Anė atrūko kaipmat, visa apžavėta savo klajonių po sodą, tačiau, netikėtai išvydusi svetimą žmogų, sutriko ir sustingo tarpdury, nežinodama, kaip elgtis. Su ta pačia trumpa, ankšta pusvilnonės flanelės suknele iš prieglaudos, dar labiau pailginančia jos plonas kojytes, ji atrodė tikrai keistai. Strazdanos veide buvo kaip niekad pagausėjusios ir paryškėjusios, vėjas neįtikėtinais sušiaušė plaukus, ir šią valandą jie atrodė dar rudesni.

- Sakyk, ką nori, bet parinko tave tikrai ne pagal gražumą, - kategoriškai įvertino ponია Reičelė Lind. (Ponia Reičelė buvo iš tų nuostabių ir mielų žmonių,

kurie didžiuojasi tuo, jog savo nuomonę pasako nešališkai.) – Ji tikra džiūsna ir negraži, Merile. Ateik čia, vaikeli, apžiūrėsiu tave. Dieve, Dieve, ar kas yra matęs šitiek strazdanų? O plaukai tartum morkos! Ateik čia, sakau tau.

Anė „atėjo čia“, bet ne visai taip, kaip tikėjosi ponია Reičelė. Ji šoktelėjo per virtuvę ir atsistojo priešais ponią Reičelę visa paraudusi iš pykčio, lūpos virpėjo, o visas laibas kūnelis drebėjo nuo galvos iki kojų.

– Aš jūsų nekenčiu, – treptelėjusi koja į grindis, springdama suriko ji. – Nekenčiu, nekenčiu, nekenčiu! – išbeldė kojomis savo neapykantą. – Kaip jūs drįstate vadinti mane džiūsna ir bjauryste? Kaip jūs drįstate sakyti, kad aš šlakuota ir rudė? Jūs storžievė, nemandagi ir bejausmė!

– Ane! – nustėrusi sušuko Merilė.

Bet Anė neišsigando, iškėlusi galvą, įtūžusiomis akimis, sugniaužusi kumščius ji tebežiūrėjo poniai Reičelei į veidą. Iš jos garuote garavo aistringas pasipiktinimas.

– Kaip jūs drįstate taip apie mane kalbėti? – karštai pakartojo ji. – Ar jums patiktų, jeigu jums kas taip pasakytų? Ar patiktų, jeigu kas pasakytų, kad esate nutukusi, nerangi ir greičiausiai neturite nė

kruopelytės vaizduotės? Nesvarbu, kad taip kalbėdama jus įžeidžiau! Manau, kad įžeidžiau. Manęs irgi dar niekas nebuvo taip įžeidęs, netgi girtuoklis ponios Tomas vyras. Aš *niekada* jums neatleisiu – niekada, niekada!

Trept! Trept!

– Na, ir karštakošė! – pasibaisėjusi sušuko ponია Reičelė.

– Ane, eik į savo kambarį ir nekelk iš ten kojos, kol aš ateisiu, – sukaupusi visas jėgas paliepė Merilė.

Anei iš akių pasipylė ašaros, ji puolė priemenės durų link, trinktelėjo jas, kad net alaviniai indai ant priebučio sienos pritardami subarškėjo, ir, kaip viešulas perskridusi priemenę, užlėkė laiptais viršun. Duslus bilsmas virš galvų išdavė, jog durys rytinėje pastogėje buvo užtrenktos su tokiu pat įkarščiu.

– Na, nepavydžiu, Merile, kad tau *šitokią* teks auklėti, – reikšmingai pasakė ponია Reičelė.

Merilė prasižijo, ketindama atsiprašyti, o gal pasakyti, jog apgailestauja, tačiau ir tada, ir vėliau pati negalėjo patikėti tuo, ką pasakė.

– Tau nereikėjo šitokių dalykų pliorpti apie jos išvaizdą, Reičele.

- Merile Katbert, nejaugi tu pateisini šitokią siaubingą jos išsišokimą, kaip ką tik girdėjome? - pasipiktinusi nustebę ponია Reičelė.

- Ne, - iš lėto atsakė Merilė, - nebandau jos pateisinti. Ji buvo labai nemandagi, ir aš apie tai su ja pasikalbėsiu. Bet mes privalome ją suprasti. Jos niekas niekad nemokė gražaus elgesio. O tu ją labai įžeidei, Reičele.

Merilė ir šį paskutinį sakinį leptelėjo netyčia, paskui ir dėl jo stebėjosi. Ponia Reičelė pakilo neslėpdama, kad jos orumas įžeistas.

- Ką gi, Merile, matau, jog ką nors sakydama privalau pasverti kiekvieną žodį, nes iš kažkur atsidanginusių našlaičių švelnūs jausmai mums turi būti svarbiau už viską. Oi, ne, aš nesupykau, nesijaudink. Man tavęs ir taip gaila, kad dar imčiau pykti. Tau užteks rūpesčių su tuo vaiku. Tačiau jeigu paklausytum mano patarimo - tik aš labai abejoju, ar tu paklausysi, nors aš esu užauginusi dešimt vaikų ir dar du palaidojusi - tai patarčiau su ja „pasikalbėti“, kaip pati sakei, pasiėmus gerą beržinę rykštę. Manyčiau, tokio būdo vaikui, kaip ji, tik šitoks pokalbis bus naudingas. Sakyčiau, jos plaukų spalva labai atitinka charakterį. Na, labanakt, Merile. Tikiuosi, jog užbėgsi pas mane kaip ir anksčiau. Tačiau iš manęs

neturėtum reikalauti, kad greitai vėl pasirodyčiau ten, kur galiu būti užsipulta ir įžeidinėjama. Man šitaip dar nėra buvę.

Po šių žodžių ponია Reičelė oriai išsklendė iš kambario – jeigu apie tokią storulę, kuri visad eina krypuodama, galima pasakyti „išsklendė“ – o Merilė, nutaisiusi rimtą veidą, užlipo į rytinį pastogės kambarėlį.

Lipdama laiptais ji įtemptai galvojo, kaip turėtų elgtis. Ji nepuolė neviltin dėl ką tik įvykusios scenos. Tik kaip gaila, kad Anė atskleidė savo charakterį būtent poniai Reičelei! Staiga Merilei nemaloniai dilgtelejo sąžinės priekaištas, jog ji labiau susikrimto dėl to pažeminimo, o ne todėl, kad atsiskleidė blogosios Anės charakterio savybės. Kaip dabar ją nubausti? Bičiuliškas patarimas dėl beržinės rykštės, kurios stebuklingą veiksmingumą galėtų paliudyti visi ponios Reičelės vaikai, Merilės nesudomino. Netikėjo, jog pati galėtų mušti vaiką. Ne, privalu surasti kitokią bausmę, kad Anė deramai suvoktų, kaip baisiai nusižengė.

Merilė užtiko Anę parkritusią ant lovos, įkniaubusią veidą į pagalvę ir graudžiai verkiančią. Purvini batai ant švarios lovatiesės – tai jai visai išėjo iš galvos.

- Ane, - ne itin griežtai prabilo Merilė.

Jokio atsakymo.

- Ane, - jau rūščiau kreipėsi Merilė, - tuoj pat kelkis nuo lovos ir klausykis, ką tau pasakysiu.

Anė nusirangė nuo lovos ir vangiai klestelėjo ant šalia stovinčios kėdės. Jos veidas buvo net papurtęs nuo ašarų, žvilgsnis atkakliai įsmeigtas į grindis.

- Na ir gražiai tu pasirodei, Ane! Ar tau ne gėda?

- Ji neturėjo teisės vadinti mane džiūsna ir rude, - vengdama tiesaus atsakymo, įžūliai atkirto Anė.

- O tu neturėjai teisės šitaip įtūžti ir taip su ja kalbėtis, Ane. Man gėda dėl tavęs, iš tiesų gėda. Norėjau, kad pasirodytumei poniai Lind mandagi, o tu man užtraukei gėdą. Tikrai nesuprantu, kodėl tau reikėjo šitaip prarasti savitvardą vien dėl to, jog ponia Lind pasakė, kad tavo plaukai rusvi ir kad tu negraži. Juk pati apie save dažnai taip sakai.

- Ak, bet juk didžiulis skirtumas, kai tai sakai pati, ir kai šitaip tau sako kitas žmogus, - sukūkciojo Anė. - Gerai žinai, kokia esi, tačiau vis tiek tikiesi, jog galbūt kitiems neatrodai tokia. Aišku, jūs dabar galvojate, koks bjaurus mano būdas, bet aš negalėjau susitvardyti. Kai ji taip pasakė, kažkas many tiesiog krūptelėjo ir sukrėtė mane. Privalėjau ją užsipulti.

- Ką gi, turiu pasakyti, gražiai pasirodei. Dabar poniam Lind turės ką papasakoti kitiems - ir ji tikrai tai nuolat darys. Labai blogai, kad tu šitaip įsišėlai, Ane.

- Na, tik pagalvokit, kaip jūs pati jaustumėtės, jeigu jums į akis pasakytų, jog esate išdžiūvusi ir negraži, - pro ašaras kalbėjo Anė.

Staiga Merilei prieš akis išniro senas atsiminimas. Būdamas dar visai maža, sykį girdėjo, kaip viena teta pasakė apie ją kitai tetai: „Kaip gaila, kad ji tokio tamsaus gymio ir negraži“. Tiksliai sulaukusi penkiasdešimties Merilė pagaliau liovėsi galvojusi apie tuos skaudžius žodžius.

- Nenoriu tvirtinti, kad poniam Lind gerai pasielgė taip sakydama, Ane, - jau švelnesniu balsu tarė ji. - Reišelė didelė stačiokė. Tačiau tavo kaltės tai nenubraukia. Ji vyresnė ir netgi mano viešnia - tai tikrai svarbios aplinkybės, kad elgtumeis su ja pagarbiai. O tu buvai storžievė ir akiplėša ir... - Merilės galvoje jau išsirutuliojo mintis apie bausmę. - Ir turi pas ją nueiti ir pasakyti, jog gailiesi dėl savo poelgio ir prašai atleisti.

- Aš negalėsiu šito padaryti, - griežtai ir niūriai atsakė Anė. - Galite nubausti mane kaip tik norite, Merile. Galite uždaryti tamsiame, drėgname požė-

myje su gyvatėmis bei rupūžėmis ir maitinti vien duona ir vandeniu – aš nesiskūsiu. Bet atsiprašyti ponios Lind negaliu.

– Pas mus neiprasta uždarinėti žmonių tamsiuose, drėgnuose požemiuose, – sausai atsakė Merilė, – juolab kad Evonlyje jų ne per daugiausia... Tačiau atsiprašyti ponios Lind tu privalai, ir tai padarysi. Neišeisi iš savo kambario tol, kol galų gale teiksiesi man pasakyti, kad jau nori tai padaryti.

– Tada aš turėsiu čia likti amžinai, – graudžiai pasakė Anė, – nes negaliu pasakyti poniai Lind, jog gailiuosi savo žodžių. Aš gailiuosi, jog įskaudinau jus, tačiau džiaugiuosi dėl to, ką pasakiau jai. Tai buvo neišvengiamas atsakas. Juk negaliu sakyti, kad gailiuosi, kai visai nesigailiu? Net įsivaizduoti negaliu, kad gailiuosi.

– Gal rytoj rytą tavo vaizduotė geriau veiks, – pakilusi išėiti pasakė Merilė. – Turėsi visą naktį laiko apgalvoti savo poelgiui ir geriau susivokti. Sakei, jog stengsies būti labai gera, jei mes tave pasiliksim Žaliastogiuose, bet turiu pasakyti – šįvakar tavo pastangų nelabai matau.

Iššovusi šią paskutinę strėlę į kraujuojančią Anės žaizdą, Merilė nulipo žemyn į virtuvę, nuoširdžiai susikrimitusi ir susisielėjusi. Ant savęs ji pyko ne

mažiau negu ant Anės, nes kai tik prisimindavo persimainiusį ponios Reičelės veidą, jos lūpos savaimė tįstelėdavo, ir užeidavo begėdiškas noras nusikvatoti.

Dešimtas skyrius
ANĖ ATSIPRAŠO

Tą vakarą Merilė Matijui nieko nesakė. Tačiau kai Anė ir kitą rytą vis dar spyriojosi, reikėjo paaiškinti, kodėl ji neatėjo pusryčių. Merilė papasakojo Matijui visą istoriją, stengdamasi įteigti, kaip baisiai Anė pasielgė.

- Nu ir gerai Reičelė Lind gavo atgal! Ta sena liežuvininkė visur tik ir kaišioja nosį, - tokius paguodos žodžius išgirdo Merilė.

- Matijau Katbertai, tu mane stebini. Juk supranti, kad Anė pasielgė siaubingai, ir vis tiek ją palaikai! Turbūt tuoj pasakysi, kad jos nereikia nubausti.

- Nu... ne.. ne visai, - pasimuistė Matijus. - Pritariu, jog ją reikia nubausti. Bet per daug nenuskriausk, Merile. Prisimink, kad jos niekas niekada nemokė

gražaus elgesio. Tu... tu tikriausiai duosi jai ko nors valgyti, ar ne?

- Ar tu kada girdėjai, kad aš ką badu marinčiau dėl gražaus elgesio? - išsiseidė Merilė. - Ji gaus valgyti laiku, ir aš pati jai nunešiu. Tačiau turės būti tenai tol, kol nuspręs atsiprašyti ponios Lind. Tai paskutinis mano žodis, Matijau.

Ir pusryčiai, ir pietūs, ir vakarienė praėjo tylo-
mis - Anė vis dar laikėsi savo. Pakilusi nuo stalo Merilė kiekvieną sykį užnešdavo ant aukšto gausiai apkrautą maisto padėklą, o vėliau jį parsinešdavo bemaž nepaliestą. Paskutinį tokį padėklą Matijus nužvelgė nerimastingu žvilgsniu. Nejaugi Anė nieko nevalgo?

Vakarop, kai Merilė išėjo parsivaryti karvių iš galinės ganyklos, Matijus, iš už tvarto kampo nulydėjęs ją akimis, lyg koks vagišius šmurkštelėjo trobon ir nusėlino ant aukšto. Šiaip jau Matijaus gyvenimas apsiribojo tik virtuve ir nedideliu miegamuoju šalia priemenės, ir tik kartais susigūžęs pasėdėdavo svetainėje, kai pastorius užeidavo pasišnekučiuoti prie arbatos puodelio. Tačiau antrame savo namų aukšte jis nesilankė nuo to pavasario, kai padėjo Merilei išklijuoti apmušalais sienas. O tai buvo prieš ketverius metus.

Jis nutipeno per koridorių, tada stabtelėjo prie rytinės palėpės durų, galų gale sukaupęs drąsą pasibeldė ir kyštelėjo galvą vidun.

Anė sėdėjo ant geltonosios kėdės prie lango ir liūdnei žvelgė į sodą. Atrodė tokia mažytė ir nelaiminga, kad Matijui net širdį nudiegė. Jis uždarė duris ir nutipeno prie jos.

- Ane, - pašnibždom, lyg bijodamas, kad kas nenugirstų, užkalbino jis, - kaip tu laikaisi, Ane?

Anė vos pastebimai šyptelėjo.

- Visai neblogai. Aš vis ką nors įsivaizduoju, ir tai padeda prastumti laiką. Žinoma, man čia nuobodoka. Bet galima prie to priprasti.

Anė vėl nusišypsojo, drąsiai žiūrėdama į akis ateičiai - ilgiems kalėjimo vienvietės metams.

Matijus susigriebė, kad negaišdamas turi pasakyti, ko atėjo, nes dar Merilė parsibels pirma laiko.

- Žinai, Ane, ar tau neatrodo, kad geriau būtų tai padaryti ir užbaigti tą reikalą? - sušnibždėjo jis. - Supranti, anksčiau ar vėliau reikės, nes Merilė yra baisiai atkakli - siaubingai atkakli, Ane. Tad ir sakau: neatidėliok, ir bus baigta.

- Ar jūs turite galvoje atsiprašyti ponios Lind?

- Taip... atsiprašyti... - nekantravo Matijus. - Kitaip sakant, viską užglaistyti. Tai aš ir norėjau tau pasakyti.

- Man rodos, dėl jūsų galėčiau tai padaryti, - susimąščiusi pasakė Anė. - Būtų visai teisinga pasakyti, jog aš apgailestauju, nes dabar aš tikrai apgailestauju. Vakar vakare tai nė kiek neapgailestavau. Buvau tiesiog įsiutusi ir dar siutau visą naktį. Dėl to neabejoju, nes buvau tris kartus prabudusi ir vis dar pikta. Bet širyt viskas baigėsi. Pykčio kaip nebūta - tik baisinga tuštuma. Ir man buvo gėda dėl savęs. Bet negalėjau prisileisti minties, kad eisiu ir atsiprašysiu ponios Lind. Būtų toks nusižemini-mas... Nusprendžiau geriau pasilikti čia įkalinta iki gyvenimo pabaigos, bet neiti. Ir vis dėlto... dėl jūsų aš viską padarysiu, jeigu tikrai šito norite...

- O kaipgi, žinoma, kad noriu. Be tavęs ten apačioje taip tuščia. Eik tuojau pat ir viską užglaistyk - tai šaunuolė mergaitė.

- Puiku, - nuolankiai sutiko Anė. - Kai tik Merilė pasirodys, pasakysiu jai, jog atgailauju.

- Nuostabu... Nuostabu, Ane! Tik nesakyk Merilei, kad aš su tavim kalbėjau. Ji dar pamanyt, kad įkišau savo trigrašį, o aš jai žadėjau nekišti.

- Net ir su laukiniais žirgais iš manęs tos paslapties neištrauktum, - iškilmingai prisiekė Anė. - Beje, o kaip su laukiniais žirgais galima ištraukti paslaptį?

Tačiau Matijaus jau nebebuvo - dingo, išsigandęs tokios sėkmingos baigties. Jis nuskubėjo į atokiausią ganyklos pakraštį prie arklių, kad tik Merilė neįtartų, jog buvo užlipęs ant aukšto. O Merilė, vos sugrįžusi, labai nustebė, kai išgirdo graudų balselį virš laiptų turėklų, šaukiantį: „Merile!“

- Ką? - atsiliepė ji įžengdama į prieškambarį.

- Aš apgailestauju, jog nesusitvardžiau ir buvau tokia nemandagi. Noriu eiti pas poniją Lind ir jai tai pasakyti.

- Puiku. - Glaustumas padėjo Merilei neišsiduoti, kaip jai širdyje palengvėjo. Ji vis suko galvą, ką, po galais, reikės daryti, jeigu Anė nenusileis. - Pamelžusi karves, palydėsiu tave pas ją.

Ir štai - karvės jau pamelžtos, o Merilė ir Anė žygiuoja keliuku. Pirmoji - iškėlusį galvą ir išdidi, antroji - ją nusvarinusi ir prislėgta. Tačiau, pasiekus pusiaukele, Anės slogutis išgaravo kaip burtų lazdele mostelėjęs. Ji pakėlė galvą ir jau žingsniavo lengvu žingsneliu, įsmeigusi akis į saulėlydį, o nuo jos ėmė sklisti pakili nuotaika. Merilei nepatiko šitoks pasikeitimas. Visai nepanašu į atgailaujančią

nusidėjėlę, kaip kad derėjo pasirodyti prieš įžeistąją ponią Lind.

- Apie ką dabar galvoji, Ane? - griežtai paklausė ji.

- Vaizduojuosi, ką privalau pasakyti poniai Lind, - svajingai atsakė Anė.

Atsakymas buvo tinkamas - bent jau turėjo tikti. Tačiau Merilė niekaip negalėjo atsikratyti įtarimo, jog toje bausmės programoje kažkas ne taip. Anė neturėtų būti tokia linksma ir sužavėta.

Anė buvo linksma ir sužavėta iki tos akimirkos, kai jos atsidūrė priešais ponią Lind, kuri sėdėjo virtuvėje prie lango ir mezgė. Tada linksmumas išgaravo. Kiekvienas judesėlis ėmė skleisti gilią atgailą. Dar neištarusi nė žodžio, Anė puolė prieš apstulbusią ponią Reičelę ant kelių ir iškėlė maldai sudėtas rankas.

- Ak, ponia Lind, aš beprotiškai apgailestauju, - drebančiu balsu prabilo ji. - Nėra žodžių mano sielvartui išreikšti, nėra - net jei ir visą žodyną perverstum. Jums belieka tai įsivaizduoti. Aš su jumis elgiausi siaubingai. Ir labai įskaudinau savo brangiuosius - Matijų ir Merilę, kurie priglobė mane Žaliastogiuose, nepaisydami, kad aš ne berniukas. Aš baisi nedorėlė ir nedėkinga mergiotė ir nusielpniau, kad mane nubaustų ir išguitų iš garbingų

žmonių bendruomenės. Kaip nedora buvo užsipulti jus už tai, kad pasakėte apie mane visą tiesą. Tai buvo tiesa, kiekvienas jūsų žodelis buvo tiesa. Aš iš tikrųjų rudė, šlakuota, perkarusi ir negraži. Tai, ką aš jums pasakiau, irgi buvo tiesa, bet aš neturėjau šito sakyti. Ak, ponია Lind, maldauju maldauju, atleiskite man. Jeigu neatleisite, aš kankinsiuosi visą gyvenimą. Argi jūs norėtumėte kankinti visą gyvenimą vargšę mažą prieglaudos mergaičiukę – tegul ir labai bjauraus būdo? Ak, esu tikra, kad nenorėtumėte. Na, pasakykite, jog atleidžiate man, ponია Lind.

Anė iškėlė sugniaužtas rankas, nuleido galvą ir laukė ištarmės.

Negalėjai abejoti dėl jos nuoširdumo – jis skambėjo kiekviename balse atspalvyje. Ir Merilė, ir ponია Lind ją girdėjo. Tik pirmoji pasibaisėjusi suvokė, jog Anė iš tikrųjų džiaugiasi pažemintosios būseną – mėgaujasi savo nusižeminimu. Tai kaip tada dėl tos pamokomos bausmės, kuria ji, Merilė, taip didžiuososi? Anė ir iš jos pasidarė sau pramogą!

Geroji ponია Lind, ne per daug apdovanota išvalgumu, šito nepajuto. Ji tiktai suvokė, kad Anė atsiprašė, ir labai išsamiai, tad patirtoji nuoskauda

kaipmat apleido jos kilnią, gal kartais ir per daug dėl kitų išgyvenančią širdį.

- Gerai gerai, vaikel, kelkis, - nuoširdžiai pasakė ji. - Žinoma, aš tau atleidžiu. Ko gero, ir aš truputį per šiurkščiai su tavimi kalbėjau. Bet aš taip nemo-ku veidmainiauti! Tiesiog nekreipk į mano žodžius dėmesio. Nepaneigsi niekaip, kad tavo plaukai mor-kiniai, tačiau sykį pažinojau vieną mergaitę -ėjau su ja kartu į mokyklą - kurios plaukai, kai ji buvo maža, buvo tokie pat rusvi kaip tavo. Bet paaugus jie tamsėjo tamsėjo ir pasidarė gražūs kaštoniniai. Nė kiek nenustebčiau, jeigu ir tavo tokie pasidarytų, nė kiek nenustebčiau.

- Ak, ponias Lind! - atsikėlusiu nuo grindų nudžiugo Anė. - Jūs suteikėte man vilties. Dabar visada laikysiu jus savo geradariu. Ak, vien tik nuo minties, jog užaugus mano plaukai pasidarys gražūs kaštoniniai, aš viską galėčiau iškęsti. Daug lengviau būti gerai, kai tavo plaukai gražūs kaštoniniai, ar ne? O dabar ar galiu eiti į jūsų sodą pasėdėti ant suolo po obelimi, kol jūs su Merile pasišnekučiuosit? Ten daug daugiau erdvės vaizduotei.

- Žinoma, vaikel, bėk sau. Ir jeigu nori, gali prisiskinti baltų narcizų. Jie auga ten kampe prie suolo.

- Ji tikrai keista mažylė. Sėskis ant tos kėdės, Merile, ji patogesnė. Aną aš laikau samdiniui. Tikrai, ji labai keista mažylė, tačiau vis dėlto turi kažką patrauklaus. Dabar jau nebe taip stebiuosi, kad jūs su Matijum ją pasilikot, ir nebe taip jūsų gailiuosi. Ji gali pasikeisti į gera. Žinoma, jos manieros keistokos... šiek tiek - na, per audringai reiškia jausmus. Bet greičiausiai ji pasikeis pagyvenusi tvarkingoje šeimoje. Ir, manyčiau, ji kiek per karšto būdo. Bet gal ir gerai, nes tokie vaikai greitai užsidega ir greitai atvėsta, tačiau jie niekada nesukčiauja ir neapgaudinėja. Apsaugok, Viešpatie, nuo melagių vaikų! Žodžiu, Merile, jinai man beveik patinka.

Kai Merilė susiruošė namo, Anė išniro iš kvapios vakarėjančio sodo prieblandos su narcizų puokštele rankoje.

- Aš tikrai puikiai atsiprašiau, ar ne? - didžiuodamasi paklausė ji, kai jos žingsniavo keliuku. - Nusprendžiau: jeigu jau atsiprašyti, tai atsiprašyti iš esmės.

- Ir atsiprašei iš esmės, - pritarė Merilė ir pyktelėjo ant savęs, jog viską prisiminus ją ima juokas. Slėgė nuojauta, jog turėtų išbarti Anę už tokį „gerą“ atsiprašymą. Bet buvo taip juokinga! Todėl pasiteisino prieš savo sąžinę šiais rūščiais žodžiais:

- Tikiuosi, daugiau tokiems atsiprašymams nebus progų. Tikiuosi, dabar tu stengsiesi susivaldyti, Ane.

- Tai būtų visai nesunku, jeigu tik žmonės neprikištų man išvaizdos, - atsidususi atsakė Anė. - Dėl kitų dalykų aš niekad nesupykstu. Bet taip pavargau nuo tų pastabų apie savo plaukus, kad iškart užkunkuliuoju kaip katilas. Ar ir jūs manote, kad mano plaukai pasidarys gražūs kaštoniniai, kai užaugsiu?

- Tau reikėtų mažiau galvoti apie savo išvaizdą, Ane. Bijau, kad esi tuščiagarbė.

- Kaip aš galiu būti tuščiagarbė, žinodama, jog esu tokia negraži? - paprieštaravo Anė. - Man taip patinka viskas, kas gražu, ir dėl to taip nekenčiu, kai pažvelgusi į veidrodį, nematau ten nieko gražaus. Toks gailstis suima - kaip ir žiūrint į kokį negražų daiktą. Gailiuosi jo vien dėl to, kad jis negražus.

- Žmogus gražus, kai gražiai elgiasi, - tarė Merilė.

- Man taip jau ne vienas sakė, tik aš labai dėl to abejoju, - skeptiškai atsiliepė Anė ir pauostė narcizus. - Oi, kokios mielos šitos gėlytės! Kokia maloni ta ponija Lind, kad man jų davė. Dabar nebejaučiu poniai Lind jokio priešiško. Koks mielas, malonus jausmas, kai atsiprašai ir tau atleidžia, ar ne? Bet kokios ryškios šiandakt žvaigždės, tiesa? Jeigu galėtumėt apsigyventi žvaigždėje, kurią jūs pasirink-

tumėt? Aš tai pasirinkčiau aną didelę šviesią – štai ten virš tos tamsios kalvos.

– Ane, gal gali patylėti, – paprašė Merilė visiškai pavargusi nuo Anės minties šuolių.

Daugiau Anė nieko nebešnekėjo, ir jos tylomis priėjo savąjį keliuką. Jų pasitikti išbėgo lengvas džiugus vėjelis, prisisiurbęs kvapų nuo jaunų rasotų papartynų. Tolumoje tarp medžių šešėlių blinkėjo džiugus žiburėlis Žaliastogių virtuvės lange. Anė staiga prisiartino prie Merilės ir įbruko savo ranką jai į delną.

– Kaip gera eiti namo ir žinoti, jog ten tavo namai, – pasakė ji. – Aš jau myliu Žaliastogius, o anksčiau jokių namų nemylėjau. Nes niekur nebuvo kaip namie. Ak, Merile, aš tokia laiminga! Galėčiau tuoj pat atsiklaupiti ir pasimelsti, ir būtų visai nesunku.

Kažkokia maloni šiluma nuvilnijo Merilei per širdį, pajutus delne mažą vaiko rankelę – galbūt taip krustelėjo motinystės jausmas, kurio jai stigo. Tai buvo labai neįprasta, labai miela ir ją sutrikdė. Todėl vėl griebėsi moralo, kad sutramdytų savo jausmus.

– Jei būsi gera, visad būsi laiminga, Ane. O kalbėti poteries niekad neturi būti sunku.

– Kalbėti poteries ir melstis nėra tas pats, – susimąščiusi pasakė Anė. – Bet dabar įsivaizduosiu,

jog esu vėjas, kuris judina medžių viršūnes. Kai pavargsiu nuo medžių, įsivaizduosiu, jog švelniai nusileidžiu ant paparčių... O paskui skrendu į ponios Lind sodą ir pašokdinu gėles... Paskui viesulu pulsiu į dobilieną... Ir tada nulėksiu virš Spindinčio Vandens Ežero ir taip sušiaušiu jo bangas, kad net purslos! Ak, kiek daug galima įsivaizduoti su vėju! Taigi daugiau nė žodelio nebeištarsiu, Merile.

- Ačiū Dievui... - nuoširdžiai atsidūsėjo Merilė.

Vienuoliktas skyrius
**ANĖS ĮSPŪDŽIAI IŠ SEKMADIENINĖS
MOKYKLOS**

- Na, kaip jos tau patinka? - paklausė Merilė.

Anė stovėjo savo palėpės kambarėlyje ir rimtai žvelgė į tris naujas ant lovos ištiestas sukneles. Viena jų buvo iš dryžuoto tabako spalvos kartūno, Merilė praeitą vasarą susigundė nupirkti ją iš keliaujančio prekeivio, nes atrodė labai praktiška. Kita - satino, juodais ir baltais langeliais, ją praeitą žiemą užėjo nupigintų prekių krautuvėlėje. O trečioji - murzinai mėlynos spalvos, iš standžios saržos, ją prieš savaitę nupirko Karmodžio krautuvėje.

Visas tris pasiuvo ji pati. Visos trys buvo pasiūtos vienodai - lygus sijonas, tvirtai prisiūtas prie lygaus juosmens, rankovės tokios pat lygios kaip ir sijonas bei juosmuo ir siaurut siaurutėlės.

- Įsivaizduoju, kad jos man patinka, - santūriai atsakė jai Anė.

- Man nereikia, kad įsivaizduotum, - susierzinusi atkirto Merilė. - Ak, matau! Tau tos suknelės nepatinka! Ir kuo gi jos blogos? Juk jos tvarkingos, švarios ir naujos!

- Taip.

- Tai kodėl jos tau nepatinka?

- Jos... jos ne... negražios, - nenoriai pripažino Anė.

- Negražios! - purkštelėjo Merilė. - Aš ir nesukau sau galvos, kad įtaisysčiau tau gražias sukneles. Tiesiai pasakysiu, Ane: nenoriu skatinti tavo tuštybės. Šios suknelės geros, patogios ir praktiškos, be jokių paraukimų, be jokių gražmenų, ir tau šią vasarą teks dėvėti jas. Tą rudąją dryžuotą ir mėlynąją vilkėsi mokykloje, kai pradėsi ją lankyti. O tą satininę - kai eisi į bažnyčią ir į sekmadieninę mokyklą. Tikiuosi, jog užlaikysi jas tvarkingas, švarias ir nesuplėšysi. Manyčiau, kad po visų tų išaugtinių flanelių turėtum dėkoti už bet kokį naują drabužį.

- Ak, aš tikrai esu dėkinga, - paprieštaravo Anė. - Bet aš būčiau dar dėkingesnė, jeigu... jeigu bent vieną iš jų būtumėt pasiuvusi su pūstom rankovėm. Pūstos rankovės dabar tokios madingos... Aš tiesiog

virpėčiau iš džiaugsmo, Merile, apsilvilkusi suknelę su pūstomis rankovėmis.

- Nieko, apsieisi ir be virpėjimų. Neturėjau tiek medžiagos, kad eikvočiau ją pūstoms rankovėms. Ir apskritai manau, kad jos juokingai atrodo. Man labiau patinka lygios ir patogios suknelės.

- Bet geriau jau aš atrodyčiau tokia pat juokinga kaip ir visos kitos, negu būčiau vienintelė su tokia lygia ir patogia, - liūdnai, bet atkakliai ginčijo Anė.

- Gerai jau, gerai! Bet vis dėlto pasikabink tvarkingai tas sukneles į spintą ir sėskis ruošti sekmadieninės mokyklos pamokų. Iš pono Belo pasiskolinau tau tikybos vadovėlį, rytoj eisi į sekmadieninę mokyklą, - pasakė Merilė ir, didžiai pasipiktinusi, nubildėjo laiptais žemyn.

Anė susinėrė ant krūtinės rankas ir žiūrėjo į sukneles.

- Aš taip tikėjau, jog bent viena bus balta su pūstom rankovėm, - liūdnai šnabždėjo ji. - Net meldžiausi, kad taip būtų, nors ir nedaug turėjau vilčių. Taip ir maniau, jog Dievas neturės laiko pasirūpinti mažos našlaitės suknele. Taip ir žinojau, jog viskas priklausys nuo Merilės valios. Na, nors tiek gerai, jog galiu įsivaizduoti, kad viena iš jų sniego baltu-

mo, muslininė, su gražiais nérinių raukinukais, o rankovės net trijose vietose papūstos.

Kitą rytą, baimindamasi galvos skausmo, Merilė negalėjo eiti su Ane į sekmadieninę mokyklą.

- Tau teks užsukti pas ponią Lind, Ane, - pasakė Merilė. - Ji pasirūpins, kad tu patektum į reikiamą klasę. Žiūrėk, kad gražiai elgtumeis. Pasilik išklausyti pamoksló, ponía Lind tau parodys mūsų vietą bažnyčioje. Štai čia centas paaukoti. Nespoksok į žmones ir nesisukiok suolo. Kai grįši, turėsi papasakoti man, apie ką buvo pamokslas.

Anė klusniai leidosi į kelionę, apsilinkusi naują satino suknelę, kuri nors ir buvo reikiamo ilgio, ir negalėjai siuvėjos kaltinti perdėtu taupumu, vis dėlto išryškino kiekvieną jos lieso kūno kaulelį. Naujutėlė, žvilganti, jūreiviško sukirpimo skrybėlaitė buvo prisiplojusi ir tokia paprasta, jog ypač liūdino Anę, leisdavusią sau slapčia pasvajoti apie kaspinėlius ir gėlytes ant galvos. Gėlyčių, beje, ten atsirado dar nė nepriėjus vieškelio, kai pusiaukelėje ją apakino auksinis vėjo siūbuojamų vėdrynų spindesys ir erškėtrožių puikybė. Anė nedelsdama nusipynė storą, sunkų vainiką ir papuošė juo skrybėlaitę. Kad ir ką galvotų kiti žmonės, pačiai Anei jis patiko, ir ji

džiugiai žingsniavo taku, aukštai iškėlusį savo rusvaplaukę, rausvais ir geltonais žiedais išpuoštą galvą.

Pasiekusi ponios Lind namus, ji sužinojo, jog garbioji dama jau išėjusi. Nė kiek dėl to nesutrikusi, Anė nužygiavo į bažnyčią viena. Priebažnytyje ji atsidūrė mergaičių minioj, visos buvo geriau ar prasčiau pasipuošusios baltomis, žydromis ar rožinėmis suknelėmis ir visos smalsiai sužiuro į tarp jų pasirodžiusią naują su tokiom neregėtom grožybėm ant galvos. Mažosios Evonlio mergaitės jau buvo girdėjusios pasakojimų apie Anės keistenybes. Ponia Lind sakė, kad ji baisaus būdo. Džeris Buotas, Žaliastogių samdinukas – kad ji ištisai kalba pati su savim arba su medžiais ar gėlėmis, kaip kokia pamišėlė. Jos ją nužiūrėjo ir, prisidengusios vadovėliais, ėmė šnibždėtis tarpusavy. Nė viena neparodė draugiškumo – nei tada, nei vėliau, kai baigėsi įžanginė pamoka, ir Anė suvokė atsidūrusi panelės Rodžerson klasėje.

Panelė Rodžerson buvo vidutinio amžiaus dama ir mokytojavu sekmadieninėje mokykloje jau dvidešimt metų. Jos mokymo metodą sudarė tai, kad, perskaičiusi klausimą, pro vadovėlio viršų išmeigdavo rūstų žvilgsnį į tą mergaitę, kuri privalėjo į ją atsakyti. Gana dažnai ji šitaip nukreipdavo akis į

Anė, o Anė, Merilės gerai išmankštinta, atsakydavo iškart. Tik neaišku, ar ji labai suprato, ko jos klausia, ir ką ji atsako.

Panelė Rodžerson jai nepatiko, ir ji išvis jautėsi labai liūdnei – visos mergaitės klasėje buvo su pūstom rankovėm... Anei atrodė, jog gyvenimas be pūstų rankovių – nieko vertas.

– Na, kaip tau patiko sekmadieninėje mokykloje? – norėjo žinoti Merilė, kai Anė parėjo namo. Kadangi jos vainikas nuvyto, Anė grįždama jį išmetė, taigi Merilė kurį laiką apie jį nieko nežinojo.

– Nė truputėlio man nepatiko. Buvo tiesiog siaubinga.

– Ane Šerli! – priekaištingai šūktelėjo Merilė.

Anė giliai atsidususi atsisėdo į supamąjį krėslą, pakstelėjo lūpomis Gražės lapus ir pamojavo rankele žydinčiai fuksijai.

– Kol manęs nebuvo, jos, ko gero, liūdėjo, – paaiškino ji. – Na, dabar dėl tos sekmadieninės mokyklos. Aš elgiausi gražiai, taip, kaip jūs man liepėte. Ponia Lind buvo jau išėjusi, bet aš radau kelią ir viena. Nuėjau į bažnyčią, pilną kitų mergaičių, ir atsisėdau kampe prie lango, kol vyko įžanginės pamokos. Ponas Belas siaubingai ilgai meldėsi. Būčiau beprotiškai pavargusi laukdama, kol jis baigs, jeigu nebūčiau

sėdėjusi prie lango. Langas išaina tiesiai į Spindinčio Vandens Ežerą, tai aš spoksojau į jį ir įsivaizdavau daugybę nuostabių dalykų.

- Tau nederėjo šitaip elgtis. Turėjai atidžiai klausytis pono Belo.

- Bet jis kalbėjo ne man, - užginčijo Anė. - Jis kalbėjosi su Dievu, ir, be to, nepanašu, kad jam tas būtų labai rūpėję. Man atrodo, jis galvojo, jog Dievas per daug toli, ir nėra ko vargintis. Tačiau aš truputėlį vis dėlto pasimeldžiau. O pro langą mačiau ilgą eilę baltakamienių berželių, palinkusių virš ežero, ir pro jų šakas skverbėsi saulės spinduliai ir smigo į vandenį - giliai giliai į patį dugną. Ak, Merile, viskas atrodė kaip sapne! Aš net suvirpėjau nuo to grožio ir ištariau - kokius du ar tris kartus: „Ačiū tau, Dieve, už tai“.

- Tikiuosi, ištarei ne garsiai? - susirūpino Merilė.

- Oi, ne, tik sušnibždėjau. Na, kai ponas Belas pagaliau baigė, jie man liepė eiti į panelės Rodžerson klasę. Ten buvo dar devynios mergaitės. Ir visos su pūstom rankovėm. Bandžiau įsivaizduoti, jog mano irgi pūstos, bet neįstengiau. Ir kodėl neįstengiau? Buvo taip lengva įsivaizduoti pūstas rankoves, kol dar buvau namie savo kambaryje viena, tačiau labai

sunku tenai, tarp kitų, kurios iš tikrųjų su pūstom rankovėm.

- Sekmadieninėje mokykloje tau nederėjo galvoti apie pūstas rankoves. Turėjai sekti pamoką. Tikiuosi, tu tai žinojai.

- O taip! Ir atsakiau į daugybę klausimų. Panelė Rodžerson tiek daug klausinėjo. Nemanau, kad sąžininga tiek daug klausinėti. Aš pati jos daug ko turėjau paklausti, tik nenorėjau, nes ji nepasirodė man labai artima dvasiškai. Paskui kitos mergaitės atmintinai sakė po skirsnį iš Biblijos. Ji manęs paklausė, ar aš ką nors moku. Pasakiau, jog nemoku, tačiau galėčiau, jeigu ji norėtų, padeklamuoti „Iš-tikimas šuo prie šeimininko kapo“. Šis kūrinys yra trečios klasės vadovėlyje. Tai nėra grynai religinė poezija, tačiau tokia liūdna ir melancholiška, jog beveik religinė. Tada ji pasakė, jog šis kūrinys netinka, ir liepė kitam sekmadieniui išmokti devynioliktą Biblijos skirsnį. Aš jį paskui bažnyčioje perskaičiau, tai tikrai nuostabu. Ypač dvi eilutės mane sukrėtė.

Madianiečių pulkas krito

Tą baisiąją skerdynių dieną.

- Aš nežinau, nei koks tas pulkas, nei kas tie madianiečiai, tačiau skamba labai tragiškai. Tiesiog degu nekantrumu, kai kitą sekmadienį galėsiu jį padeklamuoti. Mokysiuos visą savaitę. Po pamokų paklausiau panelės Rodžerson – mat ponია Lind buvo per toli – kuris jūsų klausytas bažnyčioje. Įsitaisiau ten kaip galėdama tyliau, ir tada skaitė Apokalipsę, trečio skyriaus antrą ir trečią skirsnius. Tekstas labai ilgas. Jeigu aš būčiau pastorius, pasirinkčiau trumpesnius ir šmaikštesnius. Pamokslas irgi buvo baisiai ilgas. Sakyčiau, pastorius turėjo labiau įsi-jausti į tekstą, man pasirodė, jog jam visai neįdomu. Ir blogiausia, kad jis neturi lakios vaizduotės. Nelabai jo klausiausi. Tiesiog atpalaidavau mintis ir mažiau apie nuostabiausius dalykus.

Merilė beviltiškai jautė, jog už visas tas kalbas reikėtų griežtai subarti, tačiau ją stabdė nepaneigiamas įsitikinimas, kad kai kurios Anės pastabos, ypač dėl pamokslų ir pono Belo maldų, daugelį metų glūdėjo jos pačios širdyje, tik niekad nebuvo išsakytos. Jai beveik rodėsi, kad tos slaptos, neišsakytos, kritiškos mintys staiga įgavo apčiuopiamą kaltinamąjį pavidalą, kai jas taip atvirai išreiškė šitas visuomenės atstumtas vaikas.

Dvyliktas skyrius
IŠKILMINGA PRIESAIKA IR PAŽADAI

Tiktai kitą penktadienį Merilė išgirdo pasakojimą apie gėlių vainiką ant skrybėlaitės. Grįžusi iš ponios Lind ji pašaukė Anę pasiaiškinti.

- Ane, ponია Reičelė sakė, jog sekmadienį tu nuėjai į bažnyčią juokingai apsikaišiusi skrybėlaitę erškėtrožėmis ir vėdrynais. Kas, po galais, tau pakišo tokią mintį? Nieko sau turėjai atrodyti!

- Ak, suprantu, man nelabai tinka rožinė ir geltona spalva, - sutiko Anė.

- Nelabai tinka! Kokia kvailystė! Apskritai netinka apkaišioti skrybėlaitę gėlėmis, nesvarbu, kokios spalvos jos būtų - tai juokinga. Tu tiesiog nepataisoma!

- Nesuprantu, kodėl gėlės ant skrybėlaitės juokingiau negu ant suknelės, - paprieštaravo Anė. - Tenai

daugybė mergaičių buvo prisiseigusios puokšteles prie suknelių. Koks skirtumas?

Tačiau Merilė nesidavė išvedama iš saugaus konkretybių tako į abejotinus abstrakcijų tyrus.

- Neatsikalbinėk, Ane. Labai kvaila šitaip kaišytis. Kad daugiau niekad tokių pokštų negirdėčiau! Ponia Reičelė sakė, jog manė kiaurai žemę prasmegsianti, kai pamatė tave įeinant šitaip apsikaišiusią. Negalėjo prasibrauti artyn prie tavęs ir pasakyti, kad nusiimtum viską, kol nevelu. Sakė, žmonės apie tave labai negražiai atsiliepė. Aišku, visi pamanė, jog tai man protelis pasimaišė, kad išleidau tave šitaip išsidabinusią.

- Ak, aš labai atsiprašau, - su ašaromis akyse prabilo Anė. - Nė nepagalvojau, kad jūs tam prieštarautumėt. Rožės ir vėdrynai buvo tokie mieli ir gražūs, tai pamaniau, kad jie nuostabiai atrodys ant mano skrybėlaitės. Daugybė mergaičių buvo su dirbtinėm gėlėm ant skrybėlaičių. Tikriausiai aš darausi jums nepakeliama našta. Gal geriau išsiųskit mane atgal į prieglaudą. Tai būtų siaubinga, nematau, jog aš tai ištvėrčiau. Greičiausiai susirgčiau džiova - juk matote, kokia esu išdžiūvusi. Bet vis tiek taip geriau, negu būti jums našta.

- Nesąmonė, - pasakė Merilė, pyktelejusi ant savęs, kad pravirkdė mergaitę. - Aš tikrai nenoriu išsiųsti tavęs atgal į prieglaudą. Aš tik noriu, kad tu elgtumeis kaip visos mergaitės ir neatrodytum juokinga. Na, liaukis, neverk. Turiu tau naujienu. Šiandien popiet sugrįžo Barių Diana. Eisiu pas ponią Bari, gal gausiu pasiskolinti sijono iškarpa - jeigu nori, gali eiti kartu ir susipažinti su Diana.

Anė atsistojo, vis dar sunėrusi rankas, ant skruostų dar blizgėjo ašaros, o indų šluostė, kurią siūlėjo, nuslydo ant grindų.

- Oi, Merile, aš taip bijau... Dabar, kai atėjo toji valanda, aš tikrai bijau. O kas, jeigu aš jai nepatiksiu! Tai bus tragiškiausia mano gyvenimo prarastis.

- Liaukis, nėra ko taip jaudintis. Ir norėčiau, kad nevertotum tokių įmantrių žodžių. Mažos mergaitės lūpose jie skamba juokingai. Manau, kad Dianai tu tikrai patiksi. Kur kas svarbiau, ar patiksi jos mamai. Jeigu jai nepatiksi, nesvarbu, ką apie tave manys Diana. Jeigu jinai jau girdėjo apie tavo išpuolį prieš ponią Lind ir apie žygį į bažnyčią su vėdrynais ant galvos, nežinau, kokia bus jos nuomonė. Privalai būti mandagi, gražiai elgtis ir nepradėti jokių išpūdingų oracijų. O Dieve, bet mergaitė visa jau dreba!

Anė tikrai drebėjo. Buvo visa išblyškusi ir įsi-tempusi.

- Ak, Merile, ir jūs šitaip jaudintumėtės, jeigu eitumėt susipažinti su mergaite, tikėdamasi, kad ji taps jūsų širdies drauge, o jos motinai galbūt nepatikssite, - skubėdama dėtis skrybėlaitę paaiškino Anė.

Jos patraukė į Šlaitasodį tiesiausiu keliu - per upelį ir paskui aukštyn per eglynėlį. Ponia Bari, išgirdusi Merilės beldimą, pravėrė virtuvės duris. Ji buvo aukšta, juodaakė, juodaplaukė, ryžtingo veido moteriškė. Visų nuomone, ji buvo labai griežta savo vaikams.

- Sveika, Merile! - nuoširdžiai pasisveikino ji. - Prašom į vidų. O čia turbūt toji mergaitė, kurią pasiėmėt?

- Taip, čia Anė Šerli, - atsakė Merilė.

- Su „ė“ gale, - tarstelėjo Anė. Nors ji visa drebėjo ir labai jaudinosi, negalėjo leisti, kad įvyktų nesusipratimas dėl šio reikšmingo dalyko.

Ponia Bari, neišgirdusi, o gal nesupratusi, tiesiog paspaudė rankas ir maloniai paklausė:

- Kaip tu laikaisi?

- Ačiū, madam. Fiziškai esu sveikutėlė, tačiau mano dvasia palūžusi, - gedulingai atsakė Anė. Ir

garsiai sušnibždėjo pasisukusi į Merilę: – Tai nebuvo oracija, Merile, ar ne?

Diana sėdėjo ant sofos ir skaitė knygą. Pasirodžius viešnioms, numetė ją į šalį. Ji buvo labai daili mergaitė. Akys ir plaukai juodi kaip mamos, skruostai rausvi, o iš tėvo buvo paveldėjusi veido džiuogesį.

– Čia mano dukra Diana, – pasakė ponija Bari. – Diana, galėtum vestis Anę į sodą ir aprodyti gėles. Bus daug geriau, negu gadinti akis prie knygos. Ji per daug skaito, – pasakė ji Merilei, kai mergaitės išėjo. – Ir aš nieko negaliu padaryti, nes tėvas su ja vieną dūdą pučia. Ji visą laiką užgulusi knygas. Labai džiaugiuosi, kad dabar galbūt turės žaidimų draugę – daugiau pabus lauke.

Sode, kur iš vakarų pusės pro senų eglių šakas smelkėsi švelni saulėlydžio šviesa, Anė ir Diana sustojo prie didžiulių tigrinių lelijų kero ir pro žiedų vainiką droviai nužiūrino vieną kitą.

Barių sodas – ištisi gėlių tyrlaukiai, kurie kitą, ne tokią lemtingą, dieną būtų pavergę Anės širdį. Sodą supo milžiniški seni gluosniai ir aukštos eglės, po kuriomis vešėjo paunksmę mėgstančios gėlės. Tvarkingi takeliai su staigiais posūkiiais, kruopščiai apdėti iš šonų moliuskų geldelėmis, buvo išraižę sodą kaip šlapi raudoni kaspiniai, o lysvėse senama-

dės gėlės rungtyniavo viena su kita spalvomis. Tai buvo rausvieji auskarėliai ir nuostabūs, didžiuliai tamsiai raudoni bijūnai; geltoni ir balti, gardžiakvapiai narcizai ir dygliuotosios, kvapiosios arbatinės rožės; rausvi, melsvi ir balti sinavadaičiai ir alyvų spalvos vaistinis putoklis, kuokštai pelynų, dryžučių ir mėtų; violetinės rojaus orchidėjos ir daugybė baltųjų dobiliukų kvapiais, puriais žiedeliais; o virš baltų muskusinių puikūnų – skaisčiai raudoni naktiniai šviestuvai. Tai buvo sodas, kurio net saulės spinduliai neskubėjo palikti, kuriame dūzgeno bitės, o dykaduoniai vėjeliai patenkinti murkavo sau ir šlameno.

- Ak, Diana, - sunėrusi rankas, beveik pašnibždomis pagaliau prabilo Anė. - Ar tu manai... ar manai, kad aš tau nors truputėlį patinku, - nors tiek, kad taptume artimos draugės?

Diana nusijuokė. Diana visada pirmiausia nusijuokdavo, tik paskui atsakydavo.

- Na, manau, kad taip, - nuoširdžiai tarė ji. - Aš be galo džiaugiuosi, kad tu atsiradai Žaliastogiuose. Bus labai smagu turėti kaimynystėje draugę. Daugiau čia netoliese nėra nė vienos mergaitės, su kuria galėčiau pažaisti, o mano sesutė dar per maža.

- Ar tu prisieki, kad amžinai su manim draugausi? - nekantravo Anė.

Diana apstulbo.

- Bet juk priesaika - tai kažkas baisaus, - priekaištingai pasakė ji.

- Oi, tik ne tokia kaip mano. Supranti, yra dvi priesaikų rūšys.

- Aš nesu girdėjusi nė apie vieną, - suabejojo Diana.

- Tikrai, yra ir kitokia priesaika. Ir joje nėra nieko baisaus. Tiesiog reikia iškilmingai prisiekti ir pasižadėti.

- Gerai, aš neprieštarauju, - palengvėjusia širdim sutiko Diana. - Kaip tu tai darai?

- Mes turime susiimti už rankų, štai taip, - iškilmingai paaiškino Anė. - Jas reikėtų laikyti virš tekančio vandens. Mes įsivaizduosime, jog šis takelis yra tekantis vanduo. Pirmiausia priesaikos žodžius ištarsiu aš. Iškilmingai prisiekiu, jog būsiu ištikima savo širdies draugei, Dianai Bari. Ištikima tol, kol saulė ir mėnulis švies danguje. Dabar tu pakartok tą patį, tik įterpk mano vardą.

Diana pakartėjo „priesaiką“, bet visą laiką juokėsi. Tada pasakė:

- Tu tikrai keista, Ane. Jau anksčiau girdėjau, jog esi keista. Bet atrodo, kad tu man iš tikrųjų imi patikti.

Kai Merilė su Ane išsiruošė namo, Diana palydėjo jas iki rąstų tiltelio. Mergaitės ėjo apsikabinusios viena kitą per juosmenį. Prie upelio jos išsiskyrė šimtą kartų pasižadėjusios susitikti rytoj po pietų.

- Na, ar Diana tau pasirodė gimininga siela? - paklausė Merilė, kai jos priėjo Žaliastogių sodą.

- O!.. Taip, - palaimingai atsiduso Anė, neišgirdusi pašaipos Merilės balse. - Ak, Merile, šią akimirką aš esu laimingiausia mergaitė visoje Princo Edvardo saloje. Būkit tikra, šį vakarą aš iš visos širdies sukalbėsiu poterius. Rytoj mes su Diana pono Viljamo Belo beržynėlyje ketiname pasistatyti žaidimų namus. Ar galiu pasiimti tas porceliano duženas, kur išmestos malkinėje? Dianos gimimo diena vasario mėnesį, o mano - kovo. Ar jums neatrodo, kad tai labai keistas sutapimas? Diana žada man paskolinti vieną knygą. Sako, ji tiesiog nuostabi ir siaubingai jaudinanti. Žadėjo parodyti vieną vietą anam miško pakrašty, kur auga vandens lelijos. Kaip manot, juk Dianos labai dvasingos akys, ar ne? Kaip norėčiau tokių dvasingų akių! Diana išmokys mane vienos dainos, kuri vadinasi „Nelė slėny, lazdynėly“. Žadėjo duoti

vieną paveikslą, kad pasikabinčiau savo kambaryje, sakė, kad tas paveikslas labai žavingas – nupiešta graži dama su blyškia mėlyno šilko suknele. Jai atidavė toks vyras, kur reklamuoja siuvimo mašinas. Kaip norėčiau ir aš ką nors padovanoti Dianai! Aš vienu coliu aukštesnė už Dianą, bet ji vienu coliu už mane storesnė. Ji sakė, norėtų būti tokia pat plona, nes taip atrodo daug gražtesnė, bet greičiausiai ji taip pasakė tik kad paglostytų mano savimeilę. Kurią nors dieną mes eisime prie jūros pasirinkti kriauklių. Mes nutarėme tą šaltinį prie medinio tilto vadinti Driadės Verdenė. Argi ne elegantiškas pavadinimas, ką? Syki skaičiau apsakymą, kur šaltinis taip vadinasi. Man atrodo, driadė yra kažkokia suaugusi fėja.

– Žinai, vienintelis dalykas, kurio norėčiau, – kad savo šnekomis tu nenuvarytum Dianos į kapus, – pasakė Merilė. – Ir dar, kurdama savo planus, Ane, nepamiršk, jog tu negalėsi ištisas dienas žaisti. Turėsi ir darbų, ir juos reikės atlikti pirmiausia.

Anės širdis jau ir taip buvo sklidina palaimos, o Matijus dar ją papildė, ir palaima liejosi per kraštus. Jis ką tik grįžo iš Karmodžio, kur buvo užėjęs į parduotuvę. Iš kišenės drovėdamasis ištraukė mažą

paketėlį ir, it nusikaltėlis žvilgtelėjęs į Merilę, padavė jį Anei.

- Girdėjau, kaip sakei, jog mėgsti šokoladinius saldinius, taigi nupirkau tau kelis, - pasakė jis.

- Hm, - šnypštelėjo Merilė, - tik dantims ir skrandžiui gadinti. Gerai gerai, vaikeli, nesiniaukstyk. Valgyk į sveikata, jeigu jau Matijus nuvažiavo ir jų nupirko. Tik geriau būtų nupirkęs mėtinių. Jie sveikiau. Ir nesuvalgyk visų dabar iš karto, nes apsirgsi.

- Oi, ne, tikrai nesuvalgysiu, - džiaugsmingai atsakė Anė. - Šį vakarą suvalgysiu vieną vienintelį, Merilė. O ar galima pusę jų atiduoti Dianai? Kiti man bus dukart skanesni, jeigu dalį atiduosiu jai. Koks džiaugsmas vien pagalvojus, jog ir aš turiu ką jai dovanoti!

- Mergaitės garbei turiu pasakyti, - prabilo Merilė, kai Anė jau buvo išėjusi į savo palėpę, - kad ji ne šykštuolė. Labai dėl to džiaugiuosi, nes iš visų vaikiškų ydų man bjauriausia yra šykštumas. Dieve Dieve, dar tik trys savaitės, kai ji atvyko, o atrodo, jog ji čia visą laiką buvo. Nebegaliu įsivaizduoti mūsų namų be jos. Gerai gerai, Matijau, tik jau nerodyk man tokios minos: „O ką aš sakiau!“ Net ir kai moterys šitaip vaiposi, yra bjauru, o kai vyrai - visai nepakenčiama. Galiu atvirai prisipažinti, jog labai

džiaugiuosi, kad sutikau tą mergaitę pasilikti ir kad pradedu ją pamilti, tik nereikia apie tai man nuolat baksnoti, Matijau Katbertai.

Tryliktas skyrius
LAUKIMO ŽAVESYS

- Anė jau turėjo būti namie ir sėsti prie siuvinio, - sumurmėjo Merilė, žvilgtelėjusi į laikrodį, o paskui pro langą į rugpjūčio geltonį, kur viskas leipo nuo karščio. - Ji jau pražaidė su Diana pusvalandį ilgiau, negu aš leidau. O dabar nutūpė ant malkų rietuvės ir plepa su Matijum, nors gerai žino, jog turėtų sėdėti ir siūti. O jis, žinoma, kaip avinėlis jos klausosi. Neregėjau vyriškio, taip pametusio galvą. Kaip ant delno matai: kuo ilgiau ji šneka ir kuo daugiau išsigalvoja, tuo jis labiau kvaista. Ane Šerli, ar girdi mane? Tučtuojau ateik čia!

Barbenimų į langą papliūpa privertė Anę atskrieti iš kiemo vidun. Jos akys švytėjo, skruostai raudonavo, nesupinti plaukai liepsningai plevėsavo už nugaros.

- Ak, Merile, - gaudydama kvapą paskelbė ji. - Kitą savaitę bus sekmadieninės mokyklos iškyla! Pono Harmono Endriuso laukuose, prie pat Spindinčio Vandens Ežero. O ponas direktorius Belas ir ponia Reičelė Lind paruoš ledų - tik pagalvokit, Merile, - ledų! Ai, ak, Merile, ar galėsiu aš eiti?

- Gal malonėtum žvilgtelėti į laikrodį, Ane? Kurią valandą aš liepiu tau pareiti?

- Antrą valandą, bet... argi ta iškyla ne nuostabu, Merile? Maldauju, ar galėsiu ten eiti? Ak, niekad nebuvo iškyloje. Sapnuote sapnuodavau iškylas, bet būti ten niekad nebuvo...

- Taip, aš liepiu tau pareiti antrą. O dabar be penkiolikos trys. Norėčiau išgirsti, kodėl neklausai manęs, Ane?

- Aš labai norėjau suspėti, Merile, stengiausi, kiek galėdama. Bet jūs neįsivaizduojate, kokia žavinga Tinginių laukymė. O paskui aš, žinoma, privalėjau papasakoti Matijui apie iškylą. Matijus toks mielas pašnekovas. Maldauju, ar aš galėsiu dalyvauti?

- Tau teks išmokti įveikti Tinginių laukymės, kaip tu sakai, žavesį. Kai aš tau liepiu pareiti tą ar tą valandą, tada ir turi pareiti, o ne užsibūti pusvalandžiu ilgiau. Ir, be to, nėra reikalo pakeliui šnekėtis su maloniais pašnekovais. Iškyloje tu, žinoma, galėsi

dalyvauti. Juk lankai sekmdieninę mokyklą, tai kodėl aš turėčiau tavęs neleisti, kai kitos mergaitės ten eis.

- Bet... bet, - nesiryžo pranešti Anė. - Diana sako, jog visos privalo turėti pintinę su maistu. Kaip žinote, Merile, aš nemoku nei virti, nei kepti, bet... bet man visai nieko, jeigu eisiu į iškylą be pūstų rankovių, tačiau jausčiausi labai pažeminta, jeigu turėčiau eiti be pintinės. Kai Diana pasakė, toji pintinė taip ir guli man ant smegenų.

- Nėra ko jai ten gulėti. Aš tau priruošiu pilną pintinę.

- Ak, jūs angelas, Merile! Ak, jūs man tokia gera! Ak, kaip aš jums dėkinga!

Po visų tų „ak“ Anė puolė Merilei ant kaklo ir pabučiavo jos išblyškusį skruostą. Pirmą kartą per visą gyvenimą vaiko lūpos neliepiamos palietė Merilės veidą. Ir vėl tas netikėtas švelnumo priepuolis ją sujaudino. Širdy ji džiūgavo dėl staigaus Anės išpuolio ir turbūt dėl to šiurkščiai ištarė:

- Na, na, liaukis su savo kvailais bučiniais. Geriau jau darytum, ką tau liepiau. O dėl virimo, tai netrukus vieną dieną imsiu tave mokyti. Bet tu tokia tuščiagalvė, Ane, aš vis laukiu, kada tu bent kiek surimtėsi ir išmoksi kantrybės, tada ir pradėčiau.

Virdama ir kepdama turi nepamesti galvos ir neleisti, kad vidury darbų mintys tave nuneštų nežinia kur. O dabar pasiimk kilimėlį ir prisiūk dar vieną kvadratuką, paskui eisi arbatos.

- Man nepatinka tas skiautinis kilimėlis, - graužiai pranešė Anė, pasigraibiusi po rankdarbių krepšį, ir atsidususi prisėdo prie krūvos raudonų ir baltų keturkampių lopinėlių. - Manau, kai kurie siuviniai gal ir teikia malonumą, tačiau skiautinis kilimėlis nepalieka jokios atspirties vaizduotei. Tiesiog viena siūlė, kita siūlė, ir, rodos, niekuomet nebus galo. Bet, žinoma, geriau būti Ane iš Žaliastogių ir siūti tokį kilimėlį, negu Ane kokioj kitoj vietoj, kur nieko neveiki, tik žaidi. Tik kad tas laikas siuvant bėgtų taip pat greitai, kaip ir žaidžiant su Diana. Ak, kaip elegantiškai mes leidžiame laiką, Merile. Man tenka gerokai įtempti vaizduotę, tačiau aš tai sugebu.

O Diana yra nepamainoma kituose reikaluose. Jūs žinote tą nedidelį sklypą už upelio, besidriekiantį tarp mūsų ir pono Bario ūkių. Jis priklauso ponui Viljamui Belui, o pačiame jo kamputyje yra toks mažas berželių ratas - pats romantiškiausias pasaulyje žemės lopinėlis, Merile! Ten mūsų su Diana Žaidimų namas. Mes jį pavadiname Tinginių laukyme. Argi ne poetiškas pavadinimas? Patikėkit,

ilgokai sukau galvą, kol sugalvojau. Beveik visą naktį akių nesudėjau, kol ją sukūriau. Ir kai jau alpau nuo miego, staiga aplankė įkvėpimas. Diana buvo sužavėta. Savo namą mes įrengėme labai elegantiškai. Ateikit kada pasižiūrėti, Merile, gerai? Tokie dideli dideli akmenys – tai mūsų kėdės, o lentos nuo vieno medžio iki kito – tai lentynos. Ant jų laikome savo indus. Žinoma, jie visi sudaužyti, bet ar gali būti pasaulyje kas nors lengviau, kaip įsivaizduoti, jog jie sveikutėliai! Ant vienos lėkštės skeveldros nupiešta raudonų ir geltonų gebenių puokštė, tai mūsų puošmena. Ją laikome mūsų salone, kur stovi ir Fėjų veidrodis. Tas Fėjų veidrodis – nuostabus kaip sapnas. Diana ją surado krūmuose už vištidės. Jame pilna vaivorykščių – tokių mažyčių vaivorykščių, kurios dar nespėjo užaugti. Dianos mama sako, kad ta šukė kažkada atskilo nuo šviestuvo, bet daug gražiau, kai įsivaizduoji, jog vieną naktį po baliaus ją pametė fėjos, todėl mes ją ir vadiname Fėjų veidrodžiu. Matijus žada padaryti mums stalą. Oi, o tą apskritą tvenkinį pono Bario laukuose mes pavadinome Gluosnių ežerėliu. Tą vardą aš suradau knygoje, kurią man paskolino Diana. Kokia tai sukrečianti knyga, Merile! Pagrindinė veikėja turi net penkis mylimuosius! Man tai ir vieno užtektų,

o jums? Ji buvo labai graži ir patyrė daug sielvarto. Ji mokėdavo nualpti, kada tik užsimanydavo. Ir aš norėčiau išmokti nualpti, o jūs Merile? Juk tai taip romantiška! Tačiau aš visai sveika, nors ir liesa. Tiesa, atrodo, aš truputį pastorėjau. Kaip jūs manote? Kiekvieną rytą atsibudusi pasižiūriu į savo alkūnes, ar ten nesiranda įdubėlės. Diana įsitaisė naują suknelę su rankovėmis iki alkūnių. Apsivilks ją per iškylą. Oi, tikiuosi, kitą trečiadienį bus išties nuostabu! Man atrodo, aš numirčiau iš nevilties, jeigu kas nors sutrukdytų man eiti ton iškylon. Na, gal ir ištvėrčiau, tačiau tai tikrai būtų didžioji mano gyvenimo tragedija. Nesvarbu, kad ateity manęs galbūt laukia šimtas tokių iškylių – jos neatstotų šitos prarasties. Yra numatyta irstyti valtimis po Spindinčio Vandens Ežerą ir, kaip jau sakiau, vaišintis ledais. Nesu nė sykio ragavusi ledų. Diana bandė man išaiškinti, kaip jie atrodo, bet, manyčiau, ledai – tai kažkas už mano vaizduotės ribų.

– Ane, tu prašnekėjai visas dešimt minučių, – įsiterpė Merilė. – O dabar pabandyk lygiai tiek pat laiko ištylėti.

Ir ji tikrai ištylėjo. Tačiau visas kitas savaitės dienas jai ant liežuvio galo buvo vien tik iškyla, ir mintyse vien tik iškyla, ir sapnuose vien tik iš-

kyla. Šeštadienį lijo, ir ji tiek ėjo iš proto, kad lis iki trečiadienio, o paskui ir trečiadienį, jog Merilė liepė jai prisiūti dar vieną skiautę prie kilimėlio, kad nusiramintų.

Sekmadienį grįždama iš bažnyčios Anė prisipažino Merilei, kad išgirdus, kaip pastorius iš sakyklos paskelbė apie iškylą, ją visą šiurpas nukrėtęs.

– Oi, koks drebulys perlėkė man aukštyn žemyn per nugarą, Merile! Man atrodo, iki tol aš ne visai tikėjau, kad ta iškyla iš tikrųjų įvyks. Vis apimdavo baimė, kad aš ją tik įsivaizduoju. Bet kai pastorius pasako iš sakyklos, nebegali netikėti.

– Tu per daug į viską įdedi širdies, Ane, – atsiduso Merilė. – Bijau, kad gyvenime tavęs laukia gausybė nusivylimų.

– Oi, Merile, ko nors gyvenime nekantriai laukti – tai jau pusė malonumo! – sušuko Anė. – Kartais gali ir nesulaukti, bet niekas iš tavęs neatims malonumo, kurį patiri laukdamas. Ponia Lind sako: „Palaiminti yra tie, kurie nieko nelaukia, nes jie neturės dėl ko nusivilti“. Tačiau man atrodo kur kas blogiau nieko nelaukti, negu kuo nors nusivilti.

Tądien Merilė, kaip visada eidama bažnyčion, buvo įsisegusi ametistų sage. Pamišti ją įsisegti jai atrodė šventvagystė – kaip ir pamiršti savo Bi-

bliją ar dešimties centų monetą aukų dėželei. Toji ametistų sagė buvo didžiausia Merilės brangenybė. Dėdė jūreivis ją buvo dovanojęs jos motinai, o ši savo ruožtu paliko ją Merilei. Tai buvo senamadė ovali sagė, iš kraštų aplipdyta labai gražiais ametisto akmenėliais, o vidury – motinos plaukų sruogelė. Merilė per menkai nutuokė apie brangakmenius, kad suvoktų tikrąją savo ametistų vertę. Tačiau matė, kad jie labai gražūs, o jų violetinis tviskėjimas prie apykaklės, nors jai pačiai ir nematomas, teikė didelį pasitenkinimą.

Pirmąkart išvydusi sagę, Anė iš visos širdies ją susižavėjo.

– Ak, Merile, kokia elegantiška sagė! Nesuprantu, kaip jūs galite klausytis pamokslo ar maldų ją segėdama. Aš tai tikrai negalėčiau. Mano manymu, ametistas – tai nuostabu! Anksčiau aš taip įsivaizduodavau deimantą. Seniai seniai, kai dar nebuvo mačiusi jokio deimanto, skaičiau apie juos knygose ir bandydavau įsivaizduoti, kaip jie atrodo. Maniau, jog tai spindintys raudoni akmenys. O kai vieną dieną pamačiau žiedą ant tokios ponios rankos su deimanto akute, aš taip nusivyliu, kad net verkiau... Žinoma, jis buvo labai gražus, bet ne toks, kaip įsivaizdavau. Leiskite man palaikyti jūsų sagę, Meri-

le. Ar jums neatrodo, kad ametistai – tai gerosios žibuoklių dvasios?

Keturioliktas skyrius
ANĖ PRISIPAŽĮSTA

Pirmadienį vakare, prieš iškylą, Merilė atskubėjo iš savo kambario kažko susirūpinusi.

- Ane, - kreipėsi ji į mažąją būtybę, aižančią žirnius prie švarutėlio stalo ir labai išraiškingai dainuojančią „Nelė slėny, lazdynėly“ - Dianos pamokos tikrai nepraėjo veltui - ar tu nematei mano ametistų sagės? Man atrodo, vakar vakare grįžusi iš bažnyčios aš ją įsmeigiau į pagalvėlę, bet dabar niekur negaliu rasti.

- Aš... aš šiandien popiet, kai jūs buvote Globos draugijos susirinkime, ją mačiau, - iš lėto atsakė Anė. - Eidama pro jūsų kambarį, pamačiau ją ant pagalvėlės ir užėjau pasigrožėti.

- Ar buvai ją paėmusi? - rūščiai paklausė Merilė.

- Ta-a-aip, - linktelėjo Anė. - Paėmiau ją ir prisiečiau sau prie krūtinės, norėjau pažiūrėti, kaip atrodoys.

- Tu neturėjai teisės šitaip daryti. Imti svetimus daiktus - labai blogas įprotis. Pirmiausia, tau nederėjo liūsti į mano kambarį, o antra, neturėjai kišti nagų prie sagės, kuri ne tavo. Kur tu ją padėjai?

- Ak, aš ją padėjau atgal ant komodos. Buvau prisiegusi tik kokią minutę. Aš tikrai nemaniau jos imti, Merile. Nė nepagalvojau, kad užėiti į kambarį ir prisiegti tą sagę - blogas poelgis. Bet dabar suprantu, kad blogas, ir daugiau taip nedarysiu. Tai viena iš gerųjų mano savybių - aš niekad nenusižengiu taip pat antrą kartą.

- Tu jos nepadėjai atgal, - kirste nukirto Merilė. - Tos sagės ant komodos nėra. Tu ją pasiėmei arba kur nors nukišai, Ane.

- Aš tikrai padėjau ją atgal, - atsakė Anė skubotai, o Merilės manymu - šelmiškai. - Tik dabar gerai neprisimenu, ar išmeigiau ją į adatų pagalvėlę, ar padėjau į porcelianinį padėklą. Tačiau tikrai padėjau atgal.

- Eisiu ir patikrinsiu dar kartą, - nenorėdama suklysti pasakė Merilė. - Jeigu tu padėjai tą sagę

atgal, ji tenai turi būti. O jeigu nėra - vadinasi, nepadėjai, štai taip!

Merilė nuėjo į savo kambarį ir labai kruopščiai apieškojo - ne tik komodą, bet ir visas kitas vietas, kur tikėjosi rasti sagę. Nieko neradusi, sugrįžo į virtuvę.

- Ane, sagė dingusi. Kaip pati sakei, tu paskutinė laikei ją savo rankose. Taigi kur tu ją nukišai? Pasakyk man tiesą. Ar tu ją paėmei ir paskui pametei?

- Ne, nepaėmiau, - kuo rimčiausiai atsakė Anė, atlaikiusi piktą Merilės žvilgsnį. - Aš tikrai neišnešiau sagės iš jūsų kambario - galiu eiti net ant ešafoto. Tik... nelabai žinau, kas tas ešafotas. Ir baigta, Merile!

Žodžiais „ir baigta“ Anė tik norėjo sustiprinti savo tvirtinimus, tačiau Merilė priėmė tai kaip iššūkį.

- Aš įsitikinusi, jog tu meluoji, Ane, - griežtai pasakė ji. - Žinau, jog meluoji. Taigi daugiau nenoriu nė žodžio iš tavęs girdėti, kol nenusiteiksi pasakyti visą tiesą. Eik į savo kambarį ir sėdėk ten, kol susiruoši prisipažinti.

- Ar žirnius pasiimti? - nuolankiai paklausė Anė.

- Ne, aš pati juos išaižysiu. Daryk, kas tau liepta.

Anei išėjus, Merilė ėmėsi namų ruošos prislėgta sunkių minčių. Jai buvo labai gaila brangiosios

sagės. O jeigu Anė ją pametė? Ir kaip bjauru, kad mergaitė neigia ją paėmusi, kai visiškai akivaizdu, jog paėmė! Ir dar tokia nekalta veido išraiška!

„Nežinau, kaip būtų geriau, – svarstė Merilė, nervingai aižydamą žirnius. – Aišku, nemanau, jog jinai norėjo tą sagę pavogti... Tiesiog paėmė ją pažaisti ar ką nors „įsivaizdavo“. Tačiau paėmė ji, ne kas kitas, tai aišku kaip dieną, nes, be jos, į tą kambarį niekas kojos nebuvo įkėlęs, kol aš parėjau. O sagė dingusi, juk tikrai dingusi. Manau, jinai ją pametė ir bijo prisipažinti, kad nebūtų nubausta. Baisu net pagalvoti, kad ji tokia melagė. Tai daug baisiau, negu tas jos staigumas. Kaip negerai turėti namuose vaiką, kuriuo negali pasitikėti. Sukta ir apgavikė – štai kokia ji! Dėl to man širdį labiau skauda, negu dėl tos sagės. Jei ji būtų pasakiusi visą tiesą, aš taip nesikrimsčiau“.

Tą vakarą Merilė vis užeidavo į savo kambarį ir vis iš naujo paieškodavo sagės, tačiau nieko nerado. Prieš miegą užėjusi viršun pas Anę vėl nieko nepešė. Anė atkakliai neigė ką nors žinanti apie sagę, o Merilės nusistatymas tik dar sutvirtėjo.

Kitą rytą ji viską papasakojo Matijui. Matijus apstulbo ir sutriko – jis negalėjo taip staiga nusivilti

Ane, tačiau suvokė, jog visos aplinkybės byloja ne jos naudai.

- Ar tu tikra, kad ji neužkrito kur nors už komodos? - tai buvo vienintelė mintis, kurios jis griebėsi.

- Aš atstūmiau komodą ir ištraukiau visus stalčius, apžiūrėjau kiekvieną plyšelį, kiekvieną skylę, - atsakė Merilė. - Sagė dingo. Ją paėmė toji mergiotė ir dar meluoja. Tai akivaizdi, nors ir nemaloni tiesa, Matijau Katbertai, ir mes negalime užmerkti prieš ją akių.

- Na ir ką tu dabar ketini daryti? - liūdnai paklausė Matijus. Slapta jis džiaugėsi, jog Merilei, o ne jam teks išpainioti šį reikalą. Jis neturėjo jokio noro kištis.

- Ji sėdės savo kambaryje, kol nuspręs prisipažinti, - nuožmiai pasakė Merilė, prisiminusi, jog praeitą kartą šis auklėjimo metodas tiko. - O tada matysim. Gal pasiseks tą sagę surasti, jeigu ji pasakys, kur ją nusinešė. Tačiau, šiaip ar taip, Matijau, ją reikia rūščiai nubausti.

- Na, turėsi ją nubausti, - neprieštaravo Matijus, siekdamas skrybėlės. - Žinok, aš čia niekuo dėtas. Pati liepei man nesikišti.

Merilė pasijuto labai vieniša. Netgi į ponią Lind negalėjo kreiptis patarimo. Ji vėl užlipo ant aukšto pas Anę labai rūščiu veidu, o grįžo iš ten dar rūstes-

nė. Anė tvirtai neigė savo kaltę. Atkakliai tikino, kad neėmė sagės. Merilė matė, jog mergaitė verkusi, ir širdy pajuto jai gailestį, tačiau tuoj pat ją užgniauzė. Vakare, kaip pati sakė, liko visai „išmušta iš vėžių“.

– Sėdėsi čia kambary, kol prisipažinsi, Ane. Privatiai tai suprasti, – tvirtai kartojo ji.

– Bet juk rytoj iškyla, Merile, – virkavo Anė. – Juk jūs leisite man ten eiti, ar ne? Išleisit mane kelioms valandoms popiet, ar ne? O tada aš mielai sėdėsiu čia tiek, kiek jūs norėsite. Tačiau aš turiu eiti į iškylą.

– Neisi nei į jokią iškylą, nei kur nors kitur, kol neprisipažinsi, Ane.

– Ak, Merile, – aiktelėjo Anė.

Tačiau Merilė jau buvo už durų.

Trečiadienio rytas išaušo saulėtas, gaivus – tarsi užsakytas iškylai. Žaliastogiuose čiulbėjo paukščiai, sode skleidė kvapus baltosios lelijos, nematomi vėjeliai įskraidindavo juos pro duris, pro langus, ir jie klaidžiojo po koridorius ir kambarius lyg palaimos dvaselės. Slėnyje linksmi mojavo šakomis berželiai, tarsi laukdami, kol Anė kaip visada pasveikins juos pro rytinės mansardos langą. Tačiau Anė lange nepasirodė. Nunešusi pusryčius Merilė rado mergaitę sėdinčią ant lovos, įsitempusią, išbalusią ir ryžtingą, kietai suspaustomis lūpomis ir blizgančiomis akimis.

- Merile, aš pasirengusi prisipažinti.

- Ak! - Merilė paguldė ant stalo padėklą. Ir vėl jos metodas tiko! Tačiau širdis dėl to nenurimo. - Noriu išgirsti, ką tu pasakysi, Ane.

- Aš paėmiau ametistų sageę, - tarsi atsakinėdama išmoktą pamoką prabilo Anė. - Aš ją paėmiau, kaip jūs ir spėjote. Užėjusi kambarin, aš neketinau jos imti. Bet kai prisisečiau ant krūtinės, Merile, ji taip nuostabiai atrodė, jog neišveikiau pagundos. Įsivaizdavau, kaip stulbinamai ji atrodytų, jeigu pasiimčiau ją į Tinginių laukymę ir vaidinčiau ledi Kordeliją Ficdžerald. Įsisegus tikrą ametistų sageę, daug lengviau įsivaizduoti, jog esi ledi Kordelija. Mes su Diana iš erškėtuogių nusivėrėme karolius, bet kas tos erškėtuogės, palyginti su ametistais! Taigi aš paėmiau sageę. Maniau, kol pareisite, padėsiu ją atgal. Ėjau į Tinginių laukymę aplinkui, o ne tiesiai, kad galėčiau ilgiau pasidžiaugti. Eidama tiltu per Spindinčio Vandens Ežerą, išsisečiau sageę, norėjau dar sykį ja pasigrožėti. Ak, kaip ji spindėjo saulės nutvieksta! Ir tada, kai pasilenkiau per tilto turėklus, ji išslydo man iš rankų ir... ir pliumptelėjo į vandenį ir... nugrimzdo. Grimzdo iš lėto, vis suspindėdama violetine šviesa, ir amžinai pradingo

Spindinčio Vandens Ežero dugne. Viskas, Merile, – geriau prisipažinti nemoku.

Merilei širdį užplūdo pyktis. Šita mergiotė paėmė jos sage, pametė ją ir dabar sau sėdi ir ramiai aiškina, kaip viskas įvyko, be jokios sąžinės graužaties, nė trupučio neatgailaudama.

– Ane, tai siaubinga, – šiaip taip tvardydamosi pasakė Merilė. – Blogesnės už tave mergaitės nesu regėjusi.

– Taip, aš tikrai bloga, – ramiai pripažino Anė. – Ir suprantu, kad mane reikia nubausti. Jūs privalote mane nubausti, Merile. Ar negalėtumėte to padaryti tuoj pat, nes norėčiau eiti iškylon nebejausdama kaltės.

– Iškylon! Šiandien tu neisi jokion iškylon, Ane Šerli. Tai ir bus tau bausmė. Nors ji dar neišperka nė pusės tavo kaltės!

– Neisiu iškylon! – pašoko Anė ir įsikibo į Merilę. – Bet juk jūs žadėjote! Ak, Merile, aš turiu eiti iškylon. Tik todėl aš ir prisipažinau. Nubauskite mane kaip tik norite, Merile, bet tik ne taip. Ak, prašau, prašau – leiskite mane į iškylą. Tik pagalvokite apie ledus! Kas žino, gal aš daugiau niekada neturėsiu progos jų paragauti!

Merilė išsilaisvino iš Anės gniaužtų ir liko tvirta kaip akmuo.

– Nė neprašyk, Ane. Neisi į jokią iškylą, ir viskas. Daugiau nė žodžio!

Anė suvokė, jog Merilės nesugraudins. Ji sunėrė rankas, sukliko veriančiu balsu, krito veidu ant lovos ir krūpčiodama raudėjo, davusi valią sielvartui ir nevilčiai.

„Dėl Dievo meilės! – skubėdama iš kambario atsiduso Merilė. – Toji mergaitė išties pamišusi. Joks normalus vaikas šitaip nesielgtų. O jeigu ji nepamišusi, tai visiškai sugadinta. O Dieve, ko gero, Reičelė tikrai buvo teisi. Bet aš jau įsikinkiau į tą vežimą ir turiu jį tempti“.

Tas rytas buvo slogus. Merilė įnirtingai darbovosi: iššveitė priemenės grindis, o nebeturėdama ko veikti, išgrandė pieninės lentynas. Ir grindys, ir lentynos buvo švarios, bet Merilė vis tiek jas šveitė. Paskui išėjo grėbstyti kiemo.

Išvirusi pietus ji palypėjo laiptais ir pašaukė Anę. Virš turėklų pasirodė tragiškas, nuo ašarų papurtęs veidas.

– Ateik pietų, Ane.

– Aš nenoriu pietų, Merile, – sukūčkiojo Anė. – Negaliu nė kąsnelio praryti. Mano širdis išdraskyta.

Manau, kada nors jus dar ims graužti sąžinė, kad išdraskėte ją, Merile, bet aš jums atleidžiu. Kai ateis tas laikas, prisiminkite, jog aš jums atleidau. Bet labai prašau nesiūlyti man pietų, ypač virtos kiaulienos su daržovėmis. Kai žmogus išgyvena tokį sielvartą, virta kiauliena su daržovėmis – taip neromantiška...

Susierzinusi Merilė grįžo į virtuvę ir visą liūdesį išliejo Matijui, kuris sielvartingai blaškėsi tarp teisingumo jausmo ir neteisėtos užuojautos Anei.

– Na, taip, jai nederėjo imti tos sagės, Merile, ir dar atsikalbinėti, – pripažino jis, įsmeigęs liūdną žvilgsnį į pilną lėkštę neromantiškos kiaulienos su daržovėmis – tarsi ir jis, kaip Anė, būtų manęs, jog tokį maistą netinka valgyti per jausmų krizę. – Bet ji tokia mažutė... tokia mažutė ir įdomi. Ar nemainai, jog per daug žiauru neleisti jos į tą išskylą, kai ji šitaip trokšta?

– Matijau Katbertai, tu mane stebini. Man atrodo, aš ją dar per mažai nubaudžiau. Ji net nesuvokia, kaip bjauriai pasielgė – štai dėl ko aš labiausiai jaudinuosi. Nebūtų taip baisu, jeigu ji išties atgailautų. O tu irgi nieko nesupranti. Tu amžinai ją teisini, aiškiai matau.

- Na, bet ji tokia mažutė, - neryžtingai teisinosi Matijus. - Ir, be to, reikia atsižvelgti į aplinkybes, Merile. Juk žinai, kad jos niekas niekada neauklėjo.

- Užtat dabar auklėja! - atrėmė Merilė.

Tie žodžiai jeigu ir neįtikino Matijaus vis dėlto jį nutildė. Pietūs praėjo labai liūdnai. Tiktai Džeris Buotas, Katbertų samdinys, buvo linksmas, ir į tą jo linksmumą Merilė pažiūrėjo kaip į asmeninį įžeidimą.

Suplovusi indus, užminkiusi tešlą duonai, palesinusi vištas, Merilė prisiminė, jog pirmadienį, grįžusi iš Globos draugijos susirinkimo ir nusisiautusi savo išėiginį nertą šalį, pastebėjo jame skylutę. Reikia eiti ir ją užadyti.

Šalis buvo skrynioje. Kai Merilė pakėlė skrynios dangtį, pro langą tankiai užgožusius vijoklius prasisiveržė saulės spindulys ir atsimušė į kažką, prikibusį prie šalio, - kažką spindintį ir švytintį violetine spalva. Merilė aiktelėjusi čiupo už to daiktelio. Tai buvo ametistų sagė, ant kurios segtuko laikėsi užkibęs šalio siūlas!

- O dangau aukščiausias! - netikėjo savo akimis Merilė. - Ką visa tai reiškia? Čia juk mano sagė, sveika sveikutėlė, o aš maniau, kad ji guli Barių tvenkinio dugne. Kam toji mergaitė sakė, kad paėmė ją ir pametė? Patikėkit, tie Žaliastogiai tikrai užke-

rėti. Dabar prisimenu, kad pirmadienį nusisiautusi šalį trumpam ją numečiau ant komodos. Tikriausiai tada sagė ir užkibo. Nieko sau!

Suspaudusi sagę rankoje Merilė nuskubėjo ant aukšto. Anė jau buvo išsiverkusi ir prislėgta sėdėjo prie lango.

- Ane Šerli, - iškilmingai kreipėsi Merilė, - aš ką tik suradau savo sagę, prikibusią prie juodojo šalio. Labai norėčiau žinoti, kam tu man širyt pripūtei miglos į akis?

- Na, jūs sakėte, kad laikysite mane ten tol, kol aš prisipažinsiu, - išvargusiu balsu atsiliepė Anė, - taigi aš nusprendžiau prisipažinti, nes buvau susiruošusi iškylon. Vakar vakare atsigulusi sugalvojau, kaip prisipažinti, kad būtų kuo įdomiau. Paskui kartoju ir kartoju, kad neužmirščiau. Tačiau jūs vis tiek manęs neleidote iškylon, taigi visos mano pastangos nuėjo perniek.

Merilė neištvėrė nenusijuokusi. Tačiau ją vis vien graužė sąžinė.

- Ane, tokių dalykų dar negirdėjau! Bet aš buvau neteisi - dabar matau, kad neteisi. Aš turėjau tavimi patikėti, nes tu man dar niekad nemelavai. Žinoma, nereikėjo prisipažinti, ko nebuvai padariusi. Tai negerai. Bet aš pati tave priverčiau. Taigi, jei tu man

atleisi, Ane, aš tau irgi atleisiu, ir mes vėl gyvensime draugiškai. O dabar ruoškis į iškylą.

Anė pašoko kaip įgelta.

- Ak, Merile, ar ne per vėlu?

- Ne per vėlu, dar tik antra valanda. Manau, jie bus ką tik susirinkę, o kol sės gerti arbatos, praeis dar kokia valanda. Nusiprausk, susišukuok ir apsivilk savo rudąją suknelę. O aš tuoj prikrausiu pintinę maisto. Prikepiau daugybę visokių skanėstų. Liepsiu Džeriui pakinkyti kumelę ir pavėžėti tave iki pievelės, kur visi susirinks.

- Ak, Merile, - šūkavo Anė, dumdama prie praustuvės. - Prieš penkias minutes aš buvau tokia liūdna, jog gailėjausi, kad išvis gimiau, o dabar nesikeisčiau vietomis nė su angelu!

Tą vakarą Anė grįžo į Žaliastogius nepaprastai laiminga, nors ir mirtinai pavargusi, bet neapsakomai pakilios nuotaikos.

- Ak, Merile, šiandien aš dieviškai praleidau laiką. Dieviškai - tai naujas pasakymas, kurį įsiminiau. Girdėjau, kaip Marija Alicija Bel šitaip sakė. Juk vaizdinga, ar ne? Viskas buvo taip žavinga... Labai maloniai išgėrėme arbatos, o paskui ponas Harmonas Endriusas pairstė mus visus valtimi Spindinčio Vandens Ežere - po šešis vienu metu. O Džeinė

Endrius vos neiškrito iš valtės. Ji pasilenkė virš vandens nusiskinti lelijos ir, jeigu ponas Endriusas nebūtų spėjęs pačiu laiku nustverti ją už dirželio, tikrai būtų įkritusi vandenin ir, ko gero, nuskendus. O kad jos vietoje būčiau buvusi aš! Tai bent sukurčiau pasakojimą – net šiurpas krėstų. Ir dar – mes valgėme ledų. Man žodžių trūksta, Merile, jiems apibūdinti. Tai didinga!

Tą vakarą, adydama kojine, Merilė viską papasakojo Matijui.

– Atvirai prisipažįstu, jog padariau klaidą, – nuoširdžiai apibendrina ji. – Tačiau kartu ir pasimokiau. Vos pagalvoju apie Anės „prisipažinimą“, ima juokas. Tačiau manau, jog nedera juoktis, nes tai iš tiesų juk buvo melas. Nors ir ne toks piktybinis, koks galėjo būti, vis vien aš dėl jo kalta. Tą mergaitę kartais sunku suprasti. Bet manau, jog viskas bus gerai. Viena aišku: kur jinai pasisuka, ten nuobodu nebūna.

Penkioliktas skyrius
AUDRA VANDENS STIKLINĖJE

- Kokia nuostabi diena! - godžiai įkvėpdama gairių orą, pasakė Anė. - Argi ne nuostabu tokią dieną gyventi? Kaip man gaila tų, kurie dar negimę ir šios dienos nemato. Žinoma, jie galbūt irgi sulauks gerų dienų, tačiau šitos išvysti jiems jau nelemta. O dar nuostabiau, kai į mokyklą eini šituo taku, ar ne?

- Daug nuostabiau, negu eiti aplinkui didžiuoju vieškeliu. Ten tiek dulkių ir taip karšta, - dalykiškai atsakė Diana, žvilgčiodama į savo pintinę ir mintyse skaičiuodama, kokio didumo gabalėlį gaus kiekviena mergaitė, jeigu tris kvapius, gardžius avietinius pyragaičius, gulinčius krepšy, padalysi dešimčiai.

Evonlio mokyklos mergaitės visuomet valgydavo sudėtinius pietus, ir, pati suvalgiusi tris avietinius pyragaičius ar pasidalijusi juos tik su viena, artimiau-

sia, drauge, būtum amžių amžiams tapusi „siaubinga šykštuole“. O kai tuos pyragaičius padaliji dešimčiai, tenka toks gabalėlis, kuris tik apetitą sužadina.

Kelias, kuriuo Anė su Diana ėjo į mokyklą, buvo tikrai gražus. Anės manymu, tos kelionės su Diana į mokyklą ir iš mokyklos net vaizduotėje nebūtų atrodžiusios nuostabiau. Eiti aplinkui vieškeliu būtų taip neromantiška! O eiti Įsimylėjėlių taku, pro Ašarojančius gluosnius ir per Žibuoklių slėnį, Beržų taku – romantiškiau ir būti negali!

Įsimylėjėlių takas prasideda tuoj už Žaliastogių sodo ir eina per mišką, kol baigiasi Katbertų žemės. Tuo keliu į tolimiausią ganyklą varydavo karves, o žiemą juo parsigabendavo malkų. Dar nė mėnesio neišbuvusi Žaliastogiuose Anė pavadino jį Įsimylėjėlių taku.

– Ne todėl, kad juo iš tikrųjų vaikščioja įsimylėjėliai, – aiškino ji Merilei. – Tiesiog Diana ir aš dabar skaitome vieną nuostabių nuostabiausią knygą, ir ten yra Įsimylėjėlių takas. Taigi mes irgi panorome tokį turėti. Tai toks puikus pavadinimas, ar ne? Toks romantiškas! Suprantate, mes įsivaizduosime, kad juo vaikštinėja įsimylėjėliai. Ir man tas takas patinka, ten gali garsiai ką nori įsivaizduoti, ir niekas nesakys, jog esi kuoktelėjusi.

Rytą Anė iškeliavo tuo taku ir žygiavo viena iki upokšnio. Ten jos laukė Diana, ir abi patraukė po tirštai susipynusių klevo šakų skliautu. „Klevai – tokie draugiški medžiai. Jie visąlaik tau ką nors šlama ir šnibžda“, – kalbėjo Anė, kol jos priėjo netašytų rąstų lieptelį. Ten jų takas baigėsi, ir reikėjo eiti per pono Bario laukus, pro Ašarojančius gluosnius. Už gluosnių prasidėjo Žibuoklių slėnis – nedidelė žaliuojanti ąduba pono Endriuso Belo miško pašonėje.

– Žinoma, dabar ten nėra jokių žibuoklių, – kalbėjo Anė Merilei, – tačiau Diana sako, kad pavasariais ten jų būna milijonai. Ak, Merile, tik pabandykit jų tiek įsivaizduoti! Man net kvapą užgniaužia. Tai aš jų pavadinau Žibuoklių slėniu. Diana sako, kad niekas už mane taikliau nesugalvoja pavadinimų visokioms vietovėms. Kartais malonu kuo nors pirmauti, ar ne? Bet Diana sugalvojo Beržų taką. Ji taip norėjo, ir aš leidau. Tačiau aš tikrai būčiau sugalvojusi ką nors poetiškesnio negu Beržų takas. Tokį pavadinimą gali sugalvoti kiekvienas. Vis dėlto Beržų takas yra nuostabiausia pasaulyje vieta, Merile.

Ir iš tikrųjų. Ne tik Anė, bet ir kiti žmonės taip manydavo ten atsidūrę. Tai buvo siauras, vingrus takelis, besileidžiantis nuo kalvos tiesiai per pono Belo mišką, kur šviesa, persikošusi per tirštą žalumą,

išskaidrėdavo kaip deimanto akis. Nuo pradžios iki pabaigos palei tą taką bėgo liekni baltakamieniai berželiai liaunomis šakomis. Po jais augo paparčiai, septynikės, pakalnutės, raudonavo sedulos puskrūmiai. Ir visą laiką ore tvyrojo nuostabūs kvapai, o virš galvos ištiesai skambėjo paukštelių giesmės bei miško vėjelių šnabždesiai ir juokai medžių šakose. Kartais išvysdavai kiškį, šokuojantį skersai takelio – jeigu, žinoma, eidavai tylut tylutėliai, o Anei su Diana tai pasisekdavo labai retai. Nusileidus į slėnį, takelis išvesdavo į vieškelį, o tada per eglėm apaugusią kalvą – ir jau mokykloje.

Evonlio mokykla – tai baltai nudažytas pastatas su žemai besileidžiančiu stogu ir plačiais langais. Viduje stovėjo tvirti ir patogūs mokykliniai suolai, o jų atverčiamosios lentelės mirgėte mirgėjo nuo išraižytų inicialų ir hieroglifų, kuriuos paliko jau trys mokinių kartos. Mokykla stovėjo atokiau nuo kelio, o už jos dunksojo pušynas, ir čiurleno upokšnis, kuriame visi vaikai iš ryto suguldydavo butelius su pienu, kad jis iki pietų nesusiltų ir nesugižtų.

Rugsėjo pirmąją Merilė lydėjo akimis mokyklon einančią Anę ir slapta nuogastavo. Anė tokia keistuo-
lė. Kaip ji sutars su kitomis mergaitėmis? Ir, Dieve mano, kaip ji sugebės išstylėti per pamokas?

Tačiau viskas susiklostė geriau, negu Merilė tikėjosi. Tądien Anė grįžo iš mokyklos puikiai nusiteikusi.

- Atrodo, toji mokykla man patiks, - pranešė ji. - Nors mokytojas tai šiaip sau. Jis visą laiką suka apie pirštą savo ūsus ir žvilgčioja tik į Prisę Endrius. Prisė jau suaugusi, kaip žinote. Jai šešiolika metų ir ji rengiasi kitais metais laikyti stojamuosius egzaminus į Karališkąją seminariją Šarlotetaune. Tilė Boulter sako, jog mokytojas tiesiog miršta dėl jos. Jos veido spalva labai graži, o plaukai rudi, banguoti, ir ji taip elegantiškai susišukuoja. Jinai sėdi paskutiniame suole, ir jis irgi beveik visą laiką ten sėdi - sako, kad aiškina jai sunkesnius dalykus. Tačiau Rubina Gilis sako mačiusi, kaip jis kažką užrašė jos lentelėje, ir kai Prisė perskaitė, tai išraudo kaip burokas ir sukikeno. Ir Rubina Gilis sako netikinti, jog ji kikeno dėl aritmetikos.

- Ane Šerli, nenorėčiau daugiau girdėti šitaip kalbant apie mokytoją, - griežtai pasakė Merilė. - Į mokyklą tu eini ne mokytojo kritikuoti. Aš manau, kai ko jis tave tikrai gali išmokyti, ir tu privalai jo klausyti. Noriu, kad dabar visam laikui įsidėmėtum, jog į namus jokių apkalbų nevalia parsinešti. Šitam aš niekada nepritarsiu. Tikiuosi, tu elgeisi gražiai?

- O taip! - tvirtai atsakė Anė. - Ir nebuvo taip sunku, kaip jums galbūt atrodo. Atsisėdau kartu su Diana. Mūsų suolas prie lango, ir matyti Spindinčio Vandens Ežeras. Mokykloje daugybė puikių mergaičių ir mes dieviškai pažaidėme per pietų pertrauką. Kaip smagu, kai yra tiek daug mergaičių, su kuriais gali pažaisti... Bet, žinoma, Diana man patinka labiausiai, ir taip bus amžinai. Aš dievinu Dianą. Aš siaubingai nuo visų atsilikusi. Jos visos jau mokosi penktąją vadovėlio dalį, o aš dar tik ketvirtą. Ir jaučiu dėl to savotišką gėdą. Tačiau labai greitai suvokiau, jog nė viena iš jų neturi tokios vaizduotės kaip aš. Šiandien buvo skaitymo pamoka, geografija, Kanados istorija ir diktantas. Ponas Filipsas pasakė, jog aš darau siaubingai daug rašybos klaidų, ir laikė iškėlęs mano diktantą visiems prieš akis - beveik ištisai subraukytą. Aš jaučiausi tiesiog sugniuždyta, Merile! Mano nuomone, jis galėtų mandagiau elgtis su naujokais. Rubina Gilis man davė obuolį, o Sofija Sloun paskolino tokį gražų rožinį atviruką su užrašu „Kada galėsiu tave aplankyti?“ Rytoj aš turiu jai tą atviruką gražinti. O Tilė Boulter leido man visą popietę vaikščioti užsimovus jos žiedą iš karoliukų. Ar aš galėčiau pasiimti keletą perlinių karoliukų iš tos senos smeigtukų pagalvėlės ant

aukšto ir pasidaryti sau žiedą? Ir vaje, Merile, Džeinė Endrius man pasakė, jog Minė Makferson jai sakė, kad girdėjo, kaip Prisė Endrius pasakė Sarai Gilis, kad mano nosis labai graži. Merile, tai pirmas mano gyvenime komplimentas, ir neišsivaizduojat, kaip aš keistai pasijutau. Merile, ar tikrai mano nosis graži? Žinau, jūs tai jau man nemeluosit.

- Tavo nosis visai normali, - trumpai atsakė Merilė. O pati sau pagalvojo, jog Anės nosis tikrai labai daili. Tačiau nematė reikalo šito sakyti garsiai.

Visa tai dėjosi prieš tris savaites, ir toliau viskas klostėsi sklandžiai. O štai dabar, tą gaivų rugsėjo rytą, Anė ir Diana, dvi laimingiausios Evonlio mergaitės, linksmi straksėjo sau Beržų taku.

- Manau, Gilbertas Blaitas šiandien jau bus mokykloje, - pasakė Diana. - Visą vasarą jis viešėjo pas gimines Niu Brunsvike ir tik šeštadienį vakare sugrįžo. - Jis be proto gražiai nuaugęs, Ane. Ir siaubingai erzina mergaites. Tiesiog nuodija mums visoms gyvenimą.

Dianos balsas išdavė, jog jai visai patinka, kai jos gyvenimą nuodija.

- Gilbertas Blaitas? - pasitikslino Anė. - Ar ne tas vardas užrašytas prieangyje ant sienos kartu su Julijos Bel po antrašte „Ar žinot“?

- Taip, - linktelėjo galvą Diana. - Bet aš garantuoju, kad Julija Bel jam ne per daug patinka. Girdėjau, kaip jis sakė, jog iš jos strazdanų mokėsi daugybės lentelės.

- Ak, nekalbėk man apie strazdanas, - sudejavo Anė. - Tai nemandagu, nes aš pati jų tiek daug turiu. Bet, mano manymu, rašinėti ant sienų tuos „ar žinot“ apie berniukus ir mergaites - didžiausia kvailybė. Kažin ar kas nors išdrįstų užrašyti ant sienos mano ir kokio nors berniuko vardą? Aišku, kad ne, - skubiai pridūrė. - Neišdrįstų.

Anė atsiduso. Ji labai nenorėjo, kad kas nors užrašytų ten jos vardą. Bet šiek tiek ir apmaudu, kad toks pavojus negresia.

- Nesąmonė, - pasakė Diana, kurios juodos akys ir žvilgančios garbanos Evonlio berniukams širdyse kėlė tokią sumaištį, kad jos vardas ant mokyklos koridoriaus sienų koki tuziną kartų kartojosi po tais „ar žinot“. - Tai tiesiog toks pokštas, ir nebūk per daug tikra, kad tavo vardas ten niekad neatsiras. Čarlis Slounas dėl tavęs eina iš proto. Jis sakė savo motinai - įsidėmėk, savo motinai, - kad tu žaviausia mergaitė visoj mokykloj. O tai daug geriau, negu būti gražiausia.

- Ne, ne geriau, - paprieštaravo Anė - moteris iki širdies gelmių. - Geriau jau būti gražiai negu protingai. O Čarlio Slouno aš nekenčiu. Negaliu pakęsti berniukų su amžinai išsprogusiomis akimis. Jeigu kas užrašytų mano vardą greta jo, aš niekaip neatlaikyčiau tokio smūgio, Diana Bari. Bet kaip smagu būti pirmaujančia klasėje!

- Dabar tavo klasėje bus Gilbertas, - pasakė Diana. - Paprastai jis būna klasės pirmūnas. Dabar jis mokosi dar tik iš ketvirtos knygos, nors jau beveik keturiolikos metų. Prieš ketverius metus susirgo jo tėvas, turėjo važiuoti gydytis į Albertą, ir Gilbertas išvyko kartu su juo. Ten jie išbuvo trejus metus, ir Gilbis visą tą laiką beveik nelankė mokyklos. Dabar tau nebus taip lengva pirmauti, Ane.

- Labai džiaugiuosi, - nė kiek nenusiminė Anė. - Jokio tikro malonumo, kai esi pirmūnė tarp devynmečių ar dešimtmečių. Vakar aš atsistojau atsakyti, kaip rašomas žodis „karščiuoti“. Rašybą geriausiai mokėdavo Džosė Paj, ir, tik pamanyk, pastebėjau, jog ji žvilgčioja į knygą. Ponas Filipsas to nepastebėjo, nes žiūrėjo į Prisę Endrius, o aš pastebėjau. Aš pažvelgiau į ją su tokia triuškinama panieka, kad ji paraudo kaip burokas ir galų gale parašė klaidingai.

- Tos Paju mergiotės visos klastūnės, - piktai mestelėjo Diana, kai jos perlipo kelkraščio užtvarą ir atsidūrė vieškelyje. - Vakar, kur tai matyta, Gerta Paju nuėjo ir paguldė upokšnyje butelį su pienu ten, kur mano vieta. Įsivaizduoji! Dabar aš su ja nesišneku.

Kai ponas Filipsas sėdėjo paskutiniame suole ir klausinėjo Prisės Endrius lotynų kalbos gramatikos, Diana sušnibždėjo Anei: „Šalia tavęs kitoj suolų eilėj sėdi Gilbertas Blaitas, Ane. Na, tik žvilgtelėk, argi jis tau ne gražus?“

Anė žvilgtelėjo. Momentas buvo labai tinkamas, nes minėtasis Gilbertas Blaitas kaip tik atsidėjęs stengėsi prismeigti prie suolo priešais sėdinčios Rubinės Gilis ilgą geltoną kasą. Jis buvo aukštas, rudais garbanotais plaukais, šelmiškom, šviesiai rudom akim ir linksma šypsena veide. Kaip tik tuo metu Rubina Gilis pakilo pasakyti mokytojui uždavinio atsakymo ir staiga klyktelejusi dribo atgal į suolą, manydama, jog jos plaukai išsirovė su šaknimis. Visi į ją sužiuro, o pono Filipo žvilgsnis buvo toks rūstus, kad Rubina ėmė verkti. Gilbertas akimirksniu ištraukė smeigę iš suolo ir toliau sau rimčiausiu veidu skaitė istorijos vadovėlį. Tačiau kai sąmyšis nuslūgo, jis žvilgtelėjo į Anę ir kažkaip išdaigiškai jai mirktelejo.

- Man atrodo, tavo Gilbertas Blaitas išties gražus, - pripažino Anė Dianai, - bet manau, kad jis tikras akiplėša. Mirkčioti nepažįstamoms mergaitėms - nekultūringa.

Tačiau svarbiausi dalykai prasidėjo po pietų.

Ponas Filipsas vėl sėdėjo klasės gale ir aiškino Prisei Endrius algebros uždavinius, o kiti mokiniai veikė kas ką norėjo: graužė obuolius, šnibždėjosi, paišė ant grifelinių lentelių, gainiojo tarp suolų už siūlo pririštus svirplius. Gilbertas Blaitas visai stengėsi atkreipti Anės Šerli dėmesį, bet jam nesisėkė, nes Anei tuo metu visiškai neegzistavo ne tik Gilbertas Blaitas, bet ir kiti Evonlio mokyklos mokiniai ir net pati mokykla. Pasirėmusi delnais smakrą, įsmeigusi akis į Spindinčio Vandens Ežero žydrynę, kuri buvo matyti pro langą vakaruose, ji buvo toli žaviojoje svajonių šalyje ir girdėjo bei regėjo tik nuostabius vaizdinius.

O Gilbertas Blaitas nebuvo pratęs per ilgai stengtis, kad atkreiptų į save mergaitės dėmesį. Ji turėtų į jį pasižiūrėti, toji rusvaplaukė Šerli su užriestu smakriuku ir didelėmis akimis, kokių jokia kita Evonlio mokinukė neturėjo.

Gilbertas persisvėrė per tarpsuolę, nučiupo už ilgos Anės kamos, iškėlė ją aukštyn ir šaižiai sušvokštė: „Morka! Morka!“

Anė į jį galų gale pasižiūrėjo, bet su koku įniršiu!

Ir ne tik pasižiūrėjo. Ji pašoko ant kojų (visos jos šviesiosios svajos išlakstė) ir metė piktą žvilgsnį į Gilbertą. Tačiau pykčio žiežirbas jos akyse tuoj pat užgesino ašaros.

- Tu... tu! Bjaurus berniūkšti! - įskaudinta riktelėjo jinai. - Kaip tu drįsti!

Ir tada - trach! Anė atsivėdėjusi trenkė savo grifeline lentele Gilbertui per galvą ir suskaldė - žinoma, lentelę - ne galvą.

Evolio mokiniams visad patikdavo netikėtumai. O šis buvo ypač smagus. Visi tik aiktėlėjo iš siaubo ir susižavėjimo. Diana neteko amo. Rubina Gilis, linkusi į isteriją, prapliupo raudoti. Tomis Slounas paleido iš rankų savąją svirplį porą ir išsižiojęs iš nuostabos spoksojo į tą gyvąjį paveikslą.

Ponas Filipsas atžygiavo tarpsuole prie Anės ir uždėjo ranką jai ant peties.

- Ką visa tai reiškia, Ane Šerli? - piktai paklausė jis.

Anė nieko neatsakė. Negalima reikalauti per daug – kad ji prieš visą klasę garsiai pasakytų, jog ją pavadino „morka“. Garsiai prabilo pats Gilbertas.

– Tai mano kaltė, pone Filipai. Aš ją erzinau.

Ponas Filipas nekreipė į Gilbertą dėmesio.

– Man labai nemalonu matyti tokią karštakošę ir tokią kerštingą savo mokinę, – pasakė jis taip oriai, tarsi visi nuodėmingieji, vos tik tapę jo mokiniais, privalėtų tuoj pat iš savo širdies išrauti visus neigiamus jausmus. – Ane, visą likusią popietę turėsi stovėti prieš klasę, tenai prie lentos.

Geriau jau Anę būtų išplakę negu šitokia bausmė, nuo kurios jautri jos siela krūptelėjo lyg nuo botago kirčio. Visa išbalusi ir sustingusi ji nuėjo prie lentos. Ponas Filipas paėmė kreidos gabalėlį ir užrašė lentoje jai virš galvos.

„Ana Šerli labai ūmaus būdo. Ana Šerli turi išmokti tvardyti“, – ir tada garsiai perskaitė ką parašęs, kad suprastų net pirmokėliai, kurie dar nemokėjo skaityti rašytinių raidžių.

Anė taip ir išstovėjo visą likusią popietę su ta dedikacija virš galvos. Ji neverkė, nenarino galvos. Jos širdy dar tebekunkuliavo pyktis, ir jis padėjo jai iškęsti tą pažeminimą. Apmaudo pilnomis akimis, iš įniršio įraudusiais skruostais ji atlaikė ir

užjaučiamą Dianos žvilgsnį, ir pasipiktinusio Čarlio Slouno kinktelėjimus, ir piktdžiugišką Džosės Pajšypsena. O į Gilbertą Blaitą ji nė nežvilgtelėjo. Ji *niekada* daugiau į jį nė akies krašteliu nepažiūrės! Ji niekada su juo nesikalbės!

Pamokoms pasibaigus Anė išėjo iš klasės aukštai iškėlusį savo rusvaplaukę galvą. Gilbertas Blaitas pabandė ją sulaikyti koridoriuje ant slenksčio.

- Aš labai atsiprašau, kad pasišaipiau iš tavo plaukų, Ane, - atgailaudamas sušnibždėjo jis. - Garbės žodis, atsiprašau. Negi dabar visą amžių ant manęs pyksi?

Anė niekinamai praėjo pro šalį - nei matydama, nei girdėdama.

- Ak, Ane, ir kaip tu galėjai? - pusiau priekaištaudama, pusiau žavėdamasi stebėjosi Diana, kai jos keliavo namo. Diana jautė, jog ji pati tikrai negalėtų atstumti tokio Gilberto atsiprašymo.

- Aš niekada Gilbertui Blaitui neatleisiu, - tvirtai pasakė Anė. - O ponui Filipui - irgi, nes jis mano vardą užrašė su „a“, ne su „ė“. Geležinis durklas persmeigė mano sielą, Diana.

Diana nesuprato, ką reiškia paskutiniai Anės žodžiai, tačiau suvokė, jog tai kažkas siaubinga.

- Tau nėra ko širsti ant Gilberto, kad jis šaiposi iš tavo plaukų, - bandė ji guosti Anę. - Juk jis šaiposi iš visų mergaičių. Iš mano plaukų irgi juokėsi, kad jie... tokie juodi. Daugybę kartų vadino mane varna. O niekada negirdėjau, kad jis dėl ko nors atsiprašytų.

- Tai visiškai skirtingi dalykai: kai tave vadina varna ir kai tave vadina morka, - išdidžiai pasakė Anė. - Gilberto Blaito įžeidimas mano sielai *nepakeliamas*, Diana.

Greičiausiai tas įvykis būtų išdilęs iš atminties, jeigu nebūtų nutikę kitų blogybių. Tačiau paprastai nelaimė niekad nevaikšto viena.

Evonlio mokiniai dažnai pietų pertraukas praleisdavo rinkdami sakus pono Belo eglynėlyje ant kalvos arba jo ganyklose. Iš tenai buvo matyti Ebeno Raito namai, kur kambarį nuomojosi jų mokytojas. Kai tik ponas Filipas išeidavo, jie dumdavo į klasę. Tačiau atstumas, kuriį jiems reikėdavo įveikti, buvo triskart ilgesnis negu iki pono Raito namų, ir jie uždusę ir šnopusojantys gal tris minutes pavėluodavo.

Kitą dieną po visų tų įvykių poną Filipą ištiko eilinis priepuolis ką nors keisti, ir jis, eidamas namo pietauti, paskelbė, kad, jam grįžus, visi mokiniai turi sėdėti savo suoluose. Jeigu kas pavėluos, bus nubaustas.

Visi berniukai ir kai kurios mergaitės kaip visada nuskubėjo į Belo eglynėlį, nusiteikę ten neužtrukti – kad tik spėtų kąsnelį saku „nusilupti“. Tačiau eglynėliai tokie viliojantys, o geltonų saku varvekliai tokie žavingi! Jie lupinėjo juos, slampinėjo ir per toli nuklydo. Ir kaip visad pirmiausia atsitokėti juos privertė Džimis Glaveras, kuris iš senos eglės viršūnės sušuko: „Mokytojas!“

Mergaitės, kurios nebuvo sulipusios į medžius, puolė bėgti iškart ir paskutinę akimirką dar spėjo į klasę. Berniukai, kuriems teko mikliai išsirangyti iš medžių, pavėlavo daugiau. O Anė, kuri išvis nerankiojo saku, o tiesiog palaimingai vaikštinėjo kitame miško pakraštyje iki pažastų pasinėrusi į papartyną, tyliai sau niūniuodama, su lelijų vainiku ant galvos – nelyginant miškų deivė iš paunksnės – vėlavo daugiausiai. Tačiau Anė buvo greita kaip stirna. Ji davė valią kojoms ir, aplenkusi berniukus prie pat mokyklos durų, įgriuvo vidun kaip tik tą akimirką, kai ponas Filipas kabino ant vąšo savo skrybėlę.

Tačiau pono Filipso reformų priepuolis jau buvo atslūgęs. Imsi dabar bausti visą tuziną mokinių – kiek rūpesčiu! Tačiau reikia ką nors padaryti, norint išlaikyti savo žodį. Tad ėmė dairytis atpirkimo ožio ir užkliuvo už Anės, kuri, gaudydama kvapą, ką tik

klestelėjo į suolą, užmiršusi lelijų vainikėlį, kuris dabar karojo ant vienos ausies ir darė palaidūnės ir padaužos įspūdį.

- Ane Šerli, tau, atrodo, labai patinka berniukų draugija. Ką gi, šiandien mes pagerbsime tavo skoni, - pašaipiai kreipėsi jis. - Nusikrapštyk nuo galvos tas gėlytes ir sėskis į suolą pas Gilbertą Blaitą.

Berniukai sukikeno. Diana, išblyškusi iš gailėsčio, nuėmė Anei nuo galvos vainiką ir spustelėjo ranką. Anė kaip suakmenėjusi spoksojo į mokytoją.

- Ar girdėjai, ką sakiau, Ane? - rūsčiai pasiteiravo ponas Filipsas.

- Taip, sere, - iš lėto atsakė Anė. - Bet pamaniau, jog jūs ne tai turėjote galvoje.

- Gali nesikankinti abejonėse, - pasigirdo pagiežinga intonacija, kurios visi vaikai, ypač Anė, nekęsdavo. Ji labai skaudžiai gėlė. - Tuoj pat daryk, ką liepiu.

Akimirką atrodė, jog Anė nepaklausys. Paskui suvokusi, jog iš to nebus jokios naudos, išdidžiai pakilo, peržengė tarpsuolę, atsisėdo šalia Gilberto Blaito ir užsikniaubė ant suolo, prisidengusi rankomis. Rubina Gilis, kuri tą akimirką žvilgtelėjo Anei į veidą, vėliau eidama namo visoms kalbėjo, kad

„nieko panašaus gyvenime nėra mačiusi – veidas baltutėlis, o strazdanos raudonos kaip žiežirbos“.

Anei tai buvo pasaulio pabaiga. Gana jau to, kad iš tuzino vienodai nusižengusiųjų nubaudė ją vieną. Dar baisiau, kad liepė sėdėti su berniuku. Tačiau jau visiškai nepakeliamas įžeidimas, kad tas berniukas – Gilbertas Blaitas. Anė jautė, jog šito neištvers, tad nereikia nė stengtis. Širdyje virė gėdos, pykčio ir pažeminimo jausmai.

Iš pradžių kiti mokiniai žvilgčiojo, šnibždėjosi, kikenė ir kumščiojosi. Tačiau kai Anė taip ir nepakėlė galvos, o Gilbertas sprendė uždavinį su trupmenomis ir atrodė, jog jam daugiau ničniekas nerūpi, visi netrukus palinko prie savo darbų ir užmiršo Anę. Kai ponas Filipsas rinko istorijos sąsiuvinius, Anė turėjo irgi nunešti, bet ji nepajudėjo. Ponas Filipsas per pamoką rašė eilėraščių „Priscilai“ ir dabar vis dar kankinasi dėl vieno rimo, todėl nieko nepastebėjo. Ištaikęs progą, kai niekas nematė, Gilbertas išsiėmė iš suolo mažą rausvą širdelės formos ledinuką su auksinėm raidelėm „Tu – saldumėlis“ ir stumtelėjo jį Anei po alkūne. Tada Anė pakilo, pirštų galiukais atsargiai paėmė rausvąją širdelę, numetė ant grindų, kulnu sutrynė ją į miltus ir vėl atsisėdo, nemalonėjusi nė pažvelgti į Gilbertą.

Kai pamokos baigėsi, Anė nužygiavo prie savo suolo ir demonstratyviai susirinko viską, kas jame buvo: knygas, rašymo lentelę, plunksnakotį ir rašalą, Testamentą ir aritmetiką – ir sudėjo tvarkingai į krūvą ant grifelinės lentelės.

– Kodėl tu viską nešiesi namo, Ane? – pasmalsavo Diana, kai jos išėjo iš mokyklos. Anksčiau ji nedrįso šito klausti.

– Vis tiek aš daugiau į mokyklą negrišiu, – atsakė Anė.

Diana žioptelėjo ir spoksojo į Anę nesuprasdama, ar ji tikrai pasakė tai, ką galvojo.

– Nejau Merilė tau leis būti namuose? – paklausė ji.

– Turės leisti, – pasakė Anė. – Aš daugiau *niekada* pas tą žmogėną mokyklon neisiu.

– Ak, Ane! – atrodė, jog Diana tuoj pravirks. – Manau, jog tu teisi. Bet ką aš darysiu? Ponas Filipas lieps man sėdėti su ta baidykle Gerta Paj, tikrai lieps, nes dabar ji sėdi viena. Sugrįžk, Ane.

– Aš beveik viską gyvenime dėl tavęs padaryčiau, Diana, – liūdnai atsakė Anė. – Netgi leisčiausi sukapojava į gabalus, jeigu tau nuo to būtų geriau. Tačiau šito negaliu, neprašyk. Nedraskyk man širdies.

– Bet tik pagalvok, ko tu netenki, – sukūkciojo Diana. – Mes juk rengėmės pasistatyti naujutėlį namą

prie šaltinio; o kitą savaitę žaisime beisbolą, o tu niekad dar nežaidei beisbolo, Ane. Tai siaubingai įdomu! Ir mes mokysimės naujos dainelės – Džeinė Endrius jau dabar mokosi; o Alisė Endrius kitą savaitę ketina atsinešti naują knygą apie našlaites, ir mes ją skaitysime garsiai, kiekviena po skyrių, prie upelio. O tu gi taip mėgsti skaityti garsiai, Ane.

Tačiau Anės niekas nebejaudino. Ji buvo tvirtai apsisprendusi. Atgal į mokyklą pas poną Filipką ji nebegrįš. Taip ji ir išklojo Merilei, parėjusi namo.

– Nesąmonė, – tarė Merilė.

– Visai ne nesąmonė, – prieštaravo Anė, įdūrusi į Merilę orų, priekaištingą žvilgsnį. – Argi jūs nesuprantate, Merile? Mane išžeidė!

– Išžeidė! Kokia kvailystė! Rytoj kaip visada tu keliausi į mokyklą.

– Ne, nė už ką, – Anė lėtai papurtė galvą. – Nė nemanau ten grįžti, Merile. Mokysiuos namuose ir būsiu gera, kiek įstengiu, ir laikysiu liežuvį už dantų visą laiką, jeigu tai apskritai įmanoma. Tačiau į mokyklą nebeisiu, patikėkit manimi.

Merilė Anės veide pastebėjo kažkokį nepaprastą, nepalenkiamą užsispyrimą ir suvokė, jog nelengva bus jį įveikti. Todėl išmintingai nusprendė tą valandą daugiau nieko nesakyti.

„Nubėgsiu šįvakar pas Reičelę, – pamanė ji sau. – Dabar su Ane nėra prasmės ginčytis. Ji per daug sukrėsta, o aš jau žinau, kokia ji būna užsispyrusi, kai įsikala ką nors galvon. Kiek suprantu iš jos pasakojimo, ponas Filipas gerokai perlenkė lazda. Bet jai šito nėra reikalo sakyti. Tiesiog aptarsiu viską su Reičele. Ji dešimt vaikų išleido į mokslus ir turėtų nutuokti apie tokius dalykus. Ir greičiausiai bus jau girdėjusi ir apie tą nuotykią“.

Ponia Lind Merilė rado kaip visad stropiai ir su pasimėgavimu mezgančią naują užklotą.

– Tikiuosi, jau žinai, dėl ko atėjau, – šiek tiek drovėdamasi pasakė ji.

Ponia Reičelė pritariamai linktelėjo.

– Esu tikra, jog dėl Anės skandalo mokykloje, – atsakė ji. – Grįždama iš mokyklos pas mane buvo užsukusi Tilė Boulter ir viską papasakojo.

– Neišmanau, kaip man su ja elgtis, – atsiduso Merilė. – Ji prisiekinėja, kad daugiau į mokyklą nebeis. Nesu mačiusi šitaip sukrėsto vaiko. Aš tikėjauosi bėdų, vos tik ji pradėjo lankyti mokyklą. Ir žinojau, kai iš pradžių viskas ėjosi per sklandžiai, kad ilgai taip nebus. Ji tokia jautruolė. Ką tu man patartum, Reičele?

- Ką gi, jeigu tu manęs klausi patarimo, Merile - lipšniai prabilo ponias Lind (ponias Lind nepaprastai patikdavo, kai jos kas klausdavo patarimų) - tai aš ją pirmiausia truputį prajuokinau, bent jau aš taip pasielgiau. Esu tikra, jog ponas Filipas elgėsi neteisingai. Žinoma, šito vaikui sakyti nedera, pati supranti. Ir, žinoma, vakar jis gerai padarė, kad nubaudė ją už nesitvardymą. Bet šiandien viskas buvo kitaip. Ir kitus, kurie pavėlavo, reikėjo nubausti kaip Anę, štai kaip. Ir man neatrodo, kad versti mergaites sėdėti su berniukais yra tinkama bausmė. Tai nekuklu. Tilė Boulter buvo labai pasipiktinusi. Ji visiškai palaikė Anės pusę ir sakė, jog visi mokiniai irgi ją palaiko. Atrodo, kad Anė jų mėgstama. Niekad nemaniau, kad ją kiti taip pamėgs.

- Tai tu tikrai manai, kad aš turėčiau leisti jai neiti į mokyklą? - suglumusi paklausė Merilė.

- Taip. Aš neversčiau jos eiti į mokyklą, kol ji pati to nepanorės. Būk rami, Merile, per kokią savaitę jai praeis visas įkarštis, ir ji grįš mokyklon savo noru, štai kaip. O jeigu tu versi ją eiti dabar pat, galai žino, kas jai gali šauti į galvą - tik dar daugiau rūpesčių pridarytų. Man regis, kuo mažiau sąmyšio, tuo geriau. Savaitę nelankiusi *tokios* mokyklos, ji ne kažin ką praras. Kaip mokytojas, ponas Filipas niekam

tikęs. Taip dirbti, kaip jis – tiesiog nesusipratimas, štai ką aš tau pasakysiu. Jis nemoko mažųjų, o visą laiką dirba tik su vyresniosiomis, kurias, matyt, rengia į Karališkąją seminariją. Jis niekaip nebūtų gavęs tos vietos mokykloje dar vieneriems metams, jeigu jo dėdė nebūtų mokyklų valdininkas – juk dar du norinčius už nosies vedžiojo. Tiesiai sakau, nežinia, kaip bus su mokyklos reikalais mūsų Saloje.

Ponia Lind taip pakraipė galvą, kad aiškiai galėjai suvokti: jeigu ji vadovautų krašto švietimui, reikalai klostytųsi nepalyginamai geriau.

Merilė paklausė Reičelės patarimo ir dėl mokyklos nebeapasakė nė žodžio. Anė mokėsi namuose, padėdavo ruošoje, o šaltokus, žioruojančius rudens pavakarius praleisdavo žaisdama su Diana. Tačiau jeigu ant tako susitikdavo Gilbertą Blaitą arba susidurdavo su juo sekmadieninėje mokykloje, praeidavo pro jį su tokia ledine panieka, kurios negalėdavo ištirpdyti netgi akivaizdus jo noras susitaikyti. Ir Dianos kaip taikdarės pastangos nieko gero nedavė. Anė neabejotinai nusprendė iki gyvenimo pabaigos nekęsti Gilberto Blaito.

Nors ir labai ji nekentė Gilberto, bet taip pat labai ji mylėjo Dianą – visa savo karšta širdimi, gebančia taip pat stipriai mylėti, kaip ir neapkęsti. Vieną va-

karą Merilė, grįždama iš sodo su obuolių krepšiu, rado Anę sėdinčią vieną prie rytinio palėpės lango ir gaudžiai verkiančią.

- Dėl ko dabar tu čia raudi, Ane? - paklausė ji.

- Dėl Dianos, - plūdo ašaromis Anė. - Aš taip myliu Dianą, Merile. Tiesiog negaliu be jos gyventi. Tačiau puikiai suprantu, kad kai mes užaugsimė, Diana ištekės ir išvažiuos, ir mane paliks. Ir ak! ak! - ką aš darysiu? Aš nekenčiu jos vyro - tiesiog drebu iš neapykantos. Aš ką tik viską įsivaizdavau: na, vestuves ir viską... Diana išsipuošusi sniego baltumo suknele, su nuometu ir taip nuostabiai ir didingai atrodo - kaip karalienė... O aš pamergė, irgi išsipuošusi, suknelė pūstom rankovėm, tačiau savo šypsena dangstau iš skausmo plyštančią širdį. Ir tada Diana man ištaria sudie-e-e... - Po šių žodžių Anė visiškai prarado savitvardą, ir jos ašaros darėsi vis kartesnės ir gailesnės.

Merilė skubiai nusigręžė, kad paslėptų šypseną, šoktelėjusią jos veidan, bet nieko neišėjo: ji klestelėjo ant artimiausios kėdės ir taip prapliupo iš visos širdies juoktis, kad Matijus, eidamas per sodą, apstulbęs taip ir sustojo vietoje. Ar jis kada anksčiau girdėjo Merilę šitaip juokiantis?

- Žinai ką, Ane, - prabilo ji, kai tik įstengė išstarti žodį, - jeigu tau būtinai reikia dėl ko nors sielvar-tauti, tai pasiieškok paprastesnės priežasties. Turiu pripažinti, kad tavo vaizduotė šio to verta!

Šešioliktas skyrius
TRAGIŠKAI PASIBAIGUSI ARBATĖLĖ

Spalio mėnesį Žaliastogiuose buvo labai gražu. Slėnyje pagelto beržai ir spindėjo įsaulyje kaip auksas, už sodo rausvavo klevai, laukinės vyšnaitės prie tako pasidabino gražia, tamsiai raudona ir žaliai bronzine spalva, o pievose sužėlė atolas.

Anė tiesiog maudėsi tose spalvose.

– Ak, Merile! – sušuko ji vieną šeštadienio rytą, šokio žingsniu skraidydama su glėbiu spalvingų klevo šakų rankose. – Aš taip džiaugiuosi, kad gyvenu pasaulyje, kuris turi spalio mėnesį. Būtų siaubinga, jeigu reikėtų iš rugsėjo iškart peršokti į lapkritį, ar ne? Tik pažiūrėkit į tas klevo šakas. Ar jums nuo jų nelaksto širpuliukai po nugarą – na, kokia sauja širpuliukų? Aš jomis pasipuošiu savo kambarį.

- Ir vėl prišiukšlinsi, - purkštelėjo Merilė, kurios estetinis jausmas nebuvo labai išlavintas. - Tu amžinai tempi viską, ką tik randi lauke, į savo kambarį, Ane. Miegamieji yra skirti miegoti.

- Ak, bet dar ir sapnuoti, Merile! Ir žinote, daug geriau sekasi sapnuoti tokiame kambaryje, kuriame yra gražių daiktų. Pamerksiu šias šakas į tą seną mėlyną ąsotį ir pastatysiu ant stalo.

- Tik žiūrėk, kad nepribarstytum lapų visur ten ant laiptų. Šiandien po pietų, Ane, aš vykstu į Globos draugijos susirinkimą Karmodyje ir tikriausiai grįšiu tik sutemus. Turėsi paduoti Matijui ir Džeriui vakarienę. Įsidėmėk, kad arbatą reikia užkaisti iš anksto, o ne atsisėdus prie stalo, kaip praeitą kartą.

- Išties, koks siaubas, kad praeitą kartą užmiršau, - nuoširdžiai apgailestavo Anė. - Bet tai buvo tą popietę, kai aš stengiausi sugalvoti vardą Žibuoklių slėniui, ir visa kita man išlėkė iš galvos. Matijus buvo toks geras. Visai manęs nebarė. Jis pats užsivirino arbatos ir pasakė, kad galima ir palaukti. O aš tada jam pasekiau gražią pasaką, kol laukėme, taigi laikas nė kiek neprailgo. Tai buvo nuostabi pasaka, Merile. Buvau pamišusi jos pabaigą, tai pati ją sugalvojau, o Matijus sakė nė nepastebėjęs, kurioje vietoje prasidėjo mano kūryba.

- Matijui būtų gerai, net jeigu tu sumanytum atsi-
kelti ir suruošti vakarienę vidurnaktį. Tačiau šikart
būk išmintinga. Ir... nežinau, ar aš gerai elgiuosi -
gal nuo to tau tik dar labiau galvoj pasimaišys - bet
gali pasikviesti Dianą pasisvečiuoti ir kartu išgerti
arbatos.

- Ak, Merile! - Anė iš džiaugsmo pliaukštelėjo
delnais. - Kokia jūs nuostabi! Jūs vis dėlto *turite*
vaizduotę - kitaip nebūtumėt supratusi, kaip aš lau-
kiau tokios popietės. Nesibaiminkit, kad pamiršiu
užkaisti arbatą - juk turėsiu svečių. Ak, Merile, ar
galiu paimti tą arbatos servizą su rožiniais pum-
purais?

- Jokiu būdu! Dar ką sugalvosi - šventinį servizą!
Juk žinai, kad aš pati jį imu tik tada, kai į svečius
ateina pastorius arba kas nors iš Globos draugijos.
Padenk stalą su senuoju rudu servizu. Tačiau gali
atsidaryti geltoną molinuką su vyšnių uogiene. Vis
tiek jau metas ją suvalgyti, nes... bijau, kad ims
rūgti. Ir gali atsipjauti vaisių pyrago bei pasiimti
truputį sausainių ar kelis pyragaičius.

- Įsivaizduoju, kaip aš sėdžiu stalo gale ir pils-
tau arbatą, - užsimerkusi ir svaigdama iš laimės
kalbėjo Anė. - Ir klausiu Dianos, ar įdėti cukraus...
Aš žinau, kad ji nesidės, bet vis tiek paklašiu, lyg

nieko nežinočiau. Paskui vis siūlysiu ir siūlysiu jai: „Gal dar vieną pyragaitį?“, „Gal dar uogienės?“... Ak, Merile, vien apie tai pagalvojus, galva svaigsta. Ar galima, kai Diana ateis, vestis ją į svečių kambarį, kad tenai pasidėtų savo skrybėlaite? O paskui ar galima mums vaišintis salone?

- Ne. Tau ir tavo viešniai bus gerai ir svetainė. Ir dar yra likę apie pusė butelio aviečių gėrimo po vakarykščio bažnyčios bendruomenės pasitarimo. Jis stovi svetainės bufetėlyje, ant antros lentynos. Jeigu nori, gali jį su Diana išgerti, kai popiet valgysit sausainius. Nes Matijus tikriausiai grįš vėlai, tik vakarienės. Jis veš į prielauką bulves.

Anė tuoj pat iškūrė daubos link, pralėkė Driadės Verdenę, paskui takeliu palei upokšnį į Šlaitasodį – pasikviesti Dianos į svečius. Taigi Diana, vos tik Merilė išvyko į Karmodį, jau buvo svečiuose, pasipuošusi viena iš gražiausių savo suknelių, ir atrodė taip, kaip ir dera atrodyti viešniai. Anksčiau ji paprastai įlėkdavo į virtuvę nepasibeldusi. Bet dabar iškilmingai pasibeldė į lauko duris. Ir kai Anė – taip pat pasipuošusi viena iš gražiausių savo suknelių, taip pat iškilmingai jas atidarė – abi mergaitės taip oriai paspaudė viena kitai ranką, lyg pirmą kartą gyvenime susitikusios. Tas dirbtinis iškilmingumas

tęsėsi ir toliau: Diana buvo pakviesta į viršų pasidėti skrybėlaitės, o paskui dešimčiai minučių prisėdo svetainėje, grakščiai suglaudusi kojeles.

- Kaip laikosi tavo mama? - mandagiai pasiteiravo Anė, lyg šį rytą nebūtų mačiusi ponios Bari žvalios ir sveikos, skinančios obuolius.

- Ačiū, ji laikosi puikiai. O ponas Katbertas tikriausiai šiandien popiet veš bulves į „Lily Sands“ laivą, ar ne? - pasiteiravo Diana, kurią Matijus šįryt pavežė iki pono Harmono Endriuso namų.

- Taip. Šiais metais mūsų bulvės labai gerai užderėjo. Tikiuosi, tavo tėvelio bulvės irgi gerai užderėjo?

- Oi, ačiū. Derlius tiesiog neįtikėtinas. Ar jūs jau daug obuolių priskynėte?

- Oi, nepaprastai daug, - atsakė Anė ir staiga pašoko ant kojų, pamiršusi, jog reikia laikytis oriai. - Lekiam į sodą, Diana, ir prisiskinsim tų raudonų saldinių. Merilė sakė, kad galime suvalgyt visus, kur dar liko ant medžio. Merilė labai kilni. Ji dar sakė, kad galime valgyti vaisių pyrago ir vyšnių uogienės, kai užkandžiausim, tačiau iš anksto svečiams pasakoti, kuo juos vaišinsi, nemandagu, todėl aš tau nesakysiu, ko ji mums paliko atsigerti. Na, prasideda iš a raidės, o spalvos tai rausvos. Man

labai patinka rausvi gėrimai, o tau? Jie dvigubai skanesni negu kitų spalvų.

Sodas, kuriame didžiulės medžių šakos linko iki žemės nuo vaisių svorio, buvo tokia žavinga vieta, kad mergaitės jame praleido didžiąją popietės dalį: sėdėjo kampe tarp žolių, kurių šaltis dar nespėjo pakąsti, kur joms veidus švelniai glostė rudeniškos saulės spinduliai, triauškė obuolius ir iš visos širdies šnekėjosi. Diana turėjo Anei daugybę naujienų iš mokyklos. Jai dabar teko sėdėti su Gerta Paj, ir dėl to netvėrė iš pykčio. Gertos plunksnakotis labai dreskia, kai rašo, o jai – Dianai – nuo to kraujas stingsta. Rubina Gilis išsigydė visas savo karpas – garbės žodis! – su stebuklingu akmenėliu, kurį jai davė senoji Merė Džo iš Kryko. Su tuo akmenuku reikia išsitrinti karpas, o paskui vidurnaktį, kai jaunatis, mesti jį per kairį petį, ir visos karpos išnyks. Čarlio Slouno vardas buvo užrašytas koridoriuje ant sienos su Emos Vait vardu, ir Ema Vait dėl to ėjo iš proto. Semas Boulteris per pamoką ponui Filipso „draskė akis“, ir ponas Filipso jį aptalžė, o Semo tėvas atėjo į mokyklą ir pagrasino ponui Filipso, kad daugiau nedrįstų liesti nė vieno jo vaiko. O Matė Endrius įsitaisė naują raudoną gobtuvą ir mėlyną šaliką su kutais ir taip dėl to riečia nosį, kad net koku žiū-

rėti. O Lizė Vrait nesikalba su Meme Vilson, nes Memės Vilson vyresnioji sesuo nuviliojo Lizės Vrait vyresniosios sesers kavalierių. Ir visiems visiems mokykloje taip trūksta Anės, ir visi taip nori, kad ji sugrižtų. O Gilbertas Blaitas...

Tačiau Anė nenorėjo nieko girdėti apie Gilbertą Blaitą. Ji staiga stryktelėjo ir pasakė, kad gal geriau būtų eiti vidun ir išgerti truputį aviečių gėrimo.

Anė apieškojo antrąją lentyną svetainės bufetelyje, tačiau ten, kur sakyta, butelio su aviečių gėrimu neaptiko. Surado jį viršutinės lentynos gilumoje. Pasidėjusi ant padėklo, nunešė jį ant stalo ir pastatė prie stiklinių.

- Na, prašau įsipilti sau, Diana, - mandagiai pasakė ji. - Aš pati kol kas negersiu. Po tų obuolių kažkodėl man nieko nesinori.

Diana prisipylė pilnutėlę stiklinę, pasigrožėjo jos rausvumu ir pasimėgaudama siurbtelėjo.

- Siaubingai skanus aviečių gėrimas, Ane, - pasakė ji. - Niekada nemaniau, kad aviečių gėrimas būna toks skanus.

- Tikrai džiaugiuosi, kad tau patinka. Gerk į sveikatą kiek nori. Aš bėgsiu pakurstysiu židini. Tiek rūpesčių žmogui ant galvos, kai prižiūri namus, ar ne?

Kai Anė sugrįžo iš virtuvės, Diana gėrė jau antrą stiklinę, o po nuoširdžių Anės paraginimų ji nesi-
ginčydama ėmėsi trečiosios. Stiklinės buvo talpios,
o aviečių gėrimas toks skanus!

- Nieko skanesnio nesu gėrusi, - kartojo Diana. -
Jis daug skanesnis už ponios Lind, nors ji taip giria
tą savo gėrimą. O šito skonis visai kitoks.

- Manyčiau, kad Merilės aviečių gėrimas turėtų
būti daug skanesnis negu ponios Lind, - pritarė
Anė. - Merilė tokia šeiminkė! Ji stengiasi išmokyti
ir mane šeiminkauti, bet patikėk, Diana, tai toks
varginamas darbas. Kai gamini valgį, tiek mažai
erdvės vaizduotei... Tik vienos taisyklės. Paskutinį
kartą, kai kečiau pyragą, pamiršau įdėti kepimo
miltelių. Nes tada kaip tik kūriau tokią įdomią is-
toriją apie tave ir save, Diana. Įsivaizdavau, kad tu
beviltiškai susirgai raupais, ir visi tave paliko vieną,
o aš be jokios baimės atėjau pas tave ir slaugiau,
kol tu atsigavai. Tada pati užsikrėčiau raupais ir
numiriau, ir mane palaidojo šventoriuje po tuopo-
mis, o tu pasodinai rožių krūmą prie mano kapo ir
palaistei jį savo ašaromis. Ir niekada, niekada ne-
pamiršai savo jaunystės draugės, kuri tau paaukojo
savo gyvenimą... Ak, kokia iškilminga istorija tai
buvo, Diana. Ašaros upeliais tekėjo man skruostais,

kol aš maišiau tą pyragą. Tačiau užmiršau kepimo miltelius, ir pyragas neiškilo. Supranti, kai kepi pyragą, labai svarbu įdėti miltelių. Merilė labai supyko, bet aš nesistebiu. Aš jai esu tikra bausmė! Praeitą savaitę ji tokių kančių patyrė dėl padažo pudingui. Antradienį pietų valgėme slyvų pudingą. Pusė pudingo ir ąsotėlis padažo liko nuo vakar, ir Merilė pasakė, kad jo užteks kitiems pietums, ir liepė man viską pastatyti ant lentynos podėlyje ir uždengti. Norėjau uždengti tučtuojau, Diana. Bet kai įžengiau į podėlį, ėmiau vaizduotis, jog esu vienuolė – aš, žinoma, protestantų tikėjimo, bet tuomet įsivaizdavau esanti katalikė – įstojusi į vienuolyną tam, kad jo tylumoje palaidočiau savo sužeistą širdį. Ir visai pamiršau uždengti tą padažą. Prisiminiau tik kitą rytą ir nulėkiau į podėlį. Diana, ar gali įsivaizduoti mano beprotišką siaubą, kai pudingo padaže išvydau nuskendusią pelę?! Išgraibiau tą pelę šaukšteliu ir išnešusi išmečiau kieme, o tada perploviau tą šaukštelį trim vandenimis. Merilė tuomet melžė karves, ir aš tikrai rengiausi jos paklausti, kai sugriš, ar nereikėtų to padažo išpilti paršams. Bet kai ji parėjo, aš tada įsivaizdavau, jog esu šalčio fėja ir einu miškais raudonindama arba geltonindama medžius – nelygu, kokios spalvos jie pageidavo – taigi pudingas visai

išėjo iš galvos, o Merilė išsiuntė mane skinti obuolių. Na, o tą rytą pas mus užsuko ponai Česteriai iš Spenserveilio. Tu gi žinai, jie labai išauklėti žmonės, ypač ponia Čester. Kai Merilė pašaukė mane vidun, pietūs jau buvo padengti, ir visi sėdėjo prie stalo. Aš kaip galėdama stengiausi būti mandagi ir ori, nes norėjau, kad ponia Čester pamanytų, jog aš tikra ledi, nors ir nesu gražuolė. Viskas ėjosi gerai tol, kol pasirodė Merilė su slyvų pudingų vienoje rankoje ir (*pašildyto!*) padažo ašotėliu – kitoje. Diana, tai buvo siaubinga akimirka. Aš iškart viską prisiminiau, pašokau ant kojų ir tiesiog suklykiau: „Merile, neduokite šito padažo! Jame nuskendo pelė! Aš pamiršau jums pasakyti!“. Ak, Diana, net jeigu ir šimtą metų gyvensiu, tos siaubo akimirkos niekada neužmiršiu. Ponia Čester taip *dėbtelejo* į mane, kad, maniau, kiaurai žemę prasmegsiu iš gėdos. Ji tokia tobula šeimininkė, ir įsivaizduok tik, ką ji turėjo apie mus pagalvoti. Merilė išraudo kaip ugnis, bet neištarė nė žodžio – tada neištarė. Tiesiog nunešė tą pudingą ir padažą šalin ir atnešė braškių uogienės. Net ir man truputį pasiūlė, bet aš negalėjau nė šaukštelio nuryti. Jaučiausi, lyg kas žarijų man ant galvos būtų užpylęs. Kai ponia Čester išėjo, Merilė mane išprausė kaip reikiant. Oi, Diana, kas tau?

Diana labai netvirtai atsistojo, paskui vėl susmuko ir susiėmė už galvos.

- Man... man labai bloga, - vos ne vos išlemeno ji. - Aš... aš turiu tuoj eiti namo.

- Ak, nė negalvok eiti namo negėrusi arbatos, - sielvartingai šūktelėjo Anė. - Aš tučtuojau ją patieksiu. Tuoj pat einu ir užkaisiu.

- Aš turiu eiti, - kažkaip glebiai, bet ryžingai pakartojo Diana.

- Na, argi tu visai nepasivaišinsi? - maldavo Anė. - Leisk pavaišinti tave vaisių pyragu ir trupučiu vyšnių uogienės. Na, prigulk trumpam ant sofos ir praeis. Ką tau skauda?

- Turiu eiti namo, - tik tiek pasakė Diana. Ir daugiau nieko. Anė maldavo tuščiai.

- Nesu girdėjusi, kad svečiai išeitų be arbatos, - sušniurkščiojo ji. - Ak, Diana, ar nemanai, kad tau iš tikrųjų prasidėjo raupai? Jeigu taip, aš eisiu kartu ir tave slaugysiu, dėl to neabejok. Niekada tavęs vienos nepaliksiu. Bet tikrai noriu, kad dar pasiliktum arbatos. Ką tau skauda?

- Man siaubingai svaigsta galva, - pasakė Diana.

Ir iš tikrųjų ji judėjo kaip apsvaigusi. Su baisaus nusivylimo ašaromis akyse Anė atnešė Dianos skrybėlaitę ir palydėjo ją iki Barių kiemo tvoros. O

grįždama į Žaliastogius visą kelią ašarojo. Parėjusi liūdnei pastatė likusį aviečių gėrimą atgal į lentyną ir užkaitė arbatos Matijui ir Džeriui, tačiau jokio malonumo iš tos ruošos nebeliko.

Kita diena buvo sekmadienis, ir kadangi nuo aušros iki sutemų kaip iš kibiro pliaupė lietus, Anė neperžengė Žaliastogių slenksčio. Pirmadienį po pietų Merilė nusiuntė ją su reikalais pas ponią Lind. Visai netrukus Anė lėkte parlėkė taku atgal, visa apsipylusi ašaromis. Virtuvėje ji puolė prie sofos ir sukniubo veidu žemyn baisyse kančiose.

- Kas gi dabar nutiko, Ane? - nustebusi ir sutrikusi paklausė Merilė. - Tikiuosi, tu nespėjai nuėjusi pas ponią Lind vėl prikalbėti jai išūlybių?

Jokio atsakymo, tik ašaros ir dar gailesnė rauda!

- Ane Šerli, kai aš tavęs ko nors klausiu, tikiuosi, jog man bus atsakyta. Tučtuojau atsisėsk ir pasakyk, ko verki.

Anė atsisėdo. Atrodė kaip gyva tragedija.

- Ponia Lind šiandien buvo nuėjusi pas ponią Bari, ir ponias Bari siaubingai pyksta, - suaimanavo ji. - Ji sako, kad aš šeštadienį *nugirdžiau* Dianą ir tokią apgailėtiną išsiunčiau ją namo. Ir dar sako, kad aš, matyt, esu visiškai sugadinta, netikusi mergaitė, ir

sako, daugiau niekada neleis man žaisti su Diana. Ak, Merile, koks skausmas mane drasko.

Merilė apstulbusi įsmeigė į Anę akis.

- Nugirdei Dianą! - atgavusi balsą ištarė ji. - Ane, ar tu, ar ponija Bari išėjo iš galvos? Kuo, po galais, tu ją vaišiniai?

- Niekuo daugiau, tik aviečių gėrimu, - sukūkciojo Anė. - Niekad nemaniau, kad nuo aviečių gėrimo žmogus gali pasigerti, Merile, - net jeigu ir išgertų tris stiklines, kaip Diana. Ak, atrodo, lyg... lyg kalbėtume apie ponios Tomas vyrą! Bet aš visai neketinau jos nugirdyti.

- Nugirdyti! Kokia kvailystė! - pasakė Merilė ir nužingsniavo prie svetainės bufetėlio. Tenai ant lentynos ji iškart atpažino butelį su trejus metus laikytu raudonųjų serbentų vynu, kurį girdavo visas Evonlis, nors kai kurie griežtesnių principų kaimynai - prie jų priklausė ir ponija Bari - ją už tai labai smerkdavo. Ir tą pačią akimirką Merilė susivokė, jog aviečių gėrimą ji buvo nunešusi į rūšį, o ne paštačiusi lentynoje, kaip kad sakė Anei.

Ji sugrįžo virtuvėn su tuo vyno buteliu rankoje. Kad ir kaip stengėsi, nenulaikė šypsėnos veide.

- Ane, tu tiesiog turi nelaimę įsivelti į visokias kebeknes. Tu vaišinai Dianą serbentų vynu, o ne aviečių gėrimu. Ar tu pati nepajutai skirtumo?

- Aš jo neparagavau, - atsakė Anė. - Maniau, kad tai gėrimas. Norėjau... taip nuoširdžiai norėjau pavaišinti. Dianai pasidarė siaubingai bloga ir turėjo eiti namo. Ponia Bari sakė poniai Lind, kad ji buvo mirtinai girta. Tik kažkaip kvailai kikenė, kai mama užklausė, kas atsitiko, nuėjo miegoti ir išmiegojo kiaurą parą. Tada jos mama pauostė ir suprato, kad ji girta. Vakar jai visą dieną skaudėjo galvą. Ponia Bari taip pasipiktinusi... Dabar ji amžinai manys, kad aš tyčia taip padariau.

- Man atrodo, ji verčiau nubaustų Dianą už godumą - trys stiklinės, kad ir ką geri!.. - glaustai pasakė Merilė. - Nuo trijų tokių stiklinių, net ir paprasto gėrimo, vis tiek galima susirgti. Visas tas nuotykis dabar bus tikras džiaugsmas tiems, kurie man priekaištuoja, kam gaminu serbentų vyną. Nors jau treji metai - kai sužinojau, kad pastorius tam nepritaria - nesu jo dariusi. O šitą butelį laikiau ligos atvejui. Gana, gana, vaikeliai, nebeverk. Nors labai apgailestauju, kad taip išėjo, bet nematau pagrindo tave dėl to kaltinti.

- Aš privalau verkti, - pasakė Anė. - Man širdis plyšta. Pats likimas prieš mane, Merile. Aš amžinai atskirta nuo Dianos. Ak, Merile, net mintelės nebuvo, kad taip baigsis, kai mes pirmąkart prisiekėme viena kitai amžiną draugystę.

- Nepaikiok, Ane. Ponia Bari pakeis savo nuomonę, kai išsiaiškins, kad tu iš tikrųjų nekalta. Tikriausiai dabar ji mano, kad tai buvo tavo kvailas pokštas ar kas nors panašaus. Geriausia bus, jeigu šį vakarą tu pas ją nueisi ir papasakosi, kaip buvo iš tiesų.

- Aš net pagalvoti bijau, kad reikės akis į akį susidurti su taip išsižeidusia Dianos mama, - atsiduso Anė. - Geriau jūs nueitumėt, Merile. Jūs už mane daug oresnė. Ir ji, ko gero, jums greičiau patiks.

- Ką gi, nueisiu, - sutiko Merilė, pagalvojusi, kad taip galbūt išties protingiau. - Tiktai nebeverk, Ane. Viskas bus gerai.

Tačiau grįžusi iš Šlaitasodžio Merilė nebegalvojo, kad viskas bus taip jau gerai. Anė laukė prie lango, kol ji pareis, ir puolė į prieangį pasitikti.

- Ak, Merile, iš jūsų veido matau, kad nieko gero, - liūdnai pasakė ji. - Ponia Bari man neatleis?

- Jau ta ponja Bari! - sušnypštė Merilė. - Labiau už ją užsispyrusios moters nesu mačiusi. Paaiškinau jai, kad įvyko klaida ir kad tavęs nėra ko kaltinti, bet

ji manimi vis tiek nepatikėjo. Viską suvedė į mano serbentų vyną ir priminė, kaip aš sakiusi, kad nuo jo niekam nieko bloga neatsitiks. Tada aš ir pasakiau, kad niekas negeria serbentų vyno po tris stiklines iš karto, ir kad jeigu aš turėčiau tokį godų vaiką, tai taip jam įkrėsčiau, kad iškart išsiblaivytų.

Ir labai susinervinusi Merilė šmurkštelėjo į virtuvę, palikusi priemenėje mažąją būtybę visai suglumusią. Ir tada Anė, net skrybėlaitės neužsidėjusi, išėjo į žvarbią rudens prieblandą. Ji labai ryžtingai ir tiesiai patraukė pakalnėn per išdžiūvusią dobilieną, per tiltą, paskui įkalnėn per eglį giraitę, nušviestą blyškios, ant medžių viršūnių vakaruose nusileidusio mėnulio šviesos. Ponia Bari, išgirdusi nedrąsų beldimą, atidarė duris ir išvydo ant slenksčio prašytoją išbalusiom lūpom ir maldaujančiom akim.

Jos veidas apsiniaukė. Ponia Bari buvo iš tų moterų, kurios retai keisdavo nusistatymą ir sunkiai atleisdavo, o jos pyktis būdavo šaltas ir niūrus – tokį sunkiausia įveikti. Jos labui reikia pasakyti, kad ji tikrai buvo įsitikinusi, jog Anė nugirdė Dianą, turėdama nedorų kėslų, ir dabar nuoširdžiai troško apsaugoti savo dukrelę nuo tolesnės draugystės su tokiu vaiku.

- Ko tau reikia? - rūščiai paklausė ji.

Anė maldaujamai sudėjo delnus.

- Ak, ponia Bari, prašom man atleisti. Aš visai nenorėjau nu... už... apnuodyti Dianos. Argi aš galėčiau? Tik įsivaizduokite, jog esate vargšė maža našlaitė, kurią įsivaikino kilnūs žmonės, ir kad turite vienintelę pasaulyje širdies draugę. Ar įmanoma, kad jūs ją tyčia nuodytumėte? Aš maniau, kad tai aviečių gėrimas. Aš buvau tikra, kad tai aviečių gėrimas. Ak, tik nesakykite, jog niekad nebeleisite Dianai žaisti su manimi. Jeigu taip bus, visas mano gyvenimas atsidurs po tamsiu sielvarto debesim.

Toji kalba, kuri būtų akimirksniu suminkštinusi gerosios ponios Lind širdį, poniai Bari nepadarė jokio poveikio, tik dar labiau ją suerzino. Iškilmingi Anės žodžiai ir dramatiški gestai jai pasirodė įtartini, ir ji įsivaizdavo, kad mergaitė nori iš jos pasišaipyti. Taigi ji šaltai ir negailestingai pasakė:

- Nemanau, kad tu esi iš tų mergaičių, su kuria Diana galėtų bendrauti. Geriau drožk namo ir elgis žmoniškai.

Anės lūpos suvirpėjo.

- Gal leistumėt man pamatyti Dianą, kad galėčiau atsisveikinti? - paprašė ji.

- Diana su tėveliu išvykusi į Karmodį, - atsakė ponia Bari ir užtrenkė duris.

Anė sugrižo į Žaliastogius visai nurimusi – iš nevilties.

– Žlugo paskutinė mano viltis, – pasakė ji Merilei. – Pati nuėjau ir pasikalbėjau su ponija Bari. Ji labai įžeidžiai su manimi elgėsi. Merile, man ji *neatrodo* gerai išauklėta moteris. Daugiau nėra kas daryti, tik melstis. Bet aš neturiu didelių vilčių, kad iš to bus kas gera, Merile, nes netikiu, kad pats Dievas galėtų paveikti tokią užsispyrėlę kaip ponija Bari.

– Ane, šitaip kalbėti nedera, – sudrausmino Merilė, stengdamasi įveikti tą nuodėmingą juoką, kuris – jos didžiausiam siaubui – vos nepratrūko. O vakare, pasakodama visą tą istoriją Matijui, ji nuoširdžiausiai juokėsi iš Anės sielvartų.

Bet vėliau, prieš eidama gulti, ji tyliai užlipo į palėpės kambarėlį ir pamatė, jog Anė užmigo nusiverkusi. Jos veidą nušvietė neįprastas švelnumas.

– Vargšėlė, – sumurmėjo ji ir nubraukė nuo ašaroto mergaitės veido plaukų sruogą. Tada pasilenkė ir pabučiavo įraudusį skruostą ant pagalvės.

Septynioliktas skyrius
GRĮŽTA NORAS GYVENTI

Kitą dieną po pietų Anė sėdėjo prie lango su durs-
tiniu rankose ir, pakėlusi akis, ties Driadės Verdene
išvydo kažkaip paslaptینگai mojuojančią Dianą. Po
akimirkos Anė jau dūmė į slėnį, o jos akyse šokčiojo
nuostaba ir viltis. Tačiau, išvydus Dianos veide gilų
liūdesį, viltis išnyko.

– Tavo mamos širdis nesuminkštėjo? – skubiai
paklausė Anė.

Diana liūdnai papurtė galvą.

– Ne. Ir ak, Ane, ji sako daugiau niekad neleisianti
man su tavimi žaisti. Aš verkiau verkiau, sakiau,
kad tai ne tavo kaltė, bet nieko nepešiau. Galų gale
išsimeldžiau, kad leistų man atbėgti iki čia atsisvei-
kinti su tavimi. Ji išleido tik dešimčiai minučių ir
nustatė laiką.

- Dešimt minučių nėra labai daug pasakyti amžino atsisveikinimo kalbai, - verksmingai ištarė Anė. - Ak, Diana, ar tvirtai prižadi niekada nepamiršti manęs, savo jaunystės draugės, nors ir susirastum kitų artimų draugių savo gyvenime?

- Aišku, kad prižadau, - sukūčkiojo Diana. - O be to, aš niekad neturėsiu kitų draugių, nenoriu jų turėti. Negalėčiau nieko taip pamilti, kaip tavęs.

- Ak, Diana! - Anė net suplojo delnais. - Nejaugi tu mane *myli*?

- O kaipgi, aišku, kad myliu. Argi tu nežinotai?

- Ne. - Ir Anė giliai atsikvėpė. - Žinoma, aš vyliausi, jog tau *patinku*, bet niekad neturėjau vilties, jog tu mane *myli*. Oi, Diana, aš nė nepagalvojau, kad mane kas nors galėtų pamilti. Kiek atsimenu šį pasaulį, niekas manęs nemylėjo. Och, kaip tai nuostabu! Tai vienintelis šviesos spindulys, jis sklaidys tamsą nuo mano gyvenimo kelio, kuris dabar taip skausmingai atsiskyrė nuo tavojo, Diana. Ak, pakartok dar sykį.

- Aš nuoširdžiausiai tave myliu, Ane, - tvirtai pakartėjo Diana. - Ir visada mylėsiu, gali dėl to būti rami.

- Aš irgi tave visada mylėsiu, Diana, - iškilmingai ištiesusi ranką pasakė Anė. - Per visą gyvenimą prisiminimas apie tave spindės kaip žvaigždė virš

mano vienatvės, kaip kad rašoma toj paskutinėj mūsų skaitytoj knygoj. Diana, gal atsisveikinimui duotum man savo juodųjų plaukų sruogą, kurią aš amžinai saugosiu kaip brangenybę?

- Ar tu turi su kuo ją nukirpti? - nusišluosčiusi ašaras, kurios po išpūdingų Anės žodžių prapliupo iš naujo, ir vėl pradėjusi praktiškai mąstyti, pasiteiravo Diana.

- Taip. Laimė, aš turiu prijuostės kišenėje žirkles, nes ką tik pakilau nuo durstinio, - atsakė Anė. Ir iškilmingai čekštelėjo vieną Dianos garbaną. - Būk laiminga, mylimoji drauge. Nuo šios akimirkos mes turime būti svetimos, nors gyvename viena nuo kitos per žingsnį. Tačiau mano širdis amžinai liks tau ištikima.

Anė stovėjo ir lydėjo Dianą akimis, o kai toji atsigręždavo, liūdnai pamajuodavo jai ranka. Tada patraukė namo, o jai širdy po to romantiško atsisveikinimo nė kiek nepalengvėjo.

- Viskas baigta, - pranešė ji Merilei. - Daugiau niekad neturėsiu jokios draugės. Dabar man blogiau, negu bet kada, nes nebeturiu nei Keitės Moris, nei Violetos. Bet jeigu jos ir būtų, tai visai kas kita. Kažkodėl mažosios svajonių draugės nebeteikia džiaugsmo, kai turėjai tikrą draugę. Mes su Dia-

na taip įspūdingai atsisveikinome ten, prie upelio. Mano prisiminimuose amžių amžiais tai bus šventa akimirka. Aš parinkau tokius iškilmingus žodžius, kokius tik sugebėjau, ir bandžiau šnekėti tarmiškai. Kai šneki tarmiškai, skamba daug romantiškiau. O Diana man padovanojo savo plaukų sruogą, aš ją įsisiūsiu į mažą maišelį ir visą gyvenimą nešiosiuosi ant kaklo. Būkite gera, palaidokite ją kartu su manimi, nes aš netikiu, jog ilgai begyvensiu. Galbūt, išvydusi mane atšalusią ir bežadę, ponio Bari pajus sąžinės graužatį dėl to, ką padarė, ir leis Dianai ateiti į mano laidotuves.

- Man atrodo, kad tau negresia mirtis iš sielvarto, jei dar gali šitaip pliaukšti, - be jokios užuojautos pasakė Merilė.

Kitą pirmadienį Merilė labai nustebo, kai išvydo Anę nusileidusią apačion su knygų krepšiu ant peties ir ryžtingai sučiauptomis lūpomis.

- Aš grįžtu į mokyklą, - paskelbė ji. - Tai vienintelis dalykas, kuris man dabar gyvenime liko. Dabar - kai mano draugė taip negailestingai atplėšta nuo manęs. Mokykloje bent galėsiu į ją žiūrėti ir mąstyti apie mūsų praeitį.

- Geriau tu ten mąstyk apie mokytojo užduotis ir aritmetiką, - neišduodama savo džiaugsmo dėl

tokio įvykių posūkio, pasakė Merilė. – Jeigu tu grįžti mokyklon, tikiuosi, kad daugiau nebeišgirsime apie grifelines lenteles, dūžtančias į kieno nors galvą, ir apskritai – jokių kvailysčių. Elkis gražiai ir klausyk mokytojo.

– Pasistengsiu būti pavyzdinga mokinė, – graudulingai pažadėjo Anė. – Nemanau, kad iš to bus nors kiek džiaugsmo. Ponas Filipsas sako, kad Minė Endrius yra pavyzdinga, tačiau ji visai be gyvybės ir neturi nė kibirkštėlės vaizduotės. Ji tokia nuobodybė ir lėtapėdė, ir, atrodo, niekas neteikia jai džiaugsmo. Tačiau aš šiuo metu tokia prislėgta, jog galbūt ir man nebus labai sunku tokiai pasidaryti. Eisiu keliu aplinkui. Mano širdis neatlaikytų, jeigu eičiau Beržų taku viena vienutėlė. Turėčiau laistyti kelią karčiomis ašaromis.

Mokykloje Anę vaikai sutiko išskėstomis rankomis. Žaisdami visi labai pasigesdavo jos vaizduotės, dainuodami – jos balso, o per pietų pertraukas garsiai skaitydami knygas – jos vaidybos. Skaitant Bibliją Rubina Gilis slapta jai kyštelėjo mėlynųjų slyvų. Ela Maja Makferson atidavė didžiulę geltoną našlaitę, iškirptą iš gėlininkų katalogo viršelio – Evonlio mokykloje tokia suolų puošmena buvo nepaprastai vertinama. Sofija Sloun pažadėjo išmokyti ją naujo

nuostabaus nérimo rašto, *ta-a-aip* gražiai tinkančio ant prijuostės. Keitė Boulter atidavė buteliuką nuo odekolono, kad prisipiltų vandens lentelei valyti, o Julija Bel ant šviesiai rožinio popieriaus iškarpytais pakraštėliais kruopščiai išliejo jausmus:

ANEI

*Kai sutema sparnus išskleis,
Ir sužibės aukštai žvaigždė,
Atmink, jog draugę tu turi,
Nors ji galbūt kur nors toli.*

- Kaip malonu, kai tavo brangina, - pakiliai tą vakarą atsidūsėjo Anė Merilei.

Tačiau ne vien mergaitės mokykloje ją „brangino“. Kai po pietų pertraukos Anė sugrįžo į savo suolą - ponas Filipsas jai buvo nurodęs sėdėti su pavyzdingąja Mine Endrius - rado ant jo didelį saldų avietinį obuolį. Anė čiupo jį ir jau buvo bekandanti, bet staiga prisiminė, jog vienintelė vieta Evonlyje, kur auga avietiniai obuoliai, yra senasis Blaitų sodas anapus Spandinčio Vandens Ežero. Anė akimirksniu išmetė obuolį iš rankų nelyginant karštą žariją ir tyčia nusišluostė pirštus nosinaite. Obuolys, taip ir nepalietas, išgulėjo ant jos suolo iki kito ryto, kol

mažasis Timotis Endrius, kuris šluodavo klasę ir kūrendavo krosnį, pasiėmė jį sau kaip papildomą uždarbį. Čarlio Slouno pieštukas grifelinei lentelei (žavingai papuoštas mėlynai ir geltonai dryžuota popieriaus juostele ir kainuojąs du centus – kai paprastai pieštukai kainuodavo tik centą), kuris buvo perduotas po pietų pertraukos, buvo priimtas palankiau. Anė priėmė jį maloningai ir netgi atsilygino dovanotojui šypsena, kuri švystelėjo tą beprotiškai išsimylėjusį jaunuolį į devintą dangų, o ten jis pridarė tiek rašybos klaidų, kad ponas Filipas paliko jį po pamokų, kad perrašytų diktantą.

Tačiau

*Kai Cezario didybei smogė Bruto durklas,
Jo spindinti šlovė paliko Romą.*

Taip Anė, nesulaukusi bent menkiausios dovanėlės ar dėmesio iš Dianos Bari, kuri sėdėjo su Gerta Paj, jautė savo mažojo triumfo kartėlį.

– Man atrodo, kad Diana sykį man lyg ir nusišypsavo, – tą vakarą liūdnai pasakė ji Merilei. Tačiau kitą rytą Anei buvo perduotas kruopščiai, nuostabiai susuktas ir sulankstytas raštelis ir mažas paketėlis.

Brangioji Ane, [taip prasidėjo raštelis] Mama sako, kad net ir mokykloje aš negaliu su tavimi žaisti ar kalbėtis. Tai ne mano kaltė, ir nepyk ant manęs, nes aš myliu tave kaip ir anksčiau. Siaubingai man tavęs trūksta, nes neturiu kam išsipasakoti savo paslapčių, o Gerta Paj man visai nepatinka. Aš tau padariau naują knygų žymeklį iš raudono rūkomojo popieriaus. Šiuo metu jie baisiai madingi, ir tik trys mergaitės mokykloje moka juos padaryti. Kai tu į jį pasižiūrėsi, prisimink

Tikrąją draugę

DIANĄ BARI

Anė perskaitė raštelį, pabučiavo žymeklį ir tuoj pat nusiuntė į kitą klasės galą skubų atsakymą.

MANO BRANGIAUSIOJI DIANA,

Aš ant tavęs, aišku, nepykstu, nes tu privalai klausyti savo mamos. Bet mūsų sielos gali bendrauti. Aš amžinai saugosiu tavo mieląją dovanėlę. Minė Endrius labai puiki mergaitė – nors ir netūri vaizduotės, – bet kas draugavo su Diana, negali susidraugaūti su Mine. Dovanok už klaidas, nes man su rašiba dar nelabai gerai, nors ir padariau pažangą.

Tik mirtis atskirs tave nuo

ANĖS, arba KORDELIJOS ŠERLI

P. S. Šiąnakt miegosiu pasidėjusi tavo laiškelių po pagalve.

Kai Anė vėl pradėjo eiti į mokyklą, Merilė pesimistiškai tikėjosi daugiau rūpesčių. Bet nieko

panašaus neatsitiko. Galbūt Anė kažką perėmė iš „pavyzdingosios“ Minės Endrius? Šiaip ar taip, nuo to laiko ji puikiai sutarė su ponu Filipisu. Ji visa pasinėrė į mokslus, kad Gilbertas Blaitas jos kur nors neaplenktų. Jūdviejų konkurencija netrukus tapo akivaizdi. Gilbertas savo ruožtu tuo labai džiaugėsi. Deja, vargu ar tą patį būtų galėjęs pasakyti apie Anę, kuri atkakliai griežė ant Gilberto dantį. Neapkęsti ji mokėjo taip pat giliai, kaip ir mylėti. Ji neleido sau prisipažinti, jog lenktyniauja su Gilbertu, nes tada būtų reikėję pripažinti, kad jis apskritai egzistuoja, o Anė jį atkakliai tebeignoravo. Tačiau varžybos vyko, ir apdovanojimai tekdavo tai vienam, tai kitam. Tai, žiūrėk, Gilbertas geriausiai parašo diktantą, tai vėl Anė, krestelėjusi savo ilgas rusvas kasas, jį aplenkia. Vieną dieną Gilbertas teisingai išsprendė visus aritmetikos uždavinius, ir jo vardas buvo užrašytas ant lentos garbės sąrašė. Kitą rytą pirmoji sąrašė jau buvo Anė, visą vakarą plūkusi su dešimtainėmis trupmenomis. O vieną siaubo dieną jie tapo lygūs, ir jų vardai buvo užrašyti greta. Tai beveik tas pats, kaip „ar žinot“, tad Anės širdgėla buvo tokia pat akivaizdi kaip ir Gilberto džiūgavimas. Kai kiekvieno mėnesio gale vykdavo patikrinimas raštu, įsivyraudavo siaubinga įtampa. Pirmąjį mėnesį

Gilbertas pirmavo trimis balais. Kitą mėnesį Anė aplenkė jį penkiais. Tačiau jos triumfą aptemdė tai, jog Gilbertas nuoširdžiai pasveikino ją prieš visą klasę. Būtų buvę kur kas maloniau, jeigu jis būtų parodęs savo pralaimėjimo kartėlį.

Ponas Filipsas tikriausiai nebuvo labai geras mokytojas. Tačiau mokinė, taip atkakliai užgulusi mokslus kaip Anė, vis tiek būtų dariusi pažangą, kad ir kokį mokytoją turėdama. Trimestro gale ir Anė, ir Gilbertas buvo perkelti į penktąją klasę ir jiems buvo leista pradėti mokytis pasirenkamųjų dalykų – o tai buvo lotynų kalba, geometrija, prancūzų kalba ir algebra. Geometrija Anei buvo tikras mūšio laukas.

– Tai tiesiog neįkandamas dalykas, Merile, – dejavo jinai. – Aš tikrai niekada jos neišmoksiu. Joje visiškai nėra erdvės vaizduotei. Ponas Filipsas sako, kad per geometriją aš tikra bukagalvė. O Gil... norėjau pasakyti – kai kurie kiti mokiniai ją kremta kaip riešutus. Tai baisus pažeminimas, Merile. Net Dianai einasi geriau negu man. Bet man nė kiek negaila, kad Diana mane aplenkia. Nors dabar mes susitinkam kaip svetimos, aš ją vis dar myliu *negęstama* meile. Kartais pasidaro labai liūdna, kai apie ją pagalvo-

ju. Bet, Merile, juk negalima labai ilgai liūdėti, kai gyveni tokiame įdomiame pasaulyje, ar ne?

Aštuonioliktas skyrius
ANĖ ATSKUBA Į PAGALBĄ

Visi didūs įvykiai glaudžiai siejasi su mažareikšmiais. Iš pirmo žvilgsnio gal ir nepastebėtum, kad Kanados premjero sprendimas į savo politinės kelionės maršrutą įtraukti Princo Edvardo salą būtų galėjęs padaryti įtaką mažosios Anės Šerli iš Žaliastogių likimui. O vis dėlto padarė.

Premjeras atvyko sausio mėnesį. Atvyko pabendrauti su ištikimais savo rėmėjais, o gal ir priešininkais, kurie nusprendė ateiti į milžinišką susitikimą Šarlotetauno mieste. Dauguma evonliečių palaikė premjero politiką, taigi susitikimo išvakarėse beveik visi vyrai ir nemažai moterų išvyko į miestą už trisdešimties mylių. Ponia Reičelė Lind irgi išvyko. Ponia Reičelė Lind karštai domėjosi politika ir net neįsivaizdavo, kad politinis sambūris galėtų

sėkmingai praeiti be jos, nors ji pati nebuvo premjero šalininkė. Taigi ji išvyko į miestą su vyru – Tomas labai pravers, nes bus kam prižiūrėti arklius – ir su Merile Katbert. Merilė irgi slapta domėjosi politika ir pasvarsčiusi, jog tai galbūt vienintelė proga gyvenime pamatyti tikrą gyvą premjerą, skubiai nusprendė tos progos nepažiopsoti ir išvyko, palikusi visai parai namus Anės ir Matijaus priežiūrai.

Taigi, kol Merilė ir ponia Reičelė mėgavosi susirinkimo malonumais, Anė su Matijum vienu du linksmai šeimininkavo Žaliastogių virtuvėje. Senovinėje krosnyje liepsnojo ugnis, o langų stikluose švytėjo melsvai baltos šalčio gėlės. Matijus, įsitaisęs ant sofos, snūduriavo su „Ūkininko patarėju“, o Anė, ryžtingai nusiteikusi, prie stalo ruošė pamokas, nors retkarčiais ir mesdavo ilgesingą žvilgsnį į lentynėlę po laikrodžiu, kur gulėjo ką tik šiandien iš Džeinės Endrius pasiskolinta knyga. Džeinė buvo jai prisukusi, kad nuo tos knygos šiurpuliai laksto ar kažkas panašaus darosi, tad Anės rankos pačios į ją tiesėsi. Bet jeigu ji pasiduotų, vadinasi, rytoj triumfuotų Gilbertas Blaitas. Anė atsuko tai lentynėlei nugarą ir stengėsi įsivaizduoti, kad knygos tenai nėra.

– Matijau, ar kai jūs lankėt mokyklą, mokėtės geometrijos?

- Nu, ne, aš to nesimokiau, - atsakė Matijus, staiga atsitokėjęs iš savo snaudulio.

- O kad būtumėt mokęsis!.. - atsiduso Anė. - Tada galėtumėt mane užjausti. O jeigu nesimokėt, tai niekada nesugebėsit užjausti. Jinai apkartina man visą gyvenimą. Aš tokia bukagalvė per geometriją, Matijau.

- Nu jau, nu jau, gal ne visai, - pabandė guosti Matijus. - Mano galva, tu viskam gabi. Praeitą savaitę Karmodyje, Bleiro parduotuvėje, ponas Filipšas sakė, kad tu guviausia mokinė visoje mokykloje ir kad sparčiai žengi į priekį. Jis taip ir sakė: sparčiai žengi į priekį. Tiesa, kai kas sako, jog Tedis Filipšas ne kažin koks mokytojas, bet man atrodo, kad jis visai nieko.

Matijui kiekvienas žmogus, kuris tik pagirdavo Anę, būdavo „visai nieko“.

- Aš garantuoju, kad man geometrija eitūsi geriau, jeigu jis nekaitaliotų raidžių, - pasiskundė Anė. - Aš iškalu visas teoremas atmintinai, o jis nubraižo lentoje ir įrašo kitokias raides negu vadovėlyje, ir tada man viskas susimaišo. Man atrodo, mokytojas neturėtų šitaip piktnaudžiauti savo padėtimi, ar ne? Dabar mes mokomės žemės ūkio pagrindų, ir aš galų gale supratau, kodėl vieškeliai raudonos spal-

vos. Koks malonumas tai žinoti! Kažin kaip sekasi Merilei ir poniai Lind? Ponia Lind tvirtina, jog per tokius Otavos politikus visa Kanada tuoj nueis šuniui ant uodegos, ir kad tai yra baisus perspėjimas rinkėjams. Ji sako, jeigu moterims leistų balsuoti, viskas akimirksniu pasikeistų į gera. Matijau, o jūs už ką balsuojate?

- Už konservatorius, - iškart atsakė Matijus. Balsuoti už konservatorius Matijui buvo šventas reikalas.

- Tada aš irgi už konservatorius, - tvirtai nusprendė Anė. - Ir labai dėl to džiaugiuosi, nes Gil... nes kai kurie berniukai mūsų mokykloje - liberalai. Įtariu, jog ir ponas Filipsas liberalas, nes Prisės Endrius tėvas tai tikrai liberalas, o Rubina Gilis sako, jog kai vyras peršasi merginai, tai jis turi būti to paties tikėjimo, kaip merginos motina, ir tų pačių politinių pažiūrų, kaip jos tėvas. Ar tikrai taip, Matijau?

- Nu, aš nežinau, - atsakė Matijus.

- Ar jūs kam nors kada nors piršotės, Matijau?

- Nu, ne, lyg ir niekam nesipiršau, - atsakė Matijus, kuris per visą savo gyvenimą apie tokius dalykus nebuvo nė pagalvojęs.

Parėmusi smakrą rankomis Anė susimąstė.

- O juk tai, ko gero, labai įdomu, ar ne, Matijau? Rubina Gilis sako, kad užaugusi turės daugybę ka-

valierių ir visus juos varys iš proto, bet man atrodo, kad to jau per daug. Aš tai jau geriau turėčiau vieną, bet neišėjusį iš proto. Tačiau Rubina Gilis apie tuos dalykus daug geriau nutuokia, nes turi tiek daug vyresnių seserų, ir ponija Lind sako, prie Gilisų mergaičių bernai puola kaip prie medaus. Ponas Filipas laksto pas Prisę Endrius vos ne kas vakarą. Visiems sako, kad eina padėti jai ruošti pamokų, bet Miranda Sloun juk irgi rengiasi stoti į Karališkąją seminariją, ir manyčiau, jai kur kas labiau reikėtų padėti, nes ji daug kvailesnė, o jis vakarais niekad neina jai padėti. Oi, kiek daug dalykų šiam pasaulyje, kurių aš neįstengiu iki galo suprasti, Matijau.

- Nu, aš irgi nežinau, ar viską gerai suprantu, - prisipažino Matijus.

- Oi, man turbūt reikia baigti ruošti pamokas. Kol neparuošiu, neleisiu sau atsiversti tos naujos knygos, kurią paskolino Džeinė. Bet pagunda - siaubinga, Matijau. Netgi nugarą atsukusi - vis tiek ją matau. Džeinė sakė, kad skaitydama ją tiek prisiraudoji!.. Man patinka tokios knygos, nuo kurių verksti norisi. Bet turbūt reikia ją nunešti į svetainę, užrakinti toje spintelėje su uogienėmis, o raktą atiduoti jums. O jūs man jo neduokite, Matijau, kol nebaigsiu pamokų, net jeigu ir ant kelių atsiklaupusi maldaučiau.

Kaip sakoma, geras dalykas nepasiduoti pagundai, bet kur kas lengviau nepasiduoti, kai ji po užraktu. Ir gal man nubėgti į rūšį ir atnešti obuolių, Matijau? Ar jums nesinori renetų?

- Nu, nežinau, gal atnešk, - atsakė Matijus, kuris niekad nevalgydavo renetų, bet žinojo, kad Anė jiems turi silpnybę.

Vos tik Anė iškilmingai išniro iš rūšio su pilnutėle lėkšte rausvašonių obuolių, ant ledu aptraukto tako už durų pasigirdo skubrūs žingsniai, po akimirkos triukšmingai atsilapojo virtuvės durys, ir vidun įpuolė Diana Bari - išbalusi, gaudydama kvapą, paskubomis apsimuturiavusi ant galvos šaliką. Netekusi žado, Anė paleido viską iš rankų, tad ir žvakė, ir lėkštė su visais obuoliais nubildėjo rūšio laiptais apačion. Ten, ant rūšio grindų, kitą dieną Merilė viską ir rado, prilipusius prie išsiliejusio vaško. Ir surinko, dėkodama Dievui, kad nors namai liko nepaleisti pelenais.

- Kas dabar nutiko, Diana? - riktelėjo Anė. - Tavo mama galų gale nusileido?!

- Ak, Ane, lekiam greičiau, - nervingai suaimanavo Diana. - Mūsų Minė Maja siaubingai susirgo - jaunoji Merė Džo sako, kad jai krupas, toks laringitas, o tėtis su mama išvykę į miestą, ir nėra kam

iškviesti daktaro. Minei siaubingai bloga, o jaunoji Merė Džo nežino, ką daryti. O aš – ak, Ane! – aš taip išsigandusi!

Matijus, neištaręs nė žodžio, nusikabino kepurę ir paltą, prasliuogė pro Dianą ir dingo kiemo tamsoje.

– Jis išėjo kinkyti kumelės ir važiuos į Karmodį daktaro, – skubiai dėdamasi kepurę ir vilkdamasi paltą pasakė Anė. – Viską puikiausiai supratau, nors jis nė žodžio neištarė. Mes su Matijum tokios artimos sielos, kad aš skaitau jo mintis, nereikia jokių kalbų.

– Nelabai tikiu, kad jis Karmodyje suras gydytoją, – sukūčkiojo Diana. – Žinau, kad daktaras Bleiras išvažiavo į miestą, ir spėju, kad daktaras Spenseris irgi bus išvažiavęs, o jaunoji Merė Džo nebuvo susidūrusi su laringitu, ir ponios Lind juk nėra. Ak, Ane!

– Neverk, Di, – guviai ištarė Anė. – Aš puikiausiai žinau, kaip elgtis su laringitu. Tu pamiršai, kad ponias Hamond tris kartus buvo pagimdžiusi dvynukus. Kas prižiūrėjo tris poras dvynukų, tas natūraliai įgijo visokiausios patirties. Jie nuolatos sirgdavo laringitu. Tik luktelėk, tuoj pasiimsiu ipekakvanos šaknų antpilo – jūsų namuose turbūt jo nėra. Dabar lekiam.

Dvi mažos mergaitės išlėkė iš namų, susikibusios už rankų, nuskubėjo Įsimylėjėlių taku, paskui

pasileido lauku per sukietėjusį sniegą, nes eiti tiesniu keliu per miškelį buvo labai gilios pusnys. Anė, nors ir nuoširdžiai gailėjosi Minės, negalėjo neįvertinti situacijos romantiškumo ir malonumo, kad tą romantiką vėl išgyvena su giminingąja siela.

Naktis buvo šviesi ir šalta, juodi medžiai metė šešėlius, sniego šlaitas spindėjo sidabru. Virš tylių laukų žibėjo didžiulės žvaigždės. Tai šen, tai ten iš tamsos išnirdavo eglės, sunkaus sniego nusvarintomis šakomis, tarp kurių sūkuriavo vėjelis. Anė mąstė, koks puikumėlis skverbtiis pro tą paslaptinę ir grožį su savo širdies drauge, nuo kurios buvo taip ilgai atskirta.

Trejų metų Minei Majai ištis buvo labai blogai. Ji gulėjo virtuvėje ant sofos, karščiavo, blaškėsi ir visa krūtine švokštė, net iš tolo girdėjai. Jaunoji Merė Džo - apkūni, plačiaveidė mergaitė, prancūzė iš Kryko, kurią ponias Bari buvo pasisamdžiusi pabūti su vaikais, kol pati sugrįš, stovėjo suglumusi ir bejėgė, nesugalvodama, ką daryti, o jeigu ir būtų sugalvojusi, nebūtų žinojusi kaip.

Anė guviai ir sumaniai ėmėsi darbo.

- Minei tikrai laringitas, labai sunkus atvejis, bet esu mačiusi ir baisesnių. Pirmiausia mums reikia daug karšto vandens. Žinok, Diana - virdulyje tik

koks puodukas vandens! Štai pripilsiu pilną. Mere Džo, gal galėtumėt užkurti ugnį? Neįsižeiskite, bet, mano galva, jūs ir anksčiau apie tai galėjote pagalvoti, jeigu bent kiek turėtumėt vaizduotės. Dabar aš nurengsiu Minę Mają ir paguldysiu į lovą, o tu, Diana, pabandyk surasti kokius nors minkštus flanelinius marškinius. Pirmiausia aš jai sugirdysiu tam tikrą dozę ipekakvanos.

Minė Maja nelabai norėjo gerti vaistus, bet juk ne veltui Anė kadaise prižiūrėjo tris poras dvynukų. Ipekakvana vis dėlto nugurgėjo Minei į pilvuką. Ir ne vieną, o daug sykių per tą ilgą, neramią naktį, kai dvi mažos mergaitės kantriai plušėjo prie besikankinančios ligonės, o jaunoji Merė Džo nuoširdžiai stengėsi daryti viską, ką gali: iki raudonumo pleškino krosnį ir prikaitino tiek vandens, kad net visą ligoninę vaikų su laringitu būtum išmaudęs ir dar būtų likę.

Buvo jau trečia valanda ryto, kai parvyko Matijus su daktaru – prisiėjo važiuoti net iki Spenserveilio, kol jį surado. Tačiau skubi gydytojo pagalba jau nebebuvo reikalinga. Minė Maja jautėsi daug geriau ir kietai miegojo.

– Buvau visiškai beprarandanti viltį, – aiškino Anė. – Jiėjo vis blogyn ir blogyn, kol išgeibo labiau

už Hamondų dvynukus – net už paskutinę porą labiau. Jau tikrai maniau, kad nusikrikuos mirtinai. Sugirdžiau jai štai tą buteliuką ipekakvanos – viską iki paskutinio lašo, ir kai tą paskutinį lašą ji nurijo, pasakiau sau – ne Dianai ir ne jaunajai Merei Džo, nes nenorėjau dar labai jų gąsdinti, ir taip jau buvo išsigandusios, bet pati sau – kad atlėgtų įtampa: „Tai paskutinis vilties lašelis, ir bijau, kad jis išgaruos“. Tačiau po kokių trijų minučių ji iškosėjo gniutulą skreplių ir iškart pasijuto geriau. Jūs galite įsivaizduoti, daktare, kaip man palengvėjo, nes žodžiais aš nemoku to apsaityti. Jūs turbūt žinote, kad yra tokių dalykų, kurių neįmanoma išreikšti žodžiais.

– Taip, aš žinau, – linktelėjo daktaras. Jis žvelgė į Anę taip, lyg galvodamas apie ją tokius dalykus, kurių neįmanoma išreikšti žodžiais. Tačiau vėliau jis vis dėlto viską išreiškė ponui ir poniai Bariams.

– Toji rusvaplaukė mergaitė, kur gyvena pas Katerbertus – tikra šaunuolė. Tiesiai jums pasakysiu, kad ji išgelbėjo mergaitei gyvybę, nes kai aš atvykau, galėjo jau būti per vėlu. Atrodo, ji turi tiek sumanumo ir dvasingumo, kuris jos amžiaus vaikui net neįtikėtinas. Nesu matęs tokio žvilgsnio kaip jos, kai ji man aiškino apie ligą.

Tą nuostabų, šaltą, šerkšnotą rytą Anė keliavo namo iš miego limpančiomis akimis, bet vis tiek be paliovos plepėjo su Matijumi, kol jie brido per ilgą baltą slėnį, paskui ėjo po pasakiškai blizgančia klevų arka Įsimylėjėlių taku.

- Ak, Matijau, argi ne nuostabus rytas? Pasaulis atrodo taip, tarsi Dievas jį būtų sukūręs savo paties malonumui, ar ne? Štai anie medžiai, sakytum, tokie lengvučiai, kad gerai įkvėpusi imčiau ir nupūščiau juos - tik pū-ū-ūff!.. Kaip aš džiaugiuosi, kad gyvenu pasaulyje, kuriame būna tiek šerkšno, o jūs? Ir kaip aš vis dėlto džiaugiuosi, kad ponია Hamond pagimdė tris poras dvynukų. Antraip iš kur aš būčiau žinojusi, kaip gydyti Minę Mają. Dabar taip apgailestauju, kam pykdavau ant ponios Hamond, kad ji vis gimdo dvynukus. Bet ak, Matijau, kaip norisi miego!.. Negaliu eiti į mokyklą. Tikrai žinau, jog neišlaikyčiau neužsnūdusi ir atrodyčiau taip kvailai. Bet aš tiesiog nirštu, kai negaliu eiti į mokyklą, nes tada Gil... kai kurie kiti mokiniai išsiverš į pirmūnus, o paskui taip sunku bus juos pasivyti... Nors, aišku, kuo sunkiau, tuo didesnę malonumą jauti, kai pasiveji, ar ne?

- Nu, aš manau, tu susidorosi, - pasakė Matijus, žvelgdamas į išbalusį Anės veidelį ir tamsius ratilus

po akimis. – Dabar eik tiesiai į lovą ir gerai išsimiegok. Aš vienas apsiruošiu namuose.

Taigi Anė nuskubėjo į lovą ir taip ilgai ir kietai miegojo, jog kai pabudo, virš sniego jau žioravo žiemos popietė. Nusileidusi į virtuvę rado sugrižusią ir su mezginiu sėdinčią Merilę.

– Oi, ar matėte premjerą, Merile? – iškart šūktelėjo Anė. – Kaip jis atrodė?

– Na, kaip premjero, tai jo išvaizda visai ne kokia, – atsakė Merilė. – Kad matytum, kokia jo nosis! Bet šnekėti jis moka. Aš taip didžiavausi, jog esu konservatorė... Reičelė Lind, kaip liberalė, aišku, jame nieko gero nematė. Tavo pietūs orkaitėje, Ane. Ir gali atsinešti iš podėlio mėlynųjų slyvų uogienės... Tu tikriausiai labai išalkusi. Matijus man papasakojo apie praeitą naktį. Reikia pasakyti, tikra laimė, kad tu žinėjai, ką daryti. Aš pati būčiau visai sutrikusi, nes nesu susidūrusi su laringitu. Gerai, gerai, kol papietausi, nieko nepasakok. Iš tavo žvilgsnio matau, jog turi daugybę naujienų, bet jos palūkės.

Merilė irgi turėjo kai ką papasakoti Anei, tačiau kol kas nepasakojo, nes žinojo, kad susijaudinusi Anė visiškai užmirš tokius žemiškus dalykus, kaip apetitas ir pietūs. Tiktai tuomet, kai Anė išgrandė dubenėlį su slyvų uogiene, Merilė prabilo:

- Šiandien popiet buvo užėjusi ponija Bari, Ane. Norėjo pasikalbėti su tavimi, bet aš tavęs nežadinu. Sakė, kad tu išgelbėjai Minei Majai gyvybę, ir kad ji labai gailisi, jog taip elgėsi po to nuotykiu su serbentų vynu. Sakė, dabar tikrai suprantanti, jog tu nenorėjai Dianos nugirdyti, ir tikisi, kad tu jai atleisi ir vėl draugausi su Diana. Gali netgi šįvakar pas juos nueiti, jeigu nori. Diana tai negali eiti laukan, nes vakar ji peršalo. Nagi, Ane, būk gerutė, tik neišlėk iš to džiaugsmo į orą!

Šį perspėjimą Merilė ne šiaip sau pasakė: Anė tikrai pašoko ant kojų, visa ji atrodė tokia pakili ir lengvutė, veidas spinduliavo nuoširdų džiaugsmą.

- Ak, Merile, ar man galima eiti tuojau pat, net... net lėkščių nesuplovus? Suplausiu jas grįžusi, bet dabar, tokią jaudinamą akimirką, niekaip negaliu imtis tokio neromantiško darbo, kaip lėkščių plovimas.

- Gerai, gerai. Bėk dabar pat, - nusileido Merilė. - Ane Šerli! Ar tu išprotėjai? Tučtuojau grįžk ir apsivilk ką nors. Na, turbūt vėją greičiau prisišaukčiau... Išlėkė be kepurės ir be šaliko. Tik žiūrėkit, kaip ji dumia per sodą, net plaukai plevėsuoja. Stebuklas, jeigu ji mirtinai nepersišaldys.

Violetinės žiemos sutemos jau gaubė žemę, kai Anė šokuodama per sniego užklotus laukus grįžo

namo. Toli pietvakariuose žibėjo didžiulė, į perlą panaši vakarė žvaigždė. Virš baltų spindinčių laukų ir tamsžalių eglių dangus vienur atrodė blyškiai auksinis, kitur nežemiškai rožinis. Iš už snieginų kalvų atsklisdavo rogių varpelių skambesys, ir aidėjo ore nelyginant elfų muzika, tačiau vis tiek toji daina, kuri suskambėdavo Anės širdyje ir ant lūpų, buvo dar malonesnė.

- Merile, prieš jus - absoliučiai laimingas žmogus, - paskelbė ji. - Taip, aš absoliučiai laiminga - nepaisant rusvų plaukų. Šią akimirką mano dvasia aukščiau už rusvus plaukus. Ponia Bari mane pabučio, apsiverkė ir pasakė, kad labai apgailestauja ir kad niekad nesugebės man atsilyginti. Aš siaubingai sutrikau, Merile, tačiau atsakiau jai taip mandagiai, kaip tik mokėjau: „Aš nenešioju nuoskaudų širdy, ponია Bari. Ir dar sykį prisiekiu, jog tikrai nenorėjau apsvaiginti Dianos ir nuo šios akimirkos užleidžiu ant mūsų praeities užmaršties skraistę...“ Juk labai iškilmingai pasakiau, ar ne Merile? Jaučiu, kad aš atsilyginau poniai Bari gėriu už blogį. O paskui mes su Diana šauniai praleidome laiką. Diana man parodė nuostabų nėrimo vąšeliu būdą, kurio ją išmokė teta iš Karmodžio. Niekas, oi niekas Evonlyje jo nemoka, tik mes, ir abi iškilmingai prisiekėme neatskleisti

niekam tos paslapties. Diana man padovanojo atviruką, ant kurio rožių vainikas ir toks posmelis:

*Mylėk mane, kaip aš tave,
Ir mes draugausim net kape.*

- Ir tai šventa tiesa, Merile. Mes ketiname paprašyti pono Filipso, kad leistų mums vėl kartu sėdėti, o Gerta Paj galės sėdėti su Mine Endrius. O kaip elegantiškai mes gėrėme arbatėlę... Ponia Bari išėmė geriausią servizą, Merile - kaip tikrai viešniai. Nė apsakyti nemoku, koks virpulys mane perbėgo. Dar niekas niekada vien dėl manęs nėra naudojęs geriausio savo servizo. O valgėme, Merile, vaisių pyragą, keksą, spurgų ir dviejų rūšių uogienės. Ir Ponia Bari paklausė manęs, ar dar įpilti arbatos, ir pasakė: „Tėvai, kodėl tu nepasiūlai Anei sausainių?“ Merile, kaip turbūt nuostabu būti suaugusiam, jeigu vien nuo to, kad su tavim elgiasi kaip su suaugusia - šitoks malonumas!

- Aš apie tai nieko neišmanau, - atsidususi pasakė Merilė.

- Na, kai užaugsiu, - ryžtingai pasakė Anė, - visada su mažom mergaitėm kalbėsiu kaip su suaugusiomis ir niekad nesijuoksiu, jeigu jos pasakys

ką nors labai iškilmingai. Iš savo karčios patirties žinau, kaip tas skaudina. Po arbatėlės mudvi su Diana virėme tokius tąsius saldainius. Nelabai kaip pavyko, ir, manyčiau, dėl to, kad nei Diana, nei aš anksčiau jų nebuvom virusios. Diana paliko mane jų maišyti, o pati nuėjo ištepti sviestu lėkštelių, bet aš užsimiršau, ir viskas apdegė. O paskui, kai sustatėme viską, kad atvėstų, į vieną lėkštelę įsilipo katė, teko viską išmesti. Tačiau gaminti buvo didžiausias malonumas. Paskui, kai išsiruošiau namo, ponija Bari pasakė, kad užbėgčiau pas juos kada tik galėsiu, o Diana stovėjo prie lango ir siuntė man oro bučinius, kol priėjau Įsimylėjėlių taką. Patikėkit, Merile, jaučiu, kad šįvakar iš širdies pasimelsiu, netgi ketinu sugalvoti naujutėlę maldą šių įvykių garbei.

Devynioliktas skyrius
**KONCERTAS, KATASTROFA IR
PRISIPAŽINIMAS**

- Merile, ar galėčiau kokiai valandėlei nubėgti pas Dianą? - paklausė Anė vieną vasario vakarą, galvotrūkčiais atbildėjusi apačion iš savo palėpės kambarėlio.

- Nesuprantu, kodėl tu užsigeidei tenai maklinti, kai jau šitaip tamsu, - atsakė Merilė. - Juk kartu su Diana grįžote iš mokyklos, paskui daugiau kaip pusvalandį stypsojote ant sniego ir be perstojo malėte liežuviais. Taigi nemanau, kad tau būtina vėl su ja pasimatyti.

- Bet ji labai nori su manimi pasimatyti, - maldavo Anė. - Ji turi man kažką labai svarbaus pranešti.

- Iš kur tu žinai?

- Ji man ką tik parodė ženklą pro savo langą. Mes sugalvojome būdą, kaip siųsti viena kitai signalus naudojant žvakę ir kartono lapą. Pastatome uždegtą žvakę ant palangės ir tai pridengiam ją kartonu, tai vėl atidengiam. Kai pamatai tokius blykčiojimus, žinai, kad įvyko kažkas svarbaus. Tai aš šitaip sugalvojau, Merile.

- Kas gi daugiau sugalvos, jei ne tu! - su pašaipais ištare Merilė. - Betrūksta, kad per tą kvailą signalizavimą jūs padegtumėt užuolaidas.

- Oi, mes labai atsargios, Merile. O kaip mums įdomu! Du blykstelėjimai reiškia: „Ar tu savo kambarį?“ Trys reiškia „taip“, o keturi - „ne“. Penki reiškia: „Kuo greičiau atlėk pas mane, turiu kai ką svarbaus pranešti“. Diana ką tik perdavė man penkis blyksnius, ir aš tiesiog alpstu, kaip noriu sužinoti, kas ten nutiko.

- Ką gi, nebealpk, - pašaipiai ištare Merilė. - Gali sau bėgti, tik įsidėmėk, kad po dešimties minučių turi būti namie.

Anė įsidėmėjo ir tikrai grįžo per nustatytą laiką, nors turbūt joks mirtingasis nesupras, kiek jai kainavo aptarti reikšmingąją Dianos signalą per dešimt minučių. Bet vis dėlto tas minutes ji išnaudojo reikiamai.

- Ak, Merile, ar galite sau įsivaizduoti!? Rytoj Dianos gimimo diena. Taigi jos mama pasakė, jog ji gali pasikviesti mane tiesiai iš mokyklos ir leido net pas juos nakvoti. O iš Niubridžo didelėmis rogėmis atvažiuoja jos giminaičiai, kurie rytoj vakare vyks į koncertą Diskusijų klube. Ir jie ketina vežtis į koncertą Dianą ir mane – jeigu, žinoma, jūs leisite. Bet jūs leisite, Merile, ar ne? Ak, kaip aš jaudinuosi...

- Gali nesijaudinti, nes tu tikrai nevažiuosi. Tau bus geriau namuose, nuosavoje lovoje. O dėl to koncerto Klube – tai nesąmonė. Mažų mergaičių į tokias vietas išvis neturėtų įleisti.

- Aš esu tikra, kad Diskusijų klubas – pati garbingiausia vieta, – neatlyžo Anė.

- Dėl to nesiginčiju. Bet neleisiu tau pradėti tranqytis po koncertus ir nežinia kur nakvoti. Labai vaikams tinkami dalykėliai! Stebiuosi, kaip ponias Bari leidžia Dianai ten važiuoti.

- Bet juk tai tokia išskirtinė proga, – jau vos neverkdama maldavo Anė. – Dianos gimtadienis – tik vieną kartą per metus. O gimimo diena – ne toks jau kasdieniškias įvykis, Merile. Prisė Endrius deklamuos „Varpai šįvakar tegul tyli“. Tai toks pamokomas eilėraštis, Merile. Neabejoju, kad man būtų labai naudinga jo pasiklausyti. O choras atliks keturias

gražias iškilmingas dainas, labai labai panašias į himnus. Ir ak, Merile, pats pastorius dalyvaus. Taip, taip, tikrai dalyvaus. Ir netgi kalbės. Na, pasakys kažką panašaus į pamokslą. Merile, prašau prašau, leiskit mane!

- Juk tu girdėjai, ką aš pasakiau, ar ne? Nusiauk ir eik į lovą. Jau po aštuonių.

- Dar vieną žodį, Merile, - pasakė Anė susikaupusi, tarsi rengdamasi iššauti paskutinį šūvį. - Ponia Bari sakė Dianai, kad mes galėtume miegoti svečių kambaryje. Tik pagalvokit, kokia būtų garbė jūsų mažajai Anei nakvoti svečių kambaryje!

- Tai garbė, kurios tau teks atsisakyti. Eik gultis, Ane, daugiau nenoriu iš tavęs girdėti nė žodžio.

Kai Anė, apsipylusi skausmo ašaromis, išnyko laiptų viršuj, Matijus, kuris per visą tą pokalbį, rodos, ramiai sau snaudė ant kušetės, pramerkė akis ir ryžtingai pasakė:

- Žinai, Merile, manau, kad tu turėtum Anę leisti į tą koncertą.

- O aš nemanau, - atšovė Merilė. - Kas tą vaiką auklėja, Matijau, - tu ar aš?

- Nu, taip, tu... - pripažino Matijus.

- Tada nesikišk.

- Nu, aš ir nesikišu. Pasakyti savo nuomonę, tai dar nereiškia kištis. O mano nuomonė tokia, kad tu turėtum Anę išleisti.

- Aš neabejoju, kad tu lieptum Anę ir į Mėnulį išleisti, jeigu tiktai ji ten užsimanytų, - labai išmoringai atrėmė kritiką Merilė. - Aš galėčiau leisti jai pernaktuoti pas Dianą. Bet to juk negana. O tai kelionei į koncertą aš nepritariu. Važiuodama ji kaip kažin kas persišaldytų, o per koncertą visokių nesąmonių prisiklausytų, paskui eitų iš galvos. Kokią savaitę nenurimtų. Aš tos mergaitės būdą pažįstu geriau už tave, Matijau, ir žinau, kaip ją valdyti.

- Aš manau, tu turėtum leisti Anę į koncertą, - tvirtai pakartojo Matijus. Jis buvo ne iš tų, kurie sugeba savo nuomonę pagrįsti, bet laikydavosi jos įsikibęs tvirtai kaip kažin kas. Merilė tik bejėgiškai atsiduso ir nutilo.

Kitą rytą, kai Anė virtuvėje plovė po pusryčių lėkštes, Matijus, jau išsirengęs į tvartus, atsigrėžė ant slenksčio ir vėl pasakė Merilei:

- Aš manau, Merile, kad tu turėtum leisti Anę į koncertą.

Akimirką Merilė atrodė taip, kad neįmanoma aprašyti. Paskui susitaikė su neišvengiamybe ir pagiežingai mestelėjo:

- Puiku, tegul sau eina, nes kitaip tu nenusiraminsi.

Anė prilėkė su varvančia šluoste rankose.

- Ak, Merile, Merile, pakartokit tuos šventus žodžius dar sykį.

- Manau, jog užteks ir vieno sykio. Čia Matijaus išmonė, aš nusiplaunu rankas. Jeigu, gulėdama svetimoj lovoj ar išėjusi vidurnaktį iš pritvankusios salės susigausi plaučių uždegimą, manęs nekaltink, kaltink Matijų. Ane Šerli, tu visas grindis prilašinei su ta nešvaria šluoste! Dar nemačiau tokio žioplo vaiko.

- Ak, Merile, žinau - aš jums tikras nervų išbandymas, - atgailaudama ištarė Anė. - Taip, aš nuolat padarau klaidų. Bet tik pagalvokit apie tas klaidas, kurių aš nepadarau, nors galėčiau. Iššveisiu tas dėmes su smėliu, dar prieš išeidama mokyklon. Ak, Merile, man tiesiog širdis tirpo iš to noro patekti į koncertą. Niekad gyvenime dar nebuvo jokiam koncerte, ir kai kitos mergaitės mokykloje šneka apie koncertus, aš jaučiuos kaip iš medžio iškritusi. Jūs neįsivaizduojate, kaip aš tada jaučiuosi, o štai Matijus įsivaizduoja. Matijus mane supranta, Merile, ir kaip gera, kada tave supranta!

Anė tą rytą buvo per daug susijaudinusi ir nekaip pasirodė mokykloje. Gilbertas Blaitas daug geriau

už ją parašė pratimą ir visiškai aplenkė per žodinius aritmetikos uždavinius. Tačiau pažeminta Anė jautėsi ne taip labai kaip visada, nes jai prieš akis šmėkščiojo koncertas ir lova svečių kambaryje. Abi su Diana nepaliaudamos apie tai tik ir plepėjo, ir jeigu mokytojas būtų buvęs griežtesnis nei ponas Filipas, jos nebūtų išvengusios gėdingos bausmės.

Anė jautė: jeigu jai nebūtų leista vykti į koncertą, ji būtų neištvėrusi, nes tądien mokykloje daugiau apie nieką kita ir nebuvo kalbama. Evonlio Diskusijų klubas, kuriame visą žiemą kas antrą savaitę kas nors vykdavo, buvo surengęs keletą mažesnių nemokamų koncertų, tačiau šis turėjo būti ypatingas. Įėjimas – dešimt centų, surinktos lėšos – bibliotekos paramai. Evonlio jaunimas repetavo jau keletą savaitžių, ir ypač jaudinosi tie mokiniai, kurių vyresnieji broliai ir seserys turėjo ten pasirodyti. Visi, kuriems buvo daugiau negu devyneri, tikėjosi pakliūti į koncertą, išskyrus Kerę Sloun, kurios tėvas laikėsi tokios pat nuomonės, kaip ir Merilė, – kad mažoms mergaitėms nėra ko vaikščioti į vakarinius koncertus. Kerė Sloun visą dieną raudėjo įsikniaubusi į gramatikos vadovėlį ir nematė jokios prasmės gyventi.

Anei tikrasis jaudulys prasidėjo išsyk, kai tik baigėsi pamokos, ir pamažu augo, kol pasiekė kulmi-

naciją per patį koncertą. Jos visos „taip nuostabiai išgėrė arbatos“, o paskui prasidėjo maloniausioji rengimosi procedūra Dianos kambarėlyje antrame aukšte. Diana sušukavo Anei plaukus priekyje naujuoju „pompadur“ stiliumi, o Anė ypatingai, kaip tik ji mokėjo, surišo Dianai kaspinus. O paskui jos išbandė kokį dešimt galimybių, kaip susisukti plaukus pakaušyje. Galų gale buvo pasirengusios – iš susijaudinimo skruostai joms raudonavo, akys blizgėjo.

Tiesa, Anei nevalingai dilgtelėjo širdį, kai ji palygino savo paprastutę juodą beretę ir beformį, lygiom rankovėm Merilės pasiūtą pilką paltuką su Dianos stilinga kailine kepuraite ir dailiu puspalcium. Bet, laimė, laiku prisiminė turinti vaizduotę.

Tada atvyko Dianos giminaičiai, Marėjų šeima iš Niubridžo. Visi sugriuvo į dideles, šiaudais išklotas roges ir įsisiautė į kailius. Anė visą kelią mėgavosi: rogės skriejo lygiu kaip šilkas keliu, ir nuo pavažų girgždėjo sniegas. O koks didingas saulėlydis! Ir snieguotos kalvos, ir tamsiai mėlynas Šventojo Lauryno įlankos vanduo, sakytum, įrėminti tos grožybės – tarsis koks milžiniškas dubuo iš perlų ir safyrų, iki kraštų pripiltas vyno ir ugnies. O iš visų pusių aidėjo kitų rogių varpelių skambesys ir tolimas juokas – ir viskas priminė miško elfų linksmybes.

- Ak, Diana, - atsidūsėjo Anė, susiradusi po kailiais ir spustelėjusi pirštinėtą Dianos ranką, - kaip nuostabus sapnas, ar ne? Ar aš atrodau kaip visada? Jaučiuosi visai kitokia, ir, rodos, kiekvienas turėtų tai pastebėti iš mano veido.

- Tu atrodai nuostabiai graži, - atsakė Diana, kurią tik išgirdo komplimentą iš vieno savo pusbrolio ir jautė, kad turi persiųsti jį kam nors kitam. - Tu taip žavingai įraudusi.

To koncerto programa buvo ištisa širdies virpulių „serija“, bent jau viena žiūrovė taip manė, ir, kaip Anė įtikinėjo Dianą, - kiekvienas naujas virpulys buvo vis smarkesnis už ankstesnįjį. Kai Prisė Endrius, pasipuošusi nauja šilkine, rožinės spalvos liemene su siaura balta apykaklaite, išsiuvinėta perliniais siūlais, ir su tikrais gvazdikais plaukuose - žmonės šnekėjo, kad mokytojas tik dėl jų buvo nusibeldęs į miestą, - „užlipo girgždančiais laipteliais aklinoj tamsoj“, Anė suvirpėjo iš susižavėjimo; kai choras užtraukė „Aukštai virš našlaičių darželio“, Anė išspoksojo į lubas, tarsi jos būtų išstapytos angelėlių paveikslais; kai paskui Semas Slounas papasakojo ir pavaizdavo „Kaip Sokeris vištą patupdė perėti“, Anė tiek užsikvatojo, kad ir šalia sėdintieji ėmė kvatoti - labiau iš Anės, negu iš tos intermedijos, kuri net ir

Evonlyje buvo gerokai nuvalkiota; o kai ponas Filip-sas širdį draskančiu tonu pradėjo Marko Antonijaus prie Cezario palaikų monologą, – kiekvieno sakinio pabaigoje vis pasižiūrėdamas į Prisę Endrius, – Anė jautė, jog galėtų tuoj pat pašokti ir prisidėti prie maišto, jeigu tik bent vienas romėnas ją pašauktų.

Tik vienas vienintelis programos numeris jai nepatiko – kai Gilbertas Blaitas deklamavo „Bingenas prie Reino“. Tuomet ji išsitraukė knygą ir skaitė, kol jis baigė deklamuoti. O kai Diana plojo, kad net delnai įkaito, ji sėdėjo sau ramutėlė, oriai patempusi lūpą.

Buvo jau vienuolikta, kai jie, kupini jau išgyventų įspūdžių ir malonios nuojautos, kad dar šnekėsis apie tai visą vakarą, grįžo namo. Atrodė, kad namuose visi miega, languose buvo tamsu, visur tylu. Anė su Diana ant pirštų galų įtipeno į svetainę – tokį siaurą kambarėlį, iš kurio buvo durys į svečių miegamąjį. Jaukiai padvelkė šiluma, kambarį blyškiai apšvietė židinyje blėstančios žarijos.

– Nusirenkime čia, – pasiūlė Diana, – čia taip gražu ir taip šilta.

– Kaip nuostabiai praleidome vakarą, ar ne? – susižavėjusi atsiduso Anė. – Turėtų būti labai gera užlipti į sceną ir deklamuoti. Kaip manai, ar mums kada nors pasiūlys ten padeklamuoti, Diana?

- Taip, žinoma, kada nors. Jie visada nori, kad deklamuočių vyresnieji mokiniai. Gilbertas Blaitas dažnai deklamuoja, o jis tik dvejis metais už mus vyresnis. Ak, Ane, kaip tu sugebėjai apsimesti, kad jo nesiklausai? Kai priėjo eilutę „Tai ne sesuo, kita mergaitė“, jis žiūrėjo tiesiai į tave.

- Diana, - oriai prabilo Anė, - tu mano artimiausia draugė, bet netgi tau negaliu leisti minėti to asmens man girdint. Ar tu jau nusirengusi? Einam lenktynių, kuri greičiau nulėksim į lovą.

Pasiūlymas Dianai patiko. Du maži balti siluetai su naktiniais marškiniais pasileido per ilgąjį kambarį, prasmuko pro duris į svečių miegamąjį ir abi plumptelėjo ant lovos. Ir tada... kažkas... po jomis sukrutėjo, kažkas aiktelėjo, riktelėjo, kažkas dusliai ištarė:

- Viešpatie, pasigailėk!

Anė ir Diana niekad vėliau nemokėjo paaiškinti, kaip jos iššoko iš lovos ir išlėkė iš kambario. Jos tik prisiminė, kad po to klaikaus lėkimo atsidūrė ant laiptų ir drebėdamos pirštų galais užtipeno viršun.

- Ak, kas ten buvo? Kas ten buvo? - sušnibždėjo Anė, o jos dantys kaleno nuo šalčio ir baimės.

- Tai buvo teta Džozefina, - dusdama iš juoko atsakė Diana. - Tai teta Džozefina. Bet kaip ji tenai

atsirado? Oi, kaip ji įnirš. Siaubas... Bet ir kaip juokinga, ar ne, Ane?

- Kas toji teta Džozefina?

- Ji yra tėčio teta ir gyvena Šarlotetaune. Ji siaubingai sena - gal net septyniasdešimties metų, ir man atrodo, kad ji niekad nebuvo maža mergaitė. Mes jos laukėme atvykstant, bet nesitikėjau, kad taip greitai. Ji siaubingai griežta ir tvarkinga, ir įsivaizduoju, kaip ji dėl to barsis. Ką gi, mums teks miegoti su Mine Maja - o tu neįsivaizduoji, kaip ji per miegus spardosi.

Panelė Džozefina Bari kitą rytą pusryčiauti neatėjo. Ponas Baris, žvilgtelėjęs į mergaites, draugiškai nusišypsojo.

- Ar jūs gerai praleidote vakarą? Aš stengiausi sulaukti, kol jūs grįšit, ir pasakyti, jog atvyko teta Džozefina, ir jums teks eiti gulti viršun, tačiau buvau toks pavargęs ir užmigau. Tikiuosi, tu nepažadinau savo tetos, Diana?

Diana apdairiai nutylėjo, tačiau slapukiškai pasikeitė su Ane sąmokslininkių šypsenom. Po pusryčių Anė išskubėjo namo ir iki pietų, kol Merilės buvo nusiūsta su reikalais pas ponią Lind, nieko nežinojo apie Barių namuose netrukus kilusį sąmyšį.

- Tai jūs vakar su Diana vos ne mirtinai išgąsdinot vargšę senąją panelę Bari? - rūščiai, bet su žiburiukais akyse paklausė ponია Lind. - Ponია Bari prieš kelias minutes buvo čia užsukusi pakeliui į Karmodį. Ji labai dėl to sielojasi. Senoji panelė Bari šįryt atsikėlusī buvo labai pikta. O kai Džozefina Bari supyksta - tai ne juokas, tai aš gerai žinau. Ji beveik nesikalba su Diana.

- Tai ne Dianos kaltė, - puolėsi apgailestauti Anė. - Tai mano kaltė. Aš pasiūliau palenktyniauti, kuri pirmoji atsidurs lovoje.

- Aš taip ir sakiau! - džiaugdamasi, jog pasitvirtino jos spėjimas, šūktelėjo ponია Lind. - Aš žinojau, jog toji mintis kilo tavo galvoj. Na, ir užvirėt košę, aš jums pasakysiu. Senoji panelė Bari atvyko pasisvečiuoti mėnesiui, bet dabar tvirtina, jog nebeasiliks daugiau nė dienos ir važiuos namo rytoj pat, nors rytoj sekmadienis... Jau net šiandien būtų išvažiavusi, jeigu būtų buvę kam ją pavėžėti. Buvo žadėjusi apmokėti Dianos muzikos pamokas už visą kitą metų ketvirtį, bet dabar tvirtai nusprendusi tokiai pramuštgalvei nieko neskirti. Įsivaizduoju, kas ten pas juos šįryt dėjosi... Bariai, ko gero, labai prislėgti. Senoji panelė Bari turtinga, ir jie norėtų palaikyti su ja gerus santykius. Žinoma, ponია Bari

pati man nieko panašaus nekalbėjo, bet aš gerai pažįstu žmogaus prigimtį, tiesiai tau pasakysiu.

- Tai nesiseka man gyvenime, - nuliūdo Anė. - Amžinai ir pati išiveliu į visokias istorijas, ir savo artimiausius draugus įpainioju - draugus, už kuriuos atiduočiau paskutinį savo kraujo lašą. Gal pasakysit, kodėl man taip būna, ponია Lind?

- Dėl to, kad tu, vaikeli, per daug beatodairiška ir staigi, štai dėl ko. Tu niekada nieko nepagalvoji - kas tik tau šauna į galvą, tuoj tą ir šneki ar darai.

- Ak, bet juk tai ir yra maloniausia, - paprieštaraavo Anė. - Jeigu kokia jaudinanti mintis sukirba tau galvoj, turi tuoj pat ją paleisti. O jeigu imsi svaryti, viską sugadinsi. Ar jums taip niekad nebūna, ponია Lind?

Ne, poniai Lind taip nebūna. Ji giliamintiškai papurtė galvą.

- Tu privalai išmokti pirma pagalvoti, Ane, štai kaip. Tau derėtų įsiminti patarlę: „Pirma pažiūrėk, paskui šokinėk...“ - ypač į lovas svečių kambariuose...

Ponia Lind nusijuokė, patenkinta savo neįmantriu pokštu, bet Anė ir toliau sėdėjo užsigalvojusi. Jai šitoji situacija neatrodė juokinga - kaip tik labai rimta. Išėjusi iš ponios Lind ji patraukė laukais per

sukietėjusį sniegą Šlaitasodžio link. Diana pasitiko ją prie durų virtuvėje.

- Tavo teta Džozefina dėl to labai supyko, ar ne? - sušnibždėjo Anė.

- Taip, - tyliai sukikenuši ir baugščiai žvilgtelėjusi per petį į uždarytas svetainės duris, atsakė Diana. - Net drebėjo visa iš piktumo. Oi, kaip ji barėsi! Sakė, kad didesnės netikėlės kaip aš nėra mačiusi ir kad tėvams turėtų būti gėda dėl mano auklėjimo. Ji sako nebepasiliksianti pas mus, o man, žinok, - tas pats. Tik tėčiui ir mamai ne tas pats.

- Kodėl tu jiems nepasakei, kad tai mano kaltė? - pasiteiravo Anė.

- O argi aš turėjau taip pasielgti? - niekinamai paklausė Diana. - Aš juk ne skundikė, Ane Šerli, be to, aš tiek pat kalta, kaip ir tu.

- Ką gi, einu pati jai pasisakysiu, - ryžtingai ištarė Anė.

Diana nustėro.

- Ane Šerli, neik! Jinai... ji tave gyvą suvalgys!

- Negąsdink manęs, aš ir taip bijau, - paprašė Anė. - Jau verčiau liūsti į užtaisytos patrankos vamzdį. Bet privalau tai padaryti, Diana. Tai mano kaltė, ir aš turiu prisipažinti. Laimė, prisipažinti man nėra naujiena.

- Na, tiek to, jina! tame kambary, - nusileido Diana. - Gali eiti, jeigu jau taip nori. Aš tai neišdrįščiau. Ir netikiu, kad nuo to bus kam nors geriau.

Šitaip padrąsinta Anė čiupo liūtą už ūsų jo paties narve - tvirtai žengė prie svetainės durų ir tyliai pasibeldė. Pasigirdo rūstus: „Prašom!“

Panelė Džozefina Bari - liesa, griežta ir pasitempusi - įnirtingai mezgė, įsitaisiusi prie židinio, o jos nenumaldoma rūstybė ir akių žaibai taip ir šaudė pro paausuotų akinių rėmelių viršų. Ji pasisuko kėdėje, tikėdamasi išvysti Dianą, bet išvydo išblyškusią mergaitę, kurios didelėse akyse maišėsi žūtbūtinė drąsa ir mirtina baimė.

- Kas tu tokia? - be jokių ceremonijų pasiteiravo panelė Džozefina Bari.

- Aš esu Anė iš Žaliastogių, - virpančiu balsu, susinėrusi rankas atsakė mažoji lankytoja, - ir aš atėjau prisipažinti, jeigu neprieštarausite.

- Ką prisipažinti?

- Tai aš kalta, kad praeitą naktį mes šokome į tą lovą ant jūsų. Tai aš taip pasiūliau. Diana tokių dalykų niekada nesugalvotų, aš tikrai žinau. Diana yra tikra maža ledi, panele Bari. Taigi jūs turite suprasti, kaip neteisinga ją kaltinti.

- Ak, aš turiu - mat kaip?.. Bet Diana vis dėlto dalyvavo tose šuolių varžybose. Šitaip elgtis padoriuose namuose!

- Bet mes tik šiaip, iš linksmumo, - nenusileido Anė. - Man atrodo, jūs turėtumėt mums atleisti, panele Bari, dabar, kai abi atsiprašėme. Ar bent jau Dianai atleiskite, ir tegul ji lanko muzikos pamokas. Diana taip nori tų muzikos pamokų, panele Bari, o aš puikiai žinau, ką reiškia ko nors labai norėti ir negauti. Jeigu jums būtina ant ko nors pykti, pykite ant manęs. Aš nuo mažų dienų pripratusi, kad ant manęs visi pyksta, taigi man daug lengviau tai ištvirti negu Dianai.

Daugybė žaibų senosios damos akyse per tą laiką užgeso, o jų vietoje atsirado linksmos smalsios kibirkštėlės. Bet ji kalbėjo vis dar rūsčiai:

- Nemanau, jog pasakyti, kad tai atsitiko iš linksmumo, jau reiškia atsiprašymą. Kai aš buvau maža, mergaitės niekada tokių linksmybių nekrėsdavo. Ar žinai, ką reiškia šitaip staiga pabusti iš gilaus miego po ilgos ir varginančios kelionės, kai ant tavęs užvirsta dvi nemažos mergaitės.

- Ne, aš šito nežinau, bet įsivaizduoju, - užsidegė Anė. - Esu tikra, jog tai labai netikėta. Tačiau yra ir kita medalio pusė. Jeigu jūs turite bent kiek vaiz-

duotės, panele Bari, tai įsivaizduokite save mūsų vietoje. Mes nežinojome, kad toje lovoje kažkas guli, ir jūs mus kone mirtinai išgąsdinote. Mes jautėmės tiesiog siaubingai. Ir be to, mes negalėjome nakvoti svečių kambaryje, nors mums ir buvo žadėta. Tikiu, jūs pripratusi nakvoti svečių kambariuose. Tačiau pamėginkit įsivaizduoti, kaip jūs jaustumėtės, jeigu būtumėt vargšė našlaitė, niekada neturėjusi šitokios garbės.

Tą valandą buvo dingę jau visi žaibai. Panelė Bari nusijuokė. Ir nuo šito juoko Diana, stovėjusi už durų virtuvėje apimta nenusakomo nerimo, su palengvėjimu atsiduso.

- Bijau, kad mano vaizduotė truputį užpelkėjo - jau šitiek laiko ja nesinaudojau, - pasakė panelė Džozefina Bari. - Turiu pasakyti, kad jūs tiek pat nusipelnote užuojautos, kaip ir aš. Viskas priklauso, iš kurios pusės į tai pasižiūrėsi. Sėskis ir papasakok man apie save.

- Apgailestauju, bet negaliu, - tvirtai pasakė Anė. - Aš labai norėčiau, nes jūs atrodate labai įdomi dama ir tikriausiai esate man dvasiškai artima, nors gal to ir nepasakytum. Tačiau mano pareiga dabar eiti namo pas panelę Merilę Katbert. Panelė Merilė Katbert yra labai maloni dama, kuri pasiėmė mane,

kad tinkamai išauklėtų. Ir ji iš visų jėgų stengiasi, tačiau tai labai nedėkingas reikalas. Jūs neturėtumėt jos smerkti, kad aš šokau ant tos lovos. Tačiau išeidama labai norėčiau, kad prižadėtumėt man, jog dovanosite Dianai ir pasisvečiuosite Evonlyje tiek laiko, kiek ketinote.

- Manau, kad taip ir padarysiu, jeigu tu retkarčiais užeisi čia su manimi pasikalbėti, - pasakė panelė Bari.

Tą vakarą panelė Bari padovanojo Dianai sidabrinę apyrankę ir pranešė vyresniesiems šeimos nariams, kad išsipakavo savo lagaminą.

- Nusprendžiau pasilikti jau vien dėl to, kad geriau susipažinčiau su ta mergaite Ane, - atvirai prisipažino ji. - Ji praskaidrino man nuotaiką, o mano metų moteriai sutikti žmogų, kuris tau praskaidrintų nuotaiką - retenybė.

Išklausiusi visos šios istorijos Merilė pasakė tik tiek: „Ar aš tau nesakiau?“ Tie žodžiai buvo skirti Matijui.

Panelė Bari išbuvo visą mėnesį ir dar ilgiau. Ji buvo daug malonesnė viešnia, negu kad būdavo anksčiau, nes Anė palaikė jos žvalią nuotaiką. Jos labai susidraugavo.

Išvažiuodama panelė Bari pasakė:

- Įsidėmėk, mergaite Ane: kai atvyksi į miestą, turėsi mane aplankyti, ir aš paguldysiu tave pačių garbingiausių svečių kambaryje.

- O vis dėlto panelė Bari dvasiškai man artima, - pripažino Anė Merilei. - Kai į ją žiūri, tai nė neįtartum, bet ji tokia. Iš karto šito nepastebėsi - ne taip, kaip su Matijum. Bet po kurio laiko pamatai. Dvasiškai artimų sielų ne taip jau reta, kaip aš anksčiau manydavau. Bet kaip puiku įsitikinti, kad jų pasaulyje daug!

Dvidešimtas skyrius
LAKIOS VAIZDUOTĖS PINKLĖS

Ir vėl į Žaliastogius atėjo pavasaris – nuostabus, nors ir permainingas, lėtapėdis Kanados pavasaris. O ėjo jis stabčiodamas visą balandį ir gegužę, pramaišiu nešdamas tai švelnių, gaivių, tai žvarbesnių dienų su rožiniais saulėlydžiais ir gamtos atgimimo bei sužydėjimo stebuklais. Įsimylėjėlių tako klevai subrandino rausvus pumpurus, o aplink Driadės Verdenę iš po žemių išsiveržė jaunų paparčių garbanėlės. Plynėse už pono Silo Slouno žemių sužydėjo šilagėlės – iš po rudų lapų blykčiojo rausvos arba baltos jų žiedų žvaigždutės. Visos mokyklos mergaitės ir netgi berniukai vieną nuostabią popietę išsiruošė jų rinkti ir šviesią, skambią pavakarę grįžo namo pilnomis rankomis ar pilnais krepšeliais tų žydinčių grožybių.

- Kaip man gaila žmonių, kurie gyvena kraštuose, kur nebūna šilagėlių, - pasakė Anė. - Diana sako, kad jie gal turi ką nors gražesnio, bet juk negali būti nieko gražesnio už šilagėles, ar ne, Merile? Ir dar Diana sako, kad jeigu jie nežino, kaip tos gėlės atrodo, tai jų ir nepasigenda. Bet man atrodo, tai ir yra liūdniausia. Mano manymu, nežinoti, kaip atrodo šilagėlės ir apsieiti be jų - tiesiog *tragiška*, Merile. O jūs žinote, kuo aš laikau tas šilagėles, Merile? Aš manau, jos greičiausiai yra tų gėlių, kurios numirė pernai rudenį, sielos, o čia jų dangus. Bet kaip nuostabiai mes šiandien praleidome dieną, Merile! Pietavome tokioje didelėj įduboj ant samanų prie senojo šaltinio. Kokia *romantiška* vieta! Čarlis Slounas pasiūlė Arčiui Giliui peršokti per šaltinį, ir Artis peršoko, nes jam tai buvo iššūkis. Niekas kitas iš mūsų mokyklos irgi nebūtų atsisakęs to padaryti. Dabar tarp mūsų iššūkiai labai *madingi*. Ponas Filipas visas gėles, kiek surado, atidavė Prisei Endrius, ir aš nugirdau, kaip jis pasakė: „Laukų gėlės - širdies gėlei“. Aš žinau, jis tuos žodžius surado knygoj; bet vis dėlto tai byloja, jog jis turi mažumėlę vaizduotės. Man, beje, irgi pasiūlė gėlių, tačiau atsisakiau jų su panieka. Negaliu jums pasakyti to žmogaus vardo, nes esu prisiekusi, jog tas vardas niekada

nesuteps mano lūpų. Mes prisipynėme vainikų ir užsidėjome juos ant skrybėlaičių. O kai atėjo metas ruoštis namo, išsirikiavome po du ir žygiavome iki vieškelio dainuodami „Mano namai ant kalnelio“. Ak, kaip jaudinamai skambėjo, Merile! Visi, kas tik buvo pono Silo Slouno namuose, išlėkė į lauką ir mus pasižiūrėti, o ką tik sutikome pakeliui, tas stabtelėdavo mumis pasigėrėti. Tai bent išpūdį padarėme!

- Nieko keista! Tokios kvailystės! - tik tiek tepasakė Merilė.

Po šilagėlių pražydo žibuoklės - Žibuoklių slėnis tiesiog mėlynavo. Eidama į mokyklą Anė pereidavo ją pagarbiai statydama kojas tarp žiedų ir žvelgdama su tokia palaima, tarsi žygiuotų per dangaus karalystę.

- Kažkodėl, - pasakė ji Dianai, - kai aš einu per šią vietą, man visai nesvarbu, ar Gil... ar kas nors geriau už mane mokosi, ar ne. Bet kai tik atsiduriu mokykloje, viskas vėl kitaip, ir man vėl labai svarbu pirmauti. Manyje tiek daug visokių Anių. Kartais pagalvoju, jog turbūt dėl to aš tiek rūpesčių visiems pridarau. Jeigu būčiau tik viena ir vis ta pati Anė, būtų kur kas paprasčiau, tačiau nebūtų taip įdomu.

Vieną birželio vakarą, kai sodai vėl buvo apsipylę rausvais žiedais, kai ir vėl sidabriniais balsais kurkė

varlės balose prie Spindinčio Vandens Ežero, o ore tvyrojo žydinčių dobilėlių kvapas ir eglyno balzamas, Anė sėdėjo savo palėpės kambaryje. Ji ruošė pamokas, tačiau prietema vis gilėjo, ir nebegalėjai skaityti, tad ji, išplėtusi akis, užsisvajėjo, žvelgdama pro Sniego Karalienės šakas, ir vėl aplipusias žiedų kuokštais.

Mažasis palėpės kambarėlis iš esmės nebuvo nė kiek pasikeitęs. Sienos tokios pat baltos, adatų pagalvėlė tokia pat putli, kėdės tokios pat kietos, geltonos ir tiesios. O vis dėlto bendras kambario įspūdis buvo kitoks: pilnas kažkokios naujos, pulsuojančios, visa persmelkusios gyvybės, visiškai nepriklausančios nuo mokyklinių vadovėlių, nuo suknelių ir kaspinių ir netgi nuo mėlynojo ąsočio ant stalo, tirštai prigrūsto žydinčių obels šakų. Sakytum, visos svajonės tai snūduriuojančios, tai nubundančios guvosios kambario gyventojos galvoje įgavo regimą, nors ir neapčiuopiamą, pavidalą ir užklojo plikas kambario sienas nuostabiais permatomais vaivorykštės ir mėnulio šviesos audiniais. Tą akimirką kambarėlin įžengė Merilė, ant rankos persimetusi keletą ką tik išlygintų mokyklinių Anės prijuosčių. Ji užkabino jas ant kėdės atlošo ir prisėdusi atsiduso. Tą popietę jai ir vėl skaudėjo galvą. Ir nors dabar skausmas jau

buvo praėjęs, Merilė jautėsi, kaip pati sakė, „išskankinta“. Anė pažvelgė į ją su užuojauta.

- Iš visos širdies norėčiau, kad galvą skaudėtų man, o ne jums, Merile. Dėl jūsų su džiaugsmu iškęščiau tą skausmą.

- Sakyčiau, tu ir taip mane pavadavai, nudirbai šitiek ruošos darbų, - pasakė Merilė. - Ir, atrodo, neblogai su viskuo susidorojai, ir padarei mažiau klaidų negu visada. Žinoma, krakmolyti Matijaus nosinių visai nebūtina! Be to, žmonės, išovę į orkaitę pyragą, kad sušiltų pietums, paprastai jį išima, kai sušyla, ir suvalgo, o ne palieka, kad suanglėtų. Bet akivaizdu, jog tau šie dalykai atrodo kitaip.

Kažkodėl nuo to galvos skausmo Merilė visada juokaudavo kandžiai.

- Oi, labai atsiprašau, - puolėsi atgailauti Anė. - Kai įkišau tą pyragą orkaitėn, taip nė sykio apie jį ir nepagalvojau, kol dabar jūs man priminėte. Nors *instinktyviai* jaučiau, kad ant stalo kažko trūksta. Širyt, kai jūs palikote mane šeimininkauti, tvirtai nusprendžiau nieko neįsivaizduoti, o laikytis įsiki bus vien faktų. Ir išsyk visai gerai ėjosi, kol įkišau orkaitėn tą pyragą, o tada apėmė tokia neįveikiama pagunda įsivaizduoti, jog esu užburta princesė, įkalinta atokiame bokšte, o žavus kunigaikštis šuoliuoja

ant juodo kaip anglis žirgo manęs išvaduoti. Štai taip ir užmiršau orkaitėje pyragą. O kad krakmolinu nosines, nė nenutuokiau. Visą laiką lygindama skalbinius stengiausi sugalvoti vardą naujai salelei, kurią su Diana aptikome prie upokšnio. Kokia ten žavinga vietelė, Merile! Ten auga du klevai, ir aplinkui ratu vinguriuoja upokšnis. Galų gale man toptelėjo, jog būtų nuostabu pavadinti ją Viktorijos sala, nes mes ją aptikome karalienės Viktorijos gimimo dieną. Mes abi su Diana ištikimos karalienės gerbėjos... Tik man labai apmaudu dėl to pyrago ir nosinaičių. Aš taip stengiausi būti gera, nes juk šiandien metinės. Ar jūs prisimenate, kas nutiko lygiai prieš metus, Merile?

- Ne, aš nieko ypatinga neprisimenu.

- Ak, Merile, lygiai prieš metus aš atvykau į Žaliastogius. Niekada šito neužmiršiu. Tai buvo posūkis mano gyvenime. Žinoma, jums ta diena neatrodo tokia reikšminga. O aš išgyvenau čia jau metus, labai laimingus metus. Žinoma, turėjau ir nemalonumų, bet juk žmogus gali išpirkti savo nuodėmes. Ar jūs, Merile, nesigailite, kad mane priėmėte?

- Ne, nepasakyčiau, kad gailiuosi, - atsakė Merilė, kuri neretai stebėdavosi, kaip ji anksčiau galėjo gyventi Žaliastogiuose be Anės, - ne, visiškai nesigai-

liu. Jeigu baigėi ruošti pamokas, Ane, norėčiau, kad nubėgtum pas ponią Bari ir paprašytum paskolinti Dianos prijuostės raštą.

- Ak... bet... bet jau per tamsu, - šūktelėjo Anė.

- Per tamsu? Argi? Juk dar tik prieblanda. O tu bala žino kiek kartų esi tenėjusi išties visai sutemus.

- Geriau aš nueisiu ryt anksti iš ryto, - karštai maldavo Anė. - Atsikelsiu su saule ir nueisiu, Merile.

- Kas tau dabar užėjo, Ane Šerli? Aš noriu tą pavyzdį išsikirpti dar šįvakar. Eik tuoj pat ir paskubėk.

- Tada man teks eiti aplinkui, vieškeliu, - pasakė Anė, nenorom siekdama skrybėlaitės.

- Vieškeliu! Kad užgaištum pusvalandžiu ilgiau! Nesuprantu tavęs!

- Aš negaliu eiti per Vaiduoklių mišką, Merile! - beviltiškai klyktelėjo Anė.

Merilė apstulbo.

- Per Vaiduoklių mišką! Ar tau galvoj pasimaišė? Kas, po galais, tas Vaiduoklių miškas?

- Tas eglynėlis už upokšnio, - sušnibždėjo Anė.

- Kokios nesąmonės. Niekur pasaulyje nėra jokių Vaiduoklių miškų. Kas tau prišnekėjo tokių niekų?

- Niekas, - prisipažino Anė. - Mes su Diana tiesiog įsivaizdavome, jog tai Vaiduoklių miškas. Visos vietos čia aplinkui tokios... tokios... nuobodžios. Ir

mes taip susigalvojome, kad būtų linksmiau. Pradėjome balandžio mėnesį. Vaiduoklių miškas – juk taip romantiška, Merile. Eglynėlį pasirinkome dėl to, kad jis toks tamsus. Ak, kokių baisenybių mes prisigalvojome! Štai maždaug tokiu laiku palei upokšnį ima vaikščioti Baltoji Dama. Jinai gražo rankas ir vis suvaitoja. Ji pasirodo tada, kai kas nors iš šeimos turi mirti. O nužudyto kūdikio šmėkla dažniausiai pasirodo prie Tinginių laukymės, ji prisėlina prie tavęs iš už nugaros ir uždeda tau ant rankos šaltus savo pirštus – štai kaip. Ak, Merile, vien pagalvojusi apie ją, visa sudrebu. O taku pirmyn atgal vaikščioja žmogus be galvos... O iš medžių lapijos į tave rūščiai žvelgia griaučiai. Ak, Merile, aš nė už ką dabar sutemus neisiu per Vaiduoklių mišką. Esu tikra, jog iš po medžių pasirodys baltos būtybės ir mane pačiups.

– Na, jūs tik paklauskite! – pagaliau sušuko Merilė, kuri iki tol stovėjo lyg žadą praradusi. – Ane Šerli, nejaugi nori pasakyti, kad iš tikrųjų tiki visom tom bjauriom nesąmonėm, kurias pati susigalvojai?

– *Ne visai* tikiu, – sutriko Anė. – Na, bent jau dieną tai netikiu. Bet kai sutemsta, Merile, tada kas kita. Juk tada vaiduokliai ir ima vaikščioti.

– Tokių dalykų kaip vaiduokliai išvis nėra, Ane.

- Yra, yra, Merile! - energingai įtikinėjo Anė. - Pažįstu žmonių, kurie juos matė. Ir tai labai garbingi žmonės. Čarlis Slounas sako, kad jo senelė matė jo senelį, genantį karves namo iš ganyklos, nors jis jau prieš metus buvo miręs. Jūs gi žinote, Čarlio Slouno senelė šiaip sau nekalbėtų, ji labai religinga. O ponios Tomas tėvą vieną naktį persekiojo ugninis avinėlis, kurio galva buvo nupjauta ir laikėsi tik ant odos. Jis sako supratęs, jog tai jo brolio šmėkla, ir jog tai perspėjimas, kad po devynių dienų jis miršias. Tada jis nenumirė, bet po dvejų metų vis tiek numirė, taigi matot, jog tai tikra tiesa. O Rubina Gilis sako...

- Ane Šerli, - griežtai nutraukė ją Merilė, - kad daugiau niekad negirdėčiau šitokių tavo klejojimų. Aš visą laik nerimavau dėl tavo vaizduotės, bet jeigu jau prieini iki tokių dalykų, daugiau šito nepakęsiu. Tuoju pat eik pas Barius - ir eik per eglynėlį, ir tegul tai bus tau pamoka ir perspėjimas. Ir kad daugiau man nė žodžio apie vaiduoklių miškus!

Anė galėjo maldauti ir verkti kiek nori. Ji tai ir darė, nes baimė, kuri kaustė, buvo kuo tikriausia. Ji pateko į savo vaizduotės pinkles - sutemus eglynėlis jai imdavo kelti mirtiną baimę. Tačiau Merilė liko nepermaldaujama. Ji nulydėjo virpančią vaiduoklių

pranašę iki šaltinio ir liepė jai eiti per tiltelį tiesiai į tamsųjį vaitojančių damų ir begalvių šmėklų prieglobstį.

- Ak, Merile, kaip jūs galite būti tokia žiauri? - sukūkčiojo Anė. - Kaip jūs paskui jausitės, jeigu kokia balta vėlė sučiups mane ir nusineš?

- Rizikuoju, - negailestingai pasakė Merilė. - Tu gi žinai, aš žodžiais nesišvaistau. Išgydysiu nuo vaiduoklių tavo vaizduotę. Žygiuok man tuoj pat.

Ir Anė nužygiavo. Klūpčiodama perėjo tiltelį ir drebėdama patraukė kraupiuoju, prietemoje skendinčiu taku. Tą kelionę ji atsiminė visą gyvenimą. Skausmingai apgailestavo, jog duodavo valią savo vaizduotei. Už kiekvieno kupsto šmėkščiojo jos pačios pramanyti bildukai, tiesė į ją šaltas, bekraujes rankas - stengėsi sučiupti įsibaiminusių mažylę, kuri pati ir paleido juos į pasaulį. Atpleišėjusi balto beržo tošelė, kurią vėjas išpūtė iš daubos ir mėščiojo virš parudavusių giraitės lapų kilimo, sustingdė širdį. Kai dvi ilgos sausos šakos barkštelėjo viena į kitą, Anės kakta išrasojo. Staigiai virš galvos pranėrę šikšnosparniai priminė jai kažkokias nežemiškas būtybes. Pasiekusi pono Viljamo Belo laukus ji puolė bėgti lyg vejama baltųjų vėlių ir atsidūrė prie Barių virtuvės durų visiškai be kvapo - vos įstengė

išlementi, jog jai reikia prijuostės rašto pavyzdžio. Dianos namuose nebuvo, taigi jokių priežasčių pa-
būti ilgiau. Prieš akis – siaubinga kelionė atgal. Anė
keliavo namo užsimerkusi: jau geriau tegu ištykšta
smegenys atsitrenkus į medį, negu išvysti baltąją
vėlę. Galų gale pertipenusi per tiltelį su palengvė-
jimu giliai giliai įkvėpė.

– Na, tai niekas tavęs nepagavo? – be jokios užuo-
jautos balse paklausė Merilė.

– Ak, Meri... Merile, – sukaleno dantimis Anė. – Po
šito ėjimo m-m-man bus gerai ir nuo-nuobo-bodžios
vietelės.

Dvidešimt pirmas skyrius
**NAUJAS POŽIŪRIS Į KEPINIŲ
PASKANINIMĄ**

- Ak, kaip sako ponia Lind, gyvenimas susideda vien iš susitikimų ir išsiskyrimų, - liūdnai dūsavo Anė paskutinę birželio dieną, kraudama ant stalo knygas, savo grifelinę lentelę ir trindama nuo ašarų peršlapusia nosinaite ir taip jau paraudusias akis. - Kokia laimė, Merile, kad įsidėjau šiandien eidama mokyklon atsarginę nosinę. Širdis jautė, kad man jos prireiks.

- Aš nė neįtariau, kad tu taip myli poną Filipą, jog jam išvykstant tau prireiks dviejų nosinių ašaroms sugerti, - atsiliepė Merilė.

- Man atrodo, aš verkiau ne dėl to, kad labai jį mylėjau, - samprotavo Anė. - Tiesiog verkiau todėl, kad visi aplinkui verkė. Pirmoji pradėjo Rubina Gilis.

Rubina Gilis visad šnekėdavo, jog nekenčia pono Filipso, bet vos tik jis atsistojo sakyti atsisveikinimo kalbos, jinais apsiplė ašaromis. Tada ir visos mergaitės, viena po kitos, pradėjo verkti. Aš stengiausi nepravirkti, Merile. Stengiausi galvoti apie tą dieną, kai ponas Filipas privertė mane sėsti į vieną suolą su Gil... su berniuku, ir tą dieną, kai jis užrašė ant lentos mano vardą be „ė“. Ir kaip jis sakydavo, jog nematęs negabesnio vaiko geometrijai, ir juokėsi iš mano rašybos klaidų. Ir visus tuos atvejus, kai jis būdavo siaubingas pašaipūnas. Bet man kažkaip nepavyko išsilaikyti, Merile, ir po sekundės aš irgi turėjau pravirkti. Džeinė Endrius visą mėnesį džiūgavo, kokia ji laiminga, kad ponas Filipas išvyksta, ir prisiekinėjo, jog nė ašaros nepralies. O rauduoja labiau už bet kurią iš mūsų ir net turėjo iš savo brolio pasiskolinti nosinę – berniukai, aišku, neverkė – nes pati nebuvo įsidėjusi, manydama, jog neprireiks. Ak, Merile, koks buvo širdies jaudulys! Ponas Filipas taip nuostabiai pradėjo atsisveikinimo kalbą: „Atėjo metas skirtis mums“. Be galo įspūdinga! O jo akyse, Merile, irgi blizgėjo ašaros. Ak, kaip man susopo širdį, kaip ėmiau atgailauti, kad plepėdavau per pamokas, kad ant savo lentelės paišydavau jo portretą ir kad šaipydavausi iš jo ir Prisės. Žinot, net

ėmiau gailėtis, kad nebuvaу pavyzdinga mokinė – kaip Minė Endrius. Juk jos sąžinė buvo rami. Visą kelią namo mergaitės raudоjo. Kerė Sloun kas kelios minutės vis kartojo ir kartojo: „Atėjo metas skirtis mums“, ir nuo tų žodžių mes vėl puldavom į ašaras, nors atrodydavo, jau tuoj tuoj pralinksmėsим. Man beprotiškai liūdna, Merile. Bet juk negali žmogus tūnoti sielvarto dugne, kai prieš akis du mėnesiai atostogų, ar ne, Merile? Ir be to, mes susitikome naująjį pastorių su žmona, jie važiavo iš stoties. Ir, nepaisant viso liūdesio atsisveikinus su ponu Filipisu, negalėjau susilaikyti nežvilgtelėjusi į naująjį pastorių. Jo žmona labai graži. Na, ji ne karališko grožio – mano galva, pastoriui nė nedera turėti karališko grožio žmoną, nes ji galėtų daryti blogą įtaką. Ponia Lind sako, jog Niubridžo pastoriaus žmona darо labai blogą įtaką, nes labai madingai rengiasi. Mūsų pastoriaus žmona buvo apsirengusi melsva muslino suknele su gražiai pūstomis rankovėmis, o ant galvos skrybėlaitė, papuošta dirbtinėmis rožėmis. Džeinė Endrius sako, kad pūstos rankovės pastoriaus žmonai – per daug pasaulietiška, bet aš, Merile, tokios užgaulios pastabos neištarčiau, nes puikiai žinau, ką reiškia norėti pūstų rankovių. O be to, ji dar visai neseniai tapo pastoriaus žmona, ir

juk negalima šito išleisti iš akių, ar ne? Jie rengiasi laikinai apsistoti pas ponią Lind, kol suremontuos pastoriaus namą.

Jeigu Merilė, tą vakarą eidama pas ponią Lind, būtų suradusi dar kokią priežastį, ne tik gražinti antklodės siuvinėjimo raštą, kuri pasiskolino pereitą žiemą, tai žinokite – ši miela silpnybė buvo būdinga daugeliui Evonlio gyventojų. Tą vakarą ponija Lind atgavo iš kaimynų ne vieną seniai paskolintą daiktą, kurių jau nė nesitikėjo atgauti. Naujasis pastorius – ypač su žmona – buvo visai pateisinamas smalsumo objektas tokiame ramiame kaimelyje, kur didesnis įvykis – retenybė.

Senasis ponas Bentlis, kuriam, anot Anės, trūko vaizduotės, išbuvo Evonlio pastoriumi aštuoniolika metų. Jis atvyko būdamas jau našlys ir liko našlys, nors kūmutės savo pašnibždose kasmet jį vis tuokdavo su taja, anąja ar dar trečiaja. Pereitą vasarį jis atsistatydino ir išvyko, nuoširdžiai apgailėtas parapijiečių, kurie, nepaisydami jo, kaip pamoklininko, trūkumų, per ilgus bendravimo metus pamilo savo senąjį gerąjį pastorių. Nuo tada Evonlio bažnyčios lankytojai tenkinosi, klausydamiesi visokiausių kandidatų į pastoriaus vietą ar „pakaitinių“, kurie atvykdavo sekmadieniais pasipraktikuoti

kaip pamokslininkai. Jus parinkdavo arba atmesdavo brolijos „tėvai ir motinos“, tačiau viena maža rusvaplaukė mergaitė, kuri tyliai sėdėdavo senujų Katbertų klauptų kamputyje, irgi turėjo apie jus savo nuomonę ir išsamiai apsvarstydavo viską su Matijumi, nes Merilė iš principo neleisdavo sau nei taip, nei anaip kritikuoti pastoriaus.

- Aš manau, ponas Smitas nebuvo tinkamas kandidatas, - galų gale apibendrina Anė. - Ponia Lind sako, kad jo nelabai kokia tartis, bet man atrodo, didžiausias jo trūkumas toks pat, kaip ir pono Bentlio - jis neturėjo vaizduotės. O ponas Teris jos turėjo per daug, ir taip ją atpalaiduodavo - kaip aš tada su Vaiduoklių miškais. Be to, ponia Lind sako, kad jo pamokslai neskamba. Ponas Grešemas buvo labai geras žmogus ir labai religingas, tačiau jis pasakodavo per daug juokingų istorijų ir versdavo žmones bažnyčioje juoktis. Tai nekėlė jam pagarbos, o juk dvasininką visi turi gerbti, ar ne, Matijau? Ponas Maršalas man atrodė neabejotinai patrauklus, tačiau ponia Lind sako, kad jis nevedęs ir netgi nesusižadėjęs - ji specialiai tuo pasidomėjo - ir ji sako, kad jauno nevedusio pastoriaus į Evonlį negalima skirti, nes jis, ko gero, sumanytų vesti ką nors iš savo parapijiečių, o tai sukeltų sumaištį.

Ponia Lind visad mato labai toli į priekį, ar ne, Matijau? Aš labai džiaugiuosi, kad atsiuntė mums poną Alaną. Man jis patiko, nes jo pamokslas buvo labai įdomus, ir meldėsi jis iš širdies, o ne taip sau, lyg iš įpročio. Ponia Lind sako, kad jis nėra tobulybė, bet ji sako, kad, jos manymu, už septynių šimtų ir penkiasdešimties dolerių metinę algą mes negalime tikėtis tobulo pastoriaus, o teologiją jis, šiaip ar taip, išmano labai gerai, nes ji išklausinėjo jį skersai išilgai apie tikėjimo dalykus. Jinai žino ir apie jo žmonos gimines, jie labai garbingi žmonės, o jų moterys – puikios šeimininkės. Ponia Lind sako, jog kai vyras gerai išmano teologiją, o žmona gera šeimininkė – tai idealus pastoriaus šeimos derinys.

Naujasis pastorius ir jo žmona buvo jauna, maloni pora, dar tebegyvenantys medaus mėnesį ir kupini visokių gerų ir gražių ketinimų. Evonliškiei iš pat pradžių atvėrė jiems savo širdis. Ir seniems, ir jau niems patiko tas nuoširdus, guvus jaunas vyriškis su aukštais idealais ir kilni, švelni mažoji Ponia, ėmusi šeimininkauti pastoriaus namuose. Anė iškart ir visa širdimi pamilo poniją Alan. Ji surado joje dar vieną giminingą sielą.

– Ponia Alan – tiesiog nuostabi, – pranešė ji sekma dienį po pietų. – Ji dėstys mūsų klasei ir ji puikutėlė

mokytoja. Išsyk pasakė mums, kad, jos manymu, neteisinga, kai klausinėja tik mokytojas, o jūs, Merile, juk žinote, jog ir aš taip manau. Ji sakė, kad mes galime jos klausti bet ko, ir aš tiek visko klausinėjau... Aš labai moku klausinėti, Merile.

- Dėl to aš nė kiek neabejoju, - išraiškingai atsakė Merilė.

- Kiti tai nieko neklausinėjo, tik Rubina Gilis paklausė, ar šią vasarą bus sekmadieninės mokyklos iškyla. Man atrodo, šis klausimas nelabai tiko, nes neturėjo nieko bendra su pamokos tema - pamoka buvo apie Danielių liūtų duobėje - tačiau ponია Alan tik nusišypsojo ir pasakė, jog greičiausiai bus. Ponia Alan taip maloniai šypsoji, o jos skruostų duobutės tokios išraiškingos. Kaip norėčiau, Merile, ir aš turėti skruostuose duobutes! Dabar aš dvigubai putlesnė, negu buvau vos čia atvykusi, tačiau duobučių skruostuose dar neturiu. Jeigu turėčiau, greičiausiai galėčiau daryti žmonėms teigiamą poveikį. Ponia Alan sako, kad mes turime visad stengtis daryti žmonėms teigiamą poveikį. Ji taip gražiai apie viską kalbėjo. Niekad anksčiau nemanydavau, jog tikyba toks smagus dalykas. Man visad atrodydavo, jog tai kažkas liūdna, bet ponios Alan tikyba visai neliūdna, ir aš norėčiau būti, jeigu sugebėčiau, tokia pat

dora krikščionė kaip ji. O tokia kaip ponas didysis Belas – nenorėčiau.

– Labai negražu šitaip kalbėti apie poną Belą, – rūščiai pasakė Merilė. – Ponas Belas tikrai geras žmogus.

– Ak, žinoma, geras, – neprieštaravo Anė. – Bet nepanašu, kad jam dėl to būtų malonu. Jeigu aš sugebėčiau būti gera, aš visą dieną tik šokčiau ir dainuočiau, nes labai dėl to džiaugčiausi. Ponia Alan turbūt jau per sena, kad šoktų ir dainuotų, ir, be abejo, šitaip elgtis pastoriaus žmonai – neoru. Bet aš tiesiog jaučiu, kaip jai malonu būti krikščione, ir kad ji būtų krikščionė, net jeigu to ir nereikėtų, norint patekti į dangų.

– Mums turbūt reikėtų pasikviesti ponus Alanus į svečius, – susimąsčiusi ištarė Merilė. – Jau beveik visur jie svečiavosi, o pas mus dar ne. Pasvarstykim... Kitas trečiadienis visai tiktų. Tik neprasitark apie tai Matijui, nes jeigu jis sužinos apie jų atvykimą, suras įvairiausių priežasčių tą dieną nebūti namuose. Prie pono Bentlio jis buvo pripratęs ir su juo mielai susitikdavo, bet susipažinti su naujuoju pastoriumi jam pasirodys nelengva, o pastoriaus žmona išvis sukels mirtiną baimę.

- Aš tylėsiu kaip siena, - patikino Anė. - Bet vaje, Merile, ar leisite man ta proga iškepti pyragą? Taip norėčiau ką nors pagaminti poniai Alan, o juk žinote, aš jau visai neblogai kepu pyragus.

- Gerai, galėsi iškepti sluoksniuotą pyragą, - pažadėjo Merilė.

Pirmadienį ir antradienį Žaliastogiuose buvo didis sujudimas. Suroošti vaišes pastoriui ir jo žmonai - rimtas reikalas, ir Merilė buvo pasiryžusi nenusileisti jokiai kitai Evonlio šeimininkei. Anė iš to jaudulio ir susižavėjimo nerado sau vietos. Antradienį vakare, jau temstant, jos su Diana sėdėjo ant didžiojo raudono akmens prie Driadės Verdenės, pušų sakais įtrintomis rykštėmis plekšnojo į vandenį, kad atsirastų vaivorykštė, ir aptarinėjo visą tą reikalą.

- Viskas jau paruošta, Diana, išskyrus manąjį pyragą, kurį kepsiu rytoj iš ryto, ir trapius pyragaičius, kuriuos Merilė iškeps prieš pat jiems ateinant. Ar patikėsi, Diana, mudvi su Merile sukomės dvi dienas. Juk tai tokia atsakomybė - priimti pastoriaus šeimą. Dar niekad man neteko šito daryti... Kad tu pamatytum mūsų podėlį! Yra į ką pažiūrėti. Bus vištienos užpiltinės ir virto liežuvio. Paruošėm dviejų spalvų drebučių - raudonos ir geltonos, plaktos grietinėlės ir citrininio pyrago, vyšnių pyrago ir trijų

rūšių sausainių; ir dar garsioji Merilės geltonųjų slyvų uogienė, kurią ji laiko tik pastoriams, ir dar svarainių pyragas, ir sluoksninis pyragas, ir trapūs pyragaičiai, kaip jau sakiau. Na, ir sena bei šviežia duona, nes gal pastorius yra dispeptikas ir negali valgyti šviežios duonos. Ponia Lind sako, jog pastoriai dažniausiai būna dispeptikai, bet aš manau, jog ponas Alanas dar per trumpai buvo pastorius, kad spėtų susigadinti sveikatą. Mane net šaltis krečia, kai pagalvoju apie savo sluoksniuotąjį pyragą. Ak, Diana! O kas, jeigu jis bus neskanus? Pereitą naktį sapnavau, jog mane persekioja toks baisus nykštukas su dideliu sluoksniuotu pyragu vietoj galvos.

- Viskas bus gerai, pamatysi, - ramino ją Diana, kuri visad stengdavosi paguosti savo draugę. - Galiu prisiekti: tas tavo keptas pyragas, kurį mes prieš dvi savaites valgėme per priešpiečius Tinginių laukymėje, buvo kuo puikiausias.

- Taip, bet pyragai turi tokią bjaurią savybę, kad visada nenusiseka, kai labai stengiesi, - atsiduso Anė, tekstelėdama ypač gerai išsakuotą rykštę į vandenį. - Tačiau, manau, turiu tiesiog pasikliauti Dievo Apvaizda ir žiūrėti, kad nepadauginčiau kepimo miltelių. Oi, žiūrėk, Diana, kokia graži vaivorykštė!

Kaip manai, ar mums nuėjus pasirodys miškų nimfa ir užsimes tą vaivorykštę kaip šaliką?

- Juk tu žinai, kad jokių nimfų nebūna, - pasakė Diana. Dianos mama, sužinojusi apie Vaiduoklių mišką, taip pat labai supyko. Nuo tada Diana pradėjo tramdyti tokius dirbtinius vaizduotės skrydžius ir manė, jog neprotinga tikėti net ir tokiomis nekaltomis būtybėmis kaip nimfos.

- Bet taip lengva įsivaizduoti, kad jų būna, - atsakė Anė. - Kiekvieną vakarą, prieš guldama į lovą, aš iškišu galvą pro langą ir apsidairau: gal čia tikrai sėdi miškų nimfa ir šukuojasi plaukus, žvilgčiodama į šaltinį kaip į veidrodį. O kartais rytais ieškau jos pėdų ant rasotos žolės. Ak, Diana, nenustok tikėti miškų nimfomis!

Išaušo trečiadienio rytas. Anė atsikėlė su aušra, nes nuo jaudulio negalėjo ilgiau miegoti. Iš vakaro ji sušlapo kojas, besipliūškendama šaltinyje, ir dabar slogavo, bet ir didžiausias plaučių uždegimas tą rytą nebūtų nuslopinęs jos susidomėjimo kulinarija. Po pusryčių ji ėmėsi savojo pyrago. Galų gale įstūmusi jį orkaitėn ir užšovusi dureles, giliai atsiduso.

- Esu tikra, jog šįsyk aš nieko nepamiršau, Merile. Bet kaip manot, ar jis iškils? O gal kepimo milteliai negeri? Aš ėmiau juos iš naujos skardinės. O ponia

Lind sako, kad šiais laikais, kai viskas taip padirbinėjama, niekad negali būti tikras, jog nusipirkai gerų kepimo miltelių. Ponia Lind sako, jog vyriausybė turėtų tuo susirūpinti, bet, sako, mes nesulauksim tos dienos, kai konservatoriai ims daryti tvarką. Merile, o kas, jeigu tas pyragas neiškils?

- Bus ko valgyti ir be pyrago, - štai taip, be jokių emocijų pažiūrėjo Merilė į šį reikalą.

Tačiau pyragas iškilo ir išniro iš orkaitės toks lengvas ir purus, lyg paaukuota jūros puta. Anė, iš džiaugsmo net paraudusi, sutepė papločius ryškiai raudona želė, suklojo vieną ant kito ir jau vaizdavosi, kaip ponია Alan ją valgo ir... galbūt prašo dar vieno gabalėlio!

- Aišku, naudosis šventinį servizą, Merile? - pasitikslino Anė. - O ar galima man papuošti stalą paparčiais ir erškėtrožėmis?

- Nėra reikalo, - purkštelėjo Merilė. - Mano supratimu, svarbiausia yra skanūs patiekalai, o ne visokie ten papuošimai.

- Ponia Bari savo stalą buvo papuošusi, - pasakė Anė, kuri, šiaip ar taip, turėjo išmintingosios gyvatės gudrumo, - ir pastorius ją labai maloniai pagyrė. Pasakė, jog tai buvo šventė tiek akiai, tiek gomuriui.

- Na, elkis, kaip nori, - burbtelėjo Merilė, kuri labai nenorėjo, kad ponias Bari ar kuri nors kita pasirodytų geriau už ją. - Tik nepamiršk palikti pakankamai vietos lėkštėms ir patiekalams.

Ir Anė ėmė puošti stalą taip išradingai ir pagal madą, jog ponias Bari buvo toli iki jos... Kadangi ir erškėtrožių, ir paparčių, ir meninių sugebėjimų turėjo per akis, ji pavertė pietų stalą tokia grožio sala, kad pastorius su žmona sėsdamiesi prie jo vienu balsu ėmė reikšti pasigėrėjimą.

- Tai Anės išmonė, - iškart pasakė Merilė, ir Anė pajuto, kad tos palaimos, kuri ją užliejo nuo ponios Alan pritiriamos šypsenos, beveik neįmanoma pakelti.

Matijus irgi sėdėjo prie stalo. Kaip jis ten buvo privilegias, žinojo tik Aukščiausiasis ir Anė. Jis taip drovėjosi ir nervinosi, kad Merilė jau numojo į jį ranka, tačiau Anė pričiuopo jį visiškai sėkmingai, ir štai dabar jis sėdėjo apsivilkęs geriausią savo kostiumą, su balta apykakle ir susidomėjęs šnekučiavosi su pastoriumi. Ponias Alan jis neištarė nė žodžio, bet vargu ar kas nors šito tikėjosi.

Buvo linksma kaip per vestuves, kol atnešė Anės sluoksniuotąjį pyragą. Ponias Alan, jau visko iki soties

prisivaišinusi, to pyrago atsisakė. Tačiau Merilė, matydama, kaip nusiminė Anė, šypsodamasi pasakė:

- Ak, mažą gabalėlį turite paragauti, ponია Alan. Anė iškepė šį pyragą jums.

- Tokiu atveju privalau paragauti, - nusijuokė ponია Alan ir įsidėjo išsipūtusį trikampį gabalėlį. Tą patį padarė ir pastorius, ir Merilė.

Ponia Alan atsikando kąsnelį, ir tučtuoju jos veide šmėstelėjo keista mina. Tačiau ji nepasakė nė žodžio ir iš lėto kramtė toliau. Merilė pastebėjo jos veido išraišką ir puolė ragauti savojo gabalėlio.

- Ane Šerli! - sušuko ji. - Ką, po galais, tu dėjai į šį pyragą?

- Tik tai, kas recepte parašyta, Merile, - su sielvartu veide atsakė Anė. - Ak, ar jis neskanus?

- Skanus! Jis tiesiog baisus. Ponia Alan, nė nesistenkite jo nuryti. Ane, paragauk pati. Kuo tu jį gardinai?

- Vanile, - atsakė Anė, o jos veidas, paragavus pyrago, degte degė iš gėdos. - Tiktai vanile. Ak, Merile, tai turbūt dėl kepimo miltelių. Aš įtariau, jog kepimo mil...

- Kepimo milteliai čia niekuo dėti, eik ir atnešk man tą vanilės butelį, kurį tu naudojai.

Anė greit nulėkė į podėlį ir atnešė mažą buteliuką, iki pusės pripiltą kažkokio rudo skysčio, o ant jo buvo užklijuota geltona etiketė su užrašu: „Aukščiausios rūšies Vanilė“.

Merilė paėmė jį, atkimšo, pauostė.

- Dėl Dievo, Ane, tu pripylei į pyragą skausmą malšinančio skysčio. Aš praeitą savaitę sudaužiau to skysčio buteliuką ir supyliau viską, kas buvo likę, į seną tuščią buteliuką nuo vanilės. Pripažįstu, iš dalies aš pati čia kalta - turėjau tave įspėti... Bet, dėl Dievo meilės, kodėl tu jo nepauostei?

Po šito dvigubo pažeminimo Anė puolė į ašaras.

- Negalėjau... Turėjau tokią slogą... - Ir po šių žodžių ji užbildėjo į savo kambarėlį palėpėje, ten krito skersai lovos ir ėmė raudoti kaip žmogus, net nenoriš, kad jį guostų.

Po kurio laiko ant laiptų pasigirdo lengvi žingsniai ir kažkas įėjo į kambarį.

- Ak, Merile, - net nepakėlusi galvos sukūkčiojo Anė. - Apsijuokiau visam gyvenimui. Ir niekaip niekada negalėsiu atitaisyti tos klaidos. Visi sužinos... Evonlyje tokius dalykus visada visi sužino. Diana manęs paklaus, kaip nusisekė pyragas, ir turėsiu jai pasakyti tiesą. Ir į mane visada rodys pirštais ir sakys, kad čia toji mergaitė, kuri į pyragą pripylė

skausmą malšinančio skysčio. Gil... tas berniukas mokykloje per amžius iš manęs šaipysis. Ak, Merile, jeigu jūs turite nors kruopelę krikščioniško gailėsčio, neliepkite man dabar lipti apačion ir suplauti indus. Aš juos suplausiu, kai pastorius su žmona bus išėję, bet daugiau niekad nebegalėsiu pasižiūrėti poniai Alan į akis. Ji tikriausiai dabar manys, jog norėjau ją nunuodyti. Ponia Lind pasakoja, kad pažįsta vieną našlaitę, kuri bandė nunuodyti savo geradarę. Bet tas skystis nėra nuodingas. Jį galima gerti, tačiau, aišku, ne į pyragą dėti... Gal pasakytumėt tai poniai Alan, Merile?

- O gal tu pati kelkis ir pasakyk jai, - pasigirdo linksmas balsas.

Anė pašoko kaip nudegusi ir išvydo, kad prie jos lovos stovi poniai Alan ir maloniai žiūri į ją.

- Vargšė mažyle, nėra ko tau taip verkti, - pasakė ji, nuoširdžiai sujaudinta tragiško Anės veido. - Tai tik linksma klaida, kurią galėjo padaryti kiekvienas.

- O ne! Tokią klaidą galiu padaryti tiktai aš, - liūdnai pasakė Anė. - O norėjau jums iškepti tokių puikų pyragą, poniai Alan.

- Žinau, mieloji. Ir patikėk, aš žaviuosi tavo gerumu ir pastangomis - taip žavėčiausi ir jei tau būtų pasisekę. Dabar liaukis verkti, eime žemyn ir pa-

rodyk man savo darželį. Panelė Katbert sako, kad tu turi nuosavą lysvę. Noriu ją apžiūrėti, nes labai domiuosi gėlėmis.

Anė sutiko eiti žemyn bei priėmė užuojautą, galvodama, jog pats Dievas lėmė, kad ponias Alan yra jai gimininga siela. Daugiau apie tą skystį niekas nepratarė nė žodžio, ir, svečiams išėjus, Anė suvokė, kad jai tas vakaras patiko daug labiau, negu galėjai tikėtis po tokio baisaus nuotykiu. Ir vis dėlto ji giliai giliai atsiduso.

- Merile, argi ne nuostabu galvoti apie rytojaus dieną, per kurią tu dar nepadarei jokios klaidos?

- Esu tikra, jog dar padarysi, ir ne vieną, - atsakė Merilė. - Šiuo požiūriu tu nepralenkiamama, Ane.

- Taip, aš ir pati tai žinau, - liūdnai sutiko Anė. - Bet ar jūs pastebėjote vieną paguodžiantį mano bruožą, Merile? Aš niekad nedarau tos pačios klaidos du kartus.

- Nežinau, ar labai jau daug naudos iš to, kad tu darai vis naujas klaidas.

- Ak, Merile, argi nesuprantat? Juk kiekvieno žmogaus klaidų skaičius turėtų būti ribotas, ir kai aš pasieksiu tą ribą, visos jos baigsis. Tikra paguoda, kai taip pagalvoji.

- Na, gerai, verčiau dabar eik ir nunešk tą savo pyragą paršiukams, - pasakė Merilė. - Joks žmogus jo negalės valgyti, netgi Džeris Buotas.

Dvidešimt antras skyrius
ANĖ SVEČIUOSE

- Na, o šįkart dėl ko tavo akys taip spinduliuoja? - paklausė Merilė Anės, kai toji parlėkė namo iš pašto. - Gal sutikai dar vieną giminingą sielą?

Ir išties, jaudulys tiesiog gaubė Anę, spindėjo akyse, švietė iš kiekvieno veido bruožo. Ji kaip fėja, vėjo skraidinama per švelnų rugpjūčio saulėlydį ir tingius debesis, parstraksėjo taku šokio žingsniu.

- Ne, Merile, bet, ak, ar patikėsite? Rytoj po pietų aš pakviesta į svečius pas pastorių! Ponas Alanas pašte man paliko laiškėlį. Štai pažvelkit, Merile. „Panelei Anei Šerli, Žaliastogiai“. Mane pirmąkart gyvenime pavadino „panele“. Kaip aš nuo to visa suvirpėjau!.. Saugosiu šį laiškėlį amžinai tarp didžiausių savo brangenybių.

- Ponia Alan man sakė, jog ketina kviestis arbatos paeiliui visus savo mokinius iš sekmadieninės mokyklos, - labai šaltai sutiko šį nuostabų įvykį Merilė. - Nėra ko šitaip džiūgauti. Išmok į viską žiūrėti ramiau, vaikeli.

Bet Anei žiūrėti į viską ramiai - būtų reiškę pakeisti savo prigimtį. Ji buvo „atvira siela ir karšta liepsna, ir skaidri rasa“: iš karto ir viską - tiek gyvenimo malonumus, tiek skausmus - išgyvendavo trigubai stipriau nei visi kiti.

Merilė tai jautė ir dėl to jaudinosi, suvokdama, jog staigūs gyvenimo skrydžiai ir nuopuoliai gali skaudžiai sužeisti šią jautrią sielą. Tačiau ji reikiamai neįvertino, jog toks pat stiprus gebėjimas džiaugtis ir žavėtis gali su kaupu atsverti liūdnąsias valandas. Taigi Merilė laikė savo pareiga mokyti Anę nuosakumo ir ramumo, nors Anei tie dalykai buvo tokie pat svetimi kaip ir saulės spinduliui, tviskančiam ant upokšnio. Pati sau Merilė liūdnai pripažino, jog kol kas šiuo klausimu nedaug tepasistūmėjo į priekį. Sužlugus kokioms nors svarbioms viltims ar planams, Anė krisdavo į „sielvarto gelmes“. O jiems išsipildžius, pakildavo į „svaiginamas džiaugsmo aukštumas“. Merilė jau buvo beprarandanti viltį šią gyvenimo paklydėlę paversti pavyzdinga, kuklių

manierų ir orios laikysenos mergaite. Tačiau vargu ar ji tikėjo, jog tokią Anę mylėtų labiau negu dabar.

Tą vakarą Anė nuėjo gulti tyli ir liūdna, nes Matijus pasakė, jog vėjas pasisuko į šiaurės rytus, ir rytoj gali būti lietaus. Tuopos lapų šnaresys apie namą jai irgi kėlė nerimą – jis taip priminė lietaus lašų barbenimą. O kimus, tolimas įlankos šniokštimas, kurio anksčiau ji klausydavosi susižavėjusi, nes jai patiko tas keistas, melodingas, vaiduokliškas gausmas, dabar tai vargšei mergaitei, taip trokštančiai gražios dienos, skambėjo kaip audros ir nelaimės pranašas. Anei atrodė, jog rytas niekada neišauš.

Tačiau viskam ateina pabaiga – netgi nakčiai, turinčiai užleisti vietą dienai, kurią esi pakviestas į svečius pas pastorių. Rytas, priešingai Matijaus spėlionėms, išaušo giedras, ir dėl to Anė jautėsi kaip su sparnais.

– Ak, Merile, šiandien kažkodėl į viską, viską noriu žiūrėti su meile, – plaudama indus po pusryčių šūktelėjo ji. – Neįsivaizduojate, kokia aš jaučiuosi gera! Argi nebūtų nuostabu, jeigu šitaip jausčiausi amžinai? Neabejoju, jog pasidaryčiau tiesiog pavyzdinga, jeigu mane kasdien kviestų į svečius. Bet ak, Merile, tai labai iškilmingas momentas. Aš taip jaudinuosi... O kas, jeigu nemokėsiu tinkamai elgtis?

Suprantat, aš dar niekad nesisvečiavau pastoriaus namuose ir nesu tikra, ar išmanau visas etiketo taisykles, nors visą laiką, kai tik čia atvykau, nuolat skaitydavau etiketo skyrelį „Šeimos šauklyje“. Aš taip baiminuosi, kad padarysiu kokią kvailystę arba ką nors pamiršiu. Ar mandagu antrąkart įsidėti valgio, kuris labai patinka?

- Visos tavo bėdos, Ane, kyla dėl to, kad tu per daug galvoji apie save. Turėtum galvoti apie ponį Alan, apie tai, kas jai labiausiai patiktų, - pasakė Merilė. Kažkaip pirmąsyk gyvenime ji trinktelėjo tokį glaustą ir prasmingą patarimą. Anė akimirksniu jį priėmė.

- Jūs teisi, Merile. Aš stengsiuos visai apie save negalvoti.

Anės vizitas, matyt, apsiėjo be jokių „etiketo pažeidimų“, nes temstant, kai didingas, aukštas dangaus skliautas puikavosi krukų ir rožių spalvos debesų juostomis, ji grįžo namo pilna palaimos ir, atsisėdusi ant didelės, raudonos smiltainio plokštės netoli virtuvės durų ir paguldžiusi savo garbanotą išvargusią galvelę Merilei ant kelių, viską mielai išpasakojo.

Per ražienas, nuo kėniais apaugusių kalvelių vakaruose vis atskriedavo vėsaus vėjelio gūšiai ir sušiauš-

davo klevų lapus. Virš sodo žibėjo ryški žvaigždė, o virš Įsimylėjėlių tako skraidžiojo jonvabaliai, tai pasislėpdami papartyne ar po medžių šakomis, tai vėl išnirdami. Pasakodama Anė juos stebėjo ir keistai jautė, kad ir vėjas, ir žvaigždės, ir jonvabaliai yra susiję vieni su kitais ir sudaro kažkokią nenusakomai malonią, žavingą vienovę.

- Ak, Merile, tai buvo nuostabu! Jaučiu, jog gyvenau ne veltui, ir visada taip jausiuos, net jeigu daugiau ir niekad nebūsiu pakviesta į svečius pas pastorių. Kai nuėjau, ponია Alan pasitiko mane prie durų. Ji vilkėjo puikutėlę švelniai rožinio muslino suknelę su daugybe paraukimų ir rankovėm iki alkūnių ir atrodė tiesiog kaip angelas. Aš manau, Merile, jog tikrai norėčiau ištekėti už pastoriaus, kai užaugsiu. Pastorius nekreiptų dėmesio į mano rusvus plaukus, nes apie tokius žemiškus dalykus jis visai negalvotų. Bet, žinoma, pastoriaus žmona turi būti iš prigimties gera, o aš tokia niekad nebūsiu, tad turbūt nėra prasmės apie tai ir galvoti. Jūs gi žinote, vieni žmonės būna iš prigimties geri, o kiti - ne. O aš esu iš tų kitų. Ponia Lind sako, jog aš su prigimtine nuodėme. Kad ir kiek stengčiausi būti gera, man niekad taip nepavyks kaip tiems, kurie iš prigimties geri. Man rodos, tai beveik tas pats kaip

su geometrija. Bet ar jums neatrodo, kad žmogaus pastangos irgi šį tą reiškia? Ponia Alan yra viena iš tų, kurie geri iš prigimties. Aš be galo ją myliu. Suprantat, būna tokių žmonių – kaip Matijus ir ponia Alan – kuriuos pamilsti iškart ir be jokio vargo. Ir būna tokių – kaip ponia Lind – kuriuos pamilsti tik po didelių pastangų. Supranti, jog *privalai* juos pamilti, nes jie tiek daug visko žino ir tiek daug daro bažnyčios labui, tačiau visą laiką turi sau apie tai priminti, nes kitaip – užmirštum. Pas pastorių svečiavosi dar viena mergaitė, iš Baltasmėlių sekmadieninės mokyklos. Jos vardas Loreta Bredli, ji labai puiki mergaitė. Na, nepasakyčiau, kad man gimininga siela, bet vis tiek puiki. Mes taip elegantiškai siurbčiojom arbatėlę, ir manau, jog aš visai sėkmingai laikiausi etiketo taisyklių. Paskui ponia Alan grojo pianinu ir dainavo ir mus su Loreta irgi įkalbėjo dainuoti. Ponia Alan sako, jog mano geras balsas, ir sako, kad aš privalau giedoti sekmadieninės mokyklos chore. Įsivaizduokit, kaip aš suvirpėjau vien nuo tos minties. Aš taip norėjau giedoti chore kartu su Diana, tačiau manydavau, jog apie tokią garbę nėra ko nė svajoti. Loreta turėjo anksti išeiti namo, nes šįvakar Baltasmėlių viešbutyje didelis koncertas, ir jos sesuo ten deklamuos. Loreta sako,

jog amerikiečiai, kurie apsistoja viešbutyje, rengia koncertus kas antrą savaitę, o surinktus pinigus skiria Šarlotetauno ligoninei, ir kad jie daugelį Baltasmėlių gyventojų kviečia deklamuoti. Loreta sako, jog irgi tikisi kurią nors dieną būti pakviesta. Aš tik pasižiūrėjau į ją su pagarbia baime... Kai jinai išėjo, mudvi su poniam Alan iš širdies pasišnekėjome. Aš jai papasakojau viską – apie poniją Tomas ir dvynukus, apie Keitę Moris ir Violetą ir kaip atsiradau Žaliastogiuose, ir apie vargą su geometrija. Ir tikėsit ar ne, Merile? Ponia Alan man pasakė, jog jai irgi nesisekė geometrija. Neįsivaizduojat, kaip tai mane įkvėpė. Jau buvau beišeinanti, kai į pastoriaus namus užsuko ponia Lind. Ir ką jūs sau manot, Merile? Mokyklos įgaliotiniai nusamdė naują mokytoją. Ir tai... panelė! Vardu Miurielė Steisė. Argi ne romantiškas vardas? Ponia Lind sako, jog Evonlyje dar niekad nemokytojavo moteris, ir, jos manymu, tai grėsminga naujovė. Bet man atrodo, tiesiog nuostabu, kai tavo mokytoja – mergina, ir neišmanau, kaip reikės ištvirti dar tas dvi savaites iki mokslo metų pradžios. Taip norisi kuo greičiau ją pamatyti!

Dvidešimt trečias skyrius
**GARBĖS GYNIMAS ANEI BLOGAI
BAIGIASI**

Taip jau nutiko, jog Anei teko ištvirti ilgiau negu dvi savaites. Nuo to įvykio su pyragu, paskanintu skausmo malšinamuoju skysčiu, praėjo beveik mėnuo, taigi pats laikas buvo pakliūti jai į kokią nors naują bėdą. Mažų klaidelių nė neverta minėti: pavyzdžiui, kai per išsiblaškimą ji išpylė nugriebtą pieną ne į kibirą su kiaulių jovalu, o į podėlyje stovinčią pintinę su siūlų kamuoliais, arba kai visa paskendusį svajonėse ėjo rąstų tilto pakraščiu ir nužengė stačiai į upelį.

Praėjus savaitei nuo viešnagės pastoriaus namuose vaišės suruošė Diana Bari.

- Labai kuklias ir tik rinktinei draugijai, - patikino Anė Merilę. - Bus tik mūsų klasės mergaitės.

Jos labiai smagiai vaišinosi, ir nieko bloga neįvyko iki to laiko, kol, truputį persisotinusios tų savo žaidimų ir slapta ilgėdamosi kaip nors netikėtai paįšdaigauti, visos išėjo Barių sodan. Netrukus tokia išdaiga atsirado ir buvo pavadinta „iššūkiu“.

Iššūkiai tuo metu buvo labai madinga Evonlio mokinių pramoga. Pirmieji juos pradėjo berniukai, bet netrukus paplito ir tarp mergaičių. Išeitų didelė knyga, jeigu surašytum visas tos vasaros kvailystes, iškrėstas Evonlyje tų, kuriems buvo „mestas iššūkis“.

Pirmiausia Kerė Sloun pasakė, jog Rubina Gilis neišdrįs įlipti į milžinišką seną gluosnį, augantį prie paradinių durų. Rubina Gilis, nors ir mirtinai bijodama riebių žalių vikšrų, kuriais, kaip buvo girdėjusi, visas medis aplipęs, be to, baimindamasi sulaukti mamos rūstybės, jeigu kartais įplėštų savo naująją muslino suknelę, žinoma, vikriai išsiropštė kur reikėjo ir visiškai suglumino Kerę Sloun.

Tada Džosė Paj padaršino Džeinę Endrius kaire koja apšokuoti aplink sodą nė sykio nesustojus ir nepalietus žemės dešiniąja. Džeinė Endrius žvaliai pradėjo, bet po trečio posūkio neišlaikė ir turėjo pripažinti savo pralaimėjimą.

Kadangi Džosė džiūgavo labiau, negu leidžia mandagumas, Anė Šerli paakino ją pražygiuoti per viršų

lentų tvoros, kuri juosė sodą iš rytų pusės. Reikia pasakyti, jog „žygis“ tvoros viršum reikalauja didesnio šaltakraujiškumo ir kojų vikrumo, negu galėtų pamanyti tas, kuris nėra šito bandęs. Tačiau Džosė Paj, nors ir stokojanti tam tikrų savybių, lemiančių populiarumą, turėjo įgimtų gabumų laiptoti tvoromis ir jais, suprantama, naudojosi. Ji perėjo Barių tvora taip gracingai ir lengvai, lyg norėdama pasakyti, kad tokie niekai jai nėra joks iššūkis. Jos žygdarbis, nori nenori, sukėlė pasigėrėjimą, nes daugelis mergaičių, bandžiusių vaikščioti tvoromis, buvo patyrusios visokių nesėkmių ir galėjo tinkamai tai įvertinti. Džosė, visa švytėdama, nušoko nuo tvoros ir metė pergalingą žvilgsnį į Anę.

Anė krestelėjo savo rusvąsias kasas.

– Nepasakyčiau, jog pereiti tokia žemute lentų tvora yra kažkas nepaprasta, – pasakė ji. – Merisvilyje pažinojau mergaitę, kuri galėdavo pereiti stogo kraigu.

– Netikiu, – tvirtai ištarė Džosė. – Netikiu, kad kas nors galėtų pereiti stogo kraigu. Bent jau tu tai tikrai negalėtum.

– Aš? Negalėčiau? – nepagalvojusi leptelėjo Anė.

- Na, tai pamėgink, - įžūliai pasiūlė Džosė. - Tai mano iššūkis tau: užlipti ir pereiti pono Bario virtuvės stogo kraigu.

Anė išblyško, tačiau išėities nebebuvo. Nuėjo prie namo, kur stovėjo kopėčios, atremtos į virtuvės stogą. Visos penktokės vienu balsu ištarė: „Ak!“ - iš dalies susižavėjusios, iš dalies išsigandusios.

- Ane, nereikia, - puolė maldauti Diana. - Nukrisi ir užsimuši. Nekreipk dėmesio į tą Džosę Paj. Nesąžininga skatinti žmogų tokiems pavojingiems dalykams.

- Aš privalau. Mano garbė pastatyta ant kortos, - iškilmingai pasakė Anė. - Aš arba pereisiu tuo stogu, Diana, arba mirsiu. Jeigu žūčiau, pasilik atminimui mano žiedelį iš perlinių karoliukų.

Visoms užgniauzus kvapą, Anė užlipo kopėčiomis, pasiekė kraigą, atsistojusi ant to nesaugaus pagrindo išsitiesė, pagavo pusiausvyrą ir ėmė eiti, lyg per miglą suvokdama, jog atsidūrė pernelyg aukštai nuo žemės, ir jog vaikščioti stogo kraigu nelabai padės ir laki vaizduotė. Vis dėlto jai pavyko žengti keletą žingsnių, kurie, deja, baigėsi katastrofa. Ji susvyravo, prarado pusiausvyrą, suklupo, parpuolė ir nubildėjo žemyn per saulės įkaitintą stogo šlaitą, graibstydamą ir laužydama laukinių vynuogių

ūglius. Išsigandęs žiūrovių ratelis apačioje sutartinai sušuko siaubo šūksnį.

Jeigu Anė būtų nukritusi nuo stogo toje pusėje, iš kurios užlipo, Diana tikriausiai iš karto būtų tapusi žiedelio iš perlinių karoliukų paveldėtoja. Laimė, ji nusirito į kitą pusę, kur stogo šlaitas tęsėsi ir virš prieangio ir beveik siekė žemę, tad nukristi ten buvo ne taip pavojinga. Vis dėlto kai Diana ir kitos mergaitės – išskyrus Rubiną Gilis, kuri tik sustingo kaip kuolas ir puolė isteriškai raudoti – kaip paklaidusios nudūmė kitapus namo, rado Anę išblyškusią ir sudribusią tarp išdraskytų ir nulaužytų laukinių vynuogių.

– Ane, ar tu gyva? – sukliko Diana ir puolė prie savo draugės ant kelių. – Ak, Ane, brangute, išstark nors žodelį, pasakyk man, ar tu gyva?

Begaliniam visų mergaičių džiaugsmui (ypač Džosės Paj, kuri, nors ir negarsėjo lakia vaizduote, bet vis dėlto jau spėjo išvysti savo ateitį, paženklintą kaltės dėl ankstyvos ir tragiškos Anės Šerli mirties), Anė iš lėto atsisėdo ir kaip iš po žemių prabilo:

– Taip, Diana, aš esu gyva, bet, atrodo, susitrenkiau iki sąmonės netekimo.

– Kurią vietą? – sukūkčiojo Kerė Sloun. – Oi, kurią gi vietą, Ane?

Nespėjus Anei atsakyti, pasirodė ponias Bari. Ją pastebėjusi, Anė pabandė atsistoti ant kojų, tačiau tik šaižiai aiktelėjo iš skausmo ir vėl sudribo.

- Kas atsitiko? Kur tu užsigavai? - reikliai paklausė ponias Bari.

- Kulkšnij, - sudejavo Anė. - Oi, Diana, būk gera, surask savo tėtį, gal jis pargabens mane namo. Jaučiu, jog pati niekaip nesugebėsiu pareiti. Ir, be abejo, negalėčiau paršokuoti ant vienos kojos - juk Džeinė nesugebėjo net aplink sodą apšokuoti.

Merilė buvo sode ir skynė vasarinius obuolius, kai staiga išvydo poną Bari, kuris, perėjęs tiltelį, ėmė kopti įkalnėn. Šalia jo žygiavo ponias Bari, o paskui jį traukė ištisa mažų mergaičių procesija. Ponas Baris ant rankų nešė Anę, kurios galva geibiai gulėjo jam ant peties.

Ir tą akimirką Merilei atsivėrė akys. Staiga užgriuvusi baimė persmelkė ją iki širdies gelmių ir privertė suvokti, ką jai reiškė Anė. Jau anksčiau ji sau prisipažino, jog Anė jai patinka - ne, ji netgi pamilo Anę. Tačiau dabar, kaip paklaikusi lėkdama nuokalnėn, ji suprato, jog Anė jai brangesnė už viską pasaulyje.

- Pone Bari, kas jai atsitiko? - gaudydama kvapą, išbalusi ir susijaudinusi paklausė Merilė. Nuosaikioji, santūrioji Merilė!

Atsiliepė pati Anė, kilstelėjusi galvą.

- Per daug nesigąsčiokit, Merile. Aš tikėjau stogo kraigu ir nukritau. Tikriausiai pasitempiau kojų sausgysles. O juk galėjau ir sprandą nususukti, Merile. Matykime šviesiąją dalykų pusę.

- Išleisdama tave į tas vaišes, turėjau suvokti, jog tau kas nors panašaus būtinai atsitiks, - griežtai ir piktokai, tačiau su palengvėjimu ištarė Merilė. - Neškite ją čia, pone Bari, ir paguldykite ant sofos. O Dieve, betgi jinai apalpusi!

Taip ir buvo. Išsipildė dar vienas Anės troškimas: įveikta skausmo, ji apalpo ir dabar gulėjo visai be sąmonės.

Matijus, skubiai pašauktas iš laukų, tuoj pat išvažiavo gydytojo. Gydytojas netrukus atvyko ir nustatė, jog sužeidimas daug rimtesnis, negu visi manė. Anei buvo lūžusi koja per kulkšnį.

Tą vakarą, kai Merilė užkopė į palėpės kambarėlį, kuriame gulėjo išbalusi mergaitė, iš lovos atsklido gailus balselis:

- Ar jums labai manęs gaila, Merile?

- Tai tavo pačios kaltė, - atsakė Merilė, užtraukusi užuolaidas ir degdama lempą.

- Todėl jūs ir turėtumėte manęs gailėtis, - pasakė Anė, - nes mintis, jog tai tik mano vienos kaltė, ir yra pati sunkiausia. Jeigu galėčiau kaltinti ką nors kitą, man būtų daug lengviau. Bet kaip jūs, Merile, būtumėt pasielgusi, jeigu jus kas nors būtų paaiškinęs pereiti stogo kraigu?

- Aš būčiau dar tvirčiau atsirėmusi kojomis į kietą žemelę, ir tegul mane „akina“ kiek nori. Kokios nesąmonės! - atsakė Merilė.

Anė atsiduso.

- Taip, bet jūs tokios stiprios valios, Merile. O man jos stinga. Tiesiog pajutau, jog neištverčiau Džosės Paj pašaipų. Ji paskui piktdžiugiautų, kol aš gyva būčiau. Ir dar manau, jog aš ir taip smarkiai nukentėjau, taigi jūs nebeturėtumėt ant manęs labai pykti, Merile. Šiaip ar taip, prarasti sąmonę - ne kažin koks malonumas. Ir kai daktaras tvarkė mano kulkšnį, irgi baisiai skaudėjo. Negalėsiu vaikščioti šešias ar septynias savaites - o taip noriu pamatyti naująją mokytoją! Kol aš pasirodysiu mokykloje, ji visai jau nebebus nauja... O Gil... o su mokslais visi bus mane aplenkę. Ak, kokia aš kankinė nusidėjėlė!

Tačiau stengsiuosi viską narsiai ištvirti, Merile, jeigu tik jūs nepyksit ant manęs.

- Gerai, gerai, nepyksiu, - pasakė Merilė. - Tu esi nelaimėlė - be jokių abejonių. Tačiau, kaip pati sakai, dėl to turėsi atkentėti kaip reikiant. Nagi, o dabar pamėgink truputį užvalgyti.

- Kaip gerai, kad mano tokia laki vaizduotė! - pasakė Anė. - Tikiuosi, ji man nuostabiai patarnaus. Kaip manot, Merile, ką daro žmonės, kurie visai neturi vaizduotės, kai susilaužo šonkaulius?

Per tas septynias tolesnes savaites Anė ne kartą turėjo progą pasidžiaugti dėl savo vaizduotės. Tačiau ne tik vaizduotė teikė jai paguodos. Ji susilaukdavo daugybės svečių. Nebuvo dienos, kad iš mokyklos neužbėgtų viena ar kelios mergaitės ir neatneštų jai gėlių, knygų. Jos papasakodavo, kas dedasi Evonlio jaunimėlio pasaulyje.

- Visi man buvo tokie geri ir malonūs, Merile, - laiminga atsiduso Anė, kai pirmąkart pagaliau peršlubčiojo per kambarį. - Ne kažin koks džiaugsmas būti prikaustytai prie lovos, bet tai turi ir šviesiąją pusę. Išsiaiškini, kiek daug draugų turi. Net pats inspektorius ponas Belas mane aplankė, ir koks jis puikus žmogus! Žinoma, jis nėra man gimininga siela, bet vis tiek jis man patiko, ir baisiai gailiuosi,

jog kažkada kritikavau jo maldas. Dabar tikiu, jog jis meldėsi iš širdies, tik buvo taip įpratęs prie tų maldų, jog atrodydavo, kad jos jam visai nerūpi. Jeigu truputį pasistengtų, tikrai įveiktų tą trūkumą. Aš padariau jam aiškią užuominą. Pasakiau, jog labai daug pastangų įdėjau, kol mano pačios maldos pasidarė įdomios. O jis man viską papasakojo apie tai, kaip būdamas berniukas irgi buvo susilaužęs koją. Kaip keista galvoti, jog inspektorius Belas kažkada buvo berniukas. Net ir mano vaizduotė neišneša. Kai pamėginu jį įsivaizduoti mažą berniuką, vis tiek regiu su žilomis žandenomis ir akiniais – taip, kaip jis atrodo sekmadieninėje mokykloje – tik mažo ūgio. O ponią Alan įsivaizduoti mažą mergaitę – visai lengva. Ponia Alan mane aplankė keturiolika kartų. Juk galima tuo didžiuotis, Merile? Kai pastoriaus žmona turi tiek visokių reikalų! Ir kaip žavu, kad suspėja dar ir tave aplankyti! Ir niekad nesako, jog esi pati kalta ir galbūt dabar iš to pasimokysi. Ponia Lind tik tai ir kalė man į galvą, kai ateidavo. Ir kalbėdavo taip, lyg pati tuo netikėtų. Netgi Džosė Paj mane aplankė. Aš priėmiau ją kaip galėdama mandagiai, nes, manau, ji labai apgailestauja paskatinusi mane pereiti per stogo kraigą. Jeigu būčiau užsimušusi, ją visą gyvenimą būtų graužusi sąžinė. Diana buvo ištikima

mano draugē, užeidavo kasdien, kad praskaidrintu man vienatvę. Bet vis dėlto kaip džiaugiuosi, kad greit galėsiu eiti mokyklon, nes tiek visko įdomaus prisiklausiau apie naująją mokytoją... Mergaitės visos kaip viena mano, kad ji nuostabi. Diana sako, jos tokie gražūs garbanoti plaukai ir žavios akys. Ji puikiai rengiasi. O jos suknelių rankovės tokios pūstos, kad niekas Evonlyje tokių nematęs. Kas antrą penktadienį po pietų ji rengia deklamacijas, ir visi turi ką nors padeklamuoti arba suvaidinti dialogą. Ak, koks džiaugsmas vien apie tai pagalvojus! Džosė Paj sako, kad nekenčia deklamacijų, bet tai dėl to, kad ji neturi vaizduotės. Diana ir Rubina Gilis ir Džeinė Endrius kitam penktadieniui rengia dialogą, kuris vadinasi „Ryto svečias“. O tais penktadieniais, kai deklamacijų nebūna, panelė Steisė visus vedasi į mišką, į „lauko“ pamoką, ir jie ten tyrinėja paparčius, gėles ir paukščius. O kiekvieną rytą ir vakarą būna kūno kultūros pamokos. Ponia Lind sako apie tokius dalykus nėra girdėjusi, ir viskas esą tik dėl to, kad mokytoja – moteris. Bet man atrodo, tai turi būti nuostabu, ir, tikiuosi, paaiškės, jog panelė Steisė yra man gimininga siela.

- Vienas dalykas, kuris tikrai paaiškėjo, Ane, - pasakė Merilė, - kad, krisdama nuo Barių stogo, liežuvio tu nė kiek nesusižalojai.

Dvidešimt ketvirtas skyrius
**PANELĖ STEISĖ IR JOS MOKINIAI RENGIA
KONCERTĄ**

Buvo jau spalio mėnuo, kai Anė vėl galėjo eiti mokyklon – nuostabus spalio mėnuo, visas raudonas, geltonas... Rytais slėniai būdavo kaupini minkšto rūko – sakytum, rudens mėnuo dvasia supylė į dideles taures, kurias saulė turi išgerti iki dugno: išgerti ametisto, purpuro, sidabro, rožinės ar žydros spalvos rūką. Iškrisdavo sodri rasa – laukai, rodos, apsigaubė sidabro rūbais, o tankių miškų ądubas nuklojo gausybė sausų lapų, kurie šiugždėjo po kojomis. Beržų takas pavirto geltonu skliautu, o paparčiai šalia jo išdžiūvo ir parudavo. Ore tvyrojo aitrus rudens kvapas, jautrinantis širdis mažoms panelėms, visai ne vėžliškai, o gana skubiai ir noriai kulniuojančioms į mokyklą. Koks džiaugsmas buvo vėl atsisėsti į žemą rudą suolą

šalia Dianos, išvysti Rubiną Gilis, draugiškai linkčiojančią iš kitos suolų eilės, ir gauti laiškėlį iš Kérés Sloun arba „kramtukės“ gabalėlį iš Julijos Bel, sėdinčios paskutiniame suole. Pasidrožusi pieštuką ir išsidėliojusi ant suolo kartoninius paveikslėlius, Anė giliai ir palaimingai atsiduso. Gyvenimas vis dėlto tikrai įdomus!

Naujoji mokytoja iškart tapo dar viena tikra ir nuoširdžia jos drauge. Panelė Steisė buvo linksma, simpatinga jauna mergina, turinti Dievo dovaną užkariauti ir išlaikyti savo mokinių palankumą bei pažadinti jų proto ir dvasios galias. Dėl tokio poveikio Anė pražydo kaip gėlė ir nešė namo susižavėjusiam Matijui ir kritiškajai Merilei kuo džiugiausių naujienų apie mokyklos gyvenimą ir planus.

- Aš myliu panelę Steisę iš visos visos širdies, Merile. Ji laikosi kaip tikra dama ir jos balsas toks malonus. Kai ji taria mano vardą, aš *instinktyviai* jaučiu, jog ji ištars „ė“ gale. Šiandien po pietų buvo deklamacijos. O kad jūs ten būtumėt buvusi ir girdėjusi, kaip aš deklamavau „Mariją Stiuart, Škotijos karalienę“! Visą širdį tam atidaviau. Kai ėjome namo, Rubina Gilis man pasakė, jog kai aš skaičiau eilutę „Dabar sudie, manoji mylinti širdie“, jai kraujas gyslose stingo.

- Gal kurią dieną tu ir man galėtum tai padeklamuoti kur nors tvarte? - paprašė Matijus.

- Žinoma, padeklamuosiu, - pagalvojusi atsakė Anė, - tačiau nebeišeis taip gerai, tuo esu tikra. Nebus tokio jaudulio, kaip kad būna klasėje: prieš tave minia mokinių, ir visi užgniaužę kvapą gauda kiekvieną tavo žodį. Deja, nesugebėsiu taip padaryti, kad jūsų gyslose kraujas stingtų.

- Ponia Lind sako, kad praeitą penktadienį jai kraujas stingo gyslose, kai pamatė jūsų berniūkščius, besikariančius į viršūnes tų aukštų medžių ant Belo kalvos, prie varnų lizdų, - įsiterpė Merilė. - Stebiuosi, kodėl panelė Steisė skatina tokius dalykus.

- Bet mums reikėjo varnų lizdų gamtos pažinimui, - paaiškino Anė. - Tai buvo pamoka po atviru dangum. Tos pamokos, Merile - tiesiog pasaka! Ir panelė Steisė taip įdomiai viską paaiškina... Paskui mes turime parašyti apie tai rašinį, ir mano rašiniai - geriausi.

- Labai negražu taip girtis. Tegul apie tavo rašinius sprendžia mokytoja.

- Taigi ne aš, o *jina* taip pasakė, Merile. Ir aš nė kiek nesigiriu. Kaip galėčiau girtis, kai esu tokia nevykėlė per geometriją? Beje, ir geometriją imu po truputį suprasti. Panelė Steisė taip gerai išaiškina.

Vis dėlto iš to dalyko aš niekada nebūsiu pirmūnė, o tai, patikėkit, labai mane žemina. Bet užtat rašinius tikrai mėgstu. Dažniausiai panelė Steisė leidžia mums rašyti apie ką norime, bet kitą savaitę reikės parašyti rašinį apie kokį nors žymų žmogų. Labai sunku pasirinkti kurį nors vieną iš daugybės žymių žmonių. Kaip puiku būti žymiam, kad po mirties apie tave rašytų rašinius, ar ne? Ak, kaip norėčiau būti žymi! Manau, kai užaugsiu, tapsiu gailėstingąja sesele ir Raudonojo Kryžiaus siunčiama vyksiu į atviro mūšio laukus, skleisdama mielaširdystę. Žinoma, jeigu tik manęs neišsiųs kaip misionierės kur nors į užsienį. Būtų labai romantiška, tačiau, kad taptum misionieriumi, privalai būti labai geras, o man tai didžiausias kliuvinys. Mums kasdien būna ir kūno kultūros pamokos. Nuo jų daraisi grakštesnis, ir gerėja virškinimo procesas.

- Gerėja virškinimas! Kvailystės! - pasakė Merilė, kuriai visa tai iš tiesų atrodė nesąmonės.

Tačiau visos pamokos po atviru dangum ir deklamacijos penktadieniais, ir kūno kultūros pratimai nublanko prieš sumanymą, kurį panelė Steisė išdėstė mokiniams lapkričio mėnesį. Evonlio mokyklos mokiniai surengsį koncertą, kuris vyksiąs salėje per Kalėdas, o jo kilnūs tikslas - surinkti lėšų

mokyklos vėliavai. Mokiniai visi iki vieno susižavėjo tuo sumanymu ir iškart ėmė sudarinėti koncerto programą. O iš visų būsimųjų koncertuotojų niekas taip nesijaudino, kaip Anė Šerli, kuri atsidavė šiam reikalui visa širdimi. Tik Merilė sugebėjo ją pristabdyti. Merilei visas tas sumanymas atrodė niekų vertas.

- Tik kemšat galvosna visokias nesąmones ir švaistote laiką, kuri turėtų skirti pamokoms, - bambėjo ji. - Aš nepritariu vaikų koncertams ir lakstymams po repeticijas. Tai tik skatina tuštybę, pasipūtimą ir pratina dykai šlaistytis.

- Bet pagalvokite apie didįjį tikslą, - nenusileido Anė. - Vėliava ugdyt mūsų patriotizmą, Merile.

- Nesąmonė! Apie patriotizmą jūs mažiausiai galvojate. Jums svarbiausia - linksmybės.

- Taip, bet kai gali suderinti patriotizmą ir linksmybę, argi tai ne puiku? Rengti koncertą - išties didžiausias malonumas. Šešias dainas atliks mūsų choras, o Diana dainuos solo. Aš vaidinsiu du dialogus: „Bendruomenės kova su paskalomis“ ir „Fėjų karalienė“. Berniukai irgi vaidins vieną dialogą. Ir dar aš deklamuosiu du eilėraščius, Merile. Net drebėti imu, kai apie tai pagalvoju, bet tas drebulys labai malonus. O pabaigoje parodysim gyvąjį pa-

veikslą „Tikėjimas, Meilė, Viltis“. Jame dalyvauja ir Diana, ir Rubina, ir aš – visos apsisupusios baltom skraistėm ir palaidais plaukais. Aš būsiu Viltis, va šitaip sudėjusi rankas ir va taip pakėlusį akis. Aš ketinu parepetuoti ant aukšto, todėl neišsigąskit, jeigu išgirsite mano dejones. Per vieną eilėrašį aš turiu sudejuoti taip, kad širdys suvirpėtų, o gerai artistiskai sudejuoti, Merile, nėra lengva. Džosė Paj vaikšto paniurusi, nes negavo to vaidmens, kurio norėjo. Ji norėjo būti Fėjų karaliene. Būtų buvę tiesiog juokinga, nes kas gi matė tokią storą Fėjų karalienę kaip Džosė? Fėjų karalienės turi būti grakščios. Karalienė bus Džeinė Endrius, o aš būsiu jos garbės palydoje. Džosė sako, jog rusvaplaukė fėja tokia pat juokinga kaip ir stora fėja, bet aš nepaisau, ką Džosė šneka. Aš turėsiu ant galvos baltų rožių vainikėlį, o Rubina Gilis paskolins man savo batelius, nes aš pati taigi neturiu. Suprantat, fėjoms būtinai reikia batelių. Argi galėtumėt įsivaizduoti fėją, apsiavusią aulinukais? Ypač su variu kaustytom nosimis? O salę papuošim eglų ir kėnių šakomis, ant kurių priraišiosim roželių iš tampomo popieriaus. Kai visi žiūrovai susės į vietas, Ema Vait ims groti vargonėliais maršą, ir mes visi įžygiuosim išsirikiavę po du. Ak, Merile, žinau, jūs ne taip entuziastingai žiūrėte

į tą koncertą kaip aš, bet argi nėra kiek nesitikite, jog jūsų Anė per jį pasirodys geriausiai?

- Visa, ko aš tikiuosi, yra tai, kad tu gražiai elgsies. Ir nuoširdžiai džiaugsiuos, kai visa toji sumaištis bus praėjusi, ir tu apsiraminsi. O dabar iš tavęs jokios naudos, kol galva prikimšta dialogų, dejonijų ir gyvųjų paveikslų. Ir tikras stebuklas, kad liežuvis dar tau nenudilo.

Anė atsiduso ir patraukė už kluono, kur Matijus skaldė malkas. Žalsvame danguje kabo jauno mėnulio pjautuvas ir švietė pro belapes klevo šakas. Anė įsitaisė ant malkų rietuvės ir ėmė pasakoti apie koncertą Matijui, neabejodama, jog šįkart turės palankų ir pritariantį klausytoją.

- Nu, kaip matau, tai bus labai geras koncertas. Ir tikiuosi, jog tu savo vaidmenis atliksi puikiai, - pasakė Matijus šypsodamasis ir žiūrėdamas į nekantrų, pagyvėjusį veidelį.

Anė jam irgi nusišypsojo. Jiedu buvo puikiausi draugai, Matijus ne kartą dėkojo laimingajai savo žvaigždei, kad nėra atsakingas už Anės auklėjimą. Tai buvo išskirtinė Merilės pareiga. Jeigu Anę būtų reikėję auklėti jam, būtų tekę nuolatos rinktis tarp nuoširdaus jausmo ir pareigos. O dabar jis galėjo, anot Merilės, „paikinti Anę“ kiek tik nori. Bet galų

gale čia nebuvo nieko smerktina: kartais truputį pagirdamas padarai tiek pat gera, kaip ir labai protingai „auklėdamas“.

Dvidešimt penktas skyrius
MATIJUS REIKALAUJA PŪSTŲ RANKOVIŲ

Matijus išgyveno dešimt nemalonių minučių. Vieną šaltą rūškaną gruodžio pavakarę jis užėjo į virtuvę ir prisėdo kampe ant malkų dėžės nusiauti sunkių savo batų, nepastebėjęs, jog Anė ir būrelis jos bendraklasių svetainėje repetuoja „Fėjų karalienę“. Jos ką tik linksmi juokdamosi ir plepėdamos nubildėjo per holą ir įbėgo į virtuvę. Jos irgi nepastebėjo Matijaus, kuris susigūžė prietemoje už malkų dėžės, vienoje rankoje laikydamas batą, o kitoje battraukį, ir droviai tas dešimt minučių stebėjo, kaip jos dedasi kepuraites, velkasi švarkelius ir kalba apie vaidinimą bei koncertą. Anė stovėjo tarp jų, tokia pat švytinti ir pakili kaip visos. Bet staiga Matijus suvokė, jog nuo savo draugių ji kažkuo skiriasi. Ir labiausiai Matijų sujaudino tai, kad jis išvelgė skirtumą, kurio

neturėtų būti. Anės veidas buvo skaistesnis, akys didesnės ir apvalesnės, kai kurie bruožai švelnesni nei kitų – netgi drovusis, nepastabūs Matijus išmoko matyti tokius dalykus. Tačiau skirtumas, kuris jį sutrikdė, buvo visai kitoks. Taigi – koks?

Šis klausimas kankino Matijų dar ilgai, kai mergaitės, susikibusios už parankių, nužygiavo ilgu, apledėjusiu takeliu, o Anė vėl prisėdo prie knygų. Jis negalėjo tuo klausimu tartis su Merile, nes jautė, kad toji nė nesusimąščiusi tik paniekinamai purkštelėtų ir pasakytų, jog tarp Anės ir kitų mergaičių išvelgia tik vieną skirtumą: tos mergaitės kartais patyli, o Anė – niekada. O iš to, Matijaus nuomone, menka nauda.

Tą vakarą, Merilės pykčiui, jis griebėsi savo pypkės, tikėdamasis, jog taip bus lengviau viską apmąstyti. Po dviejų valandų dūmijimo ir gilių apmąstymų Matijus pagaliau suvokė – Anė ne taip apsirengusi kaip visos kitos!

Kuo ilgiau Matijus apie tai mąstė, tuo labiau įsitikino, kad Anė niekada nevilkéjo taip, kaip kitos mergaitės – nuo pat atvykimo į Žaliastogius. Merilė ją visą laiką rengė paprastom tamsiom suknelėm – visada vienodai pasiūtom. Jeigu Matijus ir žinojo, kad esama tokio dalyko kaip mada – tai ir viskas,

ką jis išmanė apie drabužius. Bet dabar jis neabejojo, kad Anės suknelių rankovės atrodė ne taip, kaip kitų mergaičių. Prisiminė bendraklasių būrelį, kuris tą vakarą buvo apsupęs Anę: visos linksmų spalvų – raudonomis, žydromis, rožinėmis, baltomis – suknelėmis, ir nusistebėjo, kodėl Merilė amžinai ją rengia taip niūriai ir negražiai.

Aišku, tikriausiai taip reikia. Merilė išmano geriau, Merilė ją auklėja. Tikriausiai tam turi kokių nors svarbių, paslaptinių motyvų. Bet argi taip jau pakenktų, jeigu mergaitė turėtų vieną gražią suknelę – na, kad ir tokią kaip Dianos Bari. Matijus nusprendė, kad jis įtaisys Anei tokią suknelę. Juk to tikrai nebus galima aiškinti kaip kišimosi ne į savo reikalus. Iki Kalėdų liko tik dvi savaitės. Graži nauja suknelė bus labai tinkama dovana. Matijus patenkintas atsiduso, padėjo į vietą pypkę ir nuėjo miegoti. Merilė atlapojo visas duris, kad namai išsivėdintų.

Jau rytojaus popietę Matijus susiruošė į Karmodį pirkti suknelės, pasiryžęs įveikti kad ir didžiausius nemalonumus ir baigti tą reikalą. Jautė, jog tai nebus lengva. Kai kurių dalykų Matijus mokėjo nusipirkti ir netgi pasiderėti dėl jų. Tačiau gerai žinojo, jog, perkant suknelę mergaitei, teks pasikliauti parduotoju malone.

Po ilgų svarstymų Matijus nusprendė eiti į Samuelio Lousono parduotuvę, o ne į Viljamo Blero. Tiesą sakant, Katbertai visada pirkdavosi pas Viljamą Blerą. Tai buvo toks pat sąžinės reikalas, kaip lankyti presbiterionų bažnyčią ir rinkimuose balsuoti už konservatorius. Bet Viljamas Bleras turėjo dvi dukras, kurios dažnai aptarnaudavo pirkėjus, o Matijus bijojo jų kaip ugnies. Gal sugebėtų apsipirkti ir pas jas, jeigu gerai žinotų, ko reikia, ir galėtų parodyti pirštu. Bet dabar, kai reikia aiškintis ir tartis, Matijus turėjo būti tikras, jog už prekystalio ras vyrą. Taigi jis eis pas Lousonus, kur jį aptarnaus Samuelis arba jo sūnus.

Deja! Matijus nežinojo, jog Samuelis neseniai išplėtojo savo verslą ir pasisamdė pardavėją moterį. Tai buvo jo žmonos dukterėčia, išties labai smarki panelė, aukštu, pasvirusiu kuodu, didelėm, apvaliom rudom akim ir plačia, kerinčia šypsena. Apsirengusi ji buvo madingiau, negu reikia, mūvėjo keletą apyrankių, kurios blykčiojo, žvangčiojo ir skimbčiojo vos tik pajudinus ranką. Jau vien nuo to, kad ją čia pamatė, Matijus suglumo, o tos apyrankės tiesiog suparalyžiavo jam sąmonę.

- Kuo galėčiau jums padėti, pone Katbertai? - guviai ir meilikaudama pasiteiravo panelė Liucija Haris, abiem plaštakomis plekšnodama į prekystalį.

- Ar turite kokių... na... sakysim, kokių nors sodo įrankių? - išmikčiojo Matijus.

Panelė Haris pažiūrėjo į jį truputį nustebusi, bet tai ir suprantama, nes nedažnai gruodžio vidury žmonės teiraujasi sodo įrankių.

- Atrodo, yra užsilikęs vienas ar pora grėbliukų, - atsakė ji, - bet jie ant aukšto tarp visokių griozdų. Einu, pasižiūrėsiu.

Kol jos nebuvo, Matijus sutelkė savo išblaškytas mintis ir jausmus kitam pabandymui.

Kai panelė Haris sugrįžo su grėbliu rankose ir linksmai pasiteiravo: „Ar dar ką nors šiandien pirkite, pone Katbertai?“ - Matijus suėmė save į rankas ir atsakė: „Nu, kad jau priminėt, tai dar norėčiau... įsigyti... tai yra... apžiūrėti... ne, nusipirkti... žolės sėklų“.

Panelė Haris buvo girdėjusi, jog Matijus Katbertas yra keistas vyriškis. Bet dabar nusprendė, kad jis kaip reikiant kuoktelėjęs.

- Žolių sėklų pas mus būna tik pavasarį, - paniekinamu tonu paaiškino ji. - Šiuo metu jokių sėklų neturime.

- Ak, žinoma, žinoma... iš tikrųjų, - sumikčiojo nelaimingasis Matijus, imdamas grėbliuką ir sukdamas prie durų.

Atsidūręs ant slenksčio, susivokė, jog neužmokėjo už pirkinį, ir nuliūdęs grįžo atgal. Kol panelė Haris skaičiavo gražą, jis sukaupė jėgas paskutiniam beviltiškam bandymui.

- Nu... jeigu aš labai jūsų nesutrukdysiu... dar norėčiau... tai yra... norėčiau užmesti akį... į cukrų.

- Balto ar nevalyto? - kantriai pasiteiravo panelė Haris.

- Nu... gal... nevalyto, - jau visai liūdnai atsakė jai Matijus.

- Štai ten stovi statinaitė, - žvangčiodama savo apyrankėmis parodė panelė Haris. - Šiuo metu turime tik vienos rūšies.

- Aš... paimsiu dvidešimt svarų, - pasakė Matijus. Kaktą jam išmušė prakaito lašai.

Tik pusiaukelėje iki namų Matijus atsitokėjo. Tai buvo siaubingas išbandymas, bet, galvojo jis, taip jam ir reikia - nėra ko landžioti po svetimas parduotuves. Parėjęs namo, grėblį paslėpė pašiūrėje, tačiau cukrų teko nešti Merilei.

- Nevalytas cukrus! - aiktelėjo Merilė. - Kas tau šovė į galvą šitiek jo pripirkti? Juk žinai, kad šitokio

aš beveik nevarčiau – tik košei samdiniams ir meduoliniam pyragui. Samdinį jau atleidom, o pyrago jau kažin kada nekepa. Tai netikęs cukrus, o dar toks rupus ir tamsus... Pas Viljamą Blerą paprastai tokio cukraus nė nebūna.

– Aš... pamaniau, kad kada nors gal pravers... – išsisukinėdamas atsakė Matijus.

Apgalvojęs susiklosčiusią padėtį, Matijus nusprendė, jog, norint iš jos išsisukti, reikalinga moteris. Merilė šiam reikalui netiko: Matijus jautė, kad ji iškart šliūkštelėtų vandens į liepsnojantį laužą. Lieka tik ponija Lind, nes daugiau nė vienos Evonlio moteriškės Matijus nedrįstų klausti patarimo. Taigi jis ir iškeliavo pas poniją Lind, ir geroji moteriškė iškart nuėmė naštą susirūpinusiam kaimynui nuo pečių.

– Išrinkti suknelę dovanų Anei? Žinoma, galiu. Rytoj kaip tik važiuosiu į Karmodį, taigi ir nupirksiu. Ar nori ko nors ypatinga? Ne? Puiku, tada vadovausiu savo nuomone. Man atrodo, Anei tiktų graži, sodriai rudos spalvos suknelė. Kiek žinau, Viljamas Bleras yra gavęs tokios spalvos šilko. Tikriausiai tu norėsi, kad aš ją ir pasiūčiau, nes jeigu tą darytų Merilė, Anė, ko gero, per anksti užuostų, ir staigmenos nebeliktų? Gerai, aš pasiūsiu. Ne... koks čia vargas. Aš mėgstu siūti. Siūsiu pagal savo dukterėčios, Dže-

nės Gilis, matmenis, nes jos su Ane panašios kaip du vandens lašai – turiu galvoje figūrą...

– Nu... aš tau be galo dėkingas, – pasakė Matijus, – ir... ir... nu, nežinau... bet, man rodos, dabar rankoves siuva kitaip nei anksčiau. Jeigu ne per daug įkyrėsiu, tai... tai prašyčiau jas pasiūti naujoviškai.

– Pūstas? Žinoma. Dėl to gali nė trupučio nesi-
jaudinti, Matijau. Pasiūsiu jas pagal pačią paskutinę
madą, – pasakė ponია Lind. O kai Matijus išėjo, pati
sau dar pridūrė: – Bus tikras malonumas išvysti tą
mergaitę nors sykį žmoniškai aprengtą. Taip, kaip
ją rengia Merilė – tiesiog juokinga, ir tuziną kartų
buvau jai tą atvirai besakanti. Tačiau vis prikū-
davau liežuvį, nes matau, jog Merilė nepageidauja
jokių patarimų ir galvoja, kad ji apie vaikų auklėjimą
išmano daugiau už mane, nors ir yra sena pana. Bet
taip jau būna. Žmonės, kurie išaugino keletą vaikų,
žino, jog nėra vieno amžino auklėjimo metodo, kuris
tikėtų visiems vaikams. Bet tiems, kurie išvis vaikų
neturėję, atrodo, jog viskas aišku ir paprasta – kaip
du kart du keturi. Bet gyvas žmogus nepaklūsta arit-
metikos taisyklėms, ir štai šiuo požiūriu Merilė
smarkiai klysta. Aš spėju, jog šitaip Anę rengdama
ji nori išugdyti kuklumo jausmą. Bet panašu, kad
taip elgdamasi greičiau išugdys pavydo ir nepasi-

tenkinimo jausmą. Neabejoju, kad tas vaikas mato skirtumą tarp savo ir kitų mergaičių drabužių. Bet tik pamanykit: net Matijus tai pastebėjo! Tas vyrelis ima busti po šešiasdešimties metų miego.

Kitas dvi savaites Merilė suvokė, jog kažkas guli Matijui ant smegenų, bet iki Kūčių vakaro, kai ponija Lind atnešė naująją suknelę, taip ir neatspėjo – kas. Merilė iš principo laikėsi labai mandagiai, nors greičiausiai jai nepatiko diplomatiškas ponios Lind aiškinimas, kad ji pasiuvusi tą suknelę todėl, kad Anė nesužinotų apie ją per anksti.

– Tai štai kodėl tas dvi savaites Matijus atrodė toks paslaptingas ir šypsojosi sau į ūsą, ar ne? – pasakė ji niūrokai, bet be pykčio. – Taip ir jaučiau, kad bus sugalvojęs kokią kvailystę. Na, turiu pasakyti, jog, mano galva, Anei nereikėjo naujos suknelės – šį rudenį pasiuvau jai tris geras, šiltas ir praktiškas. Dar viena suknelė – tai tik nereikalingos išlaidos. Štai, matau, vien rankovėms sunaudota tiek medžiagos, kad iš jos pasiūtum visą bliuzelę. Tu tik skatini Anės tuštybę, Matijau, o ji ir dabar jau pasipūtusi kaip povas. Na, tikiuosi, galų gale ji bus patenkinta, nes dėl tų kvailų rankovių jau seniai miršta, vos tik jos atėjo į madą, nors daugiau, po to pirmojo karto, apie jas nebeužsiminė. O tos rankovės pučiamos

vis labiau ir labiau ir darosi vis juokingesnės. Jau ir dabar atrodo kaip balionai. Po metų tos, kurias jas nešios, turės eiti pro duris skersos...

Kalėdų rytas išaušo pasipuošęs baltai. Gruodis buvo labai švelnus, ir žmonės tikėjosi žalių Kalėdų. Bet paskutinę naktį gerokai pasnigo, ir visas Evonlis pasikeitė. Anė susižavėjusi žvilgtelėjo pro šalčio išrašytą savo kambarėlio langą. Eglės Vaiduoklių miške buvo nuostabios, pūkuotos. Beržai ir laukinės vyšnios – lyg perlais nusagstytos. Per dirvonus bėgo sniego jūros bangelės. O tyras oras tiesiog spragėte spragėjo nuo švaros ir grynumo. Anė nubildėjo žemyn taip džiaugsmingai spygaudama, kad jos balsas aidėjo po visus Žaliastogius.

– Su Šventom Kalėdom, Merile! Su Šventom Kalėdom, Matijau! Argi ne stebuklingos šios Kalėdos? Aš taip džiaugiuosi, kad pasnigo. Be sniego Kalėdos atrodo kaip netikros, ar ne? Man nepatinka žalios Kalėdos. Jos ir nebūna žalios, jos būna tik bjauriai parudavusios ir pilkos. Ir kodėl žmonės sako, kad jos žalios? Vaje... vaje... Matijau, ar čia man? Ak, Matijau!

Matijus drovėdamasis išvyniojo suknelę iš popieriaus gniužulo ir išskleidė ją, priekaištingai žvilgtelėjęs į Merilę, kuri su apsimestiniu abejingumu pylė

vandenį į arbatinį, tačiau akies kampučiu vis dėlto gana dėmesingai stebėjo visą tą sceną.

Anė paėmė suknelę ir pagarbiai tylėdama žvelgė į ją. Ak, kokia ji buvo graži – malonaus, švelniai rudo, blizgančio šilko! Sijonas skoningai klostytas ir dar su paraukimais; liemuo išradingai išsiuvinėtas pagal paskutinę madą; maža gofruota apykaklaitė apsiūta smulkiais nėriniais. O rankovės!.. Jos vainikavo visą grožybę. Ilgi, iki pat alkūnių rankogaliai, o virš alkūnių – du nuostabūs pūpsniai, skiriami raukinių ir rudo šilkinio kaspino juostelių.

– Čia tau Kalėdų dovana, Ane, – droviai ištarė Matijus. – Nugį... nu... Ane, ar tau ji nepatinka? Nu... liaukis.

Mat Anės akys staiga sublizgo nuo ašarų.

– *Nepatinka!* Ak, Matijau! – Anė permetė suknelę per kėdės atkaltę ir sunėrė rankas. – Matijau, ji tiesiog tobula. Ak, aš niekaip nesugebėsiu jums atsidėkoti. Tik pažiūrėkit į tas rankoves! Ak, atrodo, lyg sapnuočiau laimingą sapną...

– Na, gerai jau gerai, gal leisi mums ir papusryčiauti? – nutraukė ją Merilė. – Turiu tau pasakyti, Ane, jog, mano nuomone, tau nereikėjo naujos suknelės. Bet kad jau Matijus tau ją įtaisė, žiūrėk, kad nešiotum rūpestingai. Ponia Lind tau čia dar paliko

kaspiną plaukams. Jis rudas ir tinka prie suknelės. O dabar sėskis prie stalo.

- Nežinau, ar galėsiu nuryti nors kąsni, - vis dar apsvaigusi pasakė Anė. - Pusryčiai atrodo tokia kasdienybė šią jaudinančią valandą. Geriau jau paganysiu akis į tą suknelę. Kaip džiaugiuosi, kad pūstos rankovės vis dar madoj. Man vis atrodydavo, kad aš neištversiu, jeigu jos išeis iš mados, o aš tokios suknelės taip ir nebūsiu vilkėjusi. Suprantat, aš niekad nebūčiau patyrusi tikro džiaugsmo. Ir kaip gražu iš ponios Lind pusės, kad ji man dovanojo tuos kaspinus. Jaučiu, jog dabar tikrai turėčiau būti labai gera mergaitė. Štai tokiom akimirkom kaip dabar aš labai apgailestauju, kad nesu pavyzdinga mergaitė, ir visad pasiryžtu tapti tokia ateityje. Bet kažkodėl, kai apninka visokios pagundos, labai sunku tą pasiryžimą tesėti. Ir vis dėlto - dabar tikrai dar labiau pasistengsiu.

Kai kasdieniškieji pusryčiai pasibaigė, ant medinio tiltelio per daubą pasirodė Diana - maža, žvitri figūrėlė raudonu apsiaustu. Anė pasileido nuokalne jos pasitikti.

- Su Šventom Kalėdom, Diana! Ir ak, kokios tos Kalėdos žavingos! Turiu tau kai ką nuostabaus parodyti. Matijus padovanojo man puikutėlę suknelę

ir su tokiom rankovėm... Net įsivaizduoti ką nors gražiau nesugebėčiau.

- O aš tau dar ką turiu, - gaudydama kvapą, atsiliepė Diana. - Štai... ta dėžutė. Teta Džozefina mums atsiuntė didžiulę siuntinių dėžę, pilną visokių daiktelių, ir čia tau. Būčiau atnešusi tau ją vakar vakare, bet siuntinys atėjo tik sutemus, o aš dabar visad nekaip jaučiuosi, kai einu per Vaiduoklių mišką sutemus.

Anė atidarė dėžutę ir žvilgtelėjo vidun. Pirmiausia pamatė atviruką su užrašu „Linksmų Šventų Kalėdų mielajai Anei“. O paskui - mažų, dailių batelių porą iš plonos odos, su apvaliomis nosimis, atlasiniais kaspinėliais ir žvilgančiomis sagtelėmis.

- Ak, - šūktelėjo Anė. - Diana, šito jau per daug! Tikriausiai aš sapnuoju.

- Aš sakau, jog tai Likimo dovana, - atsakė Diana. - Dabar tau nebereikės skolintis batelių iš Rubinos, ir ačiū Dievui, nes jie tau dviem numeriais per dideli, ir būtų siaubinga klausytis, kaip fėja šlepsena per sceną. Džosė Paj tiesiog džiūgautų. O tu žinai, kad užvakar po repeticijos Robas Raitas išėjo namo kartu su Gerta Paj? Ar esi ką nors panašaus gyvenime girdėjusi?

Visi Evonlio mokinukai tą dieną karštligiškai jaudinosi, nes reikėjo papuošti salę, tada laukė pasutinė, generalinė, repeticija.

Vakare koncertas turėjo didžiulį pasisekimą. Nedidelė salė buvo pilna pilnutėlė žiūrovų, visi artistai pasirodė puikiai, tačiau Anė tapo to renginio žvaigžde, ir net pavyduoliai, tokie, kaip Džosė Paj, negalėjo šito paneigti.

- Ak! Ar ne stulbinamas šis vakaras? - atsidūsėjo Anė, kai viskas jau buvo praėję, ir jiedvi su Diana keliavo namo per tamsą, stebimos žvaigždėto dangaus.

- Viskas vyko labai sklandžiai, - dalykiškai atsakė Diana. - Spėju, jog mes surinkome kokį dešimt dolerių. Tik pagalvok, ponias Alan ketina apie tai parašyti į Šarlotetauno laikraštį.

- Ak, Diana, negi mes tikrai išvysime savo vardus laikraštyje? Net sudrebu apie tai pagalvojusi... Tu labai elegantiškai padainavai, Diana. Aš didžiavau si labiau negu tu pati, kai tave antrą kartą kvietė į sceną. Ir pasakiau sau: „Tai mano karščiausiai draugei šitaip ploja...“

- O tavo deklamacijos! Vos sienos neišvirto nuo plojimų, Ane. Tas liūdnasis eilėraštis buvo ypač žavus.

- Ak, Diana, aš taip prisinervinau. Kai ponias Alanas ištarė mano vardą, tikrai neatsimenu, kaip užlipau į sceną. Jaučiau, tarsi milijonas akių žiūrėtų į mane ir matytų kiaurai. Ir vieną akimirką išsigandau, kad išvis neįstengsiu prasižioti. Ir tada pagalvojau apie savo nuostabius pūpsnius ant rankovių ir įsidrąšinau. Suvokiau, jog turiu būti verta šitų savo rankovių, Diana. Taigi ir pradėjau. Ir atrodė, jog mano balsas sklinda iš kažkur toli toli, jaučiausi lyg kokia papūga. Visa laimė, kad aš tiek daug repetavau ant aukšto, nes kitaip nieko nebūtų išėję. O vaitojau aš gerai, ką?

- Taip, iš tikrųjų, tu vaitojai žavingai, - patikino Diana.

- Kai atsisėdau, mačiau, kaip senoji ponias Sloun nusišluostė ašaras. Kaip malonu buvo nuo minties, jog aš kažkam sujaudinau širdį... Kaip romantiška dalyvauti koncertuose, ar ne? Ak, tai išties įsimintinas įvykis.

- O berniukų dialogas koks puikus, ar ne? - pasakė Diana. - Gilbertas Blaitas vaidino nuostabiai, Ane. Aš vis pagalvoju, kad tu labai negražiai elgiesi su Gilbertu. Palauk, leisk man pasakyti. Kai tu išbėgai iš scenos po to fėjų dialogo, tau iš plaukų iškrito viena roželė. Mačiau, kaip Gilbertas ją pakėlė ir

įsikišo į kišenėlę ant krūtinės. Štai kaip. Tu esi tokia romantikė, tad, manau, tau turėtų būti dėl to malonu.

- Manęs visiškai nejaudina jokie tos būtybės poelgiai, - pasipūtusi atsakė Anė. - Man tiesiog gaila laiko apie jį galvoti, Diana.

Tą vakarą Merilė ir Matijus, kurie pirmą kartą per dvidešimt metų buvo išsiruošę į koncertą, Anei nuėjus miegoti, kuri laiką dar sėdėjo virtuvėje prie židinio.

- Nu... man atrodo, mūsų Anė pasirodė ne blogiau už kitus, - didžiuodamasis pasakė Matijus.

- Taip, iš tiesų, - sutiko Merilė. - Ji tikrai gabi, Matijau. Ir, beje, ji labai gražiai atrodė. Aš buvau priešiška nusiteikusi dėl to koncerto, bet dabar matau, kad nieko bloga jame nebuvo. Šiaip ar taip, šį vakarą aš didžiavausi Ane, nors jai šito sakyti neketinu.

- Nu, aš irgi ja didžiavausi ir taip jai ir pasakiau, kol ji dar buvo čia, - pasakė Matijus. - Mums reikia pagalvoti, ką galime jos labai padaryti, Merile. Manau, jog vien Evonlio mokyklos jai neužteks.

- Dar turime laiko apie tai pagalvoti, - atsakė Merilė. - Kovo mėnesį jai sueis dar tik trylika. Nors šįvakar krūptelėjau pagalvojusi, kaip ji užaugo - visai didelė! Ponia Lind tą suknelę pasiuvo ilgoką, ir dėl

to Anė atrodo tokia aukšta. Ji labai gabi, ir manau, kad geriausia, ką galime jai padaryti – tai išsiųsti mokytis į seminariją. Bet apie tai metus kitus dar nėra reikalo kalbėti.

– Bet nieko bloga retkarčiais apie tai pagalvoti, – tarė Matijus. – Tokius dalykus verta gerai apsvarstyti iš anksto.

Dvidešimt šeštas skyrius

APSAKYMŲ KLUBAS

Evonlio mokiniams atrodė labai sunku vėl sugrįžti į nuobodžią kasdienybę. Ypač Anei – po dviejų savaitių, kai ji nuolat gurkšnojo iš džiaugsmų ir džiaugsmelių taurės – viskas atrodė baisiausiai lėkšta, nusibodę ir beprasmiška. Argi įmanoma grįžti prie tų paprastų malonumų, kuriais mėgavaisi seniai seniai prieš koncertą? Iš pradžių, kaip Anė sakė Dianai, tai atrodė neįmanoma.

– Aš giliai įsitikinusi, Diana, jog gyvenimas jau niekada nebebus toks kaip anais senais laikais, – liūdnai pasakė ji, lyg kalbėdama apie mažų mažiausiai penkiasdešimties metų senumo įvykius. – Galbūt po kurio laiko aš prie to vėl priprasiu, tačiau bijau, kad koncertai visiškai išmuša žmones iš kasdienybės vėžių. Spėju, kad dėl to Merilė jų ir nemėgsta.

Merilė tokia nuovoki moteriškė. Turbūt geriau būti nuovokiai, bet aš kažkodėl nelabai noriu tokia būti, nes nuovokūs žmonės tokie neromantiški. Ponia Lind sako, jog man negresia pavojus tapti nuovokiai, bet ką gali žinoti. Šią akimirką jaučiu, jog užaugusi gal ir galėčiau tokia pasidaryti. Bet tikriausiai tai todėl, kad esu pervargusi. Vakar vakare ilgai negalėjau užmigti. Tik gulėjau ir vis galvojau ir galvojau apie koncertą. Tokie renginiai turi vieną nuostabią ypatybę: juos labai malonu vėliau prisiminti.

Tačiau galų gale Evonlio mokykloje vėl viskas sugrižo į senas vėžes ir prie senos tvarkos. Tiesa, koncertas savo pėdsakus paliko. Rubina Gilis ir Ema Vait, kurios susiginčijo, kam sėdėti pirmoj eilėj, nebesisėdo į vieną suolą, ir daug žadėjusi trejų metų draugystė iširo. Džosė Paj ir Julija Bel „nesikalbėjo“ tris mėnesius, nes Džosė Paj pasakė Besei Vrait, kad Julija Bel, užlipusi į sceną deklamuoti, nusilenkė taip, jog atrodė lyg kaklą trūkčiojantis viščiukas, o Besė tai pasakė Julijai. Niekas iš Slounų nenorėjo turėti reikalų su Belais, mat Belai pareiškė, jog Slounams buvo skirta per daug programos numerių, o Slounai į tai atsakė, jog Belai nesugebėjo tinkamai atlikti ir tų kelių numerių, kuriuos buvo gavę. Ir pagaliau – Čarlis Slounas susimušė su Mudžiu Sper-

dženu Makfersonu, nes Mudis Sperdženas pasakė, jog Anė Šerli po koncerto per daug užrietusi nosį, užtat Mudis Sperdženas ir buvo „sutriuškintas“. Tada Mudžio Sperdženo sesuo, Ela Maja, nusprendė iki pavasario „nesikalbėti“ su Ane Šerli. O šiaip, išskyrus šiuos mažus apsigalvėjimus, mažojoje panelės Steisės karalystėje viskas klostėsi sklandžiai ir pagal tvarkaraštį.

Praėjo žiema. Ji buvo neįprastai švelni, o sniego prisnigo taip mažai, jog Anė su Diana į mokyklą vos ne kasdien galėjo eiti Beržų taku. Anės gimimo dieną jiedvi žingsniavo juo pasišokinėdamos ir be perstojo plepėjo, tačiau budriai viską aplink stebėjo ir klausėsi, nes panelė Steisė buvo sakiusi, jog netrukus reikės parašyti rašinį „Pasivaikščiojimas žiemą miške“ – taigi jos turėjo būti pastabios.

- Tik pagalvok, Diana, man šiandien trylika metų, – pagarbiai prislopinusi balsą ištarė Anė. – Man net sunku suvokti, jog esu jau paauglė. Kai širyt prabudau, pasirodė, jog dabar viskas turi būti kitaip. Tau jau visas mėnuo kaip trylika, taigi jau esi prie to pripratusi, o aš dar ne. Gyvenimas dabar atrodo daug įdomesnis. Po dvejų metų aš būsiu jau visai suaugusi. Kaip gera pagalvojus, jog tada galėsiu vartoti iškilmingus žodžius, ir niekas nesijuoks.

- Rubina Gilis sako, jog kai tik jai sukaks penkiolika, iškart susiras kavalierių, - atsakė Diana.

- Tai Rubei Gilis daugiau niekas ne galvoj, tik kavalieriai, - paniekinamai atsakė Anė. - Ji alpsta iš laimės, jeigu kas nors jos vardą užrašo ant sienos, nors ir apsimeta, kad baisiai niršta. Tačiau taip kalbėti turbūt yra užgaulu?.. Ponia Alan sako, jog ji niekad negalėtų apie ką nors užgauliai kalbėti, tačiau tokios kalbos ima ir išsprūsta, nė nespėjus gerai pagalvoti, ar ne? Aš niekaip negaliu kalbėti apie Džosę Paj, neįterpusi kokio nors užgaulaus žodžio, todėl visai apie ją nekalbu. Tu tikriausiai tai pastebėjai. Aš stengiuosi būti kuo panašesnė į ponią Alan, nes laikau ją tobula. Ponas Alanas irgi apie ją yra tokios nuomonės. Ponia Lind sako, kad jis dievina kiekvieną žemės lopinėlių, ant kurio atsistoja jo žmona, o, jos nuomone, dvasininkas neturėtų taip labai žavėtis jokių mirtinguoju. Bet, Diana, juk dvasininkai irgi žmonės ir, kaip visi, yra nuodėmingi. Praeitą sekmadienį po pietų aš taip įdomiai pasikalbėjau su poniu Alan apie neįveikiamas nuodėmes. Labai nedaug klausimų, kuriuos padoru aptarinėti sekmadieniais, o šis yra vienas iš tokių. Mano neįveikiama nuodėmė - per daug laki vaizduotė, per ją užmirštu savo pareigas. Aš iš visų jėgų stengiuosi

ją įveikti, ir dabar, kai man jau tikrai trylika metų, galbūt seksis geriau.

- Po ketverių metų mes jau galėsime šukuotis plaukus į viršų, - pasakė Diana. - Alisai Bel dar tik šešiolika, o jinai jau sukelia plaukus ant viršugalvio. Bet man tai atrodo juokinga. Aš palūkėsiu iki septyniolikos.

- Jeigu mano nosis būtų su tokia kuprele kaip Alisos Bel, - ryžtingai pasakė Anė, - aš ne... bet ne! Nesakysiu, kaip aš elgčiausi, nes tai bus labai įžeidu. Be to, imčiau jos nosį lyginti su savąja, o tai tuštybė. Manau, nuo to laiko, kai išgirdau tą komplimentą apie savo nosį, aš per daug apie ją galvoju. Bet man tas taip malonu... Ak, Diana, žiūrėk, ten kiškis. Jį pravartu įsidėmėti mūsų rašiniui apie mišką. Iš tikrųjų atrodo, jog ir žiemą miškai tokie pat žavūs kaip ir vasarą. Medžiai tokie balti ir tylūs - tartum miegotų ir sapnuotų gražius sapnus.

- Aš su malonumu rašysiu tą rašinį, kai ateis laikas, - atsidūsėjo Diana. - Apie mišką aš sugebėsiu parašyti, bet tai, ką mes turime atnešti pirmadienį, yra siaubinga. Na ir sugalvojo panelė Steisė - patiems sukurti apsakymą!

- Kodėl? Juk tai taip lengva!

- Tau lengva, nes turi gerą vaizduotę, - atkirto Diana, - bet ką tu darytum, jeigu būtum gimusi be vaizduotės? Tikriausiai tu jau dabar esi tą pasakojimą sukūrusi?

Anė linktelėjo galvą, iš visų jėgų stengdamasi neatrodyti pernelyg savimi patenkinta doruolė, ir vaizdavo nuliūdusią.

- Aš parašiau jį pirmadienį vakare. Jis vadinasi „Pavydi varžovė, arba Ir mirtis neišskirs“. Perskaičiau jį Merilei, ir ji pasakė, jog tai niekai ir nesąmonės. Tada perskaičiau jį Matijui, ir jis pasakė, jog apsakymas nuostabus. Štai tokia kritika man patinka. Tai graži, liūdna istorija. Visą laiką, kol rašiau, pati verkiau kaip vaikas. Tai pasakojimas apie dvi gražuoles - viena vardu Kordelija Monmorensi, o kita Džeraldina Seimur - kurios gyveno tame pačiame kaimelyje ir buvo nuoširdžiai viena prie kitos prisirišusios. Kordelija buvo karališko grožio brunetė, juodais kaip naktis plaukais ir tamsiom, liepsnojančiom akim. Džeraldina - karališka blondinė, garbanotais, geltonais kaip auksas plaukais ir aksominėm violetinėm akim.

- Niekad nesu mačiusi violetinių akių, - suabejojo Diana.

- Aš irgi nemačiau. Aš jas tiesiog įsivaizdavau. Man norėjosi ko nors nepaprasto. Be to, Džeraldina išsiskyrė alebastro kakta. Aš jau išsiaiškinau, kaip atrodo alebastro kakta. Štai kokie trylikametės privalumai: sužinai daug daugiau negu būdama dvylikos.

- Na, ir kas nutiko Kordelijai ir Džeraldinai? - jau susidomėjusi tų dviejų veikėjų likimais, paklausė Diana.

- Jos augo viena šalia kitos ir vis gražėjo, kol sulaukė šešiolikos. Tada į kaimelį atvyko Bertramas de Vjeras ir pamilo gražuolę Džeraldiną. Jis išgelbėjo jai gyvybę, kai pasibaidęs arklys ėmė lėkti su vežimu šuoliais. Jinai apalpo jam ant rankų, o jis nešė ją namo tris mylias, nes, kaip supranti, vežimas subyrėjo į šipulius. Man buvo sunkoka įsivaizduoti, kaip jis jai pasipiršo, nes čia aš neturiu jokios patirties. Paklausiau Rubinos Gilis, gal ji žino, kaip vyras pasiperša merginai, nes maniau, kad šiuo klausimu ji tikras autoritetas - juk turi tiek daug ištekėjusių seserų. Rubina man papasakojo, jog kai Malkolmas Endrius piršosi jos seseriai Siuzanai, ji buvo pasislėpusi sandėliuke šalia svetainės. Ir ji sakė, jog Malkolmas pranešė Siuzanai, kad tėvas perleido ūkį į jo rankas, ir tada paklausė: „Ką tu pasakytum,

jeigu šį rudenį mes susituoktume?“ O Siuzana atsaikiusi: „Gerai... ne... Nežinau... Leisk pagalvoti.“ Ir štai taip akimirksniu jie susižadėjo. Bet man toks susižadėjimas atrodė nelabai romantiškas, todėl galų gale turėjau įsivaizduoti pati. Mano apsakyme tai įvyko tarp gausybės gėlių ir labai poetiškai: Bertramas atsiklaupė ant kelių, nors Rubina Gilis sako, jog mūsų laikais taip nebebūna... Džeraldinos atsakymas jam užėmė visą sąsiuvinio puslapį. Kaip tau, galiu prisipažinti, jog su tuo atsakymu labai vargau. Aš jį perrašiau penkis kartus, ir dabar laikau savo šedevru. Bertramas jai padovanojo briliantinį žiedą ir karolius iš rubinų ir pasakė, jog jų povestuvinė kelionė būsianti po Europą, nes jis esąs neįtikėtinais turtingas. Tačiau tada jų gyvenimo taką, deja, ėmė temdyti debesys. Mat Kordelija slapta irgi mylėjo Bertramą, ir kai Džeraldina papasakojė jai apie sužadėtuves, ji tiesiog įsiuto, ypač kai pamatė karolius ir briliantinį žiedą. Visa jos meilė Džeraldinai pavirto baisia neapykanta, ir ji prisiekė niekada neleisianti jai ištekėti už Bertramo. Tačiau apsimetė, jog ir toliau lieka jos karšta draugė. Vieną vakarą jiedvi stovėjo ant tilto, po kuriuo sūkuriavo šėlstanti srovė, ir Kordelija, manydama, jog niekas jų nemato, įstūmė Džeraldiną upėn beprotiškai kva-

todama: „Cha cha cha!“ O Bertramas viską matė ir puolė į upės tėkmę šaukdamas: „Aš išgelbėsiu tave, neprilygstamoji mano Džeraldina“. Deja, jis buvo pamiršęs, kad nemoka plaukti, ir juodu abu nuskendo, laikydami vienas kitą glėbyje. Netrukus jų kūnus vanduo išplukdė į krantą. Ir palaidojo juos bendrame kape, o laidotuvės buvo tokios didingos, Diana. Daug romantiškiau baigti apsakymą mirtimi, o ne vestuvėmis. O Kordelija nuo sąžinės graužimo išprotėjo ir ją uždarė į pamišėlių namus. Nusprendžiau, jog toks atpildas jai už nusikaltimą – visai poetiškas.

– Kaip nuostabu! – atsidūsėjo Diana, kuri atstovavo Matijaus literatūriniam skoniui. – Neįsivaizduoju, kaip tu gali pati sau viena sugalvoti tokių jaudinančių dalykų, Ane. Kad aš turėčiau tokią vaizduotę kaip tavo!

– Turėtum, jeigu tiktai ją ugdytum, – džiugiai pasakė Anė. – Man staiga šovė į galvą viena mintis, Diana. Imkim mudvi, tu ir aš, ir įkurkim apsakymų klubą ir mokykimės juos rašyti. Aš tau pagelbėsiu, kol pagaliau tu pati susidorosi. Supranti, tau reikėtų ugdyti vaizduotę. Ir panelė Steisė taip sako. Tik mes turime tinkamai pradėti. Aš jai papasakojau apie

Vaiduoklių mišką, tai ji pasakė, kad mes ne nuo to pradėjome.

Štai taip atsirado apsakymų klubas. Iš pradžių jam priklausė tik Diana ir Anė, bet netrukus jis padidėjo, kai buvo priimtos Džeinė Endrius ir Rubina Gilis ir dar viena kita mergaitė, kurios jautė, jog turi ugdyti savo vaizduotę. Berniukams klubo durys buvo užtrenktos, nors Rubina Gilis ir laikėsi nuomonės, kad jų priėmimas įneštų gyvumo. Kiekviena klubo narė kas savaitę turėjo sukurti po apsakymą.

- Tai nepaprastai įdomu, - kalbėjo Anė Merilei. - Visos mergaitės turi garsiai perskaityti savo apsakymą, ir tada mes jį aptarinėjame. Mes ketiname šventai juos saugoti, kad mūsų palikuonys galėtų viską perskaityti. Visos pasirašinėjame slapyvardžiais. Mano slapyvardis - Rozamunda Monmorensi. Visoms mergaitėms labai gerai sekasi. Na, Rubina Gilis rašo gal kiek sentimentalokai... Jos apsakymuose per daug meilės linijų, o kaip žinoma, per daug yra blogiau negu per mažai. O Džeinė apie meilę visai nerašo, nes, sako, kai reikia garsiai skaityti, ji labai kvailai jaučiasi. Džeinės apsakymai nepaprastai jausmingi. O Dianos apsakymuose per daug žmogžudysčių. Ji, sako, dažniausiai nežinanti, ką daryti su savo veikėjais, tad juos nužudo, kad atsikratytų. Aš beveik

visada turiu joms patarti, apie ką rašyti, bet man tai nesunku, nes turiu milijonus idėjų.

- Mano nuomone, tas apsakymų rašymas - dar viena kvailystė, - paniekinamai ištarė Merilė. - Prikemšat galvas tų nesąmonių ir švaistot laiką, kurių reikėtų skirti pamokoms. Jau ir skaityti apsakymus - nieko gera, o juos rašyti - dar blogiau.

- Bet mes taip stengiamės, kad jie būtų pamokomi, Merile, - paaiškino Anė. - Aš šito iš visų reikalauju. Visi gerieji veikėjai apdovanojami, o blogieji dera- mai nubaudžiami. Esu tikra, jog tai daro naudingą poveikį. Pamokomoji mintis - didis dalykas! Taip sako ponas Alanas. Aš jam ir poniai Alan perskai- čiau vieną savo apsakymą, ir jie abu pripažino, jog pamokomoji mintis buvo nuostabi. Tiktai juokėsi ne ten, kur reikia. Man labiau patinka, kai klausytojai verkia. Džeinė ir Rubina beveik visada verkia, kai aš pradedu skaityti jausmingiausias vietas. Diana parašė apie mūsų klubą savo tetai Džozefinai, ir teta Džozefina atrašė, kad mes atsiųstume jai keletą savo apsakymų. Taigi mes perrašėme keturis geriausius iš geriausių ir išsiuntėme. Panelė Džozefina Bari mums vėl atrašė, kad savo gyvenime nėra skaičiusi ko nors smagesnio. Tas žodis mus kiek sutrikdė, nes visi apsakymai buvo labai jausmingi, ir beveik

visi jų veikėjai išmirė. Bet vis tiek džiaugiuosi, kad panelei Bari jie patiko. Tai byloja, kad mūsų klubas skleidžia gėrį. Ponia Alan sako, jog visi mūsų poelgiai turėtų siekti tokio tikslo. Aš tikrai stengiuosi nuolat skleisti gėrį, bet labai dažnai, kai tik pasidaro linksma, apie tai užmirštu. Tikiuosi, kai užaugsiu, būsiu nors kiek panaši į ponią Alan. Kaip manote, Merile, ar galiu turėti vilčių?

- Nepasakyčiau, kad reikalai krypsta į tą pusę, - tik taip padrąsino Merilė. - Esu tikra, kad ponias Alan niekad nebuvo tokia kvaištelėjusi užuomarša mergiotė kaip tu.

- Ne, bet ji ne visad buvo tokia gera kaip dabar, - labai rimtai pasakė Anė. - Ji man pati pasakojo. Sakė, jog maža buvo labai išdykusi ir amžinai pakliūdavo į kieno nors nemalonę. Aš taip gerai pasijutau, apie tai išgirdusi... Ar labai nedora, Merile, pasijusti geriau išgirdus, jog ir kiti žmonės yra buvę blogi ir išdykę? Ponia Lind sako, kad nedora. Ponia Lind sako, jog jinai visad būna sukrėsta išgirdusi, jog žmogus yra buvęs nepaklusnus, nesvarbu, suaugęs ar vaikas. Ponia Lind sako girdėjusi, kaip sykį vienas pastorius prisipažino vaikystėje iš savo tetos podėlio pavogęs žiemuoginį pyragaitį, tai nuo tada ji nebegalėjusi to pastoriaus gerbti. Na, man tai šitaip nebūtų. Aš

visad galvočiau, kaip kilnu, kad jis prisipažino, ir dar sakyčiau, kad tai pavyzdys visiems šių dienų berniukams, kurie irgi nusikalsta, bet dėl to gailisi – jie suvoktų, kad užaugę dar gali tapti pastoriais. Štai kaip aš į viską pasižiūrėčiau, Merile.

– O aš jau žiūriu, Ane, – atsakė Merilė, – kad tu seniai turėjai būti suplovusi tas lėkštes. Per savo plepėjimą užgaišai dvigubai ilgiau, negu reikia. Išmok pirma darbą atlikti, o paskui plepėti.

Dvidešimt septintas skyrius
TUŠTYBĖ IR ŠIRDGĖLA

Vieną vėlyvą balandžio vakarą Merilė ėjo namo iš Globos draugijos susirinkimo ir staiga džiaugsmingai suvokė, jog žiema pasibaigė. Džiaugsmas krūptelėjo jos širdy, džiaugsmas, kurį pavasaris atneša ir patiems seniausiems bei liūdniausiems, ir patiems jauniausiems bei linksmiausiems. Merilė nesiėmė narplioti savo minčių ir jausmų. Greičiausiai ji vaizdavosi, jog mąsto apie Globos draugijos narius, apie aukų dėžutę bei kilimą zakristijai, tačiau širdyje jautė besileidžiančios saulės nurausvintų laukų, gaubiamų blyškiai violetinio rūko, ilgų, smailių, anapus upelio nuo eglų ant pievos krintančių šešėlių, tyloje sustingusių, tamsraudoniais pumpurais apsikrovusių klevų, supančių veidrodinio skaidrumo miško tvenkinį, pasaulio pabudimo, slaptųjų gyvybės jėgų,

bruzdančių po pilka velėna, santarvę ir harmoniją. Pavasaris žadino viską aplinkui, ir tvirti, vidutinio amžiaus moters Merilės žingsniai nuo to gilaus, pirmąpradžio džiaugsmo darėsi lengvesni ir skubresni.

Jos akys su meile žvelgė į Žaliastogius, kurie šmėkščiojo pro susipynusias medžių šakas, o jų langų stiklai trumpais, džiugiais blykstelėjimais vis atmušdavo besileidžiančios saulės spindulius. Atsidūrusi ant šlapio takelio, Merilė pagalvojo, koks malonumas eiti namo, kur židinyje linksmai spragsi malkos, ir stalas gražiai padengtas arbatai. O anksčiau, kol Anės dar nebuvo Žaliastogiuose, iš Globos draugijos susirinkimų ji grįždavo į šaltus namus.

Ir, kai įžengusi į virtuvę, rado židinį seniai užgesusį, o Anės nė kvapo, ji pasijuto apvilta ir susierzino. Buvo liepusi Anei lygiai penktai valandai paruošti arbatą, o štai dabar turi skubiai nusivilkti išeiginę suknelę ir taisyti vakarienę ir sau, ir Matijui, kuris tuoj sugrįš, baigęs arti lauką.

- Na ir atsirūgs panelei Anei, kai pareis, - nuožmiai suburbėjo Merilė, dideliu peiliu skaldydama balanas prakuoms - daug energingiau, negu reikėjo. Matijus parėjo ir įsitaisęs kampe kantriai laukė vakarienės. - Bastosi kur nors su Diana, rašo apsakymus arba repetuoja dialogus ar kitokias kvailybes ir

niekad nepagalvoja apie laiką ar savo pareigas. Už tokius dalykus ją tuoj pat reikia nubausti. Tegul ponias Alan sau šneka, kad nėra mačiusi tokios sumanios ir malonios mergaitės kaip Anė. Gal ji ir sumani, gal ir maloni, tačiau jos galva prikimšta visokių nesąmonių, ir niekad negali žinoti, kuri iš jų vėl staiga išbyrės. Vos tik ji atsikrato vienos keistybės, tuoj prilimpa kita. Štai tau! Juk aš dabar sakau tą patį, už ką šiandien Globos draugijoje taip supykau ant Reičelės. Tikrai apsidžiaugiau, kai ponias Alan ją užsistojo. Jeigu ne ji, tikrai būčiau per griežtai atrėžusi Reičelei visų akivaizdoje. Dievaži, Anė turi daugybę trūkumų, ir aš jų nė nebandau neigti. Tačiau ją auklėju aš, o ne Reičelė Lind, kuri ir pačiam angelui Gabrieliui pripaišytą nuodėmių, jeigu tik jis gyventų Evonlyje. Ir vis dėlto Anei nederėjo šitaip visko mesti, kai aš jai liepiau šiandien sėdėti namuose ir tvarkytis. Turiu pasakyti, nepaisant visų jos silpnųjų, ji nėra manęs nepaklausiusi ar ko nors neįvykdžiusi, ir man tikrai apmaudu, kad dabar ji taip pasielgė.

- Nu, aš nežinau, - pasakė Matijus, kuris, būdamas kantrus ir išmintingas, bet svarbiausia - alkanas, pagalvojo, jog dabar geriausia netrukdyti Merilei išlieti pyktį, nes iš patirties žinojo, kad ji

daug greičiau susidoroja su visokiais darbais, jeigu nepradedi jai ne laiku prieštarauti. – Gal tu ją per skubotai smerki, Merilė. Nevadink jos nepatikima, kol neįsitikinsi, kad ji tikrai tavęs nepaklausė. Gal ją dar galima bus pateisinti... Anė moka taip įtikinamai pasiteisinti.

– Jos čia nėra, nors liepiu jai būti, – atšovė Merilė. – Prisiekiu, *šįsyk* jai bus sunku pasiaiškinti taip, kad mane įtikintų. Aišku, Matijau, žinau, kad tu stosi jos pusėn, tačiau ją auklėju aš, o ne tu.

Kol vakarienė buvo paruošta, jau ir sutemo, o Anės, skubiai lekiančios tiltu ar Įsimylėjėlių taku, gaudančios kvapą ir atgailaujančios dėl nepadarytų darbų, vis dar nesimatė. Merilė susiraukusi suplovė ir sudėliojo į vietas lėkštes. Tada, ieškodama žvakės pasišviesti, kai eis į rūšį, ji užlipo į palėpės kambarėlį – žvakė visad stovėdavo ant Anės stalo. Uždegusi ją, apsisuko ir išvydo ant lovos Anę, įkniaubusią veidą į pagalves.

– O Dieve, – apstulbo Merilė, – ar tu miegojai, Anė?

– Ne, – pasigirdo slopus atsakymas.

– Tai gal susirgai? – eidama prie lovos nekantriai paklausė Merilė.

Anė dar giliau įsirausė į pagalves, tarsi trokštų amžinai pasislėpti nuo visų žmonių akių.

- Ne. Bet prašau, Merile, - eikit iš čia ir nežiūrėkit į mane. Aš esu nevilties dugne, ir nuo šiol man nebesvarbu, kas pirmauja mokykloje ar kas rašo geriausiai rašinius ar gražiausiai gieda sekmadieninės mokyklos chore. Tokios smulkmenos man nebeturi reikšmės, nes nežinau, ar aš išvis kur nors dar galėsiu dalyvauti. Mano karjera baigėsi. Merile, labai prašau, išeikit ir nežiūrėkit į mane.

- Na, kur tai girdėta? - bandė išsiaiškinti paslaptį Merilė. - Ane Šerli, kas tau, po galais, atsitiko? Ką tu iškrėtei? Tuoj pat kelkis ir paaiškink. Tuoj pat, sakau tau. Na, kas gi dabar?

Kupina nevilties Anė vis dėlto pakluso ir išsirangė iš lovos.

- Pažiūrėkit į mano plaukus, Merile, - sušnabždėjo ji.

Taigi Merilė kilstelėjo aukštyrą žvakę ir atidžiai nužvelgė sunkiai ant pečių krintančius Anės plaukus. Jie iš tikrųjų atrodė labai keistai.

- Ane Šerli, ką tu padarei savo plaukams? O Viešpatie, jie *žali!*

Gal ir galėtum sakyti žali, jeigu tai apskritai būtų buvusi kokia nors žemėje egzistuojanti spalva. Tai buvo keisčiausia, dulsva žaluma su bronziniu atspalviu, pro kurią tai vienur, tai kitur prasišvietė

natūralios rusvų plaukų sruogos ir dar padidino tą šiurpų įspūdį. Per visą savo gyvenimą Merilė nebuvo mačiusi ko nors pamėkliškesnio už dabartinę Anę.

- Taip, jie žali, - suaimanavo Anė. - Maniau, kad negali būti nieko blogiau už rusvus plaukus. Bet dabar suprantu, kad žali yra dešimt kartų blogiau. Ak, Merile, jūs nežinote, kaip beviltiškai aš nelaiminga.

- Aš nežinau, kaip tu pakliuvai į tokią keblią padėtį, bet viliuosi išsiaiškinti, - pasakė Merilė. - Tuoj pat eik į virtuvę - čia labai šalta - ir papasakok, ką tu padarei. Jau kuris laikas laukiau iš tavęs kokio netikėtumo. Daugiau kaip du mėnesius nebuvai niekur įkliuvusi, taigi buvau tikra, kad jau atėjo laikas. Na, tai ką tu padarei savo plaukams?

- Aš juos nusidažiau.

- Nusidažei! Nusidažei plaukus! Ane Šerli, argi nežinojai, koks tai nedoras poelgis?

- Taip, žinojau, jog tai nedora, - prisipažino Anė. - Bet maniau, kad verta truputį nusidėti, kad atsikratytum rusvų plaukų. Aš viską pasvėriau, Merile. Be to, ketinau visais kitais atžvilgiais elgtis gražiai, kad atpirkčiau šią kaltę.

- Jeigu aš nuspręščiau, kad būtų neblogai nusidažyti plaukus, - pašaipiai prabilo Merilė, - pasirinkčiau bent jau žmonišką spalvą, ne žalią.

- Bet aš ir nenorėjau nusidažyti žaliai, - liūdnai paprieštaravo Anė. - Jeigu jau ryžausi nedoram žingsniui, tai juo siekiau rimto tikslo. Jis sakė, kad mano plaukai taps nuostabiai juodi kaip anglis, tiesiog įtikinėjo mane, kad taip bus. Kaip aš galėjau juo netikėti, Merile? Aš pažįstu tą jausmą, kai tavim netiki. Ir ponias Alan sako, jog mes neturėtume įtarinėti žmogaus meluojant, kol iki galo neįsitikiname. Dabar aš jau įsitikinau - žali plaukai kiekvieną įtikintų. Bet tada šių įrodymų dar neturėjau ir *besąlygiškai* tikėjau kiekvienu jo žodžiu.

- Kieno žodžiu? Apie ką tu kalbi?

- Prekeivis, kuris šįryt čia buvo užėjęs. Aš iš jo nusipirkau tuos dažus.

- Ane Šerli, kiek sykių aš tau sakiau, kad niekad neįsileistum į namus tų italų! Išvis nėra ko jiems sukiotis čia apie namus.

- Ak, bet aš jo ir neįsileidau į namus. Aš puikiai prisiminiau, ką jūs man sakėte, taigi aklinau uždariau duris ir pati išėjau ant laiptelių apžiūrėti jo prekių. O be to, jis buvo visai ne italas, o Vokietijos žydai. Jis turėjo didžiulę dėžę, pilnutėlę įdomiausių daiktų, ir papasakojo man, kaip sunkiai dirba, kad sukauptų pinigų atsigabenti iš Vokietijos žmonai ir vaikams. Jis taip jautriai kalbėjo apie savo vaikus,

kad sujaudino mane iki širdies gelmių. Taip panorau ką nors iš jo nupirkti, kad paremčiau tokį kilnų jo tikslą. Ir staiga pamačiau buteliuką su plaukų dažais. Prekeivis sakė, kad jie bet kokius plaukus nudažo juoda kaip naktis spalva, kuri nenusiplauna. Aš išvydau save juodais kaip naktis plaukais ir neatsispyriau pagundai. Tačiau tas buteliukas kainavo septyniasdešimt penkis centus, o man buvo likę tik penkiasdešimt centų smulkioms išlaidoms. Aš manau, to prekeivio širdis labai gera, nes jis pasakė, jog kaip man jį parduos ir už penkiasdešimt centų, o tai bemaž kaip atiduoti už dyką. Taigi tuos dažus nusipirkau, ir vos tik prekeivis nuėjo, atskubėjau čia ir, kaip buvo parašyta nurodymuose, pasiėmusi seną plaukų šepetį, jais išsitepiau. Išėikvočiau visą butelį, ir ak, Merile, kai pamačiau tą baisią spalvą, kokią mano plaukai įgavo, patikėkit, kaip aš gailėjausi tokio kvailo žingsnio. Ir iki dabar gailiuosi.

- Na, turiu vilties, kad taip gailėdamasi, daug pasieksi, - rūščiai pasakė Merilė, - ir kad galbūt pagaliau susiprotėsi, kur gali nuvesti tavo tuštybė, Ane. Dievai žino, ko dabar griebtis. Turbūt pirmiausia reikia tavo plaukus gerai ištrinkti ir žiūrėti, kas iš to bus.

Taigi Anė išsitrinko galvą, iš visų jėgų murkdė ją mūilu ir vandeniu, bet... lygiai taip pat ji galėjo stengtis panaikinti ir tikrąją, rusvą jų spalvą... Prekeivis iš tikrųjų sakė teisybę, jog tie dažai nenusiplauna, tačiau kitais jo žodžiais galėjai suabejoti.

- Ak, Merile, ką man dabar daryti? - ašarodama klausė ji. - Aš jau niekaip nebeatitaisysiu savo klaidos. Žmonės visai nesunkiai užmirš kitas mano klaidas - ir pyragą su skausmą malšinančiu skysčiu, ir kaip Dianą nugirdžiau, ir kaip išplūdausi poniją Lind. Bet šitos niekad nepamirš. Jie manys, jog aš tikrai nieko verta. Ak, Merile, „kiek daug pridarome klaidų, betrokšdami kilnių darbų“. Tai poezija, bet ji teisinga. Ir ak, kaip juoksis iš manęs Džosė Paj! Merile, aš negaliu pasirodyti į akis Džosei Paj. Aš nelaimingiausia mergaitė visoje Princo Edvardo saloje.

Anės kančios tęsėsi visą savaitę. Tą savaitę ji kojos iš namų neiškėlė, tik kasdien trinkdavosi galvą. Diana vienintelė iš visų žinojo tą mirtiną paslaptį, bet ji iškilmingai prisiekė niekam nieko nesakyti, ir reikia pripažinti, jog savo žodžio laikėsi.

Savaitei baigiantis, Merilė ryžtingai pasakė:

- Jokios naudos, Ane. Tai labai tvirti dažai, jeigu tai išvis dažai. Teks tau nukirpti plaukus. Kitos išeitės nėra. Šitaip atrodydama tu negali eiti iš namų.

Anės lūpos suvirpėjo, tačiau ji suvokė karčią Merilės žodžių tiesą. Liūdnai atsidususi, nuėjo ieškoti žirklių.

- Merile, prašom, kirpti juos iškart, ir baigsim. Ak, man širdis plyšta. Tai toks neromantiškas sielvartas. Knygose merginos netenka plaukų, besiblaškydamos mirties patale arba parduoda juos, kad gautų pinigų kokiam nors kilniam tikslui. Neabejoju, man perpus mažiau skaudėtų širdį, jei aukočiau plaukus panašiam reikalui. O kai tau plaukus nukerpa tik dėl to, kad nusidažei juos baisia spalva - kokia čia paguoda, ar ne? Aš raudosiu visą laiką, kol jūs mane kirpsit, jeigu, žinoma, netrukdysiu. Tai atrodo taip tragiška!

Ir Anė tikrai raudėjo, bet paskui, kai užlipo viršun ir pasižiūrėjo į veidrodį, neviltis ją visiškai pribaigė. Merilė sąžiningai atliko savo darbą - plaukus teko nukirpti kaip įmanoma trumpiau. Vaizdas, švelniai tariant, buvo ne kažin koks. Anė skubiai nugręžė veidrodį į sieną.

- Nežiūrėsiu į save, kol plaukai neataugs! - aistringai šūktelėjo ji.

Tada netikėtai vėl atsuko veidroді į save.

- Taip, kaip tik žiūrėsiu. Ir šitaip bausiu save už tą kvailybę. Kiekvieną sykį, vos įžengusi į kambarį, pasižiūrėsiu į save ir išvysiu, kaip bjauriai atrodau. Ir nė nebandysiu įsivaizduoti, jog yra kitaip. Niekad nemaniau, jog didžiuojuosi savo plaukais, bet dabar supratau, jog didžiavausi - nors ir rusvi, jie buvo ilgi, stori ir garbanojosi... Širdis jaučia, dabar kas nors atsitiks ir mano nosiai.

Beplaukė Anės galva kitą pirmadienį mokykloje sukėlė tikrą šurmulį, tačiau, jos džiaugsmui, niekas neįtarė tikrosios priežasties, netgi Džosė Paj, kuri vis tiek nepraleido progos išrėžti Anei, kad ji atrodanti kaip kaliausė.

- Aš nieko neatsakiau, kai Džosė man šitaip pasakė, - tą vakarą pasakojosi Anė Merilei, galvos skausmo vėl paguldytai ant sofos, - nes pagalvojau, jog tai man bausmės dalis, ir turiu ją kantriai pakelti. Nelengva girdėti tau sakant, jog esi panaši į kaliausę, ir labai norėjosi jai atsikirsti. Bet aš tylėjau. Tik mečiau į ją paniekinamą žvilgsnį ir atleidau jai. Kai žmogui atleidi, jautiesi labai taurus, ar ne? Nuo šiol aš pasiryžau ateity visą energiją skirti, kad tapčiau tauri, ir niekada nebesistengsiu būti graži. Be abejo, daug svarbiau būti tauriai. Aš tai

žinau, bet kartais taip sunku būna patikėti netgi tu, ką gerai žinai. Aš iš tikrųjų noriu būti gera, Merile, – kaip jūs, kaip ponija Alan, kaip panelė Steisė, ir kad daryčiau jums garbę, kai užaugsiu. Diana mane įkalbinėja, kai plaukai pradės ataugti, nešioti aplink galvą juodą aksominį kaspiną, surištą ant vieno šono... Ji sako mananti, jog man labai tiks. Ir vadinsiu jį juosta – taip romantiškai skamba! Bet ar aš ne per daug šneku, Merile? Gal jums nuo to tik dar labiau galvą skauda?

– Man jau geriau. Bet po pietų skaudėjo siaubingai. Tie mano galvos skausmai vis stipresni ir stipresni. Reikės kreiptis į gydytoją. O dėl tavo tauškalų... nežinau, ar jie man trukdo – taip prie jų pripratau...

Taigi Merilė prasitarė, kad jai patinka klausytis Anės.

Dvidešimt aštuntas skyrius
NELAIMINGOJI EŽERO VALDOVĖ

- Suprantama, tu privalai būti Eleinė, Ane, - pasakė Diana. - Man niekad neužtektų drąsos vienai iki ten nusiirti.

- Man irgi, - net sudrebėjo Rubina Gilis. - Aš sutinku plaukti plokščiadugne valtimi dviese arba trise, ir kad galėtume joje sėdėti, o ne gulėti. Tada būtų visai smagu. Tačiau gulėti valtyje ir apsimesti negyva - niekaip negalėčiau. Iš baimės aš iš tikro numirčiau.

- Žinoma, būtų labai romantiška, - palaikė sumanymą Džeinė Endrius. - Bet žinau, kad negalėčiau ramiai išgulėti. Šokinėčiau kas minutę pasižiūrėti, kur esu, ar nenunešė manęs per toli nuo kranto. O juk tu supranti, Ane - tai sugadintų visą išpūdį.

- Bet juk tai juokinga - rusvaplaukė Eleinė... - suverkšleno Anė. - Plaukti žemyn aš nebijau ir man net *patiktų* būti Eleine. Bet vis dėlto tai juokinga. Eleinę turėtų vaidinti Rubina, nes ji tokia baltutė, ir jos plaukai tokie gražūs, ilgi, auksiniai... O juk, kaip prisimenat, Eleinės „plaukai auksiniai krito ant pečių“. Ir Eleinė tapo vandens lelija. Juk rusvaplaukė mergaitė negali tapti vandens lelija.

- Tavo oda tokia pat balta kaip ir Rubinos, - rimtai pasakė Diana. - Ir tavo plaukai dabar daug tamsesni, negu buvo prieš nusikerpant.

- Oi, ar tu tikrai taip manai? - šūktelėjo Anė ir iš džiaugsmo net paraudo. - Man ir pačiai kartais taip atrodo, bet nedrįsau ko nors klausti - bijojau, jog pasakys, kad jie tokie pat... Kaip manai, Diana, ar dabar juos būtų galima vadinti kaštoniniais?

- Taip, ir man jie atrodo labai gražūs, - atsakė Diana, grožėdamasi trumpomis, švelniomis ir vešliomis Anės garbanomis, perrištomis labai stilinga aksomine juosta lyg kaspinu.

Jos stoviniavo prie tvenkinio netoli Šlaitasodžio ant nedidelio beržais apaugusio kyšulio, išsišovusio į vandenį. Prie to kyšulio smaigo virš vandens buvo pastatyta nedidelė medinė pakyla žvejų ir ančių medžiotojų patogumui. Rubina ir Džeinė tą vidur-

vasario popietę svečiavosi pas Dianą, Anė irgi buvo atėjusi su jomis pažaisti.

Tą vasarą Anė su Diana dažniausiai žaisdavo prie tvenkinio ar kur nors netoli. Tinginių laukymė jau buvo praeitis, nes ponas Belas pavasarį negailestingai iškirto tą nedidelį medžių guotelį savo ganyklų gale. Anė tada sėdėjo ten tarp kelmų ir raudėjo, truputį ir gėrėdamasi ta romantiška situacija. Tačiau netrukus nusiramino, nes galų gale – nusprendė jos su Diana – trylikos metų mergaitės, įkopusios į keturioliktus, jau per didelės tokiems vaikiškiems žaidimams, o be to, prie tvenkinio galima susigalvoti kur kas žavingesnių pramogų. Juk kaip nuostabu nuo tiltelio žvejoti upėtakius... Ir dar abi mergaitės išmoko irstyti plokščiadugne valtimi, kuria ponas Baris plaukdavo medžioti ančių.

Tai Anė sugalvojo vaidinti Eleinę. Praeitą žiemą mokykloje jos skaitė tokią Tenisono poemą: švietimo inspektorius ją buvo paskyręs Princo Edvardo salos mokykloms mokytis per anglų literatūros pamokas. Nagrinėjo ją ir per literatūros, ir per gramatikos pamokas, išnarstė po skiemenį ir kažin ar apčiuopė šio kūrinio prasmę, tačiau, šiaip ar taip, nuostabioji Ežero Valdovė ir Lancelotas, ir Gvineverė, ir karalius Artūras jiems tapo visai realiais žmonėmis, ir

Anė slapčia kankinosi, kad gimė ne Kamelote. Anie laikai, sakydavo ji, buvo daug romantiškesni negu dabartiniai.

Anės sumanymas buvo sutiktas entuziastingai. Jau anksčiau mergaitės buvo atradusios, jog, stumtelėjus valtelę nuo pakylės, srovė ją nuneša tolyn, po tiltu, ir galų gale ji atsitrenkia į kitą kyšulį, ties tvenkinio posūkiu. Jos ne sykį taip plaukė – kas galėjo geriau tikti žaisti Eleinę.

– Ką gi, aš būsiu Eleinė, – nenoriai sutiko Anė. Nors ji karštai troško pagrindinio vaidmens, tačiau meninė nuojauta reikalavo, kad artistė iki smulkmenų tiktų vaidmeniui, o jos duomenys šiuo atveju buvo riboti. – Rubina, tu privalai būti Karalius Artūras, tu, Džeine, Gvinevere, o Diana – Lancelotas. Bet pirma dar turite pabūti broliais ir tėvu. Mums reikės apsieiti be seno kurčio tarno, nes valtyje dviem, kai vienas atsiguls, neužteks vietos. Visą dugną privalome iškloti juodu šilku. Diana, labiausiai tiks tavo mamos senas juodas šalis.

Juodasis šalis tuoj buvo pristatytas. Anė patiesė jį ant valtės dugno ir atsigulė – užsimerkusi, rankas susinėrusi ant krūtinės.

– Ak, ji tikrai atrodo kaip mirusi, – nervingai sušnibždėjo Rubina Gilis žvelgdama į ramų, baltą

veidą, ant kurio bėgčiojo nuo beržo krintantys šešėliai. – Mergaitės, man baisoka. Kaip manot, ar tikrai gerai šitaip žaisti? Ponia Lind sako, jog visi tokie teatriniai žaidimai – pasibjaurėtini.

– Rubina, nevalia minėti ponios Lind, – griežtai pasakė Anė, – nes taip viską sugadinsi. Juk visi tie dalykai nutiko kelis šimtus metų anksčiau, negu gimė ponia Lind. Džeine, tu pasirūpink viskuo – juk tiesiog kvaila, kai mirusi Eleinė ima kalbėti.

Džeinė sutvarkė viską kaip reikia. Auksinio brokato kūnui uždengti neturėjo, bet jį puikiausiai atstojo senas pianino užtiesalas iš geltono japoniško krepo. Balta lelija tą akimirką irgi buvo neprieinamas daiktas, tačiau aukštas mėlynas vilkdalgis, išspraus-tas tarp sunertų Anės pirštų, darė tokį išpūdį, kad geriau nė nereikia.

– Na štai, ji jau priruošta, – pasakė Džeinė. – Mums reikia pabučiuoti jos ramius antakius, ir tu, Diana, pasakysi: „Sudie, sese, sudie amžinai“, o tu, Rubina: „Sudie, brangioji sese“, – tik abi stenkitės sakyti kuo skausmingiau. Ane, dėl Dievo, nusišypsok truputėlį. Juk atsimeni: Eleinė „gulėjo ir tartum šypsojos“. Dabar geriau. Taigi stumiam valtį!

Valtis buvo kaipmat atstumta ir nubruožė per seną, dumblan įkaltą baslį po vandeniui. Diana, Džei-

nė ir Rubina truputį palaukė, kol ją pagavo srovė, ir nudūmė per miškelį, keliu tilto link, paskui prie kyšulio kitapus tvenkinio, nes Lanselotas, Gvineverė ir Karalius turėjo būti pasiruošę sutikti Ežero Valdovę.

Kelias minutes Anė, iš lėto plukdoma tolyn, mėgavosi savo padėties romantiškumu. O tada nutiko kai kas visai neromantiška. Į valtį ėmė sunktis vanduo. Labai jau mitriai Eleinė pašoko ant kojų, nutraukė auksinio brokato uždangalą ir juodąjį šilką ir sužiuro į didelį plyšį valties dugne, pro kurį jau tiesiog plūdo vanduo. Tas aštrus baslys prie pakyls buvo nuplėšęs vatino juostą, prikaltą prie valties dugno. Anė šito nežinojo, tačiau gana greitai suprato atsidūrusi pavojingoje būklėje. Taip lėtai plaukdama, valtis daug greičiau prisisiurbs vandens ir nuskęs, negu pasieks anąjį kyšulį. O kur irklai? Liko ant pakyls!

Anė garsiai klyktelejo, tačiau niekas jos negirdėjo. Ji išbalo, tačiau neprarado šaltakraujiškumo. Buvo tik viena išėitis – tik viena.

– Aš siaubingai išsigandau, – kitą dieną pasakojo ji poniai Alan, – ir atrodė, jog praslinko metai, kol valtį srovė nešė tilto link, o vandens kas minutę daugėjo. Aš meldžiausi, ponia Alan. Meldžiausi kuo nuoširdžiausiai, tačiau akylai žiūrėjau, nes žinojau,

jog vienintelis išsigelbėjimo būdas, kurį Dievas gali man pasiūsti, tai priplukdyti valtį kuo arčiau prie tilto polių, kad į vieną kurį įsikibčiau ir užsiropščiau viršun. Matot, tie poliai – seni rąstai su daugybe gumbų ir šakigalių. Melstis reikėjo, bet supratau, kad reikia ir atidžiai žiūrėti. Aš vis kartoju ir kartoju: „Viešpatie brangiausias, nuplukdyk valtį prie polių, o visa kita mano rankose“. Kai tokios aplinkybės, per daug negalvoji, kad tavo malda būtų graži. Bet vis tiek Dievas mano maldą išklausė, nes valtis trumpam bumbtelėjo tiesiai į vieną iš polių, aš persimečiau uždangalą ir šalį per petį ir užsikabarojau ant vieno storo Dievo man pakišto stambo. Ir aš, ponia Alan, ten stovėjau prigludusi prie to seno slidaus polio – ir nei pirmyn, nei atgal. Labai jau neromantiška padėtis, tačiau tuomet apie tai negalvojau. Kur ten begalvosi apie romantiką, kai ką tik išvengei mirties patalo tvenkinio dugne. Skubiai sukalbėjau padėkos maldą, o tada jau tik rūpinaus, kad nenukrisčiau, nes supratau, jog tikriausiai priklausys nuo žmonių pagalbos, ar dar kada atsistosis ant sausos žemelės.

Valtis dar truputį paplaukė po tiltu ir netrukus nuskendo. Rubina, Džeinė, Diana, kurios jau laukė prie kyšulio, matė, kaip ji nugrimzdo tiesiog jų akyse, ir neabejojo, kad Anė irgi nuskendo. Kurį laiką jos

stovėjo tylėdamos, išbalusios kaip paklodės, sustingusios iš siaubo. Paskui sukliko kiek gerklės nešė ir kaip paklaikusios pasileido per miškelį, vieškeliu, nė neatsigręždamos į tilto pusę. Anė, kabodama ant ne itin patikimos atramos, matė, kaip jos dūmė, ir girdėjo jų klyksmus. Pagalba tuoj atvyks, bet kol kas jos padėtis labai nepatogi.

Laikas slinko, kiekviena minutė nelaimingajai Ežero Valdovei atrodė kaip valanda. Kodėl niekas neateina? Kur tos mergaitės nulėkė? O kas, jeigu jos apalpo – visos iki vienos?! O ką, jeigu niekas taip ir nepasirodys?! O jeigu ji taip pavargs ar rankos nutirps, kad nebegalės išsilaikyti? Anė žvilgtelėjo į baugią žalią gelmę po kojomis, kur siūbavo drumzlini šešėliai, ir nusipurtė. Jos vaizduotėje jau ėmė kilti baisiausi reginiai.

Ir vos tik pagalvojo, kad tikrai nebeišters to rankų ir riešų skausmo, po tiltu pasirodė Gilbertas Blaitas, irkluojantis Hermono Endriuso valtį!

Gilbertas žvilgtelėjo viršun ir be galo nustebo, išvydęs išbalusį, bet išdidų veidelį, atgręžtą į jį iš viršaus, ir dideles išsigandusias, bet taip pat išdidžias pilkas akis.

– Ane Šerli! Kaip, po galais, tu tenai užsikabarojai? – sušuko jis.

Nelaukdamas atsakymo, jis prisiyrė prie pat polio ir ištiesė ranką. Kas beliko daryti? Anė stvėrė Gilberto ranką, nusirepečkojo į valtį ir įsitaisė paskui-galyje, visa murzina ir įniršusi, rankose suspaudusi šalį, nuo kurio varvėjo vanduo, ir šlapią uždangalą iš krepo. Buvo nepaprastai sunku tokiomis aplinkybėmis išsaugoti savo orumą!

- Kas atsitiko, Ane? - imdamas už irklų paklausė Gilbertas.

- Mes žaidėme Eleinę, - net nežiūrėdama į savo išgelbėtoją šaltai atsakė Anė, - ir aš turėjau nuplaukti laivu... tai yra valtį į Kamelotą. Valtis prisisiurbė vandens, ir aš užsilipau ant polio. Mergaitės nulėkė pagalbos. Ar malonėsi nuplukdyti mane į krantą?

Gilbertas paslaugiai nuyrė valtį prie kranto, ir Anė, atstūmusi ištiestą ranką, vikriai iššoko.

- Esu tau be galo dėkinga, - pasisukusi eiti, išdidžiai pasakė ji. Bet Gilbertas irgi buvo iššokęs iš valtį ir sulaukė ją, uždėjęs ranką ant peties.

- Ane, - skubėdamas prabilo jis. - Klausyk, ar mes negalime būti geri draugai? Aš labai labai atsiprašau, kad tada pasišaipiau iš tavo plaukų. Visai nenorėjau tavęs įskaudinti, norėjau tik pajuokauti. Be to, tai buvo taip seniai... Dabar man atrodo, kad

tavo plaukai baisiai gražūs, garbės žodis. Būkim draugai.

Vieną akimirką Anė suabejojo. Pro jos įžeistą savimeilę staiga prasimušė kažkoks keistas, naujas jausmas, kad pusiau susidrovėjusias, pusiau suspindusias šviesiai rudas Gilberto akis kažkodėl labai gera matyti. Jos širdis kažkaip keistai suspurdėjo. Tačiau ano pažeminimo kartėlis tuoj pat atnaujiną jos susvyravusį ryžtą. Toji prieš dvejus metus įvykusi scena taip ryškiai atgijo jos sąmonėje, lyg būtų vykusį vakar. Gilbertas pavadino ją „morka“ ir užtraukė gėdą prieš visą mokyklą. Jos nuoskauda, kuri kitam, vyresniam, žmogui būtų pasirodžiusi tokia pat juokinga kaip ir tos nuoskaudos priežastis, per tą laiką, atrodo, nė truputėlio nesumažėjo ir nesušvelnėjo. Gilberto Blaito ji nekenčia! Niekada jam to įžeidimo neatleis!

- Ne, - šaltai atsakė ji. - Aš niekada su tavimi nedraugausiu, Gilbertai Blaitai. Nenoriu!

- Gerai! - paraudęs iš pykčio Gilbertas išoko į savo luotą. - Daugiau niekada nesisiūlysiu tau į draugus, Anė Šerli. Man irgi ne per labiausiai to reikia.

Jis nuplaukė tolyn, nervingai taškydamas irklais vandenį, o Anė patraukė vingiuotu, paparčiais apaugusiu takeliu po klevais. Ėjo aukštai iškėlusį gal-

vą, tačiau širdyje jautė keistą gailestį. Jau beveik gailėjosi, kam šitaip atsakė Gilbertui. Žinoma, jis siaubingai ją įžeidė, bet vis dėlto... Anė pagalvojo, kad iš viso būtų geriausia dabar atsisėsti ir išsiverkti – palengvėtų. Ji jautėsi tikrai praradusi pusiausvyrą: išgąstis ir varginamas kabojimas patiltėje padarė savo.

Pusiaukelėje ji susitiko Džeinę ir Dianą, kurios dūmė atgal prie tvenkinio ir atrodė tarsi beprotės. Jos nieko nerado Šlaitasodyje: abu ponai Bariai buvo išvažiavę. Tada Rubinai Gilis prasidėjo isterija, ir ji liko atsigauti, o Džeinė su Diana pasileido pro Vaiduoklių mišką, per upelį į Žaliastogius. Ir ten nieko nerado, nes Merilė buvo išvažiavusi į Karmodį, o Matijus toli laukuose pjovė šieną.

– Ak, Ane, – be kvapo šūktelėjo Diana ir, nuo palengvėjimo ir iš džiaugsmo pravirkusi, puolė savo draugei ant kaklo. – Ak, Ane... mes manėm... kad tu... nuskendai... Ir mes jautėmės... kaip žudikės... nes privertėm tave... būti Eleine. O Rubina puolė į isteriją... Ak, Ane, kaip tu išsigelbėjai?

– Užlipau ant vieno iš polių, – abejingai atsakė Anė, – tada atplaukė Gilbertas Blaitas su pono Endriuso valtimi ir parplukdė mane į krantą.

- Ak, Ane, koks jis nuostabus! Vaje, kokia romantika! - džiūgavo Džeinė, jau tiek atgavusi kvapą, kad galėtų džiūgauti. - Dabar tu, aišku, su juo kalbėsies.

- Aišku, kad nesikalbėsiu, - šnypstelėjo Anė, nes tą akimirką joje vėl atgijo keršto dvasia. - Ir daugiau niekada nebenoriu girdėti žodžio romantika, Džeine Endrius. Man labai gaila, kad jūs taip išsigandote, mergaitės. Tai vien mano kaltė. Tiesiog jaučiu, kad gimiau po nelaiminga žvaigžde. Kad ir ką daryčiau, arba aš, arba mano geriausios draugės vis pakliūva į kokią keblastį. Mes nuskandinom tavo tėčio valtį, Diana, ir jaučiu, kad mūsų daugiau niekad nebeleis irstytis po tvenkinį.

Anės nuojauta pasitvirtino su kaupu. Išgirdus apie popiečio įvykius, šurpas apėmė ir Barių, ir Katbertų namus.

- Ar tu *kada nors* ateisi į protą, Ane? - aimanuodama ištarė Merilė.

- O taip, manau, kad ateisiu, Merile, - optimistiškai atsakė Anė. Graudūs verksmai, taip maloniai liejęsi didingoje vienatvėje ant aukšto, apramino jos nervus ir sugrąžino įprastą gyvenimo džiaugsmą. - Manau, jog dabar kaip niekad turiu daug galimybių ateiti į protą.

- Tik nesuprantu, kaip, - tarstelėjo Merilė.

- O štai taip, - pradėjo aiškinti Anė. - Šiandien man buvo nauja ir naudinga pamoka. Kai atvykau į Žaliastogius, vis darydavau klaidų, ir kiekviena klaida padėdavo man atsikratyti kokio nors trūkumo. Nuotykis su ametistų sage išmokė neliesti to, kas ne mano. Baimė dėl Vaiduoklių miško išmokė tramdyti vaizduotę. Klaida su pyragu išmokė rūpestingiau šeimininkauti. Dažyti plaukai išmušė man tuštybę. Dabar niekad jau nebegalvoju apie savo plaukus ir nosį. Na... nebent retkarčiais. O ši diena pamokė, kad nebūčiau per daug romantiška. Priėjau išvadą, kad nėra jokios prasmės stengtis būti romantiškai Evonlyje. Galbūt Kamelote, tarp aukštų bokštų, prieš keletą šimtų metų lengvai galėjai būti romantiška, tačiau mūsų laikais romantika nebevertinama. Esu visiškai tikra, Merile: netrukus jūs pamatysite, jog šiuo atžvilgiu aš toli pažengiau į priekį.

- Esu tikra, kad šito labai norėčiau, - nepatikliai atšovė Merilė.

Bet kai Merilė išėjo, Matijus, iki tol tyliai sėdėjęs savo kampe, uždėjo ranką Anei ant peties ir droviai sušnibždėjo:

- Neprarask viso savo romantiškumo, Ane. Truputis jo - visai geras dalykas... Žinoma, ne per daug. Bet truputį jo išsaugok, Ane - išsaugok truputį.

Dvidešimt devintas skyrius
IŠTISA ANĖS GYVENIMO EPOCHA

Įsimylėjėlių taku iš galinės ganyklos Anė ginė namo karves. Buvo rugsėjis, pro visas miško properšas ir proskynas liejosi ryškiai raudonas saulėlydis. Tai vienur, tai kitur tas spindesys prasiverždavo ir ant Įsimylėjėlių tako, bet daugiausiai, ypač po klevais, jau tįsojo tiršti šešėliai, o po eglėmis – lyg fantastinis vynas – išsiliejo violetinė prieblanda. Medžių viršūnėse grojo vėjai – ar yra pasaulyje gražesnė muzika už tą, kurią vakarais vėjai groja eglių viršūnėse?

Karvės ramiai žingsnojo taku, o Anė ėjo paskui – užsisvajojusi, kartodama mūšio giesmę iš Valterio Skoto „Marmiono“. Toji daina praėjusiais mokslo metais irgi įėjo į anglų kalbos programą, ir panelė Steisė uždavė išmokti ją atmintinai. Anė mėgavosi posmų skambesiu, tiesiog girdėjo, kaip džerkšteli

viena į kitą susikryžiavusios ietys. Kai priėjo iki eilučių

Nenugalimas ir narsus

Jis brovės per tamsius miškus,

ji stabelėjo ir susižavėjusi užsimerkė, kad geriau įsivaizduotų save kaip vieną iš tų ietimi mosuojančių herojų. Kai vėl atsimerkė, išvydo pro Barių ganyklų vartus išeinančią Dianą. Diana atrodė tokia ori, kad Anė iškart sumojo: ji turi kažkokių naujienų. Bet tiek to, neišsiduos, jog dega smalsumu.

- Koks nuostabus vakaras - kaip spalvotas sapnas, ar ne, Diana? Toks džiaugsmas ima, jog gyvenu pasaulyje... rytais aš visad pagalvoju, kad nuostabiausias metas - tai rytas, bet kai ateina vakaras, galvoju, kad vakaras dar nuostabesnis.

- Labai puikus vakaras, - pritarė Diana. - Bet, Ane, ak, kokių aš turiu naujienų!.. Atspėk. Iš trijų kartų.

- Šarlotą Gilis galų gale išteka, ir ponija Alan nori, kad mes išpuoštume bažnyčią! - sušuko Anė.

- Ne. Šarlotos jaunikis nesutiktų, nes bažnyčioje dar niekas nesituokė, ir jis mano, kad tai būtų pa-

našu į laidotuves. Jis perdeda, nes iš tikrųjų būtų labai įdomu. Spėk dar kartą.

- Džeinės mama leido jai švęsti gimtadienį?

Diana papurtė galvą, o jos juodos akys triumfavo.

- Nesugalvoju, kas tai galėtų būti, - nusiminusi pasakė Anė. - Na, nebent Mudis Sperdženas Makfer-sonas vakar vakare po mišių parlydėjo tave namo. Įspėjau?

- Nieko panašaus! - pyktelėjusi sušuko Diana. - Argi aš džiūgaučiau, jeigu jis būtų palydėjęs, tas siaubūnas! Žinojau, kad tu neatspėsi. Mama šiandien gavo laišką iš tetos Džozefinos, ir teta Džozefina kitą antradienį kviečia mudvi atvykti į miestą, ji mus nusives į parodą. Va!

- Ak, Diana... - sušnabždėjo Anė ir net atsirėmė į klevo kamieną, kad nenugriūtų. - Ar iš tikrųjų? Bet aš bijau, kad Merilė manęs neleis. Sakys, kad nenori pratinti mane tuščiai šlaistytis. Taip jinai pasakė, kai praeitą savaitę Džeinė kvietė mane važiuoti su jais dviviete brikele į amerikiečių koncertą Baltasmėlių viešbutyje. Aš labai norėjau važiuoti, bet Merilė pasakė, kad verčiau ir aš, ir Džeinė sėdėtumėm namie ir mokytumės. Kokia aš buvau nelaiminga, Diana! Tiesiog širdis man plyšo, net poterių prieš miegą

neįstengiau sukalbėti. Bet labai dėl to atgailavau, todėl atsikėliau vidurnaktį ir sukalbėjau.

- Žinai ką, - pasakė Diana, - paprašysim, kad su Merile pasikalbėtų mano mama. Man atrodo, tada ji lengviau tave išleis. O jeigu išleis, tai bent pagyvensim, Ane! Aš dar niekad nesu buvusi parodoje. Ir kaip pikta, kai kitos mergaitės pasakoja, ką ten mačiusios. Džeinė ir Rubina buvo jau net du kartus ir šiomet vėl rengiasi ten važiuoti.

- Geriau aš apie tą parodą negalvosiu, kol nesužinosiu, ar galiu ten važiuoti, ar ne, - ryžtingai pasakė Anė. - Jeigu galvosiu, o paskui neleis - ne mano jėgoms tai išverti. Bet jeigu galėsiu važiuoti, kaip smagu, kad iki to laiko jau bus pasiūtas mano naujas paltukas. Merilė galvojo, kad man naujo apsiausto dar nereikia. Sakė, kad kitiems metams bus dar visai geras ir senasis, ir kad reikia džiaugtis, jog turiu naują suknelę. Ta suknelė tikrai graži, Diana, tamsiai mėlyna ir taip madingai pasiūta. Dabar Merilė man suknelės visad siuva madingai, nes sako nenorinti, kad Matijus vėl kreiptųsi į ponią Lind. Aš taip dėl to džiaugiuosi... Daug lengviau gražiai elgtis, kai tavo suknelė madinga. Bent jau man daug lengviau. Tikriausiai žmogui, kuris iš prigimties labai kultūringas, tai neturi reikšmės. Tačiau Matijus

pasakė, jog man būtinai reikia naujo paltuko, todėl Merilė nupirko tokio gražaus mėlyno dvigubo pločio vilnonio audinio ir nunešė siūti pas tikrą siuvėją Karmodyje. Šeštadienio vakare jau turi būti gatavas, o aš stengiuosi negalvoti, kaip pereisiu sekmadienį per bažnyčią su nauju palteliu ir kepuraitė, nes apie tokius dalykus galvoti turbūt nėra gražu. Bet tas vaizdas prieš mano valią lenda ir lenda man galvon. Mano kepuraitė tokia graži! Matijus nupirko ją tą dieną, kai buvom nuvažiavę į Karmodį. Ji iš tų mėlynujų aksominių, kur dabar paskutinis mados žodis – su aukso spalvos raišteliais ir kutais. Tavo nauja skrybėlaitė labai elegantiška, Diana, ir taip tau tinka. Kai šį sekmadienį su ja įžengei į bažnyčią, man širdis šoktelėjo iš džiaugsmo, kad tu geriausia mano draugė. Kaip manai, ar tiek daug galvoti apie savo drabužius negerai? Merilė sako, kad tai didelė nuodėmė. Bet taip įdomu, ar ne?

Merilė sutiko išleisti Anę į miestą, ir buvo sutarta, kad ponas Baris abi mergaites pasiims kitą antradienį. Kadangi Šarlotetaunas buvo už trisdešimt mylių, o ponas Baris norėjo grįžti tą pačią dieną, reikėjo išvažiuoti labai anksti. Bet Anei ir tai suteikė džiaugsmo. Antradienio rytą ji atsikėlė dar prieš saulės tekėjimą. Pažiūrėjusi pro langą įsitikino,

kad diena bus graži, nes rytų pusėje, anapus eglių Vaiduoklių miške, dangus blizgėjo it sidabras, be jokio debesėlio. Pro medžius šmėžavo Šlaitasodžio langų žiburėliai, vadinasi, Diana irgi jau atsikėlus.

Kai Matijus užkūrė ugnį, Anė jau buvo apsirengusi. Kai Merilė nulipo apačion, ant stalo jau stovėjo pusryčiai. Tačiau pati Anė buvo per daug susijaudinusi, kad galėtų valgyti. Po pusryčių prašmatnioji kepuraitė kaipmat atsidūrė ant galvos, paltukas ant pečių, ir Anė jau žygiavo per upelį, pro eglyną į Šlaitasodį. Ponas Baris su Diana jos laukė, ir netrukus visi iškeliavo.

Važiuoti teko ilgai, bet Anei ir Dianai kiekviena kelionės minutė buvo vienas džiaugsmas. Kaip nuostabu, kai ratai teškena kelio purvą, o ankstyva raudona saulė kyla virš ražienų lauko. Oras gairus, o tyras, lengvas, melsvas rūkas leidžiasi nuo kalvų ir sklinda virš slėnių. Kartais kelias įsukdavo į mišką, kur klevai jau buvo pradėję kabinti savo skaisčiai raudonas vėliavas. Kartais reikėdavo pervažiuoti kokį tiltą per upę, ir Anė susigūždavo, prisiminusi neseniai išgyventą baimę – tiesa, iš dalies net ir malonią. Kartais jis vingiuodavo palei krantą, pro susiglaudusias, vėjo nugairintas žvejų lūšneles, pas-
kui vėl pakildavo į kalvą, iš kur atsiverdavo platus

banguojančių aukštumų vaizdas arba debesuota dangaus žydrynė. Kad ir kur kelias vingiuotų – viską įdomu buvo aptarti. Atėjo beveik vidudienis, kol jie pasiekė miestą ir susirado kelią į Bukmedžius. Tai buvo didžiulis namas, stūksantis atokiau nuo gatvės, ir jį užstojo žaliuojančios guobos bei išsišakoję bukmedžiai. Panelė Bari linksmi švytinčiomis akimis sutiko juos prie durų.

– Tai pagaliau atvykai pas mane, mergaite Ane, – pasakė ji. – Ačiū tau, vaikeli. Kaip tu išaugai! Garbės žodis, tu aukštesnė už mane. Ir atrodo daug gražesnė negu anksčiau. Bet tikriausiai ir pati tai žinai, nė sakyti nereikia.

– Tikrai nežinojau, – džiaugsmingai švytėdama pasakė Anė. – Žinau tik, kad esu nebe tokia starzdanta, kaip buvau, ir labai dėl to džiaugiuosi, tačiau išties nedrįsau tikėtis, kad ir kitaip esu pasikeitusi į gera. Kaip man malonu, kad jums taip atrodo, panelė Bari!

Panelės Bari namai buvo apstatyti „didingai“, kaip kad paskui Anė sakė Merilei. Dvi kaimo mergaitės tiesiog susigūžė nuo salono prabangos, kai panelė Bari jas ten paliko ir išskubėjo pasirūpinti pietumis.

– Argi čia ne tikri rūmai? – sušnabždėjo Diana. – Aš dar nebuvau buvusi tetos Džozefinos namuose

ir neįsivaizdavau, kad jie tokie didingi. O kad Julija Bel juos pamatytų! Ji taip riečia nosį dėl savo mamos salono...

- Aksominis kilimas... - grožėdamasi atsiduso Anė, - ir šilkinės užuolaidos! Aš svajojau apie tokius dalykus, Diana. Bet, žinai, nelabai tikiu, kad su jomis jausčiausi labai laiminga. Šiame kambaryje tiek visokių daiktų, ir visi tokie prabangūs, kad nebelieka erdvės vaizduotei. O neturtingam žmogui didžiausia paguoda - kad yra daug daiktų, kuriuos gali įsivaizduoti.

Toji viešnage mieste tapo tokiu svarbiu įvykiu, kad Anė ir Diana paskui ilgai visus įvykius skirstė į „prieš“ kelionę ir „po“. Nuo pradžių iki galo - nenutrūkstamas džiaugsmas.

Trečiadienį panelė Bari nusivedė jas į parodą, ir ten jos praleido visą dieną.

- Tai buvo nuostabu, - vėliau pasakojo Anė Merilei. - Nieko įdomesnio neįsivaizdavau. Iš tikrųjų net nežinau, kuriame skyriuje buvo įdomiausia. Manau, kad labiausiai man patiko arkliai, gėlės ir siuviniai. Džosė Paj gavo pirmąją vietą už nėrinių rankdarbius. Tikrai dėl to džiaugiausi. Ir džiaugiausi, kad džiaugiuosi, nes tai rodo, jog darausi tauresnė, jeigu jau sugebu džiūgauti, kai Džosei pasiseka, ar ne

taip, Merile? Ponas Hermonas Endrius gavo antrą vietą už grapšteinų obuolius, ponas Belas – pagrindinį prizą už kiaulę. Diana sakė, kad juokinga, kai mokyklų inspektorius gauna prizą už kiaulę, bet aš nesuprantu, kas čia juokinga. O kaip jums atrodo? Diana sako, dabar visad tai prisimins, kai matys jį iškilmingai besimeldžiantį. Klara Luiza Makferson laimėjo premiją už tapybą, o ponias Lind užėmė pirmą vietą už naminių sviestą ir sūrį. Taigi Evonliui gerai atstovauta, ar ne? Tą dieną ir pati ponias Lind ten buvo, ir anksčiau netikėjau, kad ji man taip patinka, kol nepamačiau jos pažįstamo veido tarp tūkstančio nepažįstamų. Ten buvo tūkstančiai žmonių, Merile. Ir nuo jų aš pasijutau tokia siaubingai menka... O panelė Bari nusivedė mus į didžiąją tribūną žiūrėti žirgų lenktynių. Ponia Lind tai nėjo. Ji sakė, kad žirgų lenktynės – bjaurastis, ir ji, kaip bažnyčios bendruomenės atstovė, laiko savo šventa pareiga parodyti pavyzdį ir laikytis nuo tų dalykų atokiau. Bet ten buvo tokia galybė žmonių, ir aš netikiu, ar kas nors pastebėjo, kad jos tenai nėra. Beje, pamačiau, kad man nereikėtų per dažnai vaikščioti į žirgų lenktynes, nes tai *siaubingai žavus* dalykas. Diana taip įsijautė, jog pasiūlė man lažintis iš dešimties centų, kad laimės bėrasis žirgas. Aš netikėjau, kad

jis laimės, tačiau atsisakiau lažintis, kadangi norėjau apie viską papasakoti poniai Alan ir jaučiau, jog apie lažybas jai pasakoti netiktų. O jeigu ko negali papasakoti pastoriaus žmonai, vadinasi, tai nepadoru. Draugauti su pastoriaus žmona – tai tas pats, kas turėti antrą sąžinę. Ir labai džiaugiausi, kad nesilažinau, nes bėrasis vis dėlto laimėjo, tad būčiau netekusi dešimties centų. Taigi, matot, dorybė sulaukia atlygio. Matėm, kaip žmogus skrenda oro balionu. Labai norėčiau paskraidyti oro balionu, Merile. Būtų tikras sukrėtimas. Ir dar matėm vyriškį, kuris pardavinėja pranašystes. Panelė Bari davė Dianai ir man po dešimt centų, kad sužinotume savo likimus. Mano lapelyje buvo parašyta, kad ištekėsiu už tamsaus vyriškio, kuris bus labai turtingas, ir aš iškeliausiu gyventi už didžiulio vandens. Paskui atidžiai dairiausi į visus tamsius vyrus, kur tik pamatydavau, bet nė vienas labai nekrito į akį, ir, manau, dar per anksti man jo žvalgytis. Ak, Merile, tai buvo ne-pa-mirš-ta-ma diena. Aš taip pavargau, kad naktį negalėjau užmigti. Panelė Bari, kaip ir žadėjo, apnakvydino mus svečių kambaryje. Tai buvo labai ištaigingas kambarys, Merile, tačiau miegoti svečių kambaryje – visai ne tai, kaip įsivaizdavau. Aš pradedu suvokti, kad tai blogosios mano

paauglystės pusės. Tie dalykai, kurių taip troškai, būdamas vaikas, nebeteikia nė pusės to įsivaizduoto džiaugsmo, kai juos gauni paauglystėje.

Ketvirtadienį mergaitės važinėjosi parke, o vakare panelė Bari nusivedė jas į koncertą Muzikos akademijoje, kur turėjo dainuoti įžymi primadona. Anei tas vakaras buvo kaip stebuklingas sapnas.

- Ak, Merile, šito neaprašysi. Aš tiek susižavėjau, kad net negalėjau ištarti žodžio, taigi galite įsivaizduoti, kaip ten buvo. Sėdėjau praradusi žadą nuo grožio. Madam Selitski buvo nuostabi, su balto atlaso suknele ir deimantais. Tačiau kai ji pradėjo dainuoti, apie nieką daugiau nebegalėjau galvoti. Ak, nemoku apsaityti, ką aš jaučiau. Bet atrodė, kad man jau niekad nebebus sunku būti gerai. Jaučiausi taip, kaip visada jaučiuosi žiūrėdama į žvaigždes. Mano akyse prisirinko ašarų, bet, ak, tai buvo laimės ašaros. Taip gaila buvo, kad viskas pasibaigė, ir aš pasakiau panelei Bari, jog nežinau, kaip dabar vėl sugrįšiu į kasdienį gyvenimą. Ji atsakė, kad, jos manymu, jeigu mes užeitume į restoraną kitoj gatvės pusėj ir suvalgytume ledų, tai galbūt man padėtų sugrįžti į gyvenimą. Tie žodžiai nuskambėjo taip proziškai, bet paskui labai nustebau, kad jie pasirodė teisingi. Ledai buvo labai skanūs, Merile, ir toks malonus

atsipalaidavimas – sėdėti ten ir laižyti ledus pusę vienuoliktos vakaro! Diana pasakė, kad, jos manymu, ji gimusi miesto gyvenimui. Panelė Bari paklausė, kokia mano nuomonė, bet aš atsakiau, kad turėčiau gerai pasvarstyti ir tik tada pasakyčiau, kokia iš tikro mano nuomonė. Taigi nuėjusi gulti ir svarsčiau. Tai pats geriausias metas visokiems svarstymams. Ir nusprendžiau, Merile, kad aš nesu gimusi miesto gyvenimui ir kad labai dėl to džiaugiuosi. Labai smagu retkarčiais pasmaguriauti ledų prabangiuose restoranuose vienuoliktą valandą vakaro, bet šiaip, kasdien, man daug geriau vienuoliktą valandą būti savo palėpės kambarėlyje, kietai miegoti, tačiau ir pro miegus žinoti, kad už lango švyti žvaigždės, kad eglių šakose anapus upelio supasi vėjas. Kitą rytą per pusryčius taip ir pasakiau panelei Bari, ji labai juokėsi. Panelė juokdavosi beveik iš kiekvieno mano žodžio, net kai pačius iškilmingiausius dalykus kalbėdavau. Nepasakyčiau, kad man tai patiko, Merile, nes aš nesistengiau nieko juokinti. Tačiau ji tokia svetinga ledi ir priėmė mus kaip princeses.

Penktadienį reikėjo išvykti namo, ponas Baris atvyko mergaičių parsivežti.

– Tikiuosi, jums pas mane patiko? – atsisveikindama pasiteiravo panelė Bari.

- Labai patiko, - pasakė Diana.

- O tau, mergaitė Ane?

- Man čia patiko kiekviena minutė, - atsakė Anė, impulsyviai puldama senajai moteriškei ant kaklo ir bučiuodama jos raukšlėtus skruostus. Diana niekad nebūtų išdrįsusi šitaip pasielgti ir kone apstulbo nuo tokio Anės įžūlumo. Tačiau panelė Bari buvo patenkinta, ji stovėjo ir žiūrėjo, kol vežimas išnyko iš akių. Tada atsiduso ir sugrįžo į savo didžiulius namus. Jie atrodė tokie tušti, taip stigo tų gaivių, jaunų būtybių. Atvirai kalbant, panelė Bari buvo gana didelė savimyla ir mažai kuo kitu rūpindavosi, tik savimi. Ji vertindavo žmones tik pagal tai, kiek jie būdavo jai naudingi arba maloniai nuteikdavo. Anė ją nuteikė maloniai ir dėl to nusipelnė senosios damos palankumą. Bet dabar panelė Bari pajuto, kad galvoja ne tiek apie žavų Anės čiauškėjimą, bet ir apie jos gaivų entuziazmą, atvirą sielą, kerintį būdą ir žavias akis bei lūpas.

„Išgirdusi, kad Merilė Katbert įsivaikino mergaitę iš našlaičių prieglaudos, pagalvojau, kad ji į senatvę kvaištelėjo, - pasakė ji sau, - bet dabar man atrodo, kad ji nepadarė didelės klaidos. Jeigu mano namuose nuolat būtų tokia mergaitė kaip Anė, aš būčiau geresnė ir laimingesnė“.

Važiuoti į namus Anei ir Dianai patiko taip pat kaip iš namų – netgi dar maloniau, nes prisidėjo džiaugsmas, jog kelionės pabaigoje jų laukia brangieji namai. Kai pravažiavo Baltasmėlius ir įsuko į pakrantės kelią, jau leidosi saulė. Priekyje, krukų spalvos dangaus fone, išniro Evonlio kalvos. O joms už nugarų kilo mėnulis iš jūros, kurios paviršius spinduliavo ir mainėsi nuo jo šviesos. Kiekviena įlankėlė prie vingiuotojo kelio buvo tarsi raibuliuojantis stebuklas. Apačioje, švelniai atsimušdamos į krantą, pliuškė bangos, o vėsus, šviežias oras buvo prisigėręs jūros kvapo.

– Ak, kaip gera gyventi ir važiuoti namo! – atsiduso Anė.

Kai ji jau ėjo rąstų tilteliu per upelį, žiburys Žaliastogių virtuvės lange draugiškai mirktelėjo jai pasisveikindamas, o pro praviras duris švytavo židinio liepsna, vis pasiūsdama jaukios šilumos pluoštą šaltai rudens nakčiai. Anė džiaugsmingai užlėkė į kalnėn ir įpuolė į virtuvę, kur ant stalo jau laukė karšta vakarienė.

– Tai tu jau sugrįžai, – dėdama į šalį mezginį prakalbo Merilė.

– Taip, ir ak, kokia laimė vėl būti namie! – guviai atsakė Anė. – Galėčiau išbučiuoti čia kiekvieną

daiktelių, net ir laikrodį. Merile, vištienos kepsnys?! Negi sakysit, kad tai man jį kepėte?

- Taip, tau, - atsakė Merilė. - Pagalvojau, kad per tokią ilgą kelionę išalksi ir norėsi ko nors skanaus. Paskubėk, nusirenk, ir kai tik Matijus pareis, tuoj sėsim vakarieniauti. Turiu pasakyti, jog labai džiaugiuosi, kad tu sugrįžai. Labai jau liūdna čia buvo be tavęs, neprisimenu, kad man kada būtų taip prailgusios keturios dienos.

Po vakarienės Anė įsitaisė priešais židinį tarp Matijaus ir Merilės ir smulkiai papasakojo jiems apie išvyką.

- Man tai buvo nuostabios dienos, - apibendrina ji laiminga, - ir jaučiu, kad tai ištisa epocha mano gyvenime. Bet užvis smagiausia - vėl būti namie.

Trisdešimtas skyrius
PARENGIAMOJI KLASĖ

Merilė pasidėjo mezginį sau į skreitą ir atsilošė kėdėje. Pavargo akys, ir ji pagalvojo, jog kai kitą sykį važiuos į miestą, turi pasitikrinti, ar nereikėtų jai naujų akinių, nes pastaruoju metu akys labai greitai pavargsta.

Buvo jau bemaž tamsu, Žaliastogius apgaubė niūri lapkričio prieblanda, o virtuvę apšvietė vien tik raudona, šokčiojanti židinio liepsna.

Anė, susirangiusi turkiškai, sėdėjo ant kilimėlio priešais židinį ir spoksojo į tą linksmą liepsną, kuri iš klevinių malkų pliauskų skleidė per kelis šimtus vasarų sukauptą saulės kaitrą. Ji skaitė, bet dabar knyga buvo nuslydusi ant grindų, ir Anė, šypsodamasi pravira burna, kažką mąstė. Jos lakios vaizduotės spalvingame ūke jau ryškėjo žėrinčios

Ispanijos pilys. Jos svajonių pasaulyje dėjosi įstabūs, stulbinami dalykai, kurie baigdavosi triumfu ir niekad neįsukdavo jos į keblią padėtį, kaip kad dažnai nutikdavo realiame gyvenime.

Merilė žiūrėjo į ją su tokiu švelnumu, kurio nebūtų leidusi sau parodyti ryškesnėje šviesoje, o tik dabar, kai prieblandoje maišosi židinio spindesys ir vakaro šešėliai. Merilė taip ir neišmoko meilės, kuri lengvai išsakoma žodžiais ir išreiškiama atviru žvilgsniu. Tačiau ji išmoko mylėti šią laibą mergaitę pilkomis akimis tokia meile, kuri slapstoma ir tramdoma darėsi daug gilesnė ir stipresnė. Toji meilė, tiesą sakant, ir vertė ją nuolat baimintis, kad nepasidarytų per daug nuolaidi. Ji graužėsi, kad šitaip visa širdimi prisirišti prie vieno žmogaus, kaip ji buvo prisirišusi prie Anės, yra netgi nuodėminga, ir, ko gero, nesąmoningai save baudama, buvo tai mergaitei griežtesnė ir reiklesnė, nei būtų buvusi jos nemylėdama. Žinoma, pati Anė nesuvokė, kaip labai Merilė ją myli. Kartais ji ilgesingai pagalvodavo, kad Merilę sunku kuo nors nudžiuginti ir kad jai aiškiai stinga jautrumo ir supratingumo. Bet visad tuoj pat nugindavo tokias mintis šalin, prisiminusi, kaip ji turi būti Merilei dėkinga.

- Ane, - staiga nutraukė tylą Merilė, - šiandien, kai tu lakstei su Diana, buvo užėjusi panelė Steisė.

Krūptelėjusi ir atsidususi Anė nusileido iš savo svajonių į žemę.

- Tikrai? Oi, kaip gaila, kad manęs nebuvo. Kodėl jūs manęs nepašaukėt, Merile? Mes su Diana vaikščiojom netoliese po Vaiduoklių mišką. Dabar miškuose taip gražu. Visi mažieji augalai - paparčiai ir atlasmedžiai, ir sedulos - užmigo, sakytum, kažkas suslapstė juos iki pavasario po lapų antklode. Aš manau, jog tai maža, išblyškusi feja su vaivorykščių skraiste buvo atitipenusi čia šiąnakt, kai švietė mėnulis, ir viską taip sutvarkė. Tiesa, Diana apie tai jums nepasakotų. Ji negali pamiršti, kaip mama ją išplūdo už tas įsivaizduotas šmėklas Vaiduoklių miške. Tai labai neigiamai paveikė Dianos vaizduotę. Tiesiog sužlugdė ją. Ponia Lind sako, kad Mairtlos Bel asmenybė irgi sužlugdyta. Aš paklausiau Rubinos Gilis, kodėl Mairtla sužlugdyta, ir Rubina atsakė, jog tikriausiai dėl to, kad jos kavalierius jai neištikimas. Rubina daugiau apie nieką negalvoja, tik apie kavalierius. Ir kuo darosi vyresnė, tuo smailesnė. Kavalieriai gerai, kai jie savo vietoj, bet nėra ko jų kaišioti į kiekvieną reikalą, ar ne? Mes abi su Diana labai rimtai ketiname viena kitai pasižadėti, kad nie-

kados netekėsime, o būsime mielos senos panelės ir amžinai gyvensime kartu. Tačiau Diana dar iki galo neapsisprendė, nes ji svarsto, galbūt būtų kilniau ištekėti už kokio nesuvaldomo, smarkaus palaidūno ir jį suvaldyti. Kaip matot, mes su Diana dabar daug laiko skiriame rimtiems pokalbiams. Mes jaučiame, jog jau taip paaugome, kad nebetinka kalbėtis apie vaikiškus dalykus. Būti beveik keturiolikos – labai atsakinga, Merile. Praeitą trečiadienį panelė Steisė visas mus, vyresniąsias, nusivedė prie upelio ir mums apie tai kalbėjo. Ji sakė, kad labai svarbu tie įpročiai, kurie mums augte įauga, ir tie idealai, kuriuos susiformuojame paauglystėje, nes kai sulauksime dvidešimties, mūsų charakteriai bus visiškai subrendę ir nulems visą tolesnį mūsų gyvenimą. Ir ji sakė, jeigu neišsiugdysim tvirto charakterio, nieko vertinga nesukursim. Grįždamos iš mokyklos mes su Diana tuos dalykus aptarėme. Jautėmės nepaprastai rimtos. Ir nusprendėme, jog stengsimės būti labai rūpestingos, ugdytis tik gerbtinus įpročius, kuo daugiau išmokti ir būti kuo protingesnės, kad, sulaukus dvidešimties, mūsų charakteriai jau būtų tvirti ir subrendę. Kaip siaubinga įsivaizduoti, kad kada nors būsime dvidešimties, Merile! Tai skamba

seniokiškai ir suaugėliškai. Bet ko čia šiandien buvo užėjusi panelė Steisė?

- Štai apie tai ir norėjau tau pasakyti, Ane, jeigu tu man pagaliau leisi nors žodelį įterpti. Ji kalbėjo apie tave.

- Apie mane? - išsigando Anė. Paskui visa išraudo ir sušuko: - Ak, žinau, ką ji kalbėjo. Aš pati norėjau jums pasipasakoti, Merile, garbės žodis, tačiau pamiršau. Panelė Steisė vakar popiet mokykloje užklupo mane skaitančią „Ben Hurą“, o tuo metu turėjau skaityti Kanados istoriją. Tą knygą man paskolino Džeinė Endrius. Skaičiau ją per pietų pertrauką ir kaip tik priėjau iki lenktynių aprašymo, kai prasidėjo pamoka. Aš tiesiogėjau iš proto - taip norėjau sužinoti, kuo viskas baigsis. Nors beveik buvau tikra, kad laimės Ben Huras, nes kitaip meniniu požiūriu tai būtų neteisinga. Taigi atsiverčiau ant suolo istorijos knygą, o „Ben Hurą“ pasikišau po suolu, sau ant kelių. Suprantat, atrodė taip, lyg aš mokausi istoriją, o iš tikrųjų visą tą laiką skaičiau „Ben Hurą“. Buvau tiek susidomėjusi, kad net nepastebėjau, kaip tarpusuoliu ateina panelė Steisė, kol staiga pakėliau į ją akis ir sutikau jos žvilgsnį, kažkaip priekaištingai nukreiptą į mane. Apsakyti nemoku, kaip aš susigėdau, Merile, ypač kai išgir-

dau kikenančią Džosę Paj. Panelė Steisė paėmė iš manęs „Ben Hurą“, bet tuo metu neištarė nė žodžio. Sulaikė mane per pertrauką ir pasikalbėjo. Sakė, jog aš labai negerai elgiausi dviem požiūriais. Pirma, aš švaisčiau laiką, kuris skirtas mokytis. Antra, aš apgaudinėjau savo mokytoją, vaizduodama, jog skaitau vadovėlį, o iš tikrųjų skaičiau romaną. Iki to laiko, Merile, man nė į galvą neatėjo, jog tai, ką dariau, yra apgaulė. Buvau priblokšta. Aš graudžiai apsiverkiau ir atsiprašiau panelės Steisės, ir pažadėjau daugiau niekad šitaip nesielgti. Ir pasiūliau sau bausmę: savaitę laiko net nežvilgtelėti į „Ben Hurą“, kad ir kaip norėčiau sužinoti, kuo baigėsi tos lenktynės. Bet panelė Steisė pasakė, jog ji šito nereikalauja, ir kilniai man atleido. Taigi, manau, nelabai gražu, kad ji vis dėlto atėjo jums apie tai pasakyti.

- Panelė Steisė apie tą nuotykį man net neužsiminė, Ane, ir tik tavo sąžinė neduoda tau ramybės. Nereikėtų nešiotis į mokyklą romanų. Ir taip tu šiuo metu per daug jų skaitai. Kai buvau tavo metų, man į romanus net pasižiūrėti neleisdavo.

- Ak, kaip galima „Ben Hurą“ vadinti romanu - juk tai tokia religinga knyga?! - paprieštaravo Anė. - Aišku, gal ji kiek per daug jaudinanti, kad tiktu

skaityti sekmadieniais, todėl aš ją ir skaitau tik šio-kiadieniais. Ir apskritai aš neskaitau *jokios* knygos, kurią panelė Steisė ar ponias Alan laikytų netinkama trylikos ar trylikos su puse metų mergaitei. Panelė Steisė išgavo iš manęs tokį pasižadėjimą. Vieną dieną ji užtiko mane skaitančią knygą „Šiurpioji užburtos mėnės paslaptis“. Ją man buvo paskolinusi Rubina Gilis. Oi, Merile, kokia tai žavinga ir šiurpi knyga! Man kraujas gyslose stingo... Bet panelė Steisė pasakė, jog tai labai kvaila ir žalinga knyga, ir paprašė, kad daugiau tos ir panašių į ją knygų neskaityčiau. Aš nesunkiai prižadėjau daugiau panašių knygų neskaityti, bet kokia *kančia* buvo grąžinti tą knygą taip ir nesužinojus, kaip viskas baigėsi. Tačiau mano meilė panelei Steisei atlaikė išbandymą, ir aš tesėjau žodį. Ar ne nuostabu, Merile, kad žmogus tiek daug gali, kai iš tiesų nori patikti kitam žmogui?

- Na, turbūt uždegsiu lempą ir imsiuosi darbų, - pasakė Merilė. - Aiškiai matau, jog tu nenori išgirsti, ko buvo užėjusi panelė Steisė. Tau įdomiau klausytis savęs pačios negu kito.

- Oi, ne, Merile, aš tikrai noriu tai sužinoti, - atgailaudama sušuko Anė. - Daugiau neištarsiu nė žodžio, nė vieno žodelio. Žinau, kad per daug kalbu, bet tikrai stengiuosi save įveikti. Ir nors aš priešneku

daug – jeigu tik jūs žinotumėte, kiek aš visad dar noriu pasakyti, bet nepasakau – jūs būtumėt man atlaidesnė. Na, Merile, papasakokit.

– Taigi panelė Steisė nori iš geriausių savo mokinių sudaryti atskirą klasę, kurią rengtų stojamiesiems egzaminams į Karališkąją seminariją. Ji rengiasi kasdien po pamokų valandą mokyti juos papildomai. Ir ji atėjo paklausti manęs ir Matijaus, ar mes norėtume leisti tave į tą klasę. Ką tu pati apie tai manai, Ane? Ar tu norėtum toliau mokytis Karališkojoje seminarijoje ir tapti mokytoja?

– Ak, Merile! – Anė puolė ant kelių ir lyg maldai suglaudė delnus. – Tai viso mano gyvenimo svajonė... Aš svajoju apie tai jau pusę metų, vos tik Rubina ir Džeinė ėmė kalbėti apie rengimąsi stojamiesiems egzaminams. Tik nieko jums nesakiau, nes nemačiau prasmės. Aš labai norėčiau būti mokytoja. Tik ar tai nebus siaubingai brangu? Ponas Endrius sako, jog Prisės mokslams jis išleidžia šimtą penkiasdešimt dolerių, o juk Prisė nebūdavo žioplą per geometriją.

– Manyčiau, dėl to tau nėra reikalo sukti galvos. Kai mes su Matijum tave pasiėmėm, nusprendėm, jog, kiek įstengsim, rūpinsimės tavimi ir išmoksline. Mano įsitikinimu, mergaitės turi sugebėti pačios užsidirbti pragyvenimui – nesvarbu, ar to prireiks,

ar ne. Kol mes su Matijum gyvi, Žaliastogiuose tu visad turėsi pastogę, bet niekas nežino, kas gali atsitikti šiame nepastoviam pasaulyje, todėl reikia būti viskam pasirengus. Taigi, Ane, tu gali lankyti tą parengiamąją klasę, jeigu pati nori.

- Ak, ačiū, Merile, - Anė apsikabino Merilę per liemenį ir pakėlė į ją nuoširdžias akis. - Aš jums su Matijum nepaprastai dėkinga. Aš stengsiuosi mokytis iš visų jėgų ir darysiu viską, viską, kad jūs galėtumėt manimi didžiuotis. Tik įspėju: per geometriją iš manęs kažin ko nesitikėkit, o visa kita, manau, nesunkiai įveiksiu, jeigu gerai padirbėsiu.

- Man atrodo, tau ir dabar mokslai sekasi neblogai. Panelė Steisė sako, kad tu ir gabi, ir kruopšti. - Merilė nė už ką nebūtų iki galo pasakiusi, kaip panelė Steisė ją gyrė. Juk tai galėtų paskatinti Anės tuštybę... - Nebūtina tuoj pulti ir eiti iš proto dėl pamokų. Dar yra laiko. Iki stojamųjų egzaminų turi dar pusantrų metų. Bet, kaip sako panelė Steisė, geriau pradėti laiku ir pasirengti iš esmės.

- Dabar aš dar labiau stengsiuos mokytis, - apsvaigusi iš laimės pasakė Anė, - nes jau turiu gyvenimo tikslą. Ponia Alan sako, jog kiekvienas žmogus privalo turėti gyvenimo tikslą ir atkakliai jo siekti. Tik pirmiausia, anot jos, turime įsitikinti, ar tiks-

las prasmingas. Juk norą tapti mokytoja, tokia kaip panelė Steisė, galima laikyti prasmingu tikslu, ar ne, Merile? Man atrodo, tai tokia kilni profesija...

Parengiamoji klasė buvo sudaryta numatytu laiku. Ją pradėjo lankyti Gilbertas Blaitas, Anė Šerli, Rubina Gilis, Džeinė Endrius, Džosė Paj, Čarlis Slounas ir Mudis Sperdženas Makfersonas. O Diana Bari – ne, kadangi tėvai neketino jos leisti į Karališkąją seminariją. Nieko baisnesnio Anė negalėjo tikėtis. Nuo tos nakties, kai Minė Maja buvo susirgusi, jų su Diana niekas nė karto nebuvo išsiskyres. Tą pavakarę, kai parengiamoji klasė pirmą kartą pasiliko papildomai pamokai, ir Anė pamatė, kad Diana iš lėto išsina su kitais, o paskui viena keliaus Beržų taku ir Žibuoklių slėniu, daug pastangų prireikė, kad nepultų iš suolo ir nenulėktų paskui draugužę. Anės gerklėj pakilo gumulas, ir ji skubiai puolė vartyti ant suolo atverstą lotynų kalbos gramatiką, kad paslėptų ašaras. Nė už ką nevalia leisti, kad Gilbertas Blaitas ir Džosė Paj pamatytų jos ašaras.

– Bet ak, Merile, kai pamačiau Dianą išeinančią vieną, aš tarsi tikrai pajutau mirties kartybę, kaip praeitą sekmadienį per pamokslą sakė ponas Alanas, – liūdnai tą vakarą kalbėjo Anė. – Pagalvojau, kaip būtų buvę nuostabu, jeigu Diana irgi būtų pra-

dėjusi ruošti stojimui. Bet negalime kiekviename žingsnyje tikėtis tobulybės, kai pats pasaulis toks netobulas, anot ponios Lind. Ponia Lind ne iš tokių, kurie visada žmogų paguodžia, bet nėra abejonių, ji dažnai pasako daug tiesos. Ir man atrodo, parengiamoj klasėj bus nepaprastai įdomu mokytis. Džeinė ir Rubina rengiasi būti mokytojos. Tai jų svajonių viršūnė. Rubina sako, kad, baigusi seminariją, ji mokytojaus tik dvejus metus, o paskui ketina ištekėti. Džeinė sako, kad mokytojos darbui ji atiduos visą savo gyvenimą ir niekada, niekada netekės, nes už mokytojos darbą moka algą, o vyras žmonai nieko nemoka ir tik bamba, kai paprašai dalies pinigų už parduotus kiaušinius ir sviestą. Džeinė tikriausiai taip kalba iš patirties, nes ponia Lind sako, kad jos tėvas – tikras senas bambeklis ir šykštus kaip nagas. Džosė Paj sako, kad ji stos į seminariją tik tam, kad gautų išsilavinimą, nes jai nereikės pačiai užsidirbti pragyvenimui. Ji sako, kad našlaičiams, kurie gyvena iš kito malonės, žinoma, visai kas kita – jie turi stengtis. Mudis Sperdženas rengiasi būti pastorius. Ponia Lind sako, kad, paveldėjęs tokią garsią amerikiečių dvasininkų pavardę, jaunasis Makfersonas niekuo daugiau ir negali būti. Gal ir labai nedora, Merile, bet kai tik pagalvoju, kad Mudis

Sperdženas bus pastorius, mane suima juokas. Jis toks juokingas berniūkštis – plataus veido, mažytėm akutėm, nulėpusiom ausim. Bet gal, kai užaugs, atrodys protingesnis. Čarlis Slounas sako, kad jis bus politikas ir taps parlamento nariu, bet ponias Lind sako, kad jam tai niekad nepasiseks, nes visi Slounai yra garbingi žmonės, o šiandien į politiką eina tik nedorėliai.

– O kuo nori būti Gilbertas Blaitas? – pamačiusi, jog Anė jau atsivertė Cezario raštus, pasiteiravo Merilė.

– Neturėjau garbės sužinoti Gilberto Blaito gyvenimo tikslų, jeigu jis išvis jų turi, – su panieka atsakė Anė.

Dabar Gilbertas ir Anė lenktyniavo atvirai. Anksčiau tos lenktynės buvo labiau vienpusės, tačiau dabar akivaizdžiai buvo matyti, kad Gilbertas tiek pat nori pirmauti klasėje kaip ir Anė. Abu priešinkai buvo verti vienas kito. Kiti parengiamosios klasės mokiniai tyliai pripažino jų pranašumą ir nė nesvajėjo su jais lenktyniauti.

Nuo tos dienos, kai prie tvenkinio Anė atstūmė jo prašymą susitaikyti, Gilbertas, išskyrus tas varžybas per pamokas, daugiau niekuo neparodė, kad išvis pastebi Anę Šerli. Jis plepėdavo ir juokaudavo

su kitomis mergaitėmis, keitėsi su jomis knygomis ir žaidimais, aptarinėjo pamokas ir ateities planus, kartais tai vieną, tai kitą po pamaldų ar po Diskusijų klubo palydėdavo namo. Bet Anės Šerli jis nebepastebėdavo, ir Anė nusprendė, kad nėra malonu, kai tavęs nepastebi. Kas iš to, kad ji, krestelėjusi galvą, sau kartodavo, jog jai tai nerūpi. Giliai aišktingoj moteriškoj širdelėj ji suvokė, kad rūpi ir kad vėl, atsidūrusi prie Spindinčio Vandens Ežero, dabar ji atsakytų visai kitaip. Netikėtai, kaip jai pasirodė, ir dideliam savo liūdesiui, Anė suvokė, jog visas priešškumas Gilbertui, taip ilgai puoselėtas širdyje, išnyko. Išnyko kaip tik tada, kai labiausiai jo reikėjo. Na ir kas, kad ji stengėsi vis atkurti kiekvieną to atmintino susidūrimo akimirką ir nuoskaudą ir bandė vėl prisišaukti tą širdį glostantį pyktį. Tą dieną prie tvenkinio jos pyktis paskutinį kartą mėšlungiškai plykstelėjo ir užgeso. Anė suprato, kad tada ji ir atleido, ir viską užmiršo. Bet suprato per vėlai.

Pagaliau nei Gilbertas, nei kas nors kitas, netgi Diana neturi įtarti, kaip ji gailisi ir kaip trokšta, kad tada nebūtų atsakiusi taip išdidžiai ir bjauriai! Ji pasiryžo „palaidoti savo jausmus gilioje užmaršty“, ir, galima sakyti, kad jai tai visai gerai sekėsi, nes Gilbertas, kuris tikriausiai nebuvo toks abejingas,

kaip atrodė, negavo jokios progos pasidžiaugti aki-
vaizdžiais įrodymais, jog Anę skaudina jo kerštingas
abejingumas. Vienintelė paguoda jam buvo tai, kad
ji nedraugiškai elgėsi ir su Čarliu Slounu – nuolat ir
nepelnytai būdavo jam negailestinga.

Kitais atžvilgiais ši žiema nešė ir savų džiaugsmų,
ir mokslo rūpesčių. Anei dienos slydo viena po kitos
lyg auksiniai karoliukai pro pirštus metų vėrinyje.
Ji buvo laiminga, smalsi, uoli. Reikėjo daug mokytis
ir neapsileisti, reikėjo perskaityti daugybę nuosta-
bių knygų, sekmadieninės mokyklos chorui išmok-
ti naujų melodijų, šeštadienio popietėmis suspėti į
pastoriaus namus pas ponią Alan. Ir štai – Anė net
nespėjo susivokti – į Žaliastogius vėl atėjo pavasaris,
ir pasaulis dar kartą sužydėjo.

Tada mokslai ėmė truputėlį varginti. Kai kiti mo-
kiniai pasklisdavo po žalius takus, sužaliavusias
miško proskynas ir pievas pakelėse, parengiamoji
klasė sėdėdavo mokykloje, ilgesingai žvelgdavo pro
langą ir pamatė, kad lotynų kalbos veiksmažodžiai
ir prancūzų kalbos pratimai kažkodėl nebėra tokie
skambūs ir įdomūs, kaip kad būdavo šaltą žiemą.
Netgi Anė ir Gilbertas prarado uolumą ir tapo abe-
jingesni mokslams. Ir mokytoja, ir mokiniai vienodai

apsidžiaugė, kai baigėsi trimestras, ir visiems prieš akis rožine šviesa nušvito atostogos.

- Bet šiais mokslo metais jūs gerai padirbėjote, - paskutinę popietę pasakė jiems panelė Steisė, - ir nusipelnėte gerų, linksmų atostogų. Pasistenkite kuo geriau pailsėti gryname ore ir sukaupti sveikatos, jėgų ir ambicijų kitiems mokslo metams. Tai bus lemtingas mūšis, kaip žinote - paskutiniai metai prieš stojamuosius.

- Ar jūs pas mus sugrįšite kitais metais, panele Steise? - paklausė Džosė Paj.

Džosė Paj niekad nesidrovėdavo klausinėti. Tačiau dabar visi pajuto jai dėkingumą, nes niekas kitas nebūtų išdrįšęs paklausti panelės Steisės to, kas visiems labai rūpėjo, nes jau kuris laikas mokykloje sklandė grėsmingi gandai, kad panelė Steisė kitais metais nebeatvyks čia mokytojauti, kad esą jai pasiūlė vietą pradžios mokykloje jos gimtajame krašte ir kad ji ketina tą pasiūlymą priimti. Užgniaužę kvapą parengiamosios klasės mokiniai laukė, ką jiems atsakys.

- Taip, manau, kad aš čia sugrįšiu, - atsakė panelė Steisė. - Maniau pereiti į kitą mokyklą, bet nusprendžiau grįžti atgal į Evonlį. Atvirai šnekant, aš taip prisirišau prie savo mokinių, kad supratau -

negaliu jų palikti. Taigi aš pasilieku, ir mes dar pasimatysime.

- Valio!!! - užrėkė Mudis Sperdženas. Mudis Sperdženas niekad taip audringai nereikšdavo savo jausmų, taigi kokią savaitę vėliau jis parausdavo, prisiminęs tą šūksmą.

- Ak, kaip aš džiaugiuosi! - visa švytėdama pasakė Anė. - Mieloji panele Steise, būtų siaubinga, jeigu jūs negrįžtumėt. Netikiu, jog įstengčiau mokytis toliau, jeigu čia atvyktų kitas mokytojas.

Parėjusi tą vakarą namo Anė sugrūdo visus vadovėlius į seną lagaminą, užrakino jį, o raktą įmetė į smulkmenų dėželę.

- Per atostogas net akies krašteliu nežvilgtelėsiu į vadovėlius, - pasakė ji Merilei. - Visus metus mokiausi taip stropiai, kaip tik įstengiau. Ir tiek prakaitavau su ta geometrija, kol galų gale visas teoremas iš pirmosios knygos išmokau atmintinai - net jeigu raidės sukeistum vietomis. Jaučiuosi tokia pavargusi nuo visko, kas protinga, taigi vasarą leisiu pasiautėti savo vaizduotei. Ak, nesigąščiokit, Merile. Aš leisiu jai siautėti tik proto ribose. Bet tikrai noriu šią vasarą praleisti linksmi, nes gal tai paskutinė mano vaikystės vasara. Ponia Lind sako, kad jeigu aš ir kitais metais tempsiuosi taip kaip šiomet, turėsiu

nešioti ilgesnius sijonus. Ji sako, kad iš manęs lieka vien tik kojos ir akys. O kai imsiu dėvėti ilgesnius sijonus, turėsiu ir elgtis kitaip, ir pasidaryti oresnė. Bijau, kad tada nebegalėsiu tikėti fėjomis. Taigi šią vasarą dar tikėsiu jomis iš visos širdies. Man rodos, šiemet mūsų atostogos bus labai linksmos. Netrukus Rubina Gilis švęs savo gimtadienį, o kur dar sekmadieninės mokyklos iškyla, o kitą mėnesį misionierių koncertas. O ponas Baris sakė, kad kurią nors pavakarę mane su Diana nusiveš į Baltasmėlius, ir mes ten, viešbutyje, papietausim. Juk žinote, jie ten rengia pietus vakarais. Džeinė Endrius praeitą vasarą sykį ten buvo ir sako, kad vaizdas akinaamas: viskas apšviesta elektra, pilna gėlių, o visos atvykusios ponios taip išsipuošusios... Džeinė sako, ji pirmąkart pamatė, kaip atrodo aukštuomenė, ir, sako, neužmirš to iki mirties.

Kitą dieną popiet užsuko ponia Lind sužinoti, kodėl Merilė ketvirtadienį nedalyvavo Globos draugijos susirinkime. Jeigu Merilės tuose susirinkimuose nebūdavo, visi žinojo, kad Žaliastogiuose kas nors negerai.

- Ketvirtadienį Matijui buvo širdies priepuolis, - paaiškino Merilė, - ir aš nenorėjau jo palikti. O taip! Dabar jam vėl visai gerai, bet tie priepuoliai užaina

vis dažniau ir dažniau, ir man dėl jo labai neramu. Daktaras sako, kad jis turi stengtis dėl nieko nesi-
jaudinti. Čia tai dar nieko, nes Matijus nei dabar, nei
anksčiau neieškojo stipresnių išgyvenimų. Tačiau
jam ir dirbti sunkiai negalima, o liepti Matijui ne-
dirbti – tai tas pats, kas uždrausti kvėpuoti. Užeik,
Reičele, nusirenk. Išgersi arbatos?

– Kad jau taip įkalbinėji, tai gal ir užeisiu, – atsakė
ponia Reičelė, kuri ir nepagalvojo neužėiti.

Ponia Reičelė ir Merilė patogiai įsitaisė svetainėje,
o Anė paruošė joms arbatos ir karštų sausainukų,
kurie buvo tokie trapūs ir baltutėliai, kad net ponia
Reičelė neturėjo prie ko prikibti.

– Turiu pasakyti, iš Anės išaugo tikrai guvi mer-
gaitė, – pagyrė ponia Reičelė, kai, saulei leidžiantis,
Merilė palydėjo ją iki vieškelio. Ji tau turbūt nemažai
padedą.

– Padeda, – pripažino Merilė, – dabar ji daug rim-
tesnė, ir galima ja pasikliauti. Labai baiminausi, kad
ji taip ir neišaugo iš savo paikysčių, bet ji išaugo, ir
galiu ja visiškai pasitikėti.

– Kai prieš trejus metus aš ją pirmąkart čia pa-
mačiau, negalėjau patikėti, kad ji taip pasikeis į
gerą, – kalbėjo ponia Reičelė. – Dieve brangus, kad
aš kada pamirščiau tą jos išpuolį! Kai tą vakarą

grįžau namo, tai pasakiau Tomui: „Tomai, sakau, atmink mano žodį: Merilė Katbert dar pasigailės šio savo žingsnio“. Bet aš apsirikau ir labai dėl to džiaugiuosi. Aš ne iš tų žmonių, Merile, kurių niekaip nepriversi prisipažinti suklydus. Ne, aš ne iš tokių, ačiū Dievui. Dėl Anės aš labai suklydau, bet ko čia stebėtis: keistesnės mergiūkštės pasaulyje dar nėra buvę, štai ką aš tau pasakysiu. Jai netiko jokie vertinimai, kurie tinka kitiems vaikams. Tiesiog malonumas, kaip ji per tuos metus pasikeitė, ypač išoriškai. Ji darosi visai graži mergina, nors nepasakyčiau, kad man labai patinka tokios blyškiaveidės ir didžiaakės. Man labiau prie širdies putlesnės ir raudonskruostės, kaip Diana Bari ar Rubina Gilis. Rubina išvis labai išvaizdi. Bet nežinau, kažkodėl, kai tarp jų visų būna Anė, nors ji nė pusės to grožio neturi, bet anų grožis man tada nublanksta, atrodo pilkas ir... Na, kaip narcizų greta didelės raudonos pinavijos – štai kaip.

Trisdešimt pirmas skyrius
TEN, KUR UPOKŠNIS ĮSILIEJA UPĖN

Anė „tikrai linksmai“ leido vasarą, mėgavosi ja iš visos širdies. Beveik visą laiką jos abi su Diana praleisdavo lauke ir semte sėmė tą džiaugsmą, kuri aptikdavo ant Įsimylėjėlių tako, Driadės Verdenėje, prie Gluosnių ežerėlio ir Viktorijos saloje. Merilė nė kiek neprieštaravo dėl tokio čigoniško gyvenimo. Spenserveilio gydytojas, tas pats, kuris buvo atvykęs tada naktį, kai Minė Maja pasigavo krupinį laringitą, dar pačioje atostogų pradžioje kažkurią popietę susitiko Anę vieno savo paciento namuose, idėmiai ją nužvelgė, pasičiaupė, palingavo galvą ir per kitą asmenį perdavė Merilei tokią žinią:

- Tą rusvaplaukę mergaitę reikia visą vasarą laikyti atvirame ore ir neleisti jai skaityti knygų, kol nepasitaisys ir nesustiprės.

Toji žinia Merilę kaip reikiant išgąsdino. Ji suprato, jog Anė mirs nuo džiovos – jeigu paraidžiui nevykdysi daktaro paliepimo. Taigi Anė praleido nuostabiausią savo gyvenimo vasarą, sklidiną laisvės ir išdaigų. Ji vaikštinėjo, irklavo, uogavo ir svajojo tiek, kiek širdis geidžia. Ir kai atslinko rugsėjis, jos akys vėl švytėjo ir šaudė, žingsnis taip sutvirtėjo, kad turėjo patenkinti Spenserveilio gydytoją, o širdis vėl buvo kupina ambicijų ir naujo įkarščio.

– Jaučiuosi vėl pajėgi mokytis iš visų jėgų, – parsinešusi iš palėpės knygas, pareiškė ji. – O, mano mielosios senosios draugės, kaip malonu išvysti pažįstamus jūsų viršelius – taip, netgi tavo, garbioji geometrija. Aš nuostabiai praleidau vasarą, Merile, ir dabar nenustygstu vietoje lyg bėgikas prieš lenktynes, kaip praeitą sekmadienį sakė ponas Alanas. Pono Alano pamokslai nuostabūs, ar ne? Ponia Lind sako, kad jis kasdien tobulėja, ir nespėsim nė apsidairyti, kai kokia nors miesto bažnyčia mums jį nušvilps, ir vėl liksim be nieko, turėsime ieškotis ir vėl ugdytis kokį nepatyrusį naujoką dvasininką. Bet kokia prasmė nerimauti iš anksto, ar ne, Merile? Man atrodo, geriau tiesiog džiaugtis ponu Alanu, kol dar jį turime. Jeigu aš būčiau vyras, turbūt būčiau pastorius. Jie gali daryti tokią stiprią teigiamą

įtaką kitiems, jeigu tik gerai išmano teologiją. Kaip turėtų būti nuostabu – sakyti sukrečiamą pamokslą ir virpinti visų klausytojų širdis. Kodėl moterys negali būti pastorės, Merile? Aš šito paklausiau ponios Lind, tai ji visa nustėro ir pasakė, jog tai būtų skandalas. Ji sakė, kad Amerikoje gal ir galėtų moteris būti pastorė, ir tikriausiai jų ten jau yra, bet, ačiū Dievui, Kanadoje iki šito dar nenusiritome, ir ji tikisi, kad niekada ir nenusirisime. Bet aš nesuprantu kodėl. Man atrodo, moterys būtų žavingos pastorės. Kai reikia sušaukti kokį susirinkimą ar surengti arbatėlę ar ką kita, kad surinktum pinigų, visad pasitelkiamos moterys. Esu tikra, kad ponია Lind galėtų vadovauti maldai nė kiek ne blogiau už mūsų sekmadieninės mokyklos inspektorių Belą, ir neabejoju, kad, truputį pasipraktikavusi, galėtų ir pamokslus sakyti.

– O taip, manau, kad galėtų, – sausai pasakė Merilė. – Ji ir dabar gana prisako pamokslų. Mažai kas Evonlyje turi galimybių išklysti iš doros kelio, kol visus seka Reičelės akis.

– Merile, – pagauta atvirumo akimirkos, kalbėjo toliau Anė, – aš noriu jums kai ką papasakoti ir paklausti jūsų nuomonės. Man ta mintis siaubingai neduoda ramybės – ypač sekmadieniais popiet, kai

aš apie tuos dalykus imu mąstyti. Aš iš tikrųjų noriu būti gera ir kai esu su jumis ar su ponia Alan, ar su panele Steise, noriu šito labiau už viską, noriu elgtis tik taip, kad jums patiktų, ir kad jūs tam priartumėt. Bet kai būnu su ponia Lind, dažniausiai jaučiuosi baisi netikėlė ir man taip ir norisi eiti ir padaryti būtent tai, ko ji liepia man nedaryti. Jaučiu nesuvaldomą pagundą. Tad, kaip jums atrodo, kodėl aš taip jaučiuosi? Ar todėl, kad aš iš tikrųjų bloga ir nebepataisoma?

Merilė valandėlę sutriko, paskui nusijuokė.

- Jeigu tu tokia, tai, matyt, ir aš tokia, Ane, nes ponia Reičelė dažnai ir mane šitaip priveikia. Man kartais atrodo, kad ji galėtų daryti „daugiau teigiamos įtakos“, kaip tu sakai, jeigu vis nebaksnotų žmonių, kad tie gerai elgtųsi. Prieš tokį „baksnojimą“ turėtų būti koks nors atskiras Dievo įsakymas. Bet, vaje, man nedera šitaip kalbėti. Reičelė yra gera krikščionė ir jos norai – patys kilniausi. Evonlyje nerasi geraširdiškesnio žmogaus: ji niekada neatsisako kitam pagelbėti.

- Labai džiaugiuosi, kad ir jūs jaučiate tą patį, – tvirtai pasakė Anė. – Man nuo to daug ramiau. Dabar aš šitiek nebesijaudinsiu. Nors tikriausiai vėl atsiras dėl ko jaudintis. Nuolatos atsiranda kas nors

nauja - na, tokių dalykų, kurie tave suglumina. Tik išsiaiškini kokį klausimą, o jau kitas laukia. Kai pradedi darytis suaugusi, tiek atsiranda visokių klausimų, kuriuos reikia apmąstyti ir nuspręsti... Aš daugiau, rodos, nieko ir neveikiu, tik mąstau ir sprendžiu, kas gerai ir kas blogai. Labai rimtas dalykas - tapti suaugusia, ar ne, Merile? Bet kai turiu tokių gerų draugų, kaip jūs, kaip Matijus ir ponias Alan, ir panelė Steisė, turėčiau visai sėkmingai tapti suaugusi, o jeigu bus kitaip - neabejoju, kad tik dėl mano kaltės. Jaučiu dėl to didelę atsakomybę, nes turiu tik vieną šansą. Jeigu užaugsiu ne tokia, kaip reikia, nebegalėsiu grįžti atgal ir pradėti viską iš naujo. Šią vasarą paaugau du colius, Merile. Ponas Gilis per Rubinos gimtadienį mane pamatavo. Labai džiaugiuosi, kad pailginote man sukneles. Ta tamsiai žalia tokia miela nešioti, ir labai gražu iš jūsų pusės, kad uždėjote jai volaną. Žinoma, aš suprantu, kad tai nebuvo būtina, bet šį rudenį volanai taip įėjo į madą, ir Džosės Paj visos suknelės su volanais. Jaučiu, kad su volanu man daug geriau seksis mokytis. Giliai širdy dėl to volano jausiu didelį pasitenkinimą.

- Na, tada tikrai vertėjo jį uždėti, - pripažino Merilė.

Panelė Steisė rudenį sugrįžo į Evonlio mokyklą ir rado savo mokinius nusiteikusius vėl gerai padirbėti. Ypač apsiginklavusi prieš mūšį buvo parengiamoji klasė, nes metų pabaigoje, mesdami neaiškų šešėlį ant būsimo kelio, jau šmėkščiojo grėsmingi „stojamieji“, apie kuriuos vien pagalvojus visų širdys dardėjo į kulnus. O jeigu jie neišlaikys?! Ši mintis tą žiemą persekiojo Anę kiauras dienas, netgi sekmadienio popiečiais, išstumdama visas moralines ir teologines problemas. Slogūs Anės sapnai būdavo vienodi: ji liūdnei skaito egzaminą išlaikiusiųjų sąrašą, kurio viršuje didelėmis raidėmis išvedžiotas Gilbertas Blaitas, o jos vardo iš viso nėra.

Bet vis dėlto tai buvo linksma, darbų kupina, laiminga, greitai prabėgusi žiema. Pamokos būdavo tokios įdomios, pirmūnų varžytuvės tokios įtemptos – kaip senais gerais laikais. Anei prieš akis vėrėsi nauji minčių, jausmų ir troškimų pasauliai, gaivios, žavingos nepatirtų įspūdžių erdvės.

Už tos kalvos – kita kalva,

Už ano kalno – dar viena viršūnė.

Daugiausia prie to prisidėjo taktiškas, atidus, išmintingas panelės Steisės vadovavimas darbui.

Ji leido savo mokiniams mąstyti, tyrinėti ir atrasti patiems, skatino juos neiti senais, išmindžiotais takais – kartais iki tokios laisvės, kad priblokšdavo ponią Lind ir mokyklos globėjus, kurie gana įtariai žiūrėjo į visas metodines naujoves.

Be mokyklos, Anė daugiau nei pirma bendraudavo su žmonėmis, nes Merilė, įsidėmėjusi Spenserveilio gydytojo nurodymą, jau nebeprieštaraudavo dėl vienokių ar kitokių jos iškylių. Toliau klestėjo Diskusijų klubas: surengė keletą koncertų, vieną ar du pokylius – beveik kaip suaugusiesiems, ir apščiai pasivažinėjimų rogėmis ar čiuožimo popiečių.

O tuo metu Anė dar ir augo, taip smarkiai šovė aukštyn, kad vieną dieną Merilė, atsistojusi šalia jos ir pamačiusi, kad mergaitė už ją aukštesnė, net apstulbo.

– Vaje, Ane, kaip tu užaugai! – bemaž netikėdama savo akimis pasakė ji. Ir atsidūsėjo. Tie nauji Anės ūgio coliai Merilei žadino keistą liūdėsį. Tas vaikas, kurį ji išmoko mylėti, kažkur išnyko, o štai šalia, anos mergaitės vietoje, stovi gilaus žvilgsnio penkiolikmetė mąšliai surauktais antakiais ir išdidžiu veideliu. Merilė mylėjo šią mergaitę, kaip ir aną mažylę, tačiau keistas praradimo liūdėsysis nesitraukė. Ir kai tą vakarą Anė su Diana išsirengė į pamaldas,

Merilė atsisėdo sau viena žiemos prieblandoje ir, pasidavusi silpnumo akimirkai, apsiverkė. Tokią ją ir užtiko Matijus, įėjęs su žibintu rankose – ir taip nustėro iš nuostabos, kad Merilei teko nusijuokti pro ašaras.

– Galvojau apie Anę, – paaiškino Merilė. – Ji tokia didelė užaugo... Ir kitą žiemą mus tikriausiai paliks. Aš jos baisiai pasigėsiu.

– Ji galės dažnai parvažiuoti namo, – paguodė Matijus, kuriam Anė vis dar buvo ir visada liks maža, entuziastinga mergaitė, kokią tą birželio vakarą prieš ketverius metus jis parsivežė iš Šviesupių. – Iki to laiko į Karmodį bus nutiesta geležinkelio atšaka.

– Tai ne tas pats, kaip būti čia visą laiką, – liūdnai atsiduso Merilė, matyt, pasiryžusi išlieti susikauptą širdgėlą. – Bet ką čia... Vyrai tokių dalykų nesupranta!

Anė pasikeitė ir kitais požiūriais, ir tai buvo ne mažiau pastebima kaip ir jos išorės pokyčiai. Pirma, ji pasidarė daug ramesnė. Galbūt mąstė ji net ir daugiau, o svajojo tiek pat kaip ir anksčiau, tačiau kalbėjo tikrai mažiau. Merilė tai irgi pastebėjo ir įvertino.

- Tu nè pusès tiek nebeplepi kaip anksčiau, Ane, ir perpus rečiau vartoji iškilmingus žodžius. Kas tau nutiko?

Numetusi į šalį knygą ir svajingai pažvelgusi pro langą, už kurio, pavasario saulės sugundyti, iš sąvęs veržėsi dideli raudoni vijoklių pumpurai, Anė paraudo ir nusijuokė.

- Nežinau... Nebesinori tiek daug čiauškėti... - atsakė ji susimąsčiusi, parėmusi smakrą smiliumi. - Daug maloniau apie ką nors miela ir sava galvoti ir saugoti tas mintis širdyje kaip turtą. Nenoriu, kad iš jų kas nors juoktųsi ar jomis stebėtųsi. Ir kažkodėl daugiau nebesinori vartoti didingų žodžių. Beveik gaila, ar ne? Dabar aš jau pakankamai didelė, ir man tie žodžiai visai tiktų, jeigu juos vartočiau. Tam tikra prasme malonu būti beveik suaugusiai, bet tas malonumas visai kitoks, negu įsivaizdavau, Merile. Tiek reikia visko išmokti, padaryti, apgalvoti, kad didingiems žodžiams nebelieka laiko. Be to, panelė Steisė sako, kad trumpi žodžiai daug įtaigesni ir tinkamesni. Ji iš mūsų reikalauja rašyti kuo paprasčiau. Iš pradžių buvo nelengva. Aš buvau taip įpratusi visur kaišioti gražius, įmantrius žodžius - kokie tik šaudavo į galvą - ir pati buvau begalybę jų

prigalvojusi... Bet dabar jau įpratau ir matau, kad taip daug gražiau.

- O kaip baigėsi tavo Apsakymų klubui? Jau seniai apie jį nebekalbi.

- Apsakymų klubas iširo. Nebeužteko tam laiko... ir kažkaip, atrodo, mes nuo jo pavargome. Pasidarė kvaila ištisai rašyti apie meilę, žmogžudystes, pabėgimus su mylimaisiais ir paslaptis!.. Panelė Steisė kartais per kūrybinio rašymo pamokas liepia mums sukurti kokį apsakymą, bet leidžia rašyti tik apie tai, kas būtų galėję nutikti Evonlyje, mums patiems, ir labai griežtai mus kritikuoja ir verčia pačius save kritikuoti. Niekad nemaniau, kad mano rašiniai turi tiek daug trūkumų, kol pati nepradėjau jų ieškoti. Man pasidarė taip gėda, ir norėjau visai baigti tą kūrybą, bet panelė Steisė pasakė, kad aš galiu išmokti visai gerai rašyti, jeigu tik pati save vertinsiu labai kritiškai. Taigi ir stengiuosi.

- Iki egzaminų tau liko tik du mėnesiai, - pasakė Merilė. - Kaip manai, ar įstosi?

Anė net sudrebėjo.

- Nežinau. Kartais galvoju, kad viskas bus gerai, o paskui staiga imu siaubingai bijoti. Mes mokėmės daug, ir panelė Steisė mus smarkiai spaudė, bet vis tiek galime ir neįstoti. Kiekvienas iš mūsų turi

pažeidžiamą vietą. Man tai, žinoma, geometrija, o Džeinei – lotynų kalba, Rubinai ir Čarliui – algebra, o Džosei – aritmetika. Mudis Sperdženas sako iki kaulo smegenų jaučiąs, kad jis susikirs per Anglijos istoriją. Birželio mėnesį panelė Steisė mums surengs egzaminus – tokius pat sunkius kaip stojamieji – ir įvertins mus taip pat griežtai, taigi tada paaiškės, ko galime tikėtis. Kaip norėčiau, kad viskas jau būtų praėję, Merile. Man tai neduoda ramybės. Kartais pabundu vidurnaktį ir svarstau, ką darysiu, jeigu man nepasiseks.

– O ką, dar vienerius metus lankytum mokyklą ir bandytum kitais metais, – nerūpestingai pasakė Merilė.

– Oi, nežinau, ar aš įstengčiau. Būtų tokia gėda neištoti – ypač jeigu Gil... jeigu kiti ištotų. O per egzaminus aš taip nervinuosi, kad tikrai susipainiosiu. Kad turėčiau tokius nervus kaip Džeinės Endrius!.. Jos niekas neišmuša iš vėžių.

Anė atsiduso ir, atitraukusi akis nuo pavasario burtų, nuo viliojamo gaivaus vėjelio ir dangaus žydrinės, nuo gaivios sodo žalumos, vėl ryžtingai įniko į knygą. Pavasarių dar bus, bet jeigu jai nepasiseks ištoti į seminariją, tai vėliau jau niekada, Anės įsitikinimu, ji neatsigaus, kad galėtų jais pasidžiaugti.

Trisdešimt antras skyrius
PRIIMTŲJŲ SĄRAŠAS

Baigiantis birželiui, baigėsi mokslo metai, baigėsi ir panelės Steisės darbo sutartis Evonlio mokykloje. Tą vakarą Anė su Diana ėjo namo iš mokyklos labai slogios nuotaikos. Paraudusios akys ir šlapios nosinaitės akivaizdžiai liudijo, kad panelės Steisės atsisveikinimo kalba buvo ne mažiau jaudinama, kaip ir pono Filipso kalba – prieš trejus metus, tokiomis pat aplinkybėmis... Priėjusi eglaitėmis apaugusią kalvą Diana atsigrėžė mokyklos pusėn ir giliai atsiduso.

– Atrodo, tarsi viskas pasaulyje būtų pasibaigę, ar ne? – niūriai paklausė ji.

– Tau turėtų būti truputį lengviau negu man, – atsakė Anė, tuščiai ieškodama sauso savo nosinaitės kamučio. – Ateinanti rudenį tu vėl tenai grįši, o man

atrodo, kad palikau savo brangiąją senąją mokyklą amžinai – žinoma, jeigu man pasiseks...

– Tai bus visai kas kita. Ten nebebus nei panelės Steisės, nei tavęs, nei Džeinės su Rubina – tikriausiai... Aš turėsiu sėdėti viena, nes nepakęščiau, kad vietoj tavęs su manimi sėdėtų kita. O kaip nuostabiai mes gyvenome, ar ne, Ane? Baisu net pagalvoti, jog viskas jau praėjo.

Dvi didžiulės didžiulės ašaros nusirito Dianai per nosį.

– Jeigu tu nustotum verkti, tada ir aš nustočiau, – maldaudama pasakė Anė. – Vos tik atitraukiu nuo akių nosinę, tuoj pamatau, kaip tavo akyse kaupiasi ašaros, ir aš vėl pradedu iš naujo. Kaip sako ponija Lind: „Jeigu negali pralinksėti, pralinksėk kiek gali“. Šiaip ar taip, manau, jog rudeni ir aš sugrįšiu. Štai šią valandą aš *tikrai žinau*, kad neišlaikysiu. Ir toks įsitikinimas mane apima vis dažniau ir dažniau.

– Bet juk tu nuostabiai išlaikei tuos egzaminus, kuriuos surengė panelė Steisė!

– Taip, bet dėl tų egzaminų aš nesinervinau. O kai pagalvoju apie tikruosius egzaminus, neįsivaizduoji, koks šaltas drebulys ima krėsti mane kažkur paširdžiuose. Be to, sąrašuose aš įrašyta tryliktu numeriu, o Džosė Paj sako, kad tai blogas ženklas. Aš

nesu prietaringa ir žinau, kad nuo to jokio skirtumo, bet vis tiek geriau, jei būčiau ne trylikta.

- O aš norėčiau būti ten šalia tavęs, - pasakė Diana. - Argi ne puiku būtų mums abiem? Bet tau tikriausiai vakarais reikės graužti vadovėlius.

- Ne, panelė Steisė iš mūsų išpešė pažadą, kad vadovėlių nė neatsiversime. Ji sako, kad nuo to tik pervargtume ir susipainiotume, o mums reikia kuo daugiau vaikščioti, visai negalvoti apie egzaminus ir kuo anksčiau atsigulti. Patarimas labai geras, bet, manau, nelengva bus jį įvykdyti. Man atrodo, visi geri patarimai būna ne taip jau lengvai įvykdomi. Prisė Endrius pasakojo, kad tą savaitę per egzaminus ji sėdėdavo iki vidurnakčio ir kalė iš paskutiniųjų. Aš irgi pasiryžusi sėdėti per naktis, bent jau tiek, kiek jinai sėdėdavo. Kokia maloni tavo teta Džozefina, kad pasiūlė man apsistoti pas ją, kol laikysiu egzaminus.

- Tu man iš ten parašysi, ar ne?

Parašysiu tau antradienį vakare ir papasakosiu, kaip praėjo pirmoji diena, - pažadėjo Anė.

- Trečiadienį aš visą dieną lakstysiu į paštą, - prisiekė Diana.

Anė išvyko miestan kitą pirmadienį, o trečiadienį Diana, kaip ir žadėjo, vis lakstė į paštą ir gavo tokį laišką:

Brangioji Diana, – rašė Anė, – dabar antradienio vakaras, aš sėdžiu Bukmedžių namų bibliotekoje ir rašau tau. Vakar vakare, kai likau viena kambaryje, pasijutau siaubingai vieniša ir taip troškau, kad tu būtum šalia. „Kalti“ negalėjau, nes prižadėjau panelei Steisei to nedaryti. Tačiau buvo taip sunku iškęsti neatsivertus istorijos vadovėlio – kaip kad būdavo sunku, dar neparuošus pamokų, susilaikyti nepasakaičius kokio romano.

Šįryt pas mane užėjo panelė Steisė, ir mes kartu nuėjome į seminariją, pakeliui dar pasiėmėm Džeinę, Rubiną ir Džosę. Rubina ištiesė man rankas, o jos buvo šaltos šaltos. Džosė pasakė, jog aš atrodau taip, lyg nebūčiau akių sudėjusi, ir kad ji abejoja, ar man užteks jėgų išverti visiems mokslams, net jeigu ir įstočiau. Atrodo, kad man taip ir nepasiseks pamėgti Džosę Paj!

Kai atėjome į seminariją, ten jau buvo daugybė moksleivių iš visos Salos. Pirmoji persona, kurią išvydome – tai Mudis Sperdženas, kuris sėdėjo ant laiptelių ir kažką burbleno sau po nosimi. Džeinė

paklausė, ką jis, po galais, čia veikia, ir jis atsakė, jog vis kartoja ir kartoja daugybės lentelę, kad apramintų nervus, ir sakė, dėl Dievo meilės, jam netrukdyti, nes jeigu jis nors akimirką sustosiąs, tuoj apniks egzaminų baimė, ir jis viską užmiršiąs, o daugybės lentelė padedanti išsaugoti tvarką jo smegenyse!

Kai mus paskirstė į klases, panelė Steisė turėjo išėiti. Aš atsisėdau kartu su Džeine, o Džeinė buvo tokia rami, kad mane suėmė pavydas. Gerajai, tvirtajai, protingajai Džeinei nereikia jokių daugybės lentelių! Kažin ar aš ir atrodžiau taip, kaip jaučiausi, ir ar jie girdėjo, kaip mano širdies dūžiai aidi per visą klasę? Tada įžengė toks vyras ir ėmė dalyti anglų kalbos egzamino klausimus. Man rankos stingo iš šalči, o ir galva kone svaigo, kai traukiau savąjį. Vieną siaubingą akimirką, Diana, aš pasijutau taip, kaip tada prieš ketverius metus, kai paklausiau Merilės, ar galėsiu likti Žaliastogiuose. Ir staiga vėl nušvito man galvoj, ir širdis vėl pradėjo plakti – pamiršau parašyti, kad ir galva, ir širdis vienu tarpu buvo išsijungusios! – kai suvokiau, jog geriau ar blogiau į tuos klausimus aš atsakysiu.

Vidurdienį visi išsiskirstėme po namus papietauti, o paskui grįžome laikyti istorijos. Iš istorijos ištraukiau siaubingą klausimą, ir man galvoje susimaišė visos

datos. Bet vis dėlto, manau, kad aš šiandien gana neblogai laikiausi. Bet, ak, Diana, rytoj – geometrijos egzaminas, ir kai tik apie jį pagalvoju, visas mano pasiryžimas neatsiversti jokių vadovėlių tirpsta. Jeigu tikėčiau, kad ir man gali padėti daugybės lentelė, aš ją kartočiau nuo dabar iki rytojaus ryto.

Vakare nuėjau aplankyti kitų mergaičių. Pakeliui susitikau Mudį Sperdženą, klydinėjantį po miestą. Jis pasakė esąs įsitikinęs, kad neišlaikė istorijos egzamino ir kad apskritai yra gimęs savo tėvų skausmui, o rytoj rytą važiuosiąs traukiniu namo ir kad jam vis tiek lengviau būsią tapti staliumi negu dvasininku. Aš jį stengiausi pralinksinti ir įkalbėjau, kad laikytų egzaminus iki galo, nes taip bus labai negražu panelės Steisės atžvilgiu. Kartais aš norėdavau būti gimusi berniuku, bet kai matau Mudį Sperdženą, visad džiaugiuosi, kad esu mergaitė ir kad nesu jo sesuo.

Rubiną buvo apėmusi isterija, kai užėjau pas ją į bendrabučio kambarį. Mat ką tik buvo išsiaiškinusi, kad anglų kalbos egzamine padarė baisią klaidą. Kai ji apsiramino, mudvi išėjome į miestą ir suvalgėme ledų. Kaip mes norėjome, kad ir tu būtum kartu!

Ak, Diana, jei tas geometrijos egzaminas jau būtų išlaikytas! Na, bet, kaip sako ponija Lind, saulė vis tiek tekės ir leisis – nesvarbu, ar aš išlaikysiu, ar ne. Tai

šventa teisybė, bet nelabai paguodžianti... Man atrodo, jeigu aš neišlaikysiu – geriau jau jinai netekėtų!
Tavo ištikimoji ANĖ

Ir geometrijos egzaminas, ir kiti egzaminai baigėsi numatytu laiku, ir penktadienio vakarą Anė grįžo namo. Jautėsi išvargusi, bet vos įstengė sutramdyti savo džiaugsmą. Kai ji grįžo, Diana kaip tik buvo Žaliastogiuose, ir jiedvi susitiko lyg nesimačiusios keletą metų.

– Brangioji draugužė, kaip nuostabu vėl tave regėti. Atrodo, kad tu išvykai prieš šimtą metų... Bet, ak, Ane, kaip tau pasisekė?

– Sakyčiau, viskas gana neblogai, išskyrus geometriją. Net nežinau, ar ją išlaikiau, ar ne, širdy šliaužioja tokia šiurpi nuojauta, jog susikirtau. Oi, kaip gera vėl būti namie! Žaliastogiai – brangiausia, mieliausia vieta pasaulyje!

– O kaip kiti?

– Mergaitės įtikinėja, kad neišlaikiusios, bet aš manau, kad visi išlaikė neblogai. Džosė sako, kad geometrijos uždaviniai buvo tokie lengvi, jog dešimties metų vaikas būtų juos išsprendęs! Mudis Sperdženas vis dar įsitikinęs, kad neišlaikė istorijos, o Čarlis sako, kad neišlaikė algebros. Bet mes nieko

tikra nežinome ir nežinosime, kol neiškabins sąrašų. Tai bus tiktai po dviejų savaičių. Įsivaizduok, kaip reikės išgyventi tas dvi savaites tokioje įtampoje! Labai norėčiau užmigti ir neatsibusti, kol viskas paaishkės.

Diana žinojo, kad beprasmiška klausti, kaip sekėsi Gilbertui Blaitui, todėl tik linksmai paguodė:

- Ai, pamatysi, kaip tu įstosi. Nesijaudink.

- Geriau jau aš visai neįstočiau, negu būčiau sąrašo apačioje, - plykstelėjo Anė, o tai reiškė - Diana puikiai suprato, ką tai reiškia - jog sėkmė bus ne visai tikra ir apkartinta, jeigu jos pavardė atsidurs žemiau už Gilberto Blaito.

Baimindamasi tokios baigties per egzaminus, Anė buvo įtempusi visas jėgas. Lygiai taip elgėsi ir Gilbertas. Jiedu gal tuziną kartų buvo susitikę gatvėje ir prasilenkdavo kaip nepažįstami, ir kiekvieną sykį Anė kilstelėdavo galvą truputį aukščiau ir kaskart vis labiau gailėdavosi, kad nesusitaikė su Gilbertu, kai jis šito prašė, ir vis tvirčiau pasiryždavo aplenkti jį per egzaminus. Ji žinojo, kad visi Evonlio mokiniai nekantrauja sužinoti, kuris iš jų geriau išlaikys. Ji netgi žinojo, kad Džimis Glaveras ir Nedas Vraitas dėl to kirto lažybų, o Džosė Paj pasakė, kad, be jokių abejonių, geriau išlaikys Gilbertas. Ir jautė,

kad neištvers tokio pažeminimo, jeigu Gilbertas ją aplenks.

Tačiau ji turėjo ir kitų, kilnesnių, motyvų gerai išlaikyti egzaminus. Ji norėjo „sublizgėti“ dėl Matijaus ir Merilės – ypač dėl Matijaus. Matijus sakė jai esąs įsitikinęs, jog jinais „paguldys ant menčių visą Salą“. Anė jautė, jog šito tikėtis kvaila, kad ir kaip gerai apie save galvotum, tačiau ji karštai tikėjo pakliūsianti mažų mažiausiai į pirmąjį dešimtuką, kad galėtų išvysti, kaip iš džiaugsmo dėl jos sėkmės nušvinta gerosios rudos Matijaus akys. Anė jautė, jog tai būtų maloniausias atpildas už visas jos pastangas ir už tą kantrų murkdymąsi tarp lygčių ir asmenuočių, kurios neduodavo jokio peno vaizduotei.

Baigiantis antrajai savaitei, Anė pradėjo „laksyti“ į paštą kartu su taip pat besijaudinančiomis Džeine, Rubina ir Džose. Drebančiomis rankomis jos atsiversdavo Šarlotetauno laikraštį ir šalo, ir tirpo iš baimės nė kiek ne menčiau kaip per egzaminus. Net ir Čarlis su Gilbertu elgėsi taip pat, tik Mudis Sperdženas tvirtai laikėsi nuošaliau.

– Aš neturiu tiek vidinės stiprybės, kad galėčiau ten ramiai sau nueiti ir atsiversti laikraštį, – pasakė jis Anei. – Aš nusiteikęs tiesiog laukti, kol kas nors užeis pas mane ir pasakys, ar įstojau, ar ne.

Kai praėjo ir trečioji savaitė, o sąrašo vis dar nebuvo, Anė ėmė jausti, kad ilgiau tokios įtampos nebeišlaikys. Jai dingo apetitas, neberūpėjo, kas dedasi Evonlyje. Ponia Lind vaipėsi, kad nieko kito ir negalima tikėtis, kai švietimą valdo konservatoriai, ir Matijus, diena po dienos matydamas, kaip Anė blykšta, nyksta ir vis tuščiomis koja už kojos grįžta iš pašto, ėmė rimtai svarstyti, ar jam per kitus rinkimus nevertėtų balsuoti už liberalus.

Bet vieną vakarą žinios atskriejo. Anė sėdėjo prie atviro lango, kuriam laikui užmiršusi egzaminų bėdas ir kitus pasaulio rūpesčius, ir traukė į save vasaros vakaro grožį, saldžiai svaiginamą gėlių kvėpėjimą sode, nuo tuopų sklindantį lapų šiugždesį. Dangu virš eglių rytų pusėje blausiai rožine šviesa buvo nušvietusi besileidžianti saulė, ir Anė užsisvajojusi svarstė, ar ne taip turėtų atrodyti spalvų Dievas, kai staiga pamatė per eglynėlį, tiltu, paskui įkalne atskuodžiančią Dianą su plevėsuojančiu laikraščiu rankoje.

Anė pašoko ant kojų – iškart suprato, kas tame laikraštyje išspausdinta: priimtųjų sąrašas! Jai ėmė suktis galva, o širdis taip daužėsi, kad net suskaudo... Ji negalėjo pajudėti iš vietos. Atrodė, kad praslinko gera valanda, kol pagaliau priemenėje subildėjo

žingsniai, ir Diana, net nepasibeldusi, įgriuvo vidun – taip baisiai ji buvo susijaudinusi.

– Ane, tu priimta! – suriko ji. – Priimta, ir *pati pirmoji!* Tu ir Gilbertas – jūs abu išlaikėt vienodai, bet tavo pavardė pirmoj vietoj. Ak, kaip aš didžiuojuosi!

Diana nutelžė laikraštį ant stalo, o pati krito ant Anės lovos – visai uždususi, nebegalėdama daugiau nė žodžio ištarti. Kol Anė drebančiomis rankomis uždegė lempą, visą degtukų dėžutę išbarstė ant žemės, paskui kokį tuziną jų sugadino. Tada čiupo laikraštį. Taip, ji įstojo, jos pavardė sąrašė pati pirmoji – pirmoji iš dviejų šimtų! Verta buvo gyventi, kad sulauktum šios akimirkos.

– Tu tiesiog puikiausiai išlaikei, Ane, – supūkštė Diana, jau tiek atsigavusi, kad galėjo atsisėsti ir prabilti, o Anė tik stovėjo apsvaigusi ir vis dar neištarė nė žodžio. – Tėtis tą laikraštį ką tik parvežė iš Šviesupių, dar nė dešimt minučių nebus praėję... Supranti, jį atgabeno vakariniu traukiniu, o paštu jis ateis tik rytoj. Kai aš pamačiau tą sąrašą, taip ir puoliau čia kaip išprotėjusi. Jūs visi įstojote, visi iki vieno, ir Mudis Sperdženas, ir visi, nors jis ir su išlyga – dėl istorijos. Džeinė ir Rubina išlaikė visai gerai, jos pirmajame sąrašo šimte, Čarlis – irgi. Džosė vos pakliuvo, ji tik trim balais aukščiau už sąrašė

paskutinią, bet pamatysi, ji taip ries nosį, lyg būtų pirmoji. O kaip turi džiaugtis panelė Steisė! Ak, Ane, koks jausmas, kai matai savo pavardę pačią pirmą priimtųjų sąrašė? Jeigu taip man, tai tikrai išprotėčiau iš džiaugsmo. Aš ir dabar beveik iš proto einu, o tu tokia rami ir vėsi kaip pavasario vakaras.

- Aš apstulbusi, - atsakė Anė. - Noriu šimtus dalykų pasakyti, o negaliu rasti žodžių. Niekad nė nesvajojau... ne, svajojau, vieną kartą! Vieną *vienintelį kartą* išdrįsau pagalvoti: „O ką, jeigu aš būsiu pirmoji?“ Na, taip, drebedama iš nerimo, supranti, nes tai atrodė taip tuščiagarbiška ir įžūlu, Diana. Turiu tuoj lėkti į laukus ir pasakyti Matijui. O tada abi paėjėsim vieškeliu ir išnešiosim geras naujienas kitiems.

Jos nuskubėjo į pievą už tvartų, kur Matijus tvarkė šieną, o netoliese - koks džiaugsmas! - ir ponia Lind prie vartelių kalbėjosi su Merile.

- Oi, Matijau, - sušuko Anė, - aš įstojau ir aš pirmoji sąrašė, ar... viena iš pirmųjų! Aš nesigiriu, aš tik... taip džiaugiuosi.

- Nu, aš juk taip ir sakiau, - džiaugsmingai spokso-damas į priimtųjų sąrašą, pasakė Matijus. - Žinojau, kad tu juos lengvai paguldysi ant menčių.

- Na, reikia pasakyti, tu tikrai šaunuolė, Ane, - stengdamasi paslėpti nuo kritiško ponios Lind žvilgsnio begalinį savo pasididžiavimą, pasakė Merilė.

Bet toji geraširdė moteriškė nuoširdžiai pritarė:

- Ir aš manau, kad ji šaunuolė, ir aš nebūčiau aš, jeigu iškart šito nepasakyčiau. Tu darai garbę savo draugams, Ane, štai ką aš pasakysiu, ir mes visi tavim labai didžiuojamės.

Tą naktį Anė, baigusi džiaugsmingąją vakarą trumpu, rimtu pokalbiu su ponija Alan pastoriaus namuose, atsiklaupė prie atdaro lango spindinčio mėnulio šviesoje ir tyliai sukalbėjo iš širdies gelmių plaukiančią dėkingumo ir džiaugsmo maldą. Į ją sudėjo padėką už praeitį ir pagarbiai meldė gražios ateities. Ir kai ji užmigo ant savo baltos pagalvės, atslinko gražūs, šviesūs, stebuklingi sapnai - tikri mergystės sapnai.

Trisdešimtas trečias skyrius
KONCERTAS VIEŠBUTYJE

- Būtinai vilkis tą baltąjį švarkelį, Ane, - ryžtingai patarė Diana.

Jos abidvi sukiojosi rytinės pusės kambarėlyje. Už lango - dar tik prieblanda, jauki gelsvai žalia prieblanda po giedru, žydru dangum be jokio debesėlio. Virš Vaiduoklių miško iš lėto ryškėjo didelis apvalus mėnulio diskas, iš blyškaus švytėjimo pereinantis į sidabrinį blizgesį. Oras sklidinas malonių vasaros garsų - mieguisto paukštelių čirpsėjimo, neįprastų vėjelio šlamesių, iš toli ataidinčių balsų ir juoko. Tačiau Anės kambario užuolaidos buvo nuleistos, degė lempa, ten buvo renkamas tualetas svarbiam vakarui.

Pats palėpės kambarėlis rytų pusėje dabar atrodė visai kitaip, negu aną vakarą prieš ketverius metus,

kai Anė jautė, kad jo sienų nuogumas ir nesvetinga žvarba skverbiasi iki sielos gelmių. Permainų jame radosi iš lėto, pamažu, vis įveikiant Merilės pasipriešinimą, ir štai jis pavirto jaukiu, skoningu lizdeliu, apie kokį jaunos merginos ir svajoja.

Aksominio kilimo su rausvomis rožėmis, rausvų šilkinųjų užuolaidų, kurias savo pirmosiose vizijose regėjo Anė, čia, žinoma, taip ir neatsirado, tačiau augant jos svajonės darėsi nuosaikesnės, ir vargu ar ji dabar sielvartavo dėl to, kas neišsipildė. Grindys buvo užklotos demblių kilimu, o užuolaidos, kurios švelniomis klostėmis krito ant aukšto lango ir suplazdendavo nuo vidun įsiveržusio vėjelio, buvo iš blyškiai žalio muslino. Sienos ne išmuštos auksu bei sidabru siuvinėtu brokatu, bet išklijuotos skoningais popieriniais apmušalais su obelų žiedais, o ant jų kabėjo keletas vertingų paveikslų, kuriuos Anei dovanojo ponias Alan. Garbingiausioje vietoje kabėjo panelės Steisės nuotrauka, ir Anė įsivedė sentimentalų įprotį po ja ant lentynėlės visada pamerkti šviežių gėlių puokštelę. Šįvakar aukštyn išsišovę baltųjų lelijų žiedai kambaryje skleidė švelnų kvapą – tikrą svajų aromatą. „Raudonmedžio baldų“ kambaryje nebuvo, bet stovėjo baltai nudažyta knygų spinta, prigrūsta knygų, pintas supamasis krėslas, tualetinis stalelis,

užtiestas balta muslino servetėle, keistas veidrodis paausytu rėmu, kurio išlenktame viršuje buvo išdrožinėti rožiniai angelėliai ir violetinės vynuogių kekės (anksčiau jis puošė svečių kambarį) ir neaukšta balta lova.

Anė taikėsi drabužius koncertui, kuris turėjo vykti Baltasmėlių viešbutyje. Poilsiautojai jį rengė tam, kad surinktų lėšų Šarlotetauno ligoninei. Koncertuoti buvo sukviesti visi talentingi mėgėjai iš aplinkinių vietovių. Bertos Sempson ir Perlio Klėjaus iš Baltasmėlių baptistų choro paprašė padainuoti duetą, Miltonas Klarkas iš Niubridžo turėjo groti solo smuiku, Vinė Adela Bleir iš Karmodžio dainuosianti škotų balades, o Laura Spenser iš Spenserveilio ir Anė Šerli iš Evonlio deklamuosiančios.

Kaip kažkada Anė buvo sakiusi, tai tapo „ištisa jos gyvenimo epocha“, ir ji visa virpėjo iš džiaugsmo ir susijaudinimo. Matijus jautėsi kaip devintam danguj nuo tos Anei kliuvusios garbės, o Merilė irgi jautėsi panašiai, tik ji geriau būtų mirusi negu išsidavusi, ir tvirtino, jog, jos nuomone, nelabai padoru, kai šitiek jaunimo šlaistosi po viešbutį be suaugusiųjų priežiūros.

Anė ir Diana turėjo važiuoti kartu su Džeine Endrius ir jos broliu Biliu keturviečiame vežimaityje. Į

koncertą rengėsi ir dar keletas vaikinų ir merginų iš Evonlio. Buvo tikimasi daugybės klausytojų iš miesto, o po koncerto numatyta vakarienė jo dalyviams.

- Ar tu tikrai manai, kad geriausiai tinka tas švarkelis? - susirūpinusi klausinėjo Anė. - Man jis atrodo ne toks gražus kaip mėlynoji palaidinukė su gėlytėmis ir, aišku, ne toks madingas.

- Bet tau jis daug labiau tinka, - pasakė Diana. - Jis toks minkštas, lengvas ir gerai priglunda. O musulnas kietas, ir atrodo, kad tu per daug išsipuošusi. Tas švarkelis tarsi priaugęs prie tavęs.

Anė atsiduso ir nusileido. Dėl gero skonio Diana jau garsėjo kaip puikiai išmananti apie drabužius, ir į ją daug kas kreipdavosi patarimo. Ji pati atrodė labai dailiai, ypač šį vakarą, apsirengusi gražią rausvą suknelę su erškėtrožių piešiniais. Anė tos spalvos turėjo atsižadėti visam gyvenimui. Tačiau Diana koncerte nedalyvavo, tad ir jos pasirodymas buvo ne toks svarbus. Visą dėmesį Diana sutelkė į Anę, kurios apranga ir šukuosena, ir papuošalai, kaip ji prisiekinėjo, viso Evonlio garbei privalo būti kaip karalienės.

- Tįptelėk truputėlį tą klostę. Taip... gerai, duok, užrišiu tau tą dirželį. Dabar bateliai. Aš tau supinsiu plaukus į dvi storas kasas ir perlenkusi surišiu

dideliais baltais kaspinais... Ne ne, neužleisk tos garbanos ant kaktos, pasidaryk sklastymą, iš visų šukuosenų tau ši geriausiai tinka, Ane, ir ponias Alan sako, kad šitaip persiskyrusi tu atro dai kaip madona. O šitą baltą roželę prismeigsiu tau virš ausies. Tik viena vienintelė ji šiemet pražydo pas mus ant krūmo, ir išlaikiau ją tau.

- Kaip manai, ar man dėtis tuos perlinius karoliukus? - paklausė Anė. - Praeitą savaitę Matijus man juos parvežė iš miesto, žinau, kad jam patiktų, jeigu užsidėčiau.

Diana sučiaupė lūputes, pakreipė į šoną savo juodaplaukę galvelę, žvelgdama kritiškai, ir pagaliau nusprendė karoliukų labui. Tad jie kaipmat ir apsisivijo apie grakštų, baltą kaip pienas Anės kaklą.

- Tu turi kažkokį savą stilių, Ane, - be jokio pavydo pasigrožėjo Diana. - Taip gracingai laikai galvą... turbūt dėl savo figūros. Aš tai tikra dručkutė. Visą gyvenimą šito bijojau, bet dabar matau, kad taip ir yra. Ką darysi, teks su tuo susitaikyti...

- Užtat kokias duobutes tu turi! - draugiškai šypsodamasi ir žvelgdama į mielą, gyvybingą prie jos palinkusį veidą, pasakė Anė. - Nuostabios duobutės, kaip piršto įspaudas kreminiame pyragaityje. Aš dėl duobučių jau praradau viltį, nebesvajoju jų turėti.

Bet kai tiek daug mano svajonių išsipildė, negaliu skųstis... Ar aš jau visai pasiruošusi?

- Pasiruošusi, - patikino Diana, o tą akimirką tarpdury pasirodė Merilė, tokia pat liekna, bet labiau pražilusiu negu anksčiau, ne mažiau kampuota, bet sušvelnėjusiu veidu. - Eikit šen, Merile, ir pažvelkit į mūsų deklamuotoją. Argi ne žaviai atrodo?

Merilė išleido kažkokį neaiškų garsą - lyg sušnypštė, lyg suniurnėjo.

- Atrodo ji tvarkingai ir padoriai. Man patinka, kai ji šitaip susišukuoja. Bet bijau, kad išteplios suknelę, kol nuvažiuos: juk ir dulkės, ir migla... Ir tokiai drėgnai nakčiai suknelė atrodo per plona. Muslinas, šiaip ar taip - pats nepraktiškiausias audinys pasaulyje, ir aš tai sakiau Matijui, kai jį pirko. Bet pastaruoju metu Matijui nėra prasmės ką nors sakyti. Buvo tokie laikai, kai jis mano patarimų klausydavo, bet dabar tik perka Anei viską, nieko nepaisydamas, o tie Karmodžio prekeivos žino, kad gali jam bet ką įpiršti. Užtenka jiems prasižioti, kad daiktas gražus ir madingas, ir Matijus jau kloja už jį pinigus. Neištepik sijono palankų į ratus, Ane, ir užsimesk ant pečių šiltesnį švarkelį.

Ir Merilė nustypino laiptais žemyn, tyliai sau didžiuodamasi, kaip dailiai Anė atrodo su tąja

Mėnesienos juosta ant kaktos ir ant karūnos

ir apgailestaudama, kad ji pati negali vykti į koncertą ir pasiklausyti, kaip ji deklamuos.

- Gal tikrai per daug drėgna važiuoti su tokia suknele? - susirūpino Anė.

- Nė truputėlio, - atsakė Diana atitraukdama užuolaidas. - Naktis tiesiog nuostabi, ir nebus jokios drėgmės. Tik pasižiūrėk, koks mėnulis.

- Aš taip džiaugiuosi, kad mano langai išeina į rytų pusę, tiesiai į saulėtekį, - eidama prie Dianos, pasakė Anė. - Taip nuostabu matyti, kai iš už anų kalvų išlenda saulė ir ima švysčioti pro aštrias eglių viršūnes. Ir kasryt vis kitaip, o aš kasryt jaučiuosi lyg pačią sielą išmaudžiusi tos ankstyvos saulės spinduliuose. Oi, Diana, kaip aš myliu tą savo kambarėlį! Nežinau, kaip ištversiu be jo, kai kitą mėnesį išvyksiu į miestą.

- Nekalbėk šiandien apie savo išvykimą, - paprašė Diana. - Aš nenoriu apie tai galvoti, nes darosi taip liūdna, o šį vakarą noriu praleisti linksmai. Ką tu deklamuosi, Ane? Ar tu labai jaudiniesi?

- Visai ne. Aš jau tiek daug kartų deklamavau publikai, kad dabar visai nesijaudinu. Nusprendžiau

deklamuoti „Mergaitės priesaiką“. Ji tokia jausminga. Laura Spenser ruošiasi deklamuoti ką nors linksma, bet aš jau geriau žmones pravirkdysiu, negu prajuokinsiu.

- O ką deklamuosi, jeigu tave iškvies antrą kartą?

- Jiems nė į galvą neateis kviesti mane antrą kartą, - nusijuokė Anė, žinoma, slapta tikėdamasi, kad tikrai iškvies, ir jau įsivaizduodama, kaip kitą rytą per pusryčius pasakos apie tai Matijui. - O, jau girdžiu - Bilis su Džeine atvažiuoja. Eime.

Bilis Endriusas atkakliai prašė, kad Anė sėstų priekyje šalia jo, taigi ji nenoromis, bet nusileido jam. Jai būtų buvę daug smagiau sėdėti gale kartu su mergaitėmis - galėtų sau juoktis ir plepėti iš visos širdies. O su Biliu nei pasijuoksi, nei paplepėsi. Jis buvo aukštas, storulis, lėtapėdis dvidešimtmetis, apvalaus, neišraiškingo veido ir be mažiausių gebėjimų palaikyti pokalbį. Tačiau jis nepaprastai žavėjosi Ane ir iš anksto išdidžiai pūtėsi, vaizduodamasis, kaip įvažiuos į Baltasmėlius su tokia liekna, pasitempusia figūrele šalia ant sėdynės.

Anė, pasisukusi šonu, įsismagino kalbėtis su mergaitėmis per petį, iš mandagumo tarstelėdama vieną kitą žodelį ir Biliui - o tas tik išsiviepdavo arba sukikendavo, bet taip nė sykio ir nesugalvojo ką nors

tinkama atsakyti – ir, nepaisant nieko, gana linksmai sau keliavo. Visas vakaras buvo vienos linksmybės. Kelias pilnas vežimų, ir visi judėjo viešbučio link, ir visur skambėjo ir aidu atsimušdavo skardus sidabrinis juokas. Kai privažiavo viešbutį, visas jis, nuo viršaus iki apačios, skendėjo šviesose. Juos pasitiko damos iš Organizacinio komiteto, viena iš jų nusivedė Anę į koncertuotojų kambarį, kuris buvo pilnas Šarlotetauno simfonijos klubo narių – tarp jų Anė staiga pasijuto nedrąsi, išsigandusi provincialė. Jos suknelė, palėpės kambarėlyje atrodžiusi tokia skoninga ir daili, dabar pasirodė labai paprasta ir kukli – pernelyg paprasta ir kukli, kaip jai atrodė, tarp visų tų šilkų ir nérinių, žvilgančių ir šlamančių čia iš visų pusių. Kas tie jos perliniai karoliukai, palyginti su anos aukštos, stuomeningos damos deimantais? Ir kaip skurdžiai turi atrodyti jos mažulytė balta roželė šalia visų tų šiltnaminių rožių, kurias segėjo kitos! Anė pasidėjo kepuraitę ir švarkelį ir nedrąsiai susigūžė kampe. Labai troško grįžti į savo baltąjį kambarį Žaliastogiuose.

Dar blogiau buvo viešbučio didžiosios koncertų salės scenoje, kur ji netrukus atsidūrė. Elektros lempos spigino į akis, kvėpalų aromatas ir žiūrovų užesys išmušė ją iš vežių. Kaip jai norėjosi sėdėti

ten, apačioje, tarp Dianos ir Džeinės, kurios, atrodo, labai puikiai jautėsi salės gale. Ji pasijuto tiesiog įsprausta tarp apkūnios damos rožine šilko suknele ir aukštos, pasipūtusios merginos balta nėrinių suknele. Apkūnioji dama vis atsisukdavo ir nužiūrinėjo Anę pro lornetą, kol Anė, be galo jautriai reguojanti į tokius apžiūrinėjimus, vos nepradėjo klykti. O baltoji nėriniuota mergina garsiai kalbėjosi su kita savo kaimyne apie salėje sėdinčius „kaimo stuobrius“ ir „kaimo gražuoles“ ir žiovaudama spėliojo, kaip „juokinga“ bus pasiklausyti programoje numatytų vietinės reikšmės talentų. Anė pajuto, kad ji neapkęs tos nėriniuotos merginos visą likusį savo gyvenimą.

Anės nelaimei, viešbutyje tuo metu buvo apsi-stojusi profesionali skaitovė, irgi sutikusi koncerte padeklamuoti. Tai buvo lanksti, juodaakė moteris su nuostabiu apdaru iš blizgančio pilko audinio, saky-tum, iš mėnulio šviesos išausto, ir brangakmeniais – ant kaklo ir juoduose plaukuose. Jos balsas buvo nepaprastai išlavintas, labai įtaigus ir išraiškingas. Publika dėl jos tiesiog šėlo. Anė klausėsi jos susi-žavėjusi, spindinčiomis akimis, kurią laiką visiškai pamiršusi save ir savo nerimą. Tačiau kai deklamavi-mas baigėsi, ji staiga užsidengė veidą delnais. Po šito vakaro Anė niekada nebegalės deklamuoti – niekada!

Kodėl jai atrodė, kad ji sugeba gražiai deklamuoti? Ak, kad dabar atsidūrus Žaliastogiuose!..

Ir tą pačią nepalankiausią akimirką buvo paskelbtas jos vardas. Pati nežinodama kaip, Anė (ji nepastebėjo, kaip nustebusi ir truputį susigėdusi krūptelėjo balta nėriniuota mergina, o jeigu ir būtų pastebėjusi, nebūtų supratusi į tą krūptelėjimą sudėto netiesioginio, subtilaus komplimento) atsistojo ir kaip apkvaitusi išėjo į priekį. Buvo tokia išblyškusi, kad Diana ir Džeinė, sėdinčios salėje, užjausdamos spustelėjo viena kitai ranką.

Anė tapo neįveikiamos scenos baimės auka. Nors ji ir dažnai deklamuodavo koncertuose, dar niekad nebuvo atsidūrusi prieš tokią publiką, ir vien jos vaizdas visiškai paralyžiavo jėgas. Viskas buvo taip neįprasta, taip akino, taip svaigino – damos su vakarinėmis suknelėmis, kritiški žvilgsniai, visa toji prabangos ir kultūros atmosfera aplinkui. Kaip viskas skiriasi nuo tų paprastų medinių suolų Diskusijų klube, kuriame matydavai pažįstamus, palaikančius draugų ir kaimynų veidus. O šitie žmonės, mąstė ji, bus negailestingai priekabūs. Galbūt jie, kaip toji baltoji nėriniuota, laukia, kol galės pasišaipyti iš jos „kaimietišku“ pastangu. Anė jautėsi beviltiškai: bejėgė, sutrikusi ir nelaiminga. Jos keliai drebojo,

širdis daužėsi, apėmė baisus silpnumas, ji negalėjo ištarti nė žodžio. Dar minutė – ir išlėks iš scenos, nepaisydama pažeminimo, kuris, jinau jautė, po to persekios visą gyvenimą, jeigu taip pasielgs.

Bet staiga, kai jos išsiplėtusių, išsigandusių akių žvilgsnis slinko virš žiūrovų galvų, salės gilumoje ji išvydo Gilbertą Blaitą, palinkusį į priekį, su šypsena veide – šypsena, kurioje Anė akimirksniu išskaitė triumfą ir pašaipą. Iš tikrųjų nieko panašaus nebuvo. Gilbertas šypsojosi susižavėjęs visu koncertu ir ypač nuo to įspūdžio, kurį sukėlė liaunas, baltas Anės siluetas bei dvasingas jos veidas žaliuojančių palmių fone. Džosė Paj, su kuria jis atvažiavo, sėdėjo šalia, ir jos veidas iš tiesų ir triumfavo, ir šaipėsi... Tačiau Anė Džosės nepastebėjo, o jei būtų pastebėjusi, nebūtų kreipusi dėmesio. Ji įkvėpė oro ir išdidžiai atmetė galvą, pajutusi, kaip narsa ir ryžtas nutvilkė kūną lyg elektros srovė. Ji neapsijuoks prieš Gilbertą, jis niekad neturės progos iš jos šaipytis – niekad, niekad! Baimė ir jaudulys išnyko, ji pradėjo deklamuoti. Jos skaidrus, malonus balsas pasiekė atokiausius salės kampus – nė kiek nedrebėjo ir nelūžinėjo. Anė visiškai susitvardė, o išsiveržusi iš tokio klaikaus bejėgiškumo gniaužtu, deklamavo kaip niekad. Kai baigė, prapliupo nuoširdžiausi plojimai. Paraudusi

iš drovumo ir džiaugsmo Anė grįžo į savo kėdę ir pajuto, kad apkūnioji dama su rožiniu šilku stipriai spaudžia ir krato jai ranką.

- O Dieve, kaip nuostabiai jūs pasirodėte, - sušvokštė ji. - Aš verkiu kaip vaikas, tikrai verkiu. Oi, jie kviečia jus dar kartą, kviečia jus pakartoti!

- Ak, aš negaliu, - ištarė Anė sutrikusi. - Bet ne... aš privalau, nes Matijus nusivils... Jis juk sakė, kad mane kvies kartoti.

- Taigi neapvilsk Matijaus, - juokdamasi pasakė rožinė dama.

Šypsodamasi, paraudusi, švytinčiomis akimis Anė nužingsniavo atgal ir padeklamavo žavų, linksmą monologą, kuris publiką sužavėjo nė kiek ne mažiau. Likusioji vakaro dalis buvo tikras Anės triumfas.

Koncertui pasibaigus, apkūnioji rožinė dama - kuri buvo Amerikos milijonieriaus žmona - paėmė ją savo globon ir pristatė visiems pažįstamiems, visi buvo jai labai malonūs. Profesionalai skaitovė, ponia Evans, irgi priėjo ir pašnekino ją - pasakė, kad jos balsas žavus, ir kad ji nuostabiai „interpretavo“ tekstą. Net baltoji nériniuota mergina pasakė jai kažkokį banalų komplimentą. Visi vakarieniavo dideliame, puikiai išpuoštame valgomajame. Diana ir Džeinė irgi buvo pakviestos vakarienės, nes

jos atvyko kartu su Ane, o Bilis kažkur pasislėpė, mirtinai išsigandęs tokios garbės. Mergaitės rado jį prie vežimaičio, deja, jau po vakarienės, kai visos trys išbėgo linksmos į ramią, mėnulio šviesos užlietą naktį. Anė giliai įkvėpė ir pakėlė akis į giedrą dangų virš tamsių eglių šakų.

- O!.. Gera vėl atsidurti gaivios nakties tyloje! Kaip visur didinga ir tyku, ir nuostabu... Tik jūros oša atsklinda per tą tylą, tik statūs skardžiai tamsuoja toluoj kaip niūrūs milžinai, sergstintys užburtus krantus.

- Vakaras buvo nuostabus, ar ne? - atsiduso Džeinė važiuojant namo. - Kaip norėčiau būti turtinga amerikietė, kad galėčiau vasarą įsikurti viešbutyje, puoštis brangenybėmis, vilkėti suknius su giliom iškirptėm ir kiekvieną mielą dieną valgyti ledus ir vištienos salotas. Tai būtų tikrai daug įdomiau, negu mokytojauti. Ane, tu deklamavai tiesiog pribloškiamai, nors iš pradžių man atrodė, kad tu taip ir nepradėsi. Mano manymu, pasirodei geriau už ponią Evans.

- Oi ne, nekalbėk tokių dalykų, Džeine, - skubiai atsakė Anė, - nes tai kvailai skamba. Juk supranti, kad geriau už ponią Evans negalėjo būti, nes ji profesionalė, o aš tik mokinė su menkais deklamavimo

įgūdžiais. Aš visai patenkinta, kad mano deklamavimas žmonėms irgi patiko.

- Aš perduosiu tau komplimentą, Ane, - prabilo Diana. - Bent jau aš manau, kad tai komplimentas, sprendžiant iš to, kokių tonu jis tai ištarė. Arba iš dalies komplimentas. Ten šalia manęs ir Džeinės sėdėjo toks amerikietis - toks romantiškos išvaizdos vyriškis tamsiais kaip anglis plaukais ir juodomis akimis. Džosė Paj sako, kad jis garsus dailininkas, ir kad jos motinos pusseserė Bostone ištekėjusi už vyro, kuris su juo kartu lankė mokyklą. Taigi mes girdėjome, kaip jis pasakė - juk girdėjome, ar ne, Džeine? - „Kas toji mergaitė ten, scenoje, su nuostabiais Ticiano plaukais? Jos toks veidas, kokį aš norėčiau nutapyti“. Tai va, Ane. Bet ką reiškia „Ticiano plaukai“?

- Paprastai šnekant, turbūt tai reikštų kone raudoni, - nusijuokė Anė. - Ticianas buvo labai garsus dailininkas, kuris mėgo tapyti rusvaplaukes moteris.

- O ar jūs matėte, kokiais deimantais pasipuošusios tos moterys? - atsiduso Džeinė. - Tiesiog akys nuo jų raibsta! Ar jūs nenorėtumėt būti turtingos, mergaitės?

- Bet mes ir *esame* turtingos, - tvirtai pasakė Anė. - Juk mūsų sąskaitoj šešiolika metų, esame

laimingos kaip karalienės, turime šiokią ar tokią vaizduotę. Tik pažvelkit į jūrą, mergaitės: grynas sidabras, vieni šešėliai ir neregėti vaizdiniai... Argi mes geriau pajustume jos grožį, jeigu turėtume milijonus dolerių ir deimantų pynes? Ir jūs nesikeistumėt vietomis nė su viena iš tų moterų, net jeigu ir galėtumėt. Argi norėtumėt būti kaip ta balta nėriniuota mergina ir visą gyvenimą vaikščioti sugižusios, lyg tam ir gimusios, kad riestumėt nosį ir niekintumėt visą pasaulį? Arba toji rožinė dama, nors ir gera bei kilni, bet tokia apkūni ir žema, lyg visai be figūros? Ir netgi ponija Evans su tokiu giliu liūdesiu akyse? Ji tikriausiai kartais būna baisiai nelaiminga, jeigu jos toks žvilgsnis. Juk supranti, kad *nenorėtum*, Džeine Endrius!

- Iš tikrųjų tai... *nežinau*, - suabejojo Džeinė. - Man rodos, kad deimantai teikia žmogui didelį malonumą.

- Na, aš tai nenoriu niekuo būti, tik pačia savimi, net jeigu per visą gyvenimą joks deimantas nesuteiks man malonumo, - pareiškė Anė. - Man visai patinka būti Ane iš Žaliastogių su savo perlų karoliukais. Aš žinau, kiek meilės man į juos sudėjo Matijus - šitiek Malonioji Rožinė Dama su savo deimantais niekad nėra gavusi.

Trisdešimt ketvirtas skyrius
SEMINARIJOS AUKLĖTINĖ

Kitas tris savaites Žaliastogiuose virė darbas: Anė rengėsi išvykti į seminariją, tad reikėjo daug ką pasiūti, daug ką aptarti ir sutvarkyti. Anė įsitaisė daug ir įvairių drabužių. Tuo pasirūpino Matijus, o Merilė šį kartą neprieštaravo, kad ir ką jis siūlė ar pirko. Dar daugiau: vieną vakarą jis užlipo į viršų su glėbiu gražios, švelniai žalios medžiagos.

- Ane, aš čia turiu medžiagos gražiai, lengvai suknelei. Nemanau, kad tau jos tikrai reikėtų, nes ir taip turi pakankamai daug ir gražių. Bet pagalvojau, gal tu norėtum turėti vieną puošnesnę, jeigu kartais tave pakviestų į kokį vakarėlį mieste ar į vaišes. Girdėjau, kad Džeinė, Rubina ir Džosė įsitaisė „vakarines sukneles“, kaip jos sako, o aš nenoriu, kad tu nuo jų atsiliktum. Praeitą savaitę paprašiau

ponios Alan, kad nuvyktų su manim į miestą ir padėtų išrinkti, o siūti atiduosim Emilei Gilis. Emilė turi skonį, ir jos sugebėjimų siūti su niekuo nepalyginsi.

- Ak, Merile, tai tiesiog nuostabu, - pasakė Anė. - Labai labai jums ačiū. Jūs man per gera - nuo to man kasdien darosi vis liūdniau ir liūdniau, kad reikės išvažiuoti.

Žalioji suknelė buvo pasiūta su tokia gausybe klosčių, paraukimų ir užmetimų, kiek tik leido Emilės skonis. Vieną vakarą Anė ją apsilvilko, norėdama padaryti malonumą Matijui ir Merilei, ir padeklamavo jiems virtuvėje „Mergaitės priesaiką“. Žiūrėdama į šviesų, džiugų veidą ir grakščius judesius, Merilė mintimis grįžo į tą vakarą, kai Anė atvyko į Žaliasiogius, ir gyvai prisiminė tą keistą, išsigandusią mergytę neskoninga, gelsvai ruda suknele iš pusvilnonės flanelės ir užuojautą keliančias, ašarotas jos akis. Nuo tų prisiminimų kažkodėl pačios Merilės akys pritvino ašarų.

- Taip ir maniau, kad nuo mano deklamavimo jūs pravirksit, Merile, - linksmi pasakė Anė, pasilenkusi prie jos kėdės, kad galėtų pakštelėti į skruostą. - Štai čia aš tikrai triumfuuju.

- Ne, aš apsiverkiau ne dėl tavo posmų, - pasakė Merilė, kuri negalėjo sau leisti taip praskysti dėl

kažkokių ten „eilėraščių“. – Prisiminiau, kokia tu buvai maža mergytė, Ane. Ir panorau, kad ir liktum mergytė net su visom savo keistenybėm. O dabar tu užaugai ir išvyksti. Ir atrodai tokia aukšta ir madinga, ir... ir visai neatpažįstama su ta suknele... Tartum būtumei ne iš Evonlio. Ir man pasidarė liūdna.

– Merile! – Anė prisėdo šalia Merilės ant dryžuoto jos skverno, suėmė delnais raukšlių išvagotą veidą ir skvarbiai bei švelniai pažvelgė jai į akis. – Aš nė kiek nepasikeičiau – visai nepasikeičiau. Aš tik atsikračiau, kas nereikalinga, ir susiradau, kas yra mano. O tikroji *aš* – štai čia, viduje, esu ta pati. Ir nesvarbu, kur aš būsiu ar kaip pasikeisiu iš išorės – širdyje aš visada būsiu jūsų mažoji Anė, kuri mylės jus ir Matijų, ir brangiuosius Žaliastogius... Kasdien vis karščiau ir giliau.

Anė priglaudė savo jauną, gaivų skruostą prie Merilės raukšlėto ir ištiesė vieną ranką, norėdama paglostyti Matijaus petį. Tą akimirką Merilė būtų daug atidavusi už tokį kaip Anės gebėjimą išreikšti jausmus žodžiais, tačiau prigimtis ir įpročiai padiktavo ką kita: ji teįstengė stipriau apglėbti savo mergaitę ir švelniai priglausti ją prie krūtinės, trokšdama, kad niekad nereikėtų su ja skirtis.

Matijaus akys įtartinai sublizgėjo, ir jis atsikėlęs išėjo laukan. Virš galvos žydrame vasaros danguje spindėjo žvaigždės, o jis susijaudinęs perėjo per kiemą iki vartelių ir sustojo po klevais.

- Nu, manau, mes jos per daug neišlepinome, - didžiudamasis sumurmėjo jis. - Manau, kad, retkarčiais įkišdamas savo trigrašį, šiaip ar taip, nepridariau žalos. Ji ir sumani, ir daili, ir - už viską svarbiau - mylinčios širdies. Ji mums tapo tikra Dievo palaima, ir nėra buvę laimingesnės klaidos, kaip toji, kurią padarė ponias Spenser - tai buvo lemtis. Netikiu, kad tai buvo klaida. Tai buvo Dievo Apvaizda, nes Visagalis matė, kad jos mums reikia - galvą dedu...

Galų gale atėjo diena, kai Anė turėjo išvykti į miestą. Vieną gražų sekmadienio rytą po graudaus atsisveikinimo su Diana ir visai negraudaus, o dalykiško - su Merile (bent jau iš Merilės pusės) Matijus ją išvežė. Tačiau kai Anė išvažiavo, Diana nusišluostė ašaras ir su pusseserėmis iš Karmodžio išvyko į Baltasmėlius iškylon, kur jai pasisekė visai neblogai pasilinksinti, o Merilė energingai puolė prie darbų, kurių visai nereikėjo, ir visą dieną su jais prasimurkdė, stengdamasi nuslopinti širdies gėlą, kuri degino ir kankino, ir kurios negalėjo nuplauti kelios greitos ašaros. Bet vakare, nuėjus miegoti,

Merilę skaudžiai pervėrė liūdna mintis, kad mažasis palėpės kambarėlis aname gale – tuščias, be jokios gyvybės, kad jo tylos netrikdo švelnus alsavimas, ir tada ji įkniaubė veidą pagalvėn ir pasikūkčio-dama taip raudėjo savo mergaitės, kad vėliau, kai nusiramino, pati pasibaisėjo tokia silpnybe – šitaip „išskysti“ dėl vienos nuodėmingos būtybės...

Anė ir kiti evonliškiei atvyko į miestą pačiu laiku ir tuoj išskubėjo seminarijon. Pirmoji diena prabėgo gana maloniai: jausmų sūkuriai, susitikimas su naujais mokslo draugais, pastangos įsiminti profesorių veidus, paskirstymas į klases... Anė buvo pasiryžusi pradėti mokslus nuo antro kurso – taip patarė panelė Steisė. Gilbertas Blaitas nusprendė tą patį. O tai reišė, kad jie gautų pirmos kategorijos mokytojo laipsnį ne per dvejus metus, o per vienerius, jeigu jiems sektųsi. Bet kartu tai reišė, jog reikės daug daugiau ir uoliau mokytis. Džeinė, Rubina, Džosė, Čarlis ir Mudis Sperdženas neturėjo tokių užmojų ir ramiai sau pradėjo nuo antros kategorijos studijų. Anė pasijuto skaudžiai vieniša, atsidūrusi klasėje tarp penkiasdešimties kitų mokinių, iš kurių nė vieno nepažinojo, tik tą aukštą šviesbruvį berniuką aname klasės gale. Tačiau toji pažintis, liūdnai pagalvojo Anė – tokia, kokia ji buvo – mažai teguodė. Ir vis

dėlto ji džiaugėsi, kad jiedu vienoje klasėje. Vėl bus galima rungtyniauti – Anė nelabai žinotų, kaip elgtis, jeigu tų rungtynių nebebūtų.

„Be jų kažko trūktų, – pagalvojo Anė. – Gilbertas atrodo baisiai ryžtingas. Tikriausiai brandina mintį tučtuojau laimėti medalį. Koks gražus jo smakras! Anksčiau to nepastebėjau. Kaip norėčiau, kad ir Džeinė su Rubina būtų šioje klasėje... Bet gal, kai susipažinsiu, nesijausiu kaip katė ant svetimo stogo. Įdomu, su kuria iš tų mergaičių aš susidraugausiu. Kaip įdomu spėlioti. Žinoma, aš prižadėjau Dianai, kad jokia mergaitė iš seminarijos, kad ir kaip ji patiktų, netaps man tokia artima kaip jinai. Bet vis tiek juk galėsiu draugauti, nors ir ne taip karštai. Man visai patinka toji rudaakė mergaitė tamsiai raudona suknele. Ji atrodo labai guvi ir tokia raudonskruostė! O paskui ana, išblyškusi blondinė, žiūrinti pro langą. Jos plaukai gražūs, ir, atrodo, ji moka sva-joti. Norėčiau su jomis abiem susipažinti. Artimai susipažinti – taip artimai, kad galėtume vaikštinėti apsikabinusios per liemenį ir kreiptis viena į kitą maloniniais vardais. Bet kol kas aš jų nepažįstu, ir jos manęs nepažįsta, ir galbūt nė nenori su manim susipažinti. Ak, kaip liūdna!..“

Buvo dar liūdniau, kai vakare, temstant, Anė atsidūrė savo miegamajame. Kitos mergaitės mieste turėjo giminių ir apsistojo pas juos, tad Anė pensione įsikūrė viena. Panelė Džozefina Bari būtų mielai ją priėmusi, tačiau Bukmedžiai buvo taip toli nuo seminarijos, kad apie tai negalėjo būti ir kalbos. Taigi panelė Bari surado pensioną ir įtikino Matijų ir Merilę, jog tai Anei tinkamiausia vieta.

- To pensiono savininkė - buvusi turtinga bajorė, - aiškino panelė Bari. - Jos vyras buvo britų karininkas, ir ji labai atsargiai pasirenka savo gyventojus. Anė ten nesusidurs su jokia abejotina asmenybe. Ten gerai maitina, o ir seminarija netoli, rami aplinka.

Gal tai ir tiesa - kaip vėliau paaiškėjo, iš tikrųjų tiesa - bet dabar tai negelbėjo, kai Anę pirmąkart apėmė kankinamas namų ilgesys. Ji liūdnai žvalgėsi po savo siaurą kambarėlį, išklijuotą išblukusiais tapetais, į plikas sienas be jokių paveikslų, lyginimo lentą ir tuščias knygų lentynas. Ir taip baisia sugniaužė gerklę, pagalvojus apie savo baltą kambarėlį Žaliastogiuose, kur ją saugojo malonus pojūtis, kad už sienų plati, rami sodo žaluma, švelnus žirnelių kvapas darželyje, mėnulio spindesys virš obelų, upokšnis pašlaitėje, o už jo eglių šakos linguoja nuo nakties vėjelio, ir platus žvaigždėtas dangus, ir žiburėlis

Dianos lange, jo šviesa, prasismelkianti pro medžių properšas. O čia viso to nėra. Anė žinojo, jog čia už lango – plati gatvė su telefonų laidais, užstojančiais dangų, svetimų žingsnių aidas ir tūkstančiai žiburių, kurių šviesa krinta ant nepažįstamų veidų. Jautė, kad tuoj tuoj pravirks ir stengėsi įveikti širdgėlą.

„Aš neverksiu. Tai kvailystė... ir silpnybė... Štai jau trečia ašara nusirito per nosį. Ir dar renkasi! Turiu pagalvoti ką nors linksma, kad jas sulaikyčiau. Bet viskas, kas linksma, susiję su Žaliastogiais, o nuo to tik dar blogiau... keturios... penkios... kitą penktadienį važiuosiu namo, bet atrodo, kad tai bus po šimto metų. Ak, Matijus dabar turbūt jau netoli namų... O Merilė stoviniuoja prie vartų ir žiūri į kelią jo laukdama... šešios... septynios... aštuonios... ai, kokia prasmė jas skaičiuoti! Tuoj pasipils upeliais. Negaliu pralinksmėti... *Nenoriu* pralinksmėti. Daug maloniau liūdėti!“

Ašarų upelis tikrai būtų prapliupęs, jeigu tą akimirką nebūtų pasirodžiusi Džosė Paj. Iš džiaugsmo, kad mato pažįstamą veidą, Anė net užmiršo, kad tarp jųdviejų niekad nebuvo didelės meilės. Kaip Evonlio pasaulio dalis – net ir Džosė nudžiugino.

- Aš taip džiaugiuosi, kad tu atėjai, - nuoširdžiai pasakė Anė.

- Tu verkei, - su erzinama užuojauta prabilo Džosė. - Tikriausiai ilgiesi namų... kai kurie žmonės šiuo požiūriu nemoka savęs valdyti. O žinai, aš visai nesirengiu ilgėtis namų. Mieste daug linksmiau negu tame nykiame Evonlyje. Net stebiuosi, kaip aš ten taip ilgai ištvėriau. Liaukis verkusi, Ane, nes negražiai atrodyai: nosis raudona, akys paraudusios ir visa tuoj būsi raudona. Kaip man šiandien seminarioj patiko!.. Mūsų prancūzų kalbos dėstytojas - tiesiog aukselis. Nuo jo ūsų tu gautum širdies smūgį! Ar tu neturi ko nors užkąsti, Ane? Aš mirštu iš bado tikraja to žodžio prasme. Oi, įsivaizduoju, kiek visokių pyragų tau prikrovė Merilė... Dėl to ir užėjau pas tave. Antraip būčiauėjusi į parką pasiklausyti koncerto su Frenku Stoukliu. Jis apsigyveno tame pačiame pensione kaip ir aš, ir jis labai šaunus vyrukas. Šiandien klasėje jis pastebėjo tave ir paklausė manęs, kas ta rusvaplaukė. Aš jam papasakojau, kad tu buvai našlaitė, ir Katbertai tave įsivaikino, o kieno tu buvai iki tol, nelabai kas ir žino.

Anė jau ėmė svarstyti, ar vienatvė ir ašaros nebuvo geriau už Džosės Paj draugiją, kai štai pasirodė Džeinė ir Rubina, abi ant švarkelių išdidžiai prisimeigusios seminarijos spalvų - violetinę ir tamsiai raudoną - juosteles. Kadangi tuo metu Džosė „nesi-

kalbėjo“ su Džeine, tai ji užsičiaupė ir nebegadino kompanijos.

- Oi... - atsiduso Džeinė, - jaučiuosi taip, lyg nuo šio ryto būčiau pragyvenusi jau keletą mėnesių. Turėčiau dabar sėdėti namie ir mokyti savo Vergilijų - tas siaubūnas mokytojas rytojui uždavė dvidešimt eilučių. Bet tiesiog negalėjau šįvakar nusėdėti prie knygų. Ane, ar tik ne ašarų pėdsakai tau ant veido? Jeigu tu verkei, iškart pasisakyk, nes tai padės man atgauti savigarbą, nes aš liejau ašaras upeliais, kol atėjo Rubina. Ne taip apmaudu pasirodyti ištižėle, kai esi ne vienas toks. Pyragaitis? Duok man gabalėlį. Ačiū. Tikras Evonlio skonis...

Rubina, pastebėjusi ant stalo seminarijos programą, panūdo sužinoti, ar Anė ketina siekti aukso medalio.

Anė išraudo ir prisipažino, kad apie tai galvoja.

- Oi, gerai, kad priminėt, - įsiterpė Džosė. - Karališkoji seminarija vis dėlto gaus Averio stipendiją. Šiandien jau paaiškėjo. Man pasakė Frenkas Stouklis - žinot, jo dėdė yra Valdybos narys. Rytoj apie tai paskelbs seminarioj.

Averio stipendija! Anė pajuto, kaip jos širdis ėmė smarkiau daužytis, o jos troškimų horizontai pakilo kaip burtų lazdele mostelėjus. Kol Džosė dar nebu-

vo pasakiusi tos naujienos, Anės troškimų viršūnė buvo metų gale gauti pirmos kategorijos provincijos mokytojo licenziją ir galbūt – medalį! Bet dabar, vos tik nuskambėjo Džosės žodžiai, vieną akimirksnį Anė išvydo, kaip ji gauna Averio stipendiją, įstoja į Redmondo koledžo Menų fakultetą ir iškilmingoj aplinkoj, apsirengusi mantija ir su koledžo kepuraitė atsiima baigimo diplomą. Averio stipendija skiriama studijuojantiems anglų kalbą ir literatūrą, o Anė jautė, jog jai ši sritis – kaip gimtoji žemė po kojomis.

Averis, turtingas pramonininkas iš Niu Brunsviko, mirdamas paliko testamentą, pagal kurį dalį savo palikimo atidavė daugybei stipendijų, kurios paskirstomos įvairioms Pajūrio provincijos mokykloms ir mokslininkams atsižvelgiant į jų reputaciją. Buvo daug abejonių, ar viena tokia stipendija atiteks Šarlotetauno Karališkajai seminarijai, bet dabar klausimas pagaliau išspręstas, ir metų gale vienas absolventas, kuris turės aukščiausius įvertinimus iš anglų kalbos ir literatūros, laimės tą stipendiją – du šimtus penkiasdešimt dolerių per metus, ketveriems metams, ir galės studijuoti Redmondo koledže. Nieko keista, kad Anė tą vakarą nuėjo miegoti degančiais skruostais!

- Aš laimėsiu tą stipendiją, jeigu ją galima laimėti atkakliu darbu, - nusprendė ji. - Argi Matijus nesididžiuotų, jeigu aš įgyčiau bakalauro laipsnį? O kaip žavu turėti troškimų. Džiaugiuosi, kad aš jų tiek daug turiu. Ir atrodo, kad jiems ir galo nebus - tai užvis žaviausia. Kai tik vienas troškimas išsipildo, jau matai kitą bešmėkščiojantį, dar didesnį. Štai dėl ko taip įdomu gyventi!

Trisdešimt penktas skyrius
ŽIEMA SEMINARIJOJE

Namų ilgesio liga Anei praėjo – labiausiai dėl to, kad kiekvieną savaitgalį ji praleisdavo namuose. Kol dar buvo geri orai, visi seminaristai iš Evonlio kas penktadienio vakarą išvažiuodavo į Karmodį naujai nutiesta geležinkelio atšaka. Diana ir keletas kitų jaunujų evonliškių paprastai pasitikdavo juos stotyje, ir visi jie linksmi klegėdami traukdavo į Evonlį. Tie penktadienio vakarai, kai jie, gaivinami šviežio oro, eidavo per rudeniškas kalvas, o tolumoje mirkčiodavo Evonlio žiburiai, Anei atrodė puikiausios ir brangiausios visos savaitės valandos.

Gilbertas Blaitas beveik visuomet eidavo šalia Rubinos Gilis ir nešdavo jos knygų krepšį. Rubina buvo labai graži mergina, laikanti save visiškai suaugusia, ir iš tiesų ji jau buvo suaugusi. Ji nešiojo

tokius ilgus sijonus, kokius tik mama jai leido, ir mieste ji kasas sukeldavo ant viršugalvio, tačiau vykdama namo susipindavo kaip įprasta. Jos akys buvo didelės, žydros, veidas skaistus, kūno formos gražiai suapvalėjusios. Ji buvo kvatoklė, linksmo ir gero būdo ir visa siela atsiduodavo gyvenimo malonumams.

- Niekad nepatikėsiu, kad ji yra tokio tipo mergina, kuri gali patikti Gilbertui, - sušnibždėjo Anė Džeinė. Anė irgi tuo netikėjo, tačiau net ir už Averio stipendiją nebūtų leidusi sau šito pasakyti. Ji pagalvodavo, kad būtų labai malonu turėti tokį draugą kaip Gilbertas, su kuriuo galėtum ir papokštauti, ir paplepėti, ir pasikeisti nuomonėmis apie knygas, apie mokslus, apie troškimus. Ji žinojo, kad Gilbertas turi troškimų, o Rubina Gilis neatrodė iš tų, su kuria galėtum rimtai ir prasmingai tokius dalykus aptarti.

Jokių kvailių sentimentų dėl Gilberto Anė neturėjo. Kai ji galvodavo apie vaikus - jeigu apskritai apie juos galvodavo - tai juos regėdavo tik kaip galimus gerus draugus. Jeigu jiedu su Gilbertu būtų draugai, jai visai nerūpėtų, kiek dar kitų draugių jis turi ar su kuo vaikšto. Ji mokėjo patraukti žmones ir draugių turėjo daugybę, bet pasąmonėje suvokė, kad vyriška draugystė labai padėtų suprasti

žmonių bendravimą ir susidaryti platesnį požiūrį į gyvenimą. Nepasakytum, kad Anė būtų taip aiškiai suformulavusi savo mintis: ji tiesiog manė, kad jeigu Gilbertas kada nors pareitų su ja iš traukinio per tuos plačius laukus, paparčiais apaugusiais takais, jie tikriausiai labai linksmai ir įdomiai pasišnekėtų apie naują jiems atsiveriantį pasaulį ir apie savo viltis ir troškimus. Gilbertas buvo išmintingas jaunuolis, turėjo savo požiūrį į pasaulį ir buvo pasiryžęs pasiimti iš gyvenimo visa, kas geriausia, ir atiduoti jam visa, ką geriausia turi savyje. Rubina Gilis buvo sakiusi Džeinei Endrius, kad pusės iš to, ką kalba Gilbertas Blaitas, ji nesuprantanti. Jis kalbąs visai kaip Anė Šerli, kai toji pasineria į save, o pati Rubina nejautė jokie malonumo kalbėtis apie knygas ar panašius dalykus, kai niekas neverčia tavęs to daryti. Frenkas Stouklis daug gyvesnis ir įdomesnis, bet jis neprilygsta Gilbertui grožiu, ir Rubina niekaip negalinti nuspręsti, kuris jai labiau patinka!

Seminarijoje Anė pamažu aplink save subūrė nedidelį ratą draugių – mąstančių, turinčių vaizduotę ir ambicingų, kaip ir ji pati. Su „raudonskruoste“ mergaite Stela Meinard, ir su „Svajokle“ Priscila Grant ji netrukus artimai susidraugavo ir suvokė, jog blyškioji, dvasingo veido Priscila linkusi į išdaigas,

pokštus ir linksmybes, o gyvybingosios, juodaakės Stelos širdis kupina ilgesingų svajonių ir iliuzijų, tokių pat lakių ir spalvingų, kaip ir Anės.

Po Kalėdų atostogų mokiniai iš Evonlio nustojo kas penktadienį važinėti į namus ir rimtai prisėdo prie knygų. Tuo laiku visi seminarijos mokiniai įsitvirtino tam tikrose pozicijose pagal pažangumą, kiekvienoje klasėje išryškėjo vienokios ar kitokios asmenybės. Kai kurie faktai buvo neginčijami. Pavyzdžiui, visi suprato, kad kovojančių dėl medalių skaičius sumažėjo iki trijų: Gilbertas Blaitas, Anė Šerli ir Luisas Vilsonas. Dėl Averio stipendijos buvo daugiausia abejonių, ją galėjo laimėti vienas iš šešių seminaristų. Bronzos medalį už matematiką visi jau laikė atitekusiu tokiam storuliui, juokingam kaimiečiui, išsišovusia kakta ir sulopytu paltu.

Rubina Gilis tais metais buvo pripažinta gražiausia visos seminarijos mergina. Antrojo kurso gražuole buvo laikoma Stela Meinard, nors nedidelė, bet labai kritiškai nusiteikusių mokinių grupelė pirmenybę teikė Anei Šerli. Etelė Mar, kaip nusprendė išmanantys teisėjai, išsiskyrė gražiausia šukuosena, o Džeinė Endrius – tylioji, darbščioji, sąžiningoji Džeinė – nusipelnė šlovės per namų ūkio organiza-

vimo pamokas. Netgi Džosė Paj pasižymėjo – kaip didžiausia visos seminarijos aštrialiežuvė.

Taigi galėtume teigti, jog buvusios panelės Steisės mokinės išsiskyrė ir platesnėje akademinio pasaulio erdvėje.

Anė dirbo daug ir nuosekliai. Ji taip pat įtemptai rungtyniavo su Gilbertu kaip ir Evonlio mokykloje, nors klasėje šito niekas nežinojo. Vis dėlto tos rungtynės kažkaip neteko ankstesniojo aštrumo. Anė jau nebetroško laimėti vien dėl to, kad įveiktų Gilbertą – greičiau ji šito siekė, kad galėtų sąžiningai didžiuotis nugalėjusi savęs vertą priešininką. Veržtis į pergalę vertėjo, tačiau dabar jau Anei nebeatrodė, jog pralaimėjus gyvenimas taps nepakeliamas.

Nepaisant pamokų krūvio, moksleiviai rasdavo progų ir pasilinksminti. Daugumą laisvo laiko Anė praleisdavo Bukmedžiuose, paprastai sekmadieniais ji ten pietaudavo ir su panele Bari eidavo į bažnyčią. Pastaroji, kaip pati sakydavo,ėjo senyn, tačiau juodosios jos akys vis dar švytėjo, o liežuvis nė kiek nebuvo apsunkęs. Tačiau liežuvio ji niekad negalūsdavo į Anę – Anė ir toliau buvo priekabios senyvos damos numylėtinė.

– Toji mergaitė Anė kasdien darosi vis nuostabesnė, – sakė ji. – Nuo kitų mergaičių aš pavargstu – jos

taip erzina ir tokios visos vienodos. O Anė tartum vaivorykštė, ir kiekviena spalva atrodo pati gražiausia, kol ją matai. Nesu tikra, ar ji tokia pat žavinga, kaip buvo vaikystėje, tačiau negali jos nemylėti, o man tokie žmonės patinka. Atkrita daugybė rūpesčių ir vargo, nebereikia stengtis pamilti.

Ir tada, niekam net nespėjus pastebėti, atėjo pavasaris. Ten, Evonlyje, iš po pernykštės žolės, kur dar buvo užsilikę sniego, rausvus snapelius jau kyščiojo snieguolės, o miškus ir slėnius dengė „žalumos ūkas“. Tačiau Šarlotetaune išvargę mokiniai galvojo ir kalbėjo tik apie egzaminus.

– Sunku patikėti, kad mokslo metai jau baigiasi, – pasakė Anė. – O praeitą rudenį atrodė tiek daug laiko prieš akis – visa žiema prie knygų. O štai, žiūrėk, kitą savaitę grėsmingai artėja egzaminai. Mergaitės, mes manom, kad nieko gyvenime nėra svarbiau už egzaminus, bet kai pažiūriu į tuos didelius, išbrinkusius kaštonų pumpurus ir į tą melsvą ūką kiekvienos gatvės gale, man jie nebeatrodo tokie reikšmingi.

Džeinė, Rubina ir Džosė, kurios buvo trumpam užbėgusios pas Anę, nekreipė dėmesio į jos samprotavimus. Joms besiantinantys egzaminai buvo labai reikšmingi – daug reikšmingesni už kaštonų pumpurus ar gegužės ūkus. Gera Anei menkinti

egzaminų svarbą, kai ji neabejoja, kad geriau ar blogiau, bet tikrai juos išlaikys. O kai tavo visa ateitis nuo jų priklauso – mergaitės tada tikrai manė, kad priklauso – negali į juos žiūrėti filosofiskai.

- Per pastarąsias dvi savaites aš numečiau septynis svarus, – atsiduso Džeinė. – Ir nėra prasmės patarinėti, kad nesijaudinčiau. Aš netgi noriu jaudintis. Jaudinimasis savotiškai padeda: kai jaudiniesi, atrodo, kad kažką veiki. Būtų siaubinga, jeigu neišlaikyčiau ir negaučiau licencijos, visą žiemą buvusi seminarijoje ir išleidusi šitiek pinigų.

- O man vis tiek, – pasakė Džosė. – Jeigu negausiu licencijos šiais metais, mokysiuos seminarijoje kitais metais. Mano tėvas pajėgs mane vėl išlaikyti. Ane, Frenkas Stouklis sako girdėjęs iš profesoriaus Tremano, kad Gilbertas Blaitas tikrai gaus medaļį, o Emilė Klėj greičiausiai gaus Averio stipendiją.

- Rytoj aš dėl to blogai jausiuosi, Džose, – nusijuokė Anė, – bet šią akimirką, garbės žodis, jaučiuosi taip, kad kol žinau, jog tenai, slėnyje prie Žaliastogių, skleidžiasi žibuoklės, o prie Įsimylėjėlių tako galvas kelia aukštyn paparčiai, man visai vis tiek, ar aš gausiu Averio stipendiją, ar ne. Aš padariau viską, ką galėjau, ir pradėdu suprasti, ką reiškia „konkurencijos džiaugsmas“. Nuostabus dalykas –

kovoti ir laimėti, bet ne ką mažiau nuostabu – kovoti ir garbingai pralaimėti. Mergaitės, nešnekėkim apie egzaminus! Pažvelkit į tą pilkai žalią dangaus skliautą ten virš namų ir įsivaizduokit, kaip jis atrodytų virš tamsiai violetinės bukmedžių giraitės už Evonlio.

– Džeine, ką tu rengsies per diplomų teikimą? – dalykiškai paklausė Rubina.

Džeinė ir Džosė atsakė abi kartu, ir pokalbis nuplukdė visas į madų pasaulį. O Anė alkūnėmis pasirėmė į palangę, padėjo smakrą ant sunertų plaštakų, svajingas, bet nerūpestingas jos žvilgsnis bėgo per miesto stogus ir bokštelius link didingo vakarėjančio dangaus skliauto, ir iš auksinių jaunatviško optimizmo siūlų ji audė ateities svajones. Viskas ten, tolumoje, priklausė jai: visos rožinės atskubančių metų viltys – ir kiekvienai metai į tą nevystantį vaiką įpina vis naują vilčių žiedą.

Trisdešimt šeštas skyrius
ŠLOVĖ IR SVAJONĖS

Tą rytą, kai seminarijos skelbimų lentoje turėjo būti iškabinti galutiniai egzaminų rezultatai, Anė su Džeine dviese žingsniavo gatve. Džeinė šypsojosi ir buvo laiminga: egzaminai pasibaigė, ji maloniai jautė širdy, kad išlaikė ir licenciją gaus. Kitokios mintys jos nekankino: aukštesnių troškimų ji neturėjo, tad ir nejautė nerimo. Už viską, ką iš gyvenimo gauname arba jam duodame, reikia mokėti, ir nors už mūsų troškimus mokėti verta, toji kaina nėra žema: už juos mokame atkakliu darbu ir pasiaukojimu, nerimu ir nusivylimais. Anė buvo išblyškusi ir tyli, po dešimties minučių ji sužinos, kas laimėjo medalį ir kam paskirta Averio stipendija. Jai atrodė, kad tik tos dešimt minučių ir nusipelno Laiko vardo.

- Ar viena, ar kita, žinoma, bus paskirta tau, - pasakė Džeinė, kuri neįsivaizdavo, kad seminarijos Taryba galėtų būti tokia neteisinga ir nuspręstų kitaip.

- Dėl Averio stipendijos neturiu jokių vilčių, - atsiliepė Anė. - Visi šneka, jog ją laimės Emilė Klėj. Aš neisiu prie skelbimų lentos, kol visi kiti nebus jos apžiūrėję. Aš neturiu tiek vidinių jėgų. Eisiu tiesiai į mergaičių rūbinę, o tu, Džeine, perskaityk skelbimus, paskui ateisi ir man pasakysi. Ir aš maldauju tavęs dėl mūsų draugystės, maldauju tavęs: padaryk tai kuo greičiau. Jeigu man nepasisekė, iškart taip ir pasakyk, nesistengdama sušvelninti reikalo, ir neguosk manęs. Ar prižadi, Džeine?

Džeinė iškilmingai prižadėjo, bet taip jau išėjo, kad jos pažadas nebuvo reikalingas. Užlipusios seminarijos laiptais, koridoriuje jos išvydo būrį vaikų, kurie mėčiojo ant rankų Gilbertą Blaitą ir visa gerkle klykavo:

- Valio medalininkui Blaitui!

Akimirką Anė pajuto aštrų pralaimėjimo ir nusivylimo skausmą. Vadinasi, ji pralaimėjo, o Gilbertas laimėjo! Oi, kaip nuliūs Matijus - jis buvo taip įsitikinęs, jog laimės jina!

Ir tada!

Kažkas šūktelėjo:

- Triskart valio panelei Šerli, Averio stipendininkei!

- Ak, Ane, - gaudė orą Džeinė, kai jos abi, aidint nuoširdiems sveikinimo šūksniams, įlėkė į mergaičių rūbinę. - Ak, Ane, aš taip tavim didžiuojusi! Argi ne nuostabu?

Ir staiga paskui jas sugarmėjo kitos mergaitės, Anė atsidūrė tarp besijuokiančių, ją sveikinančių. Jai plekšnojo per petį, stipriai spaudė ranką, timpčiojo, kumščiojo ir glėbesčiavo, ir vis dėlto ji dar spėjo sušnibždėti Džeinei:

- Ak, kaip džiaugsis Matijus ir Merilė! Turiu tučtuojau jiems parašyti.

Kitas reikšmingas įvykis buvo diplomų ir apdovanojimų įteikimas. Tai vyko didžiojoje seminarijos aktų salėje. Tai čia buvo sakomos kalbos, skaitomi geriausi rašiniai, dainuojamos dainos, viešai teikiami diplomai, prizai ir medaliai.

Toje salėje buvo ir Matijus su Merile, kurie matė scenoje ir girdėjo vieną vienintelę mokinę - aukštą mergaitę žalsva suknele, truputį raustelėjusiais skruostais ir kaip žvaigždės žibančiomis akimis. Tai ji skaitė geriausią rašinį, tai į ją visi rodė akimis, tai apie ją šnibždėjo - esą gavusi Averio stipendiją.

- Prisipažink, Merile, jog džiaugiesi, kad mes ją pasilikome, - baigus Anei skaityti savo rašinį sušnibždėjo Matijus, ir tai buvo pirmieji jo žodžiai, išstarti įžengus į šią salę.

- Ir tai jau ne pirmas kartas, kai aš dėl to džiaugiuosi, - atkirto jam Merilė. - Tau labai patinka priminti svetimas klaidas, Matijau Katbertai.

Panelė Bari, sėdėjusi jiems už nugarų, pasilenkė ir bakstelėjo skėčiu Merilei į nugarą.

- Argi jūs nesididžiuojate ta mergaite Ane? Aš tai didžiuojuosi, - pasakė ji.

Tą patį vakarą Anė su Matijum ir Merile išvažiavo namo į Evonlį. Ji nebuvo ten pargrįžusi nuo balandžio mėnesio ir jautė, kad daugiau nė dienos nebeištvers. Buvo pats obelų žydėjimas, visas pasaulis šviežias ir gaivus. Diana jos jau laukė Žaliastogiuose. Atsidūrusi savo baltajame kambarėlyje, kur Merilė ant palangės buvo pastačiusi žydinčią kambarinę rožę, Anė apsižvalgė ir giliai palaimingai atsiduso:

- Ak, Diana, kaip gera vėl būti namie. Kaip gera regėti tas išsišovusias eglių viršūnes rausvo dangaus fone - ir tą baltuojantį sodą, ir Sniego Karalienę. Kaip gardžiai kvepia mėtos! Ir toji arbatinė rožė... Juk tai ir daina, ir viltis, ir malda - viskas kartu! Ir kaip gera vėl būti su tavimi, Diana!

- Maniau, kad Stela Meinard tau patiko labiau už mane, - priekaištingai pasakė Diana. - Džosė Paj man pasakojo, kad tu su ja susidraugavai. Sakė, kad tu dėl jos *galvą pametusi*.

Anė nusijuokė ir sviedė į Dianą nuvytusią pakalnutę iš savo puokštės.

- Nėra pasaulyje nuostabesnės mergaitės už Stelą Meinard, išskyrus vieną, o toji viena esi tu, Diana, - pasakė ji. - Aš myliu tave dar stipriau negu pirma ir tiek daug turiu tau visko papasakoti. Bet šią akimirką man atrodo, kad jau vien sėdėti ir žiūrėti į tave - didžiausias malonumas. Aš pavargau. Pavargau turbūt nuo mokslų ir didelių troškimų... Labai noriu rytoj bent kokias dvi valandas pagulėti sode ant žolės ir visai apie nieką negalvoti.

- Tu nuostabiai ten pasirodei, Ane. Kadangi laimėjai Averio stipendiją, tikriausiai dabar neisi mokytojauti?

- Ne. Rugsėjo mėnesį vykstu į Redmondą. Stebuklas, ar ne? Tuo metu, po trijų mėnesių šlovingų, auksinių atostogų, aš vėl su kaupu turėsiu naujų troškimų. Džeinė ir Rubina rengiasi mokytojauti. Juk puiku, kad mes visi išlaikėme, net Mudis Sperdženas ir Džosė Paj?

- Niubridžo įgaliotinių komitetas Džeinei jau pasiūlė vietą mokykloje, - pasakė Diana. - Gilbertas Blaitas irgi eis mokytojauti. Jis privalo eiti, nes tėtis neišgali kitais metais jo išleisti į koledžą, taigi Gilbertas turės pats užsidirbti mokestį už mokslą. Aš tikiuosi, kad jis gaus mokytojo vietą pas mus, jeigu panelė Emis nuspręs toliau čia nebedirbti.

Anė nustebo ir pajuto kažkokį nusivylimą. Ji šito nežinojo. Ji tikėjosi, kad Gilbertas irgi vyks mokytis į Redmondą. Ką ji darys be tų įkvepiančių varžybų? Ar be amžino draugo-priešo mokslai koledže nebus nuobodūs - kas, kad tai mišrus, berniukų ir mergaičių, koledžas ir kad bakalauro laipsnis - labai konkretus tikslas?

Kitą rytą per pusryčius Anė staiga krūptelėjo pamąčiusi, kad Matijus gana blogai atrodo. Iš tikrųjų per tuos metus jis labai smarkiai pražilo.

- Merile, - nedrąsiai paklausė Anė, kai jis išėjo, - ar Matijus gerai jaučiasi?

- Ne, - susirūpinusi atsakė Merilė. - Šį pavasarį jį keletą sykių buvo ištikę stiprūs širdies priepuoliai, o jis nė kiek nenori savęs patausoti. Aš dėl jo labai prisinervinau, bet dabar jam geriau, be to, mes pasisamdėme gerą samdinį, taigi tikiuosi, kad Matijus pailsės ir pasitaisys. Gal jam bus geriau

dabar ir dėl to, kad tu esi namuose. Tu visada pakeli jam nuotaiką.

Anė pasilenkė per stalą ir apgaubė delnais Merilės skruostus.

- Jūs ir pati ne per geriausiai atrodot. Tokia pavargusi. Bijau, kad labai sunkiai dirbote. Dabar, kai aš namuose, jums reikia pailsėti. Aš tik šiandien aplėksiu visas brangiausias vieteles ir susirankiosiu senąsias svajones, ir tada jau jūs patinginiausite, o aš dirbsiu.

Merilė meilės pilnomis akimis nusišypsojo savo mergaitei.

- Tai ne dėl darbų, tai dėl mano galvos. Man dabar ją taip dažnai skauda, kažkur ten, virš akių. Daktaras Spenseris ne kartą keitė akinių stiklus, bet nė kiek nepagerėjo. Birželio gale pas mus į Salą atvyksta garsus akių gydytojas, ir daktaras sako, kad aš būtinai turiu pas jį apsilankyti. Tikriausiai taip ir reikės padaryti. Dabar visai negaliu nei skaityti, nei siūti... Bet, Ane, - privalau tau pasakyti - kaip tu šauniai pasirodei seminarijoje! Per vienerius metus gauti pirmo laipsnio licenciją ir dar laimėti Averio stipendiją... Žinoma, ponija Lind sako, kad sėkmę visada lydi nesėkmės, ir apskritai ji nepripažįsta moterų su aukštuoju mokslu, sako, kad aukštasis

mokslas neatitinka moters prigimties. O aš nė vienu jos tokiu žodžiu netikiu... Oi, prakalbau apie ponią Lind ir prisiminiau: ar pastaruuju metu tu nieko negirdėjai apie Ebio banką?

- Girdėjau, kad jis nepatikimas, - atsakė Anė. - Kodėl klausiat?

- Tą patį ir Reičelė sakė. Buvo užėjusi čia kurią dieną, ir sakė, kad tokios šnekos sklinda apie tą banką. Matijus labai susirūpino. Visos mūsų santaupos padėtos tame banke - iki paskutinio penso. Aš labiausiai norėjau, kad Matijus viską neštų į Tau-pomąjį banką, bet senasis ponas Ebis buvo artimas mūsų tėvelio draugas, ir visada pinigus laikėme ten. Matijus pasakė, kad banku, kuriam jis vadovauja, galima ramiai pasitikėti.

- Man atrodo, kad daugelį metų jis tik formaliai valdė tą banką, - pasakė Anė. - Juk jis labai senas, iš tikrųjų tą įstaigą valdo jo anūkai.

- Tai štai, kai Reičelė mums apie tai pasakė, norėjau, kad Matijus iškart atsiimtų visus pinigus, ir Matijus žadėjo pagalvoti. Bet vakar ponas Raselas jam pasakė, kad su tuo banku viskas gerai.

Anė nuostabiai praleido dieną gamtos prieglobstyje ir įsiminė ją visam gyvenimui. Diena buvo giedra, saulėta, graži, be jokio debesėlio, viskas skendėjo

žieduose. Anė keletą puikių valandų buvo sode, nuėjo prie Driadės Verdenės, prie Gluosnių ežerėlio, prie Žibuoklių slėnio; apsilankė pastoriaus namuose ir maloniai pasikalbėjo su poniu Alan; galų gale vakare patraukė su Matijum Įsimylėjėlių taku į tolimąją gyvenklą parginti karvių. Miškas skendėjo saulėlydžio spinduliuose, kurie liejosi per tarpukalves iš vakarų pusės. Matijus žengė lėtai, panarinęs galvą. Anė, aukšta ir tiesi, derino prie jo savo veržlius žingsnius.

– Matijau, jūs šiandien vėl per sunkiai dirbote, – pasakė ji priekaištingai. – Kodėl neapsiribojate lengvesniais darbais?

– Nu, matyt, aš kitaip nemoku, – atsakė Matijus, atkeldamas kiemo vartus, kad suleistų karves. – Aš tiesiog senstu, Ane, ir tai vis pamirštu. Nu ką, aš visą gyvenimą daug dirbau ir turbūt ir numirsiu bedirbdamas.

– Jeigu aš būčiau berniukas, kurio jūs prašėt parvežti iš prieglaudos, – liūdnai pasakė Anė, – aš dabar galėčiau daugiau jums padėti ir pavaduoti jus šimtuose darbų. Dėl to širdies gilumoje labai apgailestauju, kad nesu berniukas – bet tik dėl to...

– O ne! Tu man geriau už tuziną berniukų, Ane, – plekšnodamas jai per petį, atsakė Matijus. – Taip ir įsidėmėk: geriau už tuziną berniukų. Juk, kiek

girdėjau, ne berniukas gavo Averio stipendiją, ar ne taip? Tai buvo mergaitė... mano mergaitė, kuria aš labai didžiuojuosi.

Jis nusišypsojo jai savo drovia šypsena ir įžengė kieman. Tą vakarą, grįžusi į savo kambarį ir atsisėdusi prie atviro lango, Anė vis prisiminė jo šypseną – ir galvodama apie praeitį, ir svajodama apie ateitį. Už lango mėnulio šviesoje paslaptinai baltavo Sniego Karalienė, balose už Šlaitasodžio kurkė varlės. Anė visam laikui įsiminė to vakaro sidabrinę ramybę ir kvapią tylą. Tai buvo paskutinė naktis prieš didįjį jos gyvenimo sielvartą. O kai žmogų aplanko toks šaltas ir šventas sielvartas, gyvenimas nebegali ir toliau būti toks pat, kaip buvo.

Trisdešimt septintas skyrius
KIRTĖJAS, VARDU MIRTIS

- Matijau!.. Matijau!.. Kas tau? Matijau, ar tau negera?

Tai buvo Merilės balsas - išgąstis sklido iš kiekvieno jos ištartą žodžio. Tuo metu priemenėje pasirodė Anė su baltų narcizų glėbiu - pagaliau po ilgos pertraukos ji vėl galėjo mėgautis narcizų grožiu ir kvapais - ir kaip tik tą akimirką išgirdo Merilės balsą ir išvydo tarpdury stovintį Matijų. Rankose jis laikė susuktą laikraštį, veidas atrodė keistai iškreiptas ir papilkėjęs. Anė numetė gėles ir, perlėkusi virtuvę, tą pačią akimirką kaip ir Merilė puolė prie jo. Tačiau abi pavėlavo: nespėjo prilėkti, o Matijus jau buvo sukniubęs ant slenksčio.

- Jis nualpo, - gaudydama kvapą, šūktelėjo Merilė. - Ane, bėk pakviesti Martino - greitai greitai! Jis tvartuose.

Samdinys Martinas, ką tik grįžęs iš pašto, tuoj pat išlėkė gydytojo, pakeliui dar spėjęs apie įvykį pranešti ponams Bariams. Ponia Lind tuo metu irgi buvo su reikalais užsukusi į Šlaitasodį, taigi jie atskubėjo trise. Ir rado Anę ir Merilę iš paskutiniųjų besistengiančias atgaivinti Matijų.

Ponia Lind švelniai stumtelėjo jas į šoną, patikrino pulsą, paskui priglaudė ausį prie Matijaus krūtinės. Pakėlusį galvą, pažvelgė į susirūpinusias moteriškes, ir jos akyse pasirodė ašaros.

- Ak, Merile, - liūdnai ištarė ji, - man atrodo... Mes jau nebegalime jam padėti.

- Ponia Lind, ar jūs norite... Jūs norite pasakyti, kad Matijus... - Anė neįstengė išstarti to baisaus žodžio, jai pasidarė silpna, visa išbalo.

- Taip, vaikeli. Bijau, kad taip ir yra. Pažvelk į jo veidą. Kai būsi tokį veidą mačiusi tiek sykių, kiek aš, suprasi, ką tai reiškia.

Anė pažvelgė į nurimusį veidą ir jame išvydo Mirties antspaudą.

Atvykęs gydytojas pasakė, jog mirtis buvo staigi ir galbūt neskausminga. Panašu, kad ji ištiko dėl

kažkokio netikėto susijaudinimo. O to susijaudinimo paslaptis slypėjo laikraštyje, kurią Martinas iš ryto buvo parvežęs iš pašto ir kurią Matijus tada laikė rankoje. Jame buvo rašoma apie Ebio banko žlugimą.

Naujienos greitai pasklido po Evonlį, ir ištisą dieną Žaliastogiuose būriavosi draugai ir kaimynai, tai ateidavo, tai išeidavo atidavę pagarbą mirusiajam ir pareiškę užuojautą gyvosioms. Pirmą kartą drovusis, tylusis Matijus Katbertas atsidūrė visų dėmesio centre – baltoji Jos Didenybė Mirtis jį savotiškai apvainikavo ir išaukštino.

Kai Žaliastogius apgaubė švelni naktis, namuose pasidarė tylu ir ramu. Svetainėje karste gulėjo Matijus Katbertas, jo ilgi žili plaukai priglundę prie ramaus veido, kuriame galėjai išvelgti mielą šypseną – lyg jis tik miegotų ir kažką malonaus sapnuotų. Aplink jį – daugybė gėlių, kvapių, senamadžių gėlių, kurias, atitekėjusi į šį ūkį, pasodino jo motina, ir kurias Matijus visad slapta, nebyliai mylėjo. Tai Anė jų priskynė ir atnešė čia. Jos išbalusiame veide žėrėjo sielvartingos, ašarų pristigusios akys.

Tą naktį kartu su jomis buvo Bariai ir ponija Lind. Diana, užkopusi į palėpę, kur Anė stovėjo prie savo lango, švelniai paklausė:

- Ane, mieloji, gal tu norėtum, kad šianakt aš pas tave nakvočiau?

- Ačiū, Diana. - Anė nuoširdžiai pažvelgė savo draugei į veidą. - Tikiuosi, suprasi mane teisingai, jeigu aš pasakysiu, kad noriu pabūti viena. Aš nebijau. Nuo tada, kai viskas įvyko, aš nė minutės nebuvau viena - o labai noriu pabūti. Pabūti visiškoje tyloje ir ramybėje ir pabandyti viską suvokti. Aš *neįstengiu* šito suvokti. Tai man atrodo, kad Matijus negalėjo numirti, tai vėl atrodo, kad jis jau seniai seniai miręs, ir jau nuo tada many tūno toji siaubinga, slopi gėla.

Diana nevisiškai suprato Anę. Netramdomą Merilės širdgėlą, taip audringai sulaužiusią įgimto santūrumo ir daugiamečių įpročių barjerus, ji suprato geriau, negu Anės kančią be ašarų. Tačiau ji paklusniai išėjo ir paliko Anę vieną akis į akį su pirmuoju tikru gyvenimo sielvartu.

Anė tikėjosi, kad vienatvėje ji pagaliau pravirks. Atrodė baisu, kad dėl Matijaus mirties ji dar neišliejo nė vienos ašaros. Dėl Matijaus, kurį ji šitaip mylėjo, ir kuris jai buvo toks geras. Matijaus, kuris dar vakar vakareėjo su ja per saulėlydį, o štai dabar guli ten, apačioj, blausiai apšviestame kambaryje, ir tokia baisi ramybė jo kaktoje... Tačiau ašaros vis nesirodė - netgi tada, kai ji tamsoje atsiklaupė prie

lango ir sukalbėjo malda, žiūrėdama į žvaigždes virš kalvų. Nė vienos ašaros, tik toji siaubinga slopi gėla, kuri vis kankino, kol, įveikta tos dienos skausmo ir jaudulio, pagaliau užmigo.

Vidurnaktį ji pabudo. Aplink tvyrojo tylą ir tamsa. Ir tada lyg kokia sielvarto banga ją užliejo praėjusios dienos prisiminimas. Ji regėjo besišypsantį Matijaus veidą – besišypsantį taip, kaip jis tą paskutinį vakarą nusišypsojo jai prie vartų išsiskiriant. Ji girdėjo jo balsą, tariantį: „Mano mergaitė... Mergaitė, kuria aš didžiuojuosi...“ Štai tada ir užplūdo ašaros, ir Anė ėmė gailiai raudoti. Merilė išgirdo ir tyliai atėjo paguosti.

– Na... na... neverk taip, brangioji. Vis tiek jo nebeprisišauksi. Nereikia... nereikia šitaip verkti. Aš žinojau, kad nereikia, bet šiandien negalėjau susilaukyti. Jis man visą laiką buvo toks geras, toks mielas brolis... Bet Dievo valia...

– Ak, leiskite man išsiverkti, Merile, – sukūkciojo Anė. – Ašaros man ne tokios skaudžios kaip toji gėla. Pabūkit su manimi truputį, apsikabinkit mane, štai taip... Aš nenorėjau pasilikti su Diana, nors jinai ir gera, kilni, maloni, bet... tai ne jos skausmas. Ji tik šalia mūsų skausmo, ji negali taip gerai manęs

suprasti, negali paguosti. Tai mudviejų skausmas – jūsų ir mano. Ak, Merile, kaip mes be jo gyvensim?

– Mes turime viena kitą, Ane. Nežinau, ką aš daryčiau, jeigu tavęs čia nebūtų... jeigu tu nebūtum pas mus atsiradusi. Ak, Ane, žinau, jog būdavau tau gal per daug griežta ir šiurkšti, bet negalvok, kad aš mylėjau tave mažiau negu Matijus. Noriu tau pasakyti tai dabar, kai galiu pasakyti. Man niekad nebūdavo lengva pasakyti tai, ką jausdavau širdy, bet tokiomis akimirkomis kaip dabar išsikalbėti lengviau. Aš myliu tave taip karštai, lyg tu būtum mano kūnas ir kraujas. Ir nuo tos valandos, kai tu atvykai į Žaliastogius, esi mano džiaugsmas ir mano paguoda.

Po dviejų dienų Matijų Katbertą paskutinį kartą perkėlė per jo namų slenkstį, nunešė per laukus, kuriuos jis ardavo, pro sodus, kuriuos jis mylėjo, pro medžius, kuriuos jis sodino. Ir tada Evonlio gyvenimas atgavo įprastą ramybę, ir netgi Žaliastogiuose reikalai grįžo į senas vėžes: kaip ir anksčiau tvarkingai rikiavosi vienas po kito darbai ir pareigos, nors nuolatos, atsimušus į kokį pažįstamą daiktėlį, nusmelkdavo praradimo skausmas.

Anei, niekad nepatyrusiai tokio skausmo, buvo apmaudu, kad taip yra: kad jos *gali* ir toliau gyventi kaip

pirma, nors Matijaus jau nebėra. Ji lyg ir susigėdo, lyg pajuto sąžinės priekaištus, kai suvokė, jog, išvydus saulėtekį virš eglynėlio ar sode besiskleidžiančius švelniai rožinius pumpurus, jai per širdį perbėga džiugesys; jog Dianos apsilankymai jai yra malonūs, o linksmos Dianos kalbos ir grimasos priverčia ją juoktis, šypsotis; jog – trumpai sakant – nuostabūs žiedų, meilės ir draugystės pasaulis taip pat stipriai veikia jos vaizduotę ir virpina širdį, jog ją atkakliai, įvairiausiais balsais tebešaukia gyvenimas.

– Man kažkaip atrodo, lyg išduočiau Matijų, kai džiaugiuosi tokiais dalykais – dabar, kai jo nebėra, – vieną vakarą prisipažino ji poniai Alan, kai jos abi sėdėjo pastoriaus sode. – Aš jo taip ilgiuosi, visą laiką ilgiuosi... Ir vis tiek, poniai Alan, pasaulis ir gyvenimas man atrodo toks nuostabus ir įdomus. Šiandien Diana pasakė kažką juokinga, ir aš nepajutau, kaip ėmiau kvatoti. Maniau, kad po tokios netekties niekada nebegalėsiu juoktis. Ir atrodo, jog man nederėtų juoktis.

– Kai Matijus buvo čia, jam patikdavo girdėti tavo juoką, jis džiaugdavosi žinodamas, jog malonūs dalykai tave linksmina, – švelniai pasakė poniai Alan. – Dabar jo čia nebėra, bet jis vis tiek dėl to džiaugiasi. Esu tikra, jog mes neturime užsklęsti savo širdžių ir

neįsileisti tų gaivinaimų jėgų, kurias mums siunčia gamta. Bet aš suprantu tavo jausmus, manau, mes visi išgyvename tą patį. Piktinamės vien pagalvoję, jog kažkas dar galėtų mus džiuginti, kai esame netekę mylimo žmogaus, su kuriuo dalydavomės džiaugsmu, ir jaučiamės lyg išdavę savo liūdesį, kai pajuntame, jog mums sugrįžta noras gyventi.

- Šiandien popiet buvau nuėjusi į kapines pasodinti rožių krūmelio ant Matijaus kapo, - susimąščiusi kalbėjo Anė. - Aš nupjoviau ūglį nuo to žemo baltų arbatinių rožių krūmelio, kurį jo motina seniai seniai atsivežė iš Škotijos. Matijus tas rožes visada labiausiai mėgo - jos tokios smulkutės ir kvapios ant savo dygliuoto stiebo... Aš jaučiausi tokia laiminga, sodindama jas prie jo kapo - tartum galėčiau jį nudžiuginti, kad tos rožės bus taip arti jo... Tikiuosi, kad tokių rožių jis turi ir ten, danguje. Galbūt visų tų baltų roželių, kurias jis daugybę vasarų mylėjo, sielos jį tenai pasitiko... O dabar turiu eiti namo. Merilė visai viena, o vakarėjant ją apima liūdesys.

- Bijau, kad ji liūdės dar labiau, kai tu išvyksi į koledžą, - pasakė ponija Alan.

Anė nieko neatsakė, tik atsisveikino ir nesku-bėdama patraukė į Žaliastogius. Merilė sėdėjo ant prieslenksčio, ir Anė atsisėdo greta. Durys joms už

nugarų buvo atlapotos: jas prilaikė didžiulė rožinės spalvos jūrų kriauklė, kurios nugludinti vidiniai vinguliai priminė jūros saulėlydį.

Anė nulaužė kelias blyškiai geltonas sausmedžio šakeles ir įsismeigė sau į plaukus. Jai patiko tas švelnus aromatas – tarsi ore sklandanti palaima, kuri padvelkdavo kassyk, kai tik ji sujudėdavo.

– Buvo užsukęs daktaras Spenseris, kai tu išėjai, – prabilo Merilė. – Jis sakė, kad rytoj mieste lankysis akių specialistas, ir liepė man būtinai nuvažiuoti pasitikrinti. Turbūt reikia nuvažiuoti, ir bus baigta. Būčiau nepaprastai dėkinga, jeigu tas žmogus man parinktų tinkamus akinius. Ar tu neprieštarausi, kad reikės pabūti čia vienai, kol aš grįšiu? Martinas turės mane pavėžėti, o čia reikia tiek daug išlyginti ir kai ką iškepti.

– Gerai. Diana ateis pabūti su manimi. Su lyginiu ir kepimu susidorosiu – jums nėra ko jaudintis, kad iškrakmolinsiu nosinaites ir pridėsiu į pyragą skausmą malšinančių lašų.

Merilė nusijuokė.

– Kokių tik klaidų tu tada nepadarydavai, Ane. Amžinai pakliūdavai į bėdą. Aš jau buvau bemananti, kad tu kokia apsėstoji. Ar prisimeni, kaip buvai nusidažiusi plaukus?

- Žinoma, kad prisimenu. Ir niekada šito nepamiršiu, - nusišypsojo Anė ir palietė storą kasą, kuri juosė dailią jos galvelę. - Dabar aš kartais nusijuokiu, prisiminusi, kiek rūpesčių man keldavo tie mano plaukai. Bet tik nusijuokiu, o ne šaipausi, nes tos kančios tada buvo tikros. Siaubingai kankindavau si dėl savo plaukų ir dėl strazdanų. Dabar mano strazdanos visai išnyko, o dėl plaukų tai daug kas mane pamalonina, vadindami juos kaštoniniais. Daug kas - tik ne Džosė Paj. Vakar ji man pasakė, kad mano plaukai dar rudesni, negu buvo, o gal dėl tos juodos suknelės jie atrodo rudesni. Ir dar paklausė, ar rudaplaukiai žmonės pripranta prie to, kad jie rudaplaukiai. Merile, aš jau beveik nusprendžiau nebesistengti pamilti Džosę Paj. Aš dėju, kaip anksčiau būčiau pasakiusi, „didvyriškas pastangas“, kad ją pamilčiau, bet Džosės Paj *neįmanoma* pamilti.

- Džosė tokia, kaip visi iš jų giminės, - rūščiai pasakė Merilė, - taigi ji negali būti maloni. Ko gero, tokie žmonės visuomenei yra kažkuo naudingi, bet turiu pasakyti, kad aš nesuprantu, ar jie gali duoti daugiau naudos negu usnys darže. Ar Džosė rengiasi mokytojauti?

- Ne, ji rengiasi kitais metais dar mokytis seminarijoje. Tą patį žada daryti ir Mudis Sperdženas,

ir Čarlis Slounas. Džeinė ir Rubina ruošiasi mokytojauti, ir jos abi jau gavo vietas mokykloje – Džeinė Niubridže, o Rubina kažkur toliau vakaruose.

– Gilbertas Blaitas irgi rengiasi mokytojauti, tiesa?

– Taip, – vienu žodžiu atsakė Anė.

– Koks jis išvaizdus jaunuolis... – nerūpestingai tarė Merilė. – Mačiau jį praeitą sekmadienį bažnyčioje, atrodė toks aukštas ir vyriškas. Labai panašus į savo tėvą, kai tas buvo tokių metų. Džonas Blaitas buvo gražus berniukas. Mudu labai draugiškai bendravome – aš ir jis. Žmonės jį vadino mano kavalieriumi.

Anė susidomėjusi pakėlė akis.

– Ak, Merile, ir kas gi nutiko? Kodėl jūs ne...

– Mes susipykome. Aš jam neatleidau, kai jis manęs atsiprašė. Ketinau jam atleisti, bet truputį vėliau. Buvau tokia suirzusi, įpykusi, norėjau jį nubausti. Ir jis daugiau nebeatėjo – visi Blaitai labai išdidūs. Paskui visą laiką... gailėjausi. Apgailestavau, kad neatleidau jam tada, kai... buvo proga.

– Vadinasi, jūs gyvenime irgi turėjote romaną, – švelniai pasakė Anė.

– Taip, manau, kad galima ir taip vadinti. Į mane žiūrėdama, nepagalvotum apie tokius dalykus, ar ne? Tačiau pagal išorę negalima spręsti apie žmogų. Visi

pamiršo mano ir Džono istoriją. Aš ir pati pamiršau.
Bet kai praeitą sekmadienį išvydau Gilbertą, viskas
tarsi atgijo.

Trisdešimt aštuntas skyrius
KELIO POSŪKIS

Kitą dieną Merilė išsiruošė į miestą, namo grįžo tik vakare. Anė buvo išlydėjusi į Šlaitasodį Dianą ir parėjusi rado Merilę virtuvėje. Ji sėdėjo prie stalo pasirėmusi smakrą delnais. Anės širdis krūptelėjo, išvydus kažko prislėgtą jos veidą. Ji nebuvo niekad mačiusi Merilės tokios sugniužusios ir nuleidusios rankas.

- Ar jūs labai pavargot, Merile?

- Taip... ne... galbūt, - pakėlusi galvą išvargusiu balsu atsakė Merilė. - Aš tikriausiai pavargau, bet apie tai nepagalvojau. Ne tai svarbiausia.

- Ar buvote pas akių gydytoją? Ką jis pasakė? - sunerimusi paklausė Anė.

- Taip, buvau. Jis patikrino mano akis. Ir sakė, jeigu aš liausiuosi skaityti ir siūti ir atsisakysiu visų

kitų darbų, kurie vargina akis, jeigu stengsiuos ne-
verkti, jeigu nešiosiu akinius, kuriuos jis man pri-
rašė, tai, jo manymu, mano regėjimas nebeblogės,
ir galvos skausmai išnyks. Bet jeigu ne, tai jis sakė,
kad po šešių mėnesių aš visiškai apaksiu. Apaksiu!
Na, tik pagalvok, Ane!

Anė išsigandusi nevalingai klyktelejo, paskui va-
landėlę tylėjo. Jai atrodė, kad negali ištarti žodžio.
Paskui prakalbo guviu, bet trūkčiojamu balsu.

- *Negalvokit* apie tai, Merile. Juk jis sakė, kad yra
vilčių. Jeigu labai saugositės, tai ir neapaksit. O jeigu
tie akiniai nuims galvos skausmą, tai juk nuostabu!

- Kokios jau čia viltys, - su kartėliu pasakė Meri-
lė. - Kam tada gyventi, jeigu negalėsiu nei skaityti,
nei siūti, nei ką kita veikti? Juk tai beveik tas pats,
kas būti aklai ar... mirusiai. O dėl ašarų, tai negaliu
jų sulaikyti, kai pasijuntu vieniša. Bet gana apie
tai. Būčiau dėkinga, jei užplikytum man arbatos
puodelį - aš taip išsikamavusi... Ir kurį laiką nie-
kam to nepasakok. Neištersiu, jeigu kas užėjęs ims
klausinėti, reikšti užuojautą, aptarinėti...

Kai Merilė pavakarieniavo, Anė įkalbėjo ją eiti
gulti, o pati užlipo į savo kambarį ir atsisėdo tamsoje
prie lango. Jautėsi vieniša, akyse rinkosi ašaros, ir
buvo sunku širdyje. Kiek daug liūdnuų dalykų nutiko

nuo to vakaro, kai ji sėdėjo šitaip grįžusi iš seminarijos! Tada širdis buvo kupina vilčių ir džiaugsmo, o ateitis atrodė rožinė ir daug žadanti. Anei pasirodė, jog nuo to vakaro praėjo kokie metai, tačiau vis dėlto atsigulė ji su šypsena veide ir nurimusia širdim. Ji narsiai pasižiūrėjo į savo pareigą ir sutiko ją kaip draugę – taip visad būna, kai pareigos nevengiam, o priimam.

Po kelių dienų vieną popietę Merilė pasišnekučiavo kieme su tokiu svečiu – tai buvo Džonas Sedleris iš Karmodžio, Anė pažinojo jį iš matymo. Kai ji neskučėdama įžengė vidun, Anė išsigando, ką gi jis bus pasakęs, kad Merilės veido išraiška taip pasikeitė.

– Ko norėjo ponas Sedleris, Merile?

Merilė atsisėdo prie lango ir pažvelgė į Anę. Jos akyse, nepaisydamos gydytojo draudimo, pasirodė ašaros, o balsas sudrebėjo:

– Jis išgirdo, kad aš ketinu parduoti Žaliastogius – jis nori pirkti.

– Pirkti! Pirkti Žaliastogius! – Anė nepatikėjo savo ausimis. – Ak, Merile, juk jūs neketinate parduoti Žalia-
stogių!

– Ane, nežinau, ką kita galime padaryti. Aš viską apgalvojau. Jeigu mano akys būtų sveikos, galėčiau

toliau čia gyventi ir viską prižiūrėti ir, pasisamdžiusi gerą samdinį, susidoročiau. Bet kai šitaip – negaliu. Aš galiu apakti ir tada nesugebėsiu ūkininkauti. Ak, niekad nemaniau sulaukti tokios dienos, kai turėsiu parduoti savo namus. Bet juk viskas eis tik blogyn, ir vėliau niekas nebenorės jų pirkti. Visos mūsų santaupos žuvo tame banke, o dar yra likę skolų nuo praeito rudens. Ponia Lind pataria man parduoti ūkį ir pas ką nors išsinuomoti kampą – greičiausiai pas ją pačią... Ne kažin ką už tai gausiu – ūkis mažas ir pastatai seni. Bet manau, jog man pragyvenimui užteks. Dėkui Dievui, tu išgyvensi iš tos stipendijos, Ane. Man tik labai gaila, kad neturėsi namų, neturėsi kur parvykti per atostogas, bet, manau, kaip nors rasi išeitį.

Merilė nebesusivaldė ir prapliupo gailiai raudoti.

– Jums nėra reikalo parduoti Žaliastogių, – ryžtingai pasakė Anė.

– Ak, Ane, kaip aš norėčiau, kad tikrai tokio reikalo nebūtų. Bet juk pati matai: aš nebegaliu viena čia gyventi. Išprotėsiu nuo rūpesčių ir vienatvės. Ir apaksiu – žinau, jog apaksiu.

– Jums nereikės čia gyventi vienai, Merile. Aš liksiu su jumis. Aš nevažiuosiu į Redmondą.

- Nevažiuosi į Redmondą! - Merilė atitraukė rankas nuo išsekusio, iškankinto savo veido ir pažiūrėjo į Anę. - Kodėl, kaip tai suprasti?

- Taip, kaip pasakiau. Aš atsisakysiu tos stipendijos. Taip nusprendžiau tą vakarą, kai jūs grįžote iš miesto. Nė nemanykite, jog aš galėčiau palikti jus vieną su visais rūpesčiais, Merile, kai jūs man šitiek daug davėte! Aš ilgai galvojau, tuoj viską jums papasakosiu. Ponas Baris kitais metais nori išsinuomoti mūsų žemes. Taigi dėl to jums nebus vargo. O aš eisiu mokytojauti. Jau padaviau prašymą įsidarbinti mūsų mokykloje, bet nesitikiu tos vietos gauti, nes, kaip supratau, Švietimo skyriaus valdytojai pažadėjo ją Gilbertui Blaitui. Bet galiu mokytojauti Karmodyje - taip vakar parduotuvėje man sakė ponas Bleras. Žinoma, tai nebus taip puiku ir patogiu, kaip būtų Evonlio mokykloje. Bet galiu gyventi namuose ir važinėti į Karmodį - bent jau kol bus geri orai. Ir netgi žiemą galėsiu grįžti namo kiekvieną penktadienį. Tam reikalui pasiliksim vieną arklį. O, aš viską apgalvojau, Merile. Ir aš jums garsiai skaitysiu ir neleisiu liūdėti. Jūs nejausit nei liūdesio, nei vienatvės. Ir mes abi čia jaukiai ir laimingai gyvensim - jūs ir aš, abi.

Merilė klausėsi kaip sapnuodama.

- Ak, Ane, man tikrai būtų visai gera, jeigu tu liktum čia. Bet negaliu leisti, kad tu aukotum dėl manęs savo gyvenimą. Tai būtų neteisinga.

- Nesąmonės! - linksmi nusijuokė Anė. - Tai jokia auka. Kas galėtų būti blogiau, kaip atsisakyti Žaliastogių - didesnio skausmo aš neįsivaizduoju. Mes privalome išlaikyti šituos brangius, senus namus. Aš apsisprendžiau, Merile. Aš *nevažiuosiu* į Redmondą. Aš *pasiliksiu* čia ir mokytojausiu. Ir nė trupučio dėl manęs nesielvartaukit.

- Bet tavo ryžtas... ir...

- O ryžto aš dabar turiu kaip visada. Tiktai kryptį pakeičiau. Aš būsiu gera mokytoja. Ir išsaugosiu jūsų akis. Be to, ketinu mokytis namuose ir savarankiškai išeiti keletą koledžo kursų. Ak, mano galvoj tuzinas planų, Merile. Visą savaitę juos kūriau. Aš, būdama čia, atiduosiu gyvenimui visa, ką turiu geriausia, ir tikiu, jog gyvenimas irgi atsimokės gerumu. Kai baigiau seminariją, ateitis man atrodė kaip lygus tiesus kelias. Maniausi bematanti, kaip jis šauna pirmyn kokį šimtą mylių. Bet štai tas kelias daro posūkį. Nežinau, kas tyko ten, už to posūkio, bet viliuosi, jog kažkas gera. Ir tas posūkis netgi turi žavesio, Merile. Įdomu, kaip tas kelias vingiuoja toliau - kokia ten žaluma, ar švelniai kaitaliojasi šviesa

ir šešėliai, koks ten peizažas, kas nauja, gražaus, kokie vingiai, kalvos, slėniai...

- Jaučiu, kad neturiu teisės leisti tau jos atsisa-
kyti, - pasakė Merilė, turėdama galvoj stipendiją.

- Bet jūs negalite man uždrausti. Man jau šešiolika
su puse, ir aš „užsispyrusi kaip ožka“, taip syki man
pasakė ponია Lind, - nusijuokė Anė. - Ak, Merile,
liaukitės manęs gailėtis. Nemėgstu, kai manęs gai-
lisi, ir visai nėra reikalo. Mano širdis džiūgauja, kai
pagalvoju, jog lieku brangiuosiuose Žaliastogiuose.
Niekas negalės jų pamilti taip kaip jūs ir aš - taigi
privalome čia likti.

- Tu esi Dievo pateptoji! - pagaliau nusileido Me-
rilė. - Jaučiuosi taip, lyg būtum sugrąžinusi mane
į gyvenimą. Suprantu, kad turėčiau nenusileisti ir
išsiųsti tave į koledžą, bet ir suprantu, kad neįsteng-
siu šito padaryti, taigi ir nedarysiu. Palieku viską
tavo valioj, Ane.

Kai po Evonlį pasklido gandas, jog Anė Šerli at-
sisakė minties vykti į koledžą ir ketina likti namie
ir mokytojauti, buvo dėl ko pasiginčyti... Dauguma
geraširdžių žmonelių, kurie nežinojo apie Merilės
regėjimą, manė, jog tai kvailybė. Ponია Alan manė
kitaip. Ji prikalbėjo Anei tokių pritarimo žodžių, nuo
kurių mergaitė iš džiaugsmo apsiverkė. Ponია Lind

irgi tam pritarė. Vieną vakarą ji atėjo į Žaliastogius ir rado Anę ir Merilę sėdinčias lauke prie durų šiltoje, kvapioje vasaros prieblandoje. Jos mėgdavo čia įsitaisyti, kai atslinkdavo sutemos, aplink po sodą imdavo skraidyti baltos naktinės peteliškės, o vakaro drėgmė prisipildydavo mėtų aromato.

Giliai ir su palengvėjimu atsidususi, garbioji ponia Reičelė įsitaisė prie durų ant akmeninio suolo, už kurio augo rausvų ir geltonų aukštųjų piliarožių eilė.

- O, kaip gera prisėsti, pasakysiu aš jums. Visą dieną buvau ant kojų, o du šimtai svarų dviem kojoms - tai jau šis tas... Kokia palaima, kai nesi stora, ar ne, Merile? Tikiuosi, jog tu tai vertini. Na, Ane, girdėjau, kad tu apsigalvojai ir nebevažiuoji į koledžą. Aš labai apsidžiaugiau, kai išgirdau. Tu jau ir dabar tokia išsimokslinusi, jog kaip moteriai šito per akis. Aš nepalankiai žiūriu į merginas, kurios mokosi koledže kartu su vaikiniais ir kemšasi į galvą lotynų ir graikų kalbas ir kitokias nesąmones.

- Bet aš vis tiek mokysiuos lotynų ir graikų kalbų, ponია Lind, - juokdamasi atsakė Anė. - Aš studijuosiu humanitarinius mokslus čia pat, Žaliastogiuose, ir mokysiuos viską, ko mokyčiausi koledže.

Nuoširdžiai pasibaisėjusi ponია Lind net pakėlė rankas į dangų.

- Ane Šerli, tu save pražudysi.

- Visai ne. Man tai bus labai naudinga. Neketinu persitempti, bet ilgas žiemos vakarais būna daugybė laisvo laiko, o siuvinėti aš nelinkusi. Kaip žinot, ketinu mokytojauti Karmodyje.

- Aš šito nežinojau. Maniau, kad tu mokytojausi čia, Evonlyje. Įgaliotiniai nusprendė paskirti tave į mūsų mokyklą.

- Ponia Lind! - suriko Anė, iš nuostabos pašokusi ant kojų. - Bet aš maniau, kad jie tą vietą pažadėjo Gilbertui Blaitui!

- Taip ir buvo. Bet Gilbertas Blaitas, kai tik išgirdo, kad tu padavei prašymą, nuėjo pas juos - kaip žinai, vakar jie posėdžiavo mokykloje - ir pareiškė, kad jis atsiima savo prašymą, ir patarė jiems priimti tave. Jis pasakė, kad eis mokytojauti į Baltasmėlius. Be abejo, jis atsisakė tos vietos, tik darydamas tau paslaugą, nes žinojo, kaip baisiai tu nori likti su Merile, ir privalau pasakyti, kad, mano nuomone, jis labai kilnus ir dėmesingas - štai kaip. Ir be to, tai tikras pasiaukojimas, nes Baltasmėliuose jam teks mokėti už kambarį, o juk visi žinom, kad jis pats turi užsidirbti mokesčiui už mokslą koledže. Taigi įgaliotiniai nusprendė priimti tave. Aš nepaprastai nudžiugau, kai Tomas parėjęs man viską papasakojo.

- Nemanau, kad aš turėčiau sutikti, - sumurmėjo Anė. - Tai yra... Negaliu leisti Gilbertui šitaip aukotis dėl... dėl manęs.

- Ko gero, tu jam šito nebeuždrausi. Jis jau pasirašė sutartį su Baltasmėlių mokyklos taryba. Taigi, jeigu tu atsisakytum, jam dabar iš to jokios naudos. Tu, žinoma, mokytojausi čia. Ir visai gerai tau seksis, nes niekas iš Pajų giminės mokyklos nebelankys. Džosė buvo paskutinė - ir tikras riešutėlis, pasakysiu aš jums. Per pastaruosius dvidešimt metų vis kas nors iš Pajų giminės lankydavo Evonlio mokyklą, ir aš įtariu, kad jų visų gyvenimiškoji paskirtis - nuolat priminti mokytojams, jog žemė - tai ne Rojus. O, Dieve brangus! Kas ten blykčioja Barių palėpės lange?

- Diana duoda man ženklą, kad ateičiau, - nusijuokė Anė. - Suprantat, mes laikomės senų įpročių. Prašau atleisti, aš nulėksiu sužinoti, ko jai reikia.

Anė kaip kulka nuzvimbė nuokalne per dobilieną ir išnyko Vaiduoklių miško tamsumoje. Ponia Lind atlaidžiai nulydėjo ją akimis.

- Kokia ji dar vaikiška, kai kuriais atžvilgiais.

- O kitais atžvilgiais ji jau labai moteriška, - atšovė Merilė, akimirką atgavusi savo dygumą.

Tačiau dygumas nebebuvo išskirtinis Merilės bruožas. Tą vakarą ponია Lind savo Tomui šnekėjo:

- Merilė Katbert pasidarė daug *švelnesnė*. Matai, kaip būna.

Kitą vakarą Anė nuėjo į Evonlio kapinaites: nunešė šviežių gėlių ant Matijaus kapo, reikėjo palaistyti arbatines rožes. Ir užgaišo tenai iki prietemos. Jai patiko tos vietelės tylą ir ramybę, tuopos lapų šlamės, kuris priminė prislopintą draugišką šneką, ir tarp kapų prižėlusios žolės šnabždesys. Kai ji pagaliau išėjo iš kapinaičių ir nužygiavo ilga nuokalne, besileidžiančia Spindinčio Vandens Ežero pusėn, saulė jau buvo už debesų, ir visas Evonlis plytėjo jai prieš akis pasakiškoje šviesoje - „amžinosios ramybės priebėga“. Vėjelis, atskriejęs per medumi kvepiančią dobilieną, orą pripildė gaivumo. Tai vienur, tai kitur pro sodybų medžius blykčiojo langu žiburėliai. Tolumoje tyvuliavo rūko gaubiama violetinės spalvos jūra ir nepaliaudama švokštė - kaip vaiduoklis. Vakaruose dangus tviskėjo nuostabiais švelniai besimainančiais atspalviais, o atsispindėję tvenkinyje tie atspalviai darėsi dar švelnesni. Visas tas grožis suvirpino Anei širdį, ir ji su malonumu atvėrė jam savo sielos vartus.

- O, amžinasis pasauli, - sušnabždėjo ji, - tu toks gražus! Ir kaip aš džiaugiuosi, kad gyvenu!

Įveikusi pusę kelio nuokalne ir atsidūrusi prie Blaitų sodybos, Anė pamatė, kaip pro vartelius pašvilpčiodamas išėjo aukštas vaikinąs. Tai buvo Gilbertas, ir švilpimas sustingo ant lūpų, vos tik jis atpažino Anę. Jis pagarbiai kilstelėjo kepurę, bet būtų taip ir praėjęs pro šalį žodžio netaręs, jeigu Anė nebūtų sustojusi ir padavusi jam rankos.

- Gilbertai, - visa raudonuodama ištarė ji, - noriu tau padėkoti, kad užleidai man vietą mokykloje. Tai labai gražu iš tavo pusės, ir... noriu, jog žinotum, kaip labai aš vertinu tavo poelgį.

Gilbertas karštai spustelėjo ištiestą ranką.

- Nieko labai gražaus iš mano pusės čia nėra, Anė. Man buvo malonu padaryti tau nedidelę paslaugą. Ar dabar mes galėsime tapti draugais? Ar tu tikrai atleidai man tą seną kaltę?

Anė nusijuokė ir nesėkmingai pabandė ištraukti ranką iš Gilberto delno.

- Aš tau atleidau dar tą dieną prie tvenkinio, tik pati to nežinojau. Kokia užsispyrėlė kvaiša aš tada buvau! Nuo tada... galiu atvirai tau prisipažinti... nuo tada aš visą laiką gailėjausi, kad nesusitaikėm.

- Dabar mes būsim didžiausi draugai, - džiugiai šūktelėjo Gilbertas. - Mes tiesiog sutverti draugauti vienas su kitu, Anė. Tu ilgai priešinaisi savo lemčiai...

Aš žinau, jog mes daug kuo galime vienas kitam padėti. Juk tu nori toliau mokytis, ar ne? Aš irgi. Eime, aš palydėsiu tave ligi namų.

Merilė nustebusi pasižiūrėjo į Anę, kai toji įžengė virtuvėn.

- Kas ten toksėjo su tavimi iki gyvatvorės, Anė?

- Gilbertas Blaitas, - atsakė Anė ir susierzino pajutusi, jog rausta. - Aš jį sutikau ant Barių kalvos.

- Nemaniau, jog jūs su Gilbertu Blaitu tokie geri draugai, kad išstovėtumėt šnekučiuodamiesi pusvalandį prie vartelių, - nepastebimai šypsodamasi pasakė Merilė.

- Mes ir nebuvo gerie draugai... Buvome gerie priešai. Bet nusprendėme, jog ateity bus daug protingiau būti gerais draugais. Ar mes tikrai išstovėjome pusvalandį? Atrodė, jog tik kelias minutes. Bet, matot, mums gi reikėjo atsikalbėti už visus tuos penkerius metus, Merile.

Tą vakarą Anė ilgai sėdėjo prie savo lango džiugia širdimi. Vėjas švelniai lingavo vyšnių šakas, iš sodo sklido mėtų kvapas. Dauboje virš išsišovusių kėnių viršūnių mirkčiojo žvaigždės, pro medžių properšą žybčiojo Dianos lango žiburys.

Nuo tos nakties, kai Anė čia sėdėjo grįžusi iš seminarijos, jos gyvenimo horizontai buvo susiau-

rėję. Tačiau jeigu takas, nusidriekęs dabar prieš ją, ir bus siauras, ji žinojo, kad juo einant kas žingsnis tikrai žydės ramios palaimos gėlės. Ir kad jos laukia nuoširdaus darbo, prasmingų siekių ir abipusės draugystės teikiami džiaugsmi. Ir niekas neatims jos įgimtų vaizduotės galių ar nuostabaus jos svajonių pasaulio. O kelyje juk gali būti dar ne vienas posūkis!

- Kol Dievas danguje, ant žemės viskas gerai, - tyliai sušnabždėjo Anė.